POPÜLER SİNEMA DERGİSİ

sinema

2002/91 3.000.000 TL.

ISSN 1300-8161

37C

15 Unutulmaz ans sahnesi

Oscar'a el sallayan 15 ldialı film

r. Hannibal ecter dosyası e "Kızıl Ejder"

Bir klasiğin analizi: "Dövüş Kulübü"

üyük boy oster ediyeli

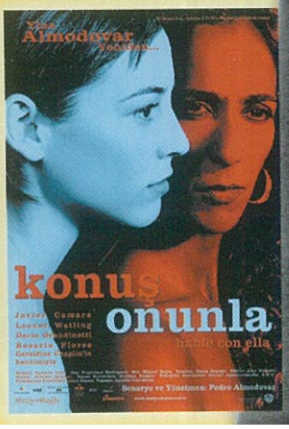

Pedro Almodovar

★★★

Elia Kazan

Gizem ve macera sürüyor:

Harry Potter ve Sırlar Odası

ISSN 1300-8161 91

K.K.T.C. FİYATI: 3.750.000 TL.

Muhabbet Kart

BÜTÜN GAZETE BAYİLERİNDE

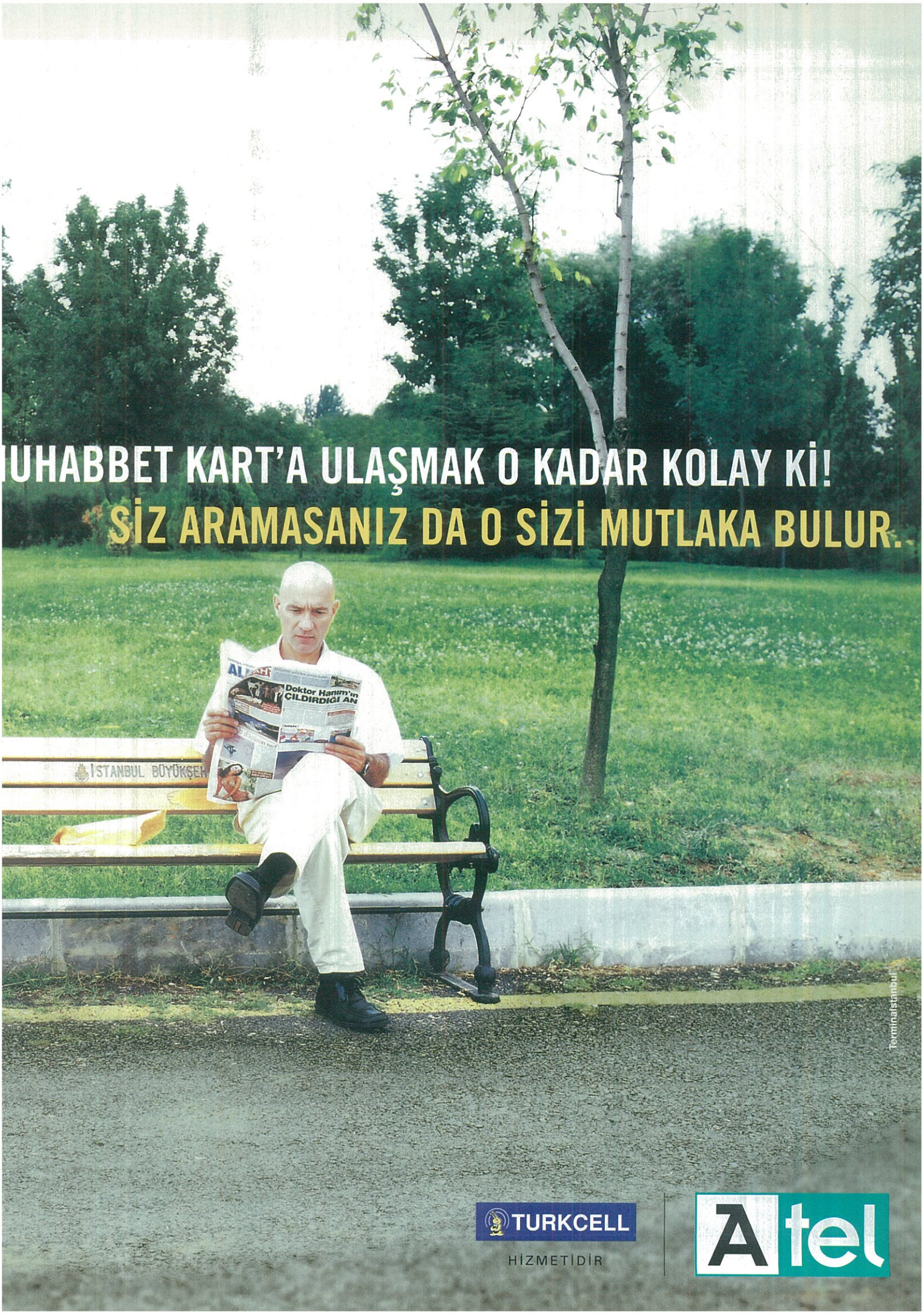
UHABBET KART'A ULAŞMAK O KADAR KOLAY Kİ!
SİZ ARAMASANIZ DA O SİZİ MUTLAKA BULUR.
Doktor Hanım'ın
ÇILDIRDIĞI AN
İSTANBUL BÜYÜKŞEH
Terminalistanbul
TURKCELL
HİZMETİDİR
Atel

içindekiler

Kasım/2002 Sayı:91

sinema

1 NUMARA HEARST

Yönetim Kurulu Başkanı
ve İmtiyaz Sahibi
1 Numara Hearst Yayıncılık A.S. adına
Önay Bilgin

Genel Yayın Yönetmeni
(Sorumlu)
Mehmet Açar
memacar@yahoo.com

Kreatif Direktör
Hasan Fehmi Bayramoğlu
hasanbay@hotmail.com

Yazı İşleri
Senem Erdine
senemerdine@hotmail.com
Engin Ertan
engin_ertan@yahoo.com
Burcu Aykar
baykar@hotmail.com

Yönetim
Finans: Ufuk Mısırlıoğlu
Yayın: Gülriz Devrim
Üretim: Aydan Erbuğ
Pazarlama: Bora Çiftçi
Teknik: Engin Altuntaş

MEDİ GRUP İLETİŞİM KÖPRÜSÜ

Genel Müdür (Dergiler)
Ece Arman
Genel Müdür Yardımcısı
Tülin Çim Hüseyinoğlu
Satış Müdürü
Ebru Onur
Pazarlama Operasyonları Direktörü
Tülay Tosun
Rezervasyon
Tel: (0212) 354 33 61/63/65
Fax: (0212) 354 33 75

sinema
1 Numara Hearst Yayıncılık A.S.
Ürünüdür
Adres: Cumhuriyet Caddesi No: 277
Kat: 5 Daire: 5 Şişli/İstanbul
Telefon: (0212) 354 38 86
Ankara Bürosu: (0312) 468 50 50
Dağıtım
BBD Merkez Dağıtım Organizasyon
Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.S.
(0216) 585 91 00 (PBX)
Basıldığı yer:
Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık
San. ve Tic. A.S. Tel: (0216) 585 91 05

Yazı ve fotoğrafların tüm hakları SİNEMA Dergisine, yayınlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.
Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

Abone ve Okur Hizmetleri Servisi:
Tel: (0216) 585 91 70
Fax: (0216) 585 91 60
e-mail: abone@birnumara.com.tr

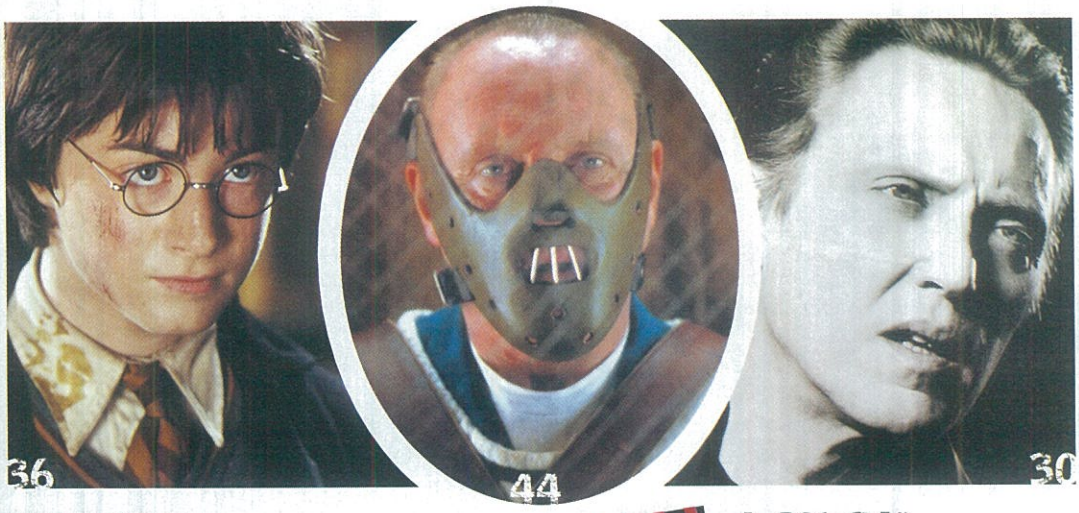

vizyon

36 Ekstra macera ekstra gizem
"Harry Potter ve Sırlar Odası"

44 Ermiş yamyam destanı
Thomas Harris'in Hannibal üçlemesi üzerine

58 Çift dikiş Hannibal
İlk roman yeniden çekildi: "Kızıl Ejder"

54 Rüzgar eken fırtına biçer
"Amerikan Güzeli"nin yönetmeni Sam Mendes'in ikinci filmi: "Azap Yolu"

58 Dogma usulü aşk başkadır
"Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca"

dosyalar

62 Pedro hakkında her şey
İspanyol sinemasının harika çocuğu Pedro Almodovar üzerine

68 25 Unutulmaz dans sahnesi
Eminiz, bu sahneleri siz de hatırlayacaksınız

80 Oscar'a el sallayan 15 film
Yılın en iddialı filmleri ve Oscar şansları...

88 Dövüşelim, güzelleşelim!
Günümüzün Klasikleri dizisinde bu ay "Dövüş Kulübü"nü ele alıyoruz.

96 Metot sahibi yönetmen
Klasik Sinemanın Büyük Ustaları dizisinin konuğu Elia Kazan

ayın filmleri

Kazara Zengin, Çok Özel, Benim Karım Artist, Harry Potter ve Sırlar Odası, Azap Yolu, Slap Her She's French, Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca, Kızıl Ejder, The Country Bears, Smokin, Beyaz Zakkum, The Guru, The Banger Sisters, Kutsal Direnis Tuck Everlasting, Konus Onunla, Balistik, Her Gün Başka Bir Bela, Dönüş Yok

her ay

12 Box Office
ve elestirmenlerin yıldız tablosu

14 Eleştiriler
Simone, İşaretler, Mumya Firarda, Azınlık Raporu

18 Özel seans
Yeni filmler, yeni projeler, haberler, festivaller ve denemeler...

28 Profil
Julie Christie, Jason Isaacs

30 Ayın oyuncuları
Jennifer Jason Leigh, Marisa Tomei, Ben Kingsley, Christopher Walken

34 Işık ve gölge
Atilla Dorsay, politik sinemanın yeniden uyanısını yazdı

104 Kült filmler
"Videodrome"

107 Ev eğlencesi
Müzik, dvd, klasik sahne, filmografi ve internet

114 Sinema çıkışı
Ali Poyrazoğlu

Armağanlar

Büyük boy afiş: "Konus Onunla"
Koleksiyon kartı: "Saturday Night Fever"
Afişetler: "Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca", "Road To Perdition", "Simone", "Ruhlarla Dans"

sinema@birnumara.com.tr

Hayranlık ve hayalkırıklığı

"Azınlık Raporu" gibi sezonun merakla beklenen filmlerinden biri de "İşaretler"di. İlkini umduğumdan çok daha iyi buldum; ikincisi ise açıkçası küçük çaplı bir hayalkırıklığı oldu.

Favori yönetmenlerimden biri olmasına karşın Spielberg'in Philip K. Dick'in melankolik ve karamsar dünyasının görsel karşılıklarını bu kadar çarpıcı bir biçimde perdeye aktaracağını tahmin edemediğimi itiraf etmeliyim. Her şeyden önce, Spielberg ve görüntü yönetmeni Janusz Kaminski'nin, "Azınlık Raporu"nda son yıllarda beyazperdede gördüğüm en iyi görsel tasarımlardan birini ortaya koyduklarını düşünüyorum. Film, eylül sayımızda Spielberg'in başlığa taşıdığımız sözlerini gerçekten de birebir yansıtıyor: "Soğuk, karanlık ve mat..."

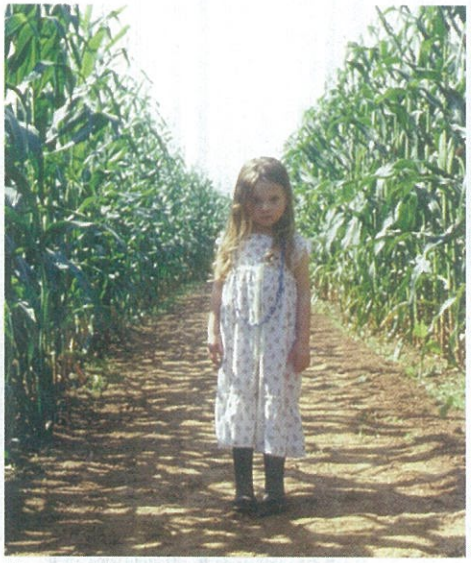

"İşaretler" Batı'da çok beğenilmişti.

"Yapay Zeka"nın fazlasıyla net görüntüleri ve sanat yönetimindeki keskin, geometrik çizgileri bana kalırsa filmin en önemli zaaflarından biriydi. Filmdeki gelecek tasarımı demode bir anlayışa sırtını yaslamış; pek de yeni bir şey ortaya konamamıştı. "Azınlık Raporu" içinse tam tersi bir durum geçerli. Ortada gerçek anlamda bir atmosfer filmi var. Yani, görsel atmosferin en az hikaye kadar çok şey anlattığı, söylediği bir film... Ayrıca, iyi-kötü bir Philip K. Dick okuru olarak Spielberg'in yazarın dünyasına sızabildiğini, yansıtabildiğini düşünüyorum.

Bugüne kadar sinemasal anlatımına hayranlık duymadığım tek bir Spielberg filmi dahi izlemiş değilim. Bütün bir sinema tarihi içinde hikaye anlatırken seyirciyi Spielberg kadar iyi kavrayan çok az yönetmen (bir diğeri de Alfred Hitchcock) gördüm. Bugün dünya üzerinde çalışan yönetmenlerin büyük bir bölümü film çekerken "sinemacı gibi" olmaya çalışır, bunun için çabalarken kendilerini de, seyirciyi de yorarlar. Oysa Spielberg film çekerken ana dilini konuşurcasına rahattır, sanki görüntülerle hikaye anlatmanın nasıl bir şey olduğunu tarif etmektedir. Süre ne kadar uzun olursa olsun, hikaye sizi alıp götürmüştür.

Öte yandan Spielberg, her zaman "duygusal bir Amerikalı" olarak kalmayı tercih etmiş; siyasi anlamda sistem muhalifliğine soyunmamış bir yönetmendir. Birçok eleştirmenin Spielberg'e burun kıvırmasındaki temel nedenlerden biri, Amerikan değerlerine açık bir biçimde karşı tavır almamasıdır hiç şüphesiz. Ama ben kendi adıma Spielberg'den açık bir sistem muhalifliği beklemeyi anlamsız buluyorum. Kariyerinin hiçbir döneminde böyle bir niyetle hareket etmemiş, entelektüel bir muhalif olmaya soyunmamış, her zaman kendisi olmayı becerebilmiş samimi bir yönetmen var karşımızda. Üstelik, hiçbir filminde Amerikan değerlerini aptalca bir saflıkla savunduğunu, muhafazakar bir noktada mevzilenmiş olduğunu da düşünmüyorum. Spielberg filmlerinde beni rahatsız eden tek sorun, çok önemli temaları aşırı duygusal bir çerçevede ele almasıdır. "Güneş İmparatorluğu" ve "Jaws" işte bu duygusallıktan sıyrılabildikleri için bana göre en iyi Spielberg filmleridir. "Azınlık Raporu" da bu duygusallıktan büyük ölçüde kurtulabilmiş bir film.

Bir yanda teknoloji ve zenginliğin öte yanda sefalet ve yoksulluğun kol gezdiği bir dünyada yaşıyor ve bu korkunç uçurumu artık garipsemiyoruz. Teknoloji, yönetenlerin ve zenginlerin elinde bir iktidar mekanizmasına dönüşürken demokrasi ve eşitlik gibi ideallerden uzaklaşıyoruz. Suçu önleyeceğiz, derken tüm dünyayı büyük bir hapisaneye çeviriyoruz. "Azınlık Raporu", bence tüm bunları bize bir kez daha hatırlatıyor ve bütün iyi bilimkurgular gibi asıl olarak bugünü anlatıyor...

Bir başka anlatım ustası Night M. Shyamalan'ın "İşaretler"i de bir bilimkurgu ve o da bugünü anlatıyor. Ama ne yazık ki muhafazakar bir noktada mevzilenerek... Birincisi, Spielberg'in "E. T" ve "Üçüncü Türden Yakınlaşmalar"la kırmaya çalıştığı yabancı düşmanlığını bir kez daha hortlatma pahasına, uzaylıları "dışarıdan gelen tehlike" olarak sembolize ediyor; ikincisi, inanarak güçlenmeyi ve dine dönüşü savunuyor. Mısır tarlalarının ortasındaki ev, kötü güçler tarafından tehdit edilen "savunmasız bir Hıristiyan kilisesi" olarak tasvir ediliyor. Ev tehlikelere karşı zayıf kalıyor çünkü baba-rahip inancını sorgulamaya başlamış, cübbesini çıkarmıştır. Ama ölmüş annenin ruhunda simgeleşen Meryem ana kültü sayesinde inanç geri dönecektir...

Spielberg'in her filminden sonra filmdeki muhafazakar noktaları arayıp ortaya çıkartmaya çalışanlara "İşaretler"i özel olarak tavsiye ederim, Amerikan değerlerini muhafazakar bir mevziye yerleşerek savunmanın nasıl bir şey olduğunu anlayabilmek için...

Mehmet Açar

ayın filmleri Kasım

"Kazara Zengin"

KAZARA ZENGİN
MR. DEEDS

Yönetmen: Steven Brill. Oyuncular: Adam Sandler, Winona Ryder, John Turturro, Allen Covert, Peter Gallagher, Jared Harris, Eric Avari, Steve Buscemi. Senaryo: Tim Herlihy. Görüntü Yönetmeni: Peter Lyons Collister. Müzik: Teddy Castellucci. Kurgu: Jeff Gourson. Yapım Tasarımcısı: Perry Andelin Blake. Yapımcı: Sid Ganis, Jack Giarraputo. Süre: 91 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 8 Kasım.

Longfellow Deeds (Adam Sandler) New Hampshire'ın bir kasabasında basit ama mutlu bir yaşam sürdüren sevgi dolu bir adamdır. Şehrin tek pizza salonunun sahibi olan Deeds, müşterilerini onlara şiirler okuyarak eğlendirir. Bir gün, uzun zamandır görmediği bir akrabasından kendisine 40 milyar dolarlık bir mirasla birlikte, bir mağazalar zinciri, bir futbol takımı, bir basketbol takımı ve özel bir helikopter kaldığını öğrenir. Deeds'in yoksulluktan, böylesi bir zenginliğe geçişi, gazetecilerin ve televizyoncuların ağızlarını sulandırır. Hepsi Deeds'in hikayesinin peşindedir. Bunların başında ise Babe (Winona Ryder) adındaki güzel televizyon yapımcısı gelmektedir. Mesleğinde yükselmekte olan Babe'in patronu, Deeds ile ilgili kötü haberlerin çıkmasını istemektedir. Bir komplo kurmaları için Babe'i ve iş arkadaşı Marty'yi (Allen Covert) görevlendirir. Olanlardan başı dönmüş olan saf Deeds, insanların kötü niyetlerinin farkında değildir.

NOTLAR Film, Frank Capra'nın 1936 yılında Oscar kazandığı "Mr. Deeds Goes To Town"unun yeniden çevrimi, daha doğrusu günümüze uyarlanması. Clarence Budington'ın hikayesinden uyarlanan filmin orijinalinde Gary Cooper oynuyordu. Adam Sandler'lı versiyonunun da Capra ruhunu yansıttığı söyleniyor. 50 milyon dolar bütçeli film, ABD'de 125 milyon dolarlık bir hasılat yaptı.

ÇOK ÖZEL
FULL FRONTAL

Yönetmen: Steven Soderbergh. Oyuncular: David Duchovny, Nicky Katt, Catherine Keener, Mary McCormack, David Hyde Pierce, Julia Roberts, Blair Underwood, Enrico Colantoni, Erika Alexander. Senaryo: Coleman Hough. Görüntü Yönetmeni: Peter Andrews. Müzik: Jacques Davidovici. Kurgu: Sarah Flack. Yapımcı: Scott Kramer, Gregory Jacobs. Süre: 101 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Avşar Pinema. Gösterim Tarihi: 1 Kasım.

"Çok Özel"

Ed (Enrico Colantoni) bir senaryosu filme çekilen ve bir oyunu sahneye konmak üzere olan bir yazardır. Carl Bright (David Hyde Pierce) karısı Lee'nin (Catherine Keener) neden mutsuz olduğunu bir türlü anlayamayan bir senaryo yazarıdır. Lee büyük bir şirketin insan kaynakları bölümünde yöneticidir. Lee'nin kızkardeşi Linda (Mary McCormack) bir otelde masöz olarak çalışmakta ve hayatının aşkıyla hiçbir zaman tanışamayacağını düşünmektedir. Bu arada internette tanıştığı bir adamla olan buluşmasını iple çekmektedir. Calvin (Blair Underwood) başarılı bir televizyon dizisinin yıldızıdır ve Lee ile bir ilişkisi vardır. Linda'nın internette tanıştığı kişinin Ed olduğu ortaya çıkar.

NOTLAR "Sex, Lies and Videotape"in bir anlamda devamı olarak değerlendirilen "Full Frontal", Steven Soderbergh'in dijital kamerada çektiği ilk film. Küçük bir bütçeyle 5 Kasım 2001'de başlayan çekimler, 18 günde tamamlanmış. Film, ABD'de 2 Ağustos'ta gösterime girdiğinden beri 2.5 milyon dolarlık bir hasılat yaptı. Oyuncuların kendi kıyafetlerini

"Benim Karım Artist"

"Azap Yolu"

seçip getirdiği, sete kendi imkanlarıyla geldiği, kendi saçlarını ve makyajlarını yaptığı çekim süresince Soderbergh oyuncuların eğlenmesini de zorunlu kılmış!

BENİM KARIM ARTİST
MA FEMME EST UNE ACTRICE

Yönetmen: Yvan Attal. Oyuncular: Charlotte Gainsbourg, Yvan Attal, Terence Stamp, Noemie Lvovsky, Laurent Bateau, Ludivine Sagnier, Lionel Abelanski, Keith Allen, Jo McInnes. Senaryo: Yvan Attal. Görüntü Yönetmeni: Remy Chevrin. Müzik: Brad Mehldau. Kurgu: Jennifer Auge. Yapım Tasarımcısı: Katia Wyszkop. Yapımcı: Claude Berri. Süre: 93 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: Umut Sanat. Gösterim Tarihi: 22 Kasım.

Genç spor yazarı Yvan (Yvan Attal), ünlü bir aktris olan Charlotte (Charlotte Gainsbourg) ile evlidir. Normal bir yaşantı sürdürmeye çalışsalar da, Charlotte'un ünü buna engel olmaktadır. İmza almak isteyenler yemeklerinin yarıda kalmasına yol açar. Trafik cezası kesmeye çalışan polisler Charlotte'u tanıyınca, ceza kesmekten vazgeçerler. Gerçekleştirilmesi imkansız restoran rezervasyonları, Charlotte arayınca halloluverir. Tüm bunlar rahatsız edici olsa da, Yvan bu güçlüklere katlanmayı başarır. Ta ki bir adam ona, karısını perdede bir başka erkekle çırılçıplak sevişirken gördüğünde kıskanıp kıskanmadığını sorana kadar. Bu konu daha önce Yvan'ı rahatsız etmemiş olsa da, bu soru içine ilk şüphe tohumlarını eker.

NOTLAR Yvan Attal, bu filmi, ünlü aktris Charlotte Gainsbourg ile olan evliliğinden yola çıkarak gerçekleştirmiş. Attal şöyle diyor, "Aktör olarak kısa meslek hayatımda, bazen benden aşk sahnelerinde oynamam istendi. Günü çıplak bir şekilde, bir aktrisi öpüp okşayarak yatakta geçirdiğiniz zaman, gece eve gidip karınızla normal bir akşam yemeği yemek insana tuhaf geliyor." IMDb kullanıcıları filme 7.3 puan veriyor.

HARRY POTTER VE SIRLAR ODASI
HARRY POTTER AND THE CHAMBER OF SECRETS

Yönetmen: Chris Columbus. Oyuncular: Daniel Radcliffe, Emma Watson, Rupert Grint, Richard Harris, Maggie Smith, Kenneth Branagh, Robbie Coltrane, Alan Rickman, Warwick Davis, Sean Biggerstaff, Jason Isaacs, John Cleese. Senaryo: Steven Kloves. Görüntü Yönetmeni: Roger Pratt. Müzik: John Williams, Williams Ross. Kurgu: Peter Honess. Yapım Tasarımcısı: Stuart Craig. Yapımcı: David Heyman. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 29 Kasım.

Harry Potter (Daniel Radcliffe) iyi bir yaz tatili geçirmemiştir. Teyzesi, eniştesi ve kuzenine katlanmak zorunda kalmanın yanısıra, arkadaşları Ron (Rupert Grint) ve Hermione (Emma Watson) tarafından da terkedilmiş hissetmektedir. Bir gün odasına girdiğinde yatağının üstünde bir ev cininin durduğunu görür. Ev cini Dobby, Harry'nin bu sene okula geri dönmemesi gerektiğini, eğer dönerse hayatının tehlikeye gireceğini söyleyip durur. Harry'nin okula dönmemesi konusunda o kadar kararlıdır ki, teyzesi ve eniştesiyle arasını bozmak ve Harry'nin yasak olduğu halde büyü kullanmasına sebep olmak için elinden geleni yapar. Eniştesi tarafından cezalandırılan Harry'yi arkadaşı Ron gelip kurtarır ve okula uçan arabalarıyla gitmeye kalkarlar. Bu konudaki tecrübesizlikleri başlarına bela açacaktır.

NOTLAR Küçük büyücü Harry Potter'ın yeni maceralarını anlatan film, Kuzey Amerika ve İngiltere'de 15 Kasım'da gösterime girecek. J.K. Rowling'in romanından uyarlanan serinin ilk filmi ABD'de hasılat rekorları kırmıştı. Filmin bütçesi 100 milyon dolar.

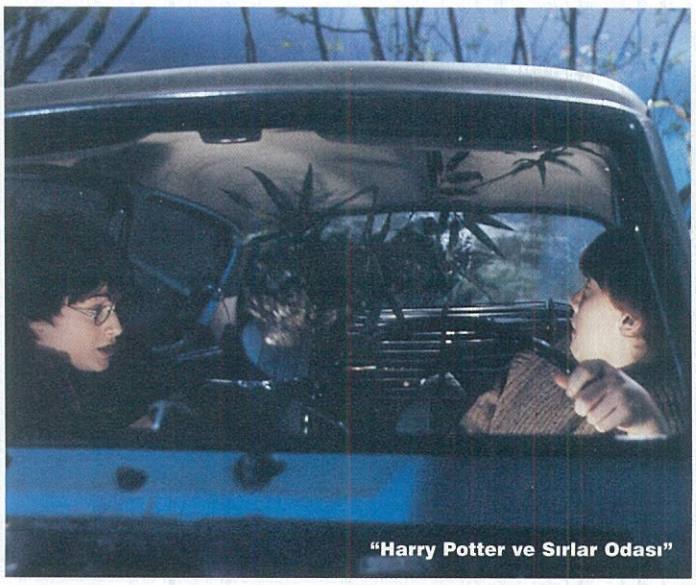
"Harry Potter ve Sırlar Odası"

AZAP YOLU
ROAD TO PERDITION

Yönetmen: Sam Mendes. Oyuncular: Tom Hanks, Paul Newman, Jude Law, Jennifer Jason Leigh, Stanley Tucci, Daniel Craig, Tyler Hoechlin, Liam Aiken, Dylan Baker, Ciaran Hinds. Senaryo: David Self. Görüntü Yönetmeni: Conrad L. Hall. Müzik: Thomas Newman. Kurgu: Jill Bilcock. Yapım Tasarımcısı: Dennis Gassner. Yapımcı: Richard D. Zanuck, Dean Zanuck, Sam Mendes. Süre: 116 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 8 Kasım.

1931 yılı, Ortabatı Amerika. 12 yaşındaki Michael Sullivan Jr. (Tyler Hoechlin), babası Michael'ın (Tom Hanks) İrlandalı mafya babası John Rooney (Paul Newman) için ne gibi bir iş yaptığını merak etmektedir. Bir gece babası evden çıkınca, Michael Jr. onun arabasına saklanır ve Rooney'nin oğlu Connor'ın (Daniel Craig) gangster Finn McGovern'ı öldürmesine tanık olur. Connor, işlediği cinayeti örtbas etmek ve tanıkları ortadan kaldırmak için Michael'ı ve oğlunu öldürmeye karar verir. Ancak onların yerine Michael'ın karısını ve küçük oğlunu öldürür. Sullivan oğlunu da yanına alarak, Al Capone'nin sağ kolu Frank Nitti'nin (Stanley Tucci) hangi tarafı tutacağını öğrenmeye Chicago'ya gider. Ancak kendi çıkarlarını korumak isteyen Nitti, Rooney'nin tarafını seçmiştir. Michael, oğlunu, yanında güvende olacağı halasına götürmek için Kansas'ın Perdition kasabasına doğru yola çıkar. Peşlerinde olan Nitti'nin adamının elinden kılpayı kurtulup, zor yolculuklarına devam ederler.

NOTLAR "Amerikan Güzeli"nin yönetmeni Sam Mendes'in ikinci filmi olan "Azap Yolu", bu sene Venedik Film Festivali'nde Altın ⇨

"Slap Her She's French"

Aslan'a aday gösterildi. 80 milyon dolarlık bir bütçeyle çekilen film, ABD'de 104 milyon dolarlık bir hasılat yaptı.

SLAP HER SHE'S FRENCH

Yönetmen: Melanie Mayron. Oyuncular: Piper Perabo, Jane McGregor, Trent Ford, Michael McKean, Julie White, Brandon Smith, Jesse James, Nicki Lynn Aycox, Alexandra Adi, Matt Czuchry. Senaryo: Lamar Damon, Robert Lee King. Görüntü Yönetmeni: Charles Minsky. Müzik: Christophe Beck, David Michael Frank. Kurgu: Marshall Harvey. Yapım Tasarımcısı: Roswell Hamrick, Anne Stuhler. Yapımcı: Matthias Emcke, Beau Flynn, Jonathan King. Süre: 90 dk. Yapım: ABD, İngiltere, Almanya. Dağıtımcı: New Films. Gösterim Tarihi: 22 Kasım.

Starla Grady (Jane McGregor) amigolar takımının başkanı ve okulun en popüler kızıdır. Hiçbir şeyin, onun ünlü bir televizyon programcısı olma hayalini engelleyemeyeceğini düşünmektedir. Fakat lisenin son yılında, Fransa'dan gelen konuk öğrenci Genevieve LePlouff (Piper Parabo) okuldaki dengeleri alt üst eder. Üzücü olaylarla dolu hayatını anlatarak herkesin sempatisini kazanan Genevieve'in yeni ortamına uyum sağlaması için Starla ona yardımcı olmaya çalışır. İlk başta utangaç bir kız gibi görünen Genevieve, kısa zamanda açılarak, gerçek yüzünü göstermeye başlar. Önce Stella'nın popülaritesini, sonra erkek arkadaşını, en son da Stella'nın ailesinin sevgisini elinden almaya çalışacaktır.

NOTLAR Eğlenceli bir gençlik filmi olan komedide rol alan Piper Perabo'yu en son "Kayıp ve Çılgın"da seyretmiştik. Filmin IMDb kullanıcılarından aldığı puan 5.2.

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN İTALYANCA

Yönetmen: Lone Scherfig. Oyuncular: Anders W. Berthelsen, Ann Eleonara Jorgensen, Anette Stovelbaek, Peter Gantzler, Lars Kaalund, Sara Indrio Jensen. Senaryo: Lone Scherfig. Görüntü Yönetmeni: Jorgen Johanson. Kurgu: Gerd Tjur. Yapımcı: Ib Tardini. Süre: 108 dk. Yapım: Danimarka. Dağıtımcı: BirFilm. Gösterim Tarihi: 15 Kasım.

Mutluluğu bir türlü yakalayamamış, aile problemleri ve kendileriyle sorunları olan talihsiz altı kişi bir İtalyanca dil kursunda biraraya gelirler. Jorgen Mortensen (Peter Gantzler) iktidarsız olduğuna inanan ve bu korku yüzünden kimseyle beraber olamayan bir otel işletmecisidir. Sakarlığı nedeniyle şimdiye kadar 43 tane iş değiştirmiş olan, son olarak bir fırında çalışmaya başlayan Olympia (Anette Stovelbaek), baskıcı babasıyla aynı evde yaşamakta ve ona bakmaktadır. Hal-Finn (Lars Kaalund) müşterilerini sürekli azarlayan, onlara yeme adabı konusunda nutuklar çeken sivri dilli bir lokanta işletmecisidir. Guila (Sara Indrio Jensen), Hal-Finn ile çalışan ve

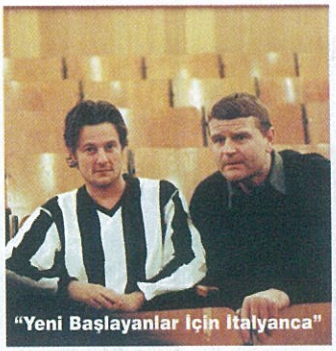
"Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca"

Danca bilmediği için güçlük çeken İtalyan bir garsondur. Karısını daha yeni kaybetmiş olan üzüntü içindeki rahip Andreas (Anders W. Berthelsen), bir süreliğine kendinden daha yaşlı olan bir rahibin yerine getirilmiştir. Çünkü yaşına rağmen pek de hoşgörülü olmayan bu din adamı, kilise orgçusunu pencereden aşağıya atmıştır. Kuaför Karen (Ann Eleonara Jorgensen) ise sürekli hasta annesiyle uğraşmak zorundadır. Bir kaçamak olarak sığındıkları İtalyanca dersleri hepsinin hayatını belirli ölçülerde değiştirecektir.

NOTLAR Danimarka'dan çıkan bir akım olan Dogme 95'in kurallarına göre çekilmiş olan film bu yıl İstanbul Film Festivali'nde en çok bilet satılan film oldu. Fazla duygusallığa kaçmadan insancıl olabilen, etkileyici bir komedi ve doğaçlamalarla zenginleştirilmiş, küçük tatlı bir hikaye olarak değerlendiriliyor. IMDb kullanıcıları da filme 7.4 puan veriyor.

KIZIL EJDER
RED DRAGON

Yönetmen: Brett Rattner. Oyuncular: Anthony Hopkins, Edward Norton, Ralph Fiennes, Emily Watson, Harvey Keitel, Mary-Louise Parker, Philip Seymour Hoffman, Anthony Heald, Ken Leung. Senaryo: Ted Tally. Görüntü Yönetmeni:

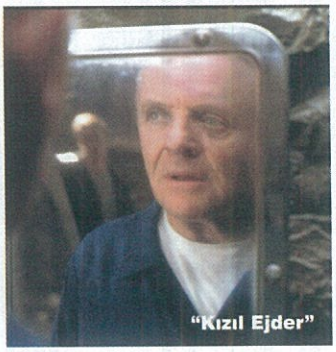
"Kızıl Ejder"

Dante Spinotti. Müzik: Danny Elfman. Kurgu: Mark Helfrich. Yapım Tasarımcısı: Kristi Zea. Yapımcı: Dino De Laurentis, Martha Schumacher. Süre: 126 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 1 Kasım.

FBI'ın en iyi detektiflerinden biri olan Will Graham (Edward Norton), Dr. Hannibal Lecter'ı (Anthony Hopkins) yakalamayı başarmış ancak ölümden zor kurtulduğu bu korkunç mücadele sırasında hem fiziksel hem de psikolojik olarak ciddi yaralar almıştır. Biraz toparlandıktan sonra FBI'dan ayrılıp, ailesiyle birlikte Florida'ya yerleşmeye karar verir. Ancak emekli olmaya hazırlanırken kentte terör estiren bir katilin izini sürmesi için göreve geri çağrılır. Gerçek adı Francis Dollarhyde (Ralph Fiennes) olan bu katil, Kızıl Ejderha ismini kullanmaktadır. Acımasız katilin bu kez Reba adlı genç bir kadını öldürmeye niyetlendiğini farkeden Will Graham, kadını kurtarmak için her şeyi yapmaya hazırdır. Bu amaç doğrultusunda eski düşmanı olan Dr. Hannibal Lecter'ı bile ziyaret etmeyi göze alır. Çünkü gazetecilerin Tooth Fairy adını taktığı bu seri katilin düşünce sistemini çözmek için onun yardımına ihtiyacı vardır.

NOTLAR Thomas Harris'in 1981 basımı aynı adlı romanının uyarlaması olan film ABD'de 36 milyon dolarlık bir hasılat yaptı. IMDb kullanıcıları filme 8.1 puan veriyor.

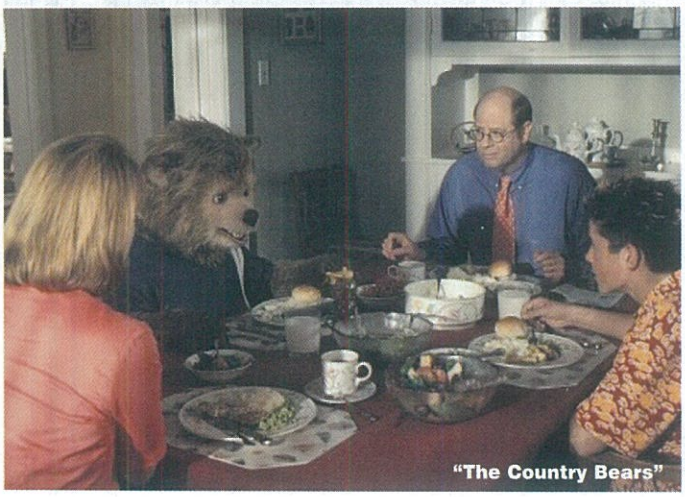
"The Country Bears"

THE COUNTRY BEARS

Yönetmen: Peter Hastings. Oyuncular: Haley Joel Osment, Christopher Walken, Stephen Tobolowsky, Daryl Mitchell, M. C. Gainey, Alex Rocco. Senaryo: Mark Perez. Görüntü Yönetmeni: Mitchell Amundsen. Müzik: Christopher Young. Kurgu: George Bowers, Seth Flaum, Dean Holland. Yapım Tasarımcısı: Dan Bishop. Yapımcı: Jeffrey Chernov, Andrew Gunn. Süre: 88 dk. Yapım: ABD.

Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 8 Kasım.

İnsanlar tarafından büyütülmüş olan Beary 10 yaşında bir ayıdır. Kıskanç ağabeyi söyleyene kadar da evlatlık edinilmiş olduğunu farketmemiştir. Bunu öğrenince gerçek ailesini bulmak için yollara düşer. Bu arada Beary'nin çok sevdiği efsanevi rock and roll grubu Country Bears'ın üyeleri, kıskançlık ve aşırı hırsları yüzünden dağılma noktasına gelmişlerdir. Ancak bundan sonrası için önemli bir hedefleri vardır. Aralarındaki görüş ayrılıklarını bir kenara bırakarak, yeniden biraraya gelecek ve gruplarının doğuşuna ev sahipliği yapmış olan Country Bears müzikholünü kurtarmak için bir konser düzenleyeceklerdir. Beary de onlara yardım etmek için elinden geleni yapacaktır.

NOTLAR Tipik bir Disney aile komedisi olan filme IMDb kullanıcıları 3.4 puan veriyor. Filmde country müzik yapan John Hiatt'ın beş şarkısı yer alıyor. 20 milyon dolar bütçeli film ABD'de 16 milyon dolarlık bir hasılat yaptı.

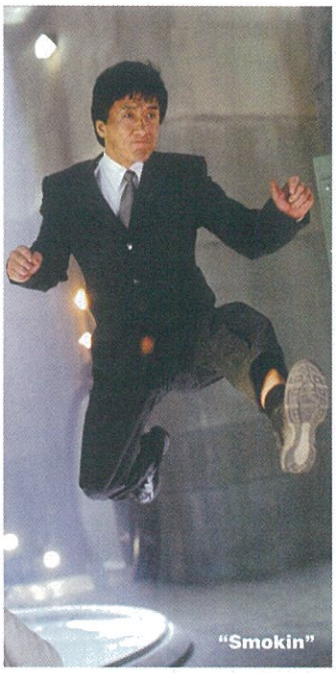
"Smokin"

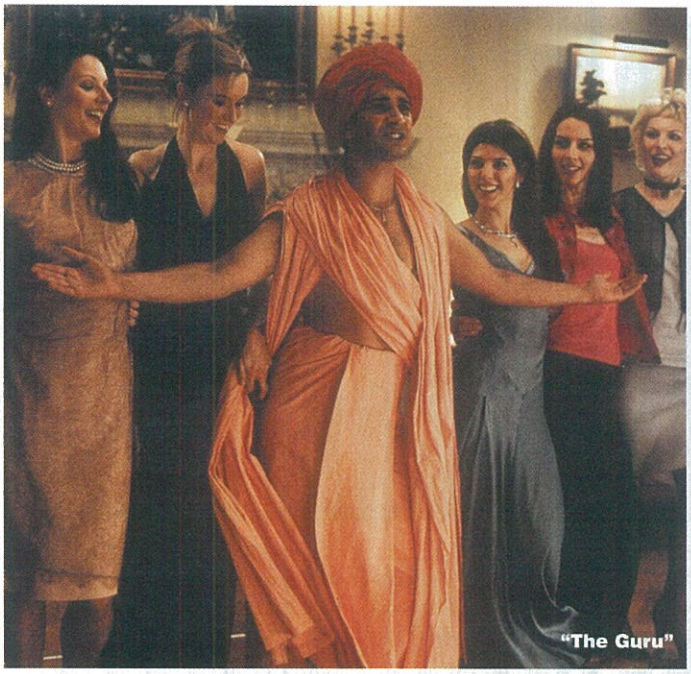
"The Guru"

SMOKIN
THE TUXEDO

Yönetmen: Kevin Donovan. Oyuncular: Jackie Chan, Jennifer Love Hewitt, Jason Isaacs, Debi Mazar, Ritchie Coster, Peter Stormare, Mia Cottet, Romany Malco, Daniel Kash, James Brown. Senaryo: Phil Hay, Matt Manfredi, Michael J. Wilson. Görüntü Yönetmeni: Stephen F. Windon. Müzik: Christophe Beck, John Debney. Kurgu: Craig Herring. Yapım Tasarımcısı: Paul D. Austerberry, Monte Hallis. Yapımcı: Adam Schroeder, John H. Williams. Süre: 117 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 15 Kasım.

New York'ta taksi şoförlüğü yapmakta olan Jimmy Tong (Jackie Chan), Clark Devlin adlı esrarengiz bir adam tarafından özel şoför olarak işe alınır. Devlin'in tedavi için hastaneye yatması üzerine, onun ABD hükümeti adına yaptığı gizli görevi Jimmy Tong üstlenir. Görevi, Diedrich Banning adlı bir şişe suyu komisyoncusunun çevirdiği gizli entrikaları çözmektir. Bu sırrı çözerken Devlin'in doğaüstü güçler sağlayan bilgisayarlı smokinini de keşfedecek ve kullanacaktır.

NOTLAR Çekimleri Toronto'da yapılan film 60 milyon dolarlık bütçesine rağmen ABD'de 28 milyon dolarlık bir hasılat yaptı. IMDb kullanıcıları ise filme 5.5 puan veriyor.

BEYAZ ZAKKUM
WHITE OLEANDER

Yönetmen: Peter Kosminsky. Oyuncular: Alison Lohman, Michelle Pfeifer, Renee Zellweger, Robin Wright Penn, Billy Connolly, Amy Aquino, John Billingsley, Elisa Bocanegra, Darlene Bohorquez, Solomon Burke. Senaryo: Mary Agnes Donoghue. Görüntü Yönetmeni: Elliot Davis. Müzik: Thomas Newman. Kurgu: Chris Ridsdale. Yapım Tasarımcısı: Donald Graham Burt. Yapımcı: Hunt Lowry, John Wells. Süre: 109 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Medyavizyon. Gösterim Tarihi: 15 Kasım.

Astrid Magnussen (Alison Lohman) Kaliforniya'da, bir şair olan annesi Ingrid (Michelle Pfeifer) ile yaşayan 12 yaşında bir genç kızdır. Beraber sıradışı ve tatmin edici bir hayat sürdürürlerken, Ingrid, Barry Kolker (Billy Connolly) adında bir adama aşık olur. Ancak Barry onun kalbini kırarak, hayatını cehenneme çevirir. Bunun üzerine Ingrid onu öldürür ve ömür boyu hapise mahkum edilir. Yalnız kalan Astrid bir sosyal yardım kuruluşunun himayesine verilir. Bu kuruluş, uygun bir aile bulmak amacıyla Astrid'i çeşitli üvey ailelerin yanına yerleştirir. Ancak bunalıma giren, hatta intihara teşebbüs eden genç kızın yeni ailelere uyum sağlaması ve kendisiyle barışması o kadar kolay olmayacaktır.

"Beyaz Zakkum"

NOTLAR Janet Finch'in 1999 yılında basıldığında çok satanlar listesine giren romanından uyarlanan film adeta bir sarışın yıldızlar geçidi. ABD'de 11 Ekim'de gösterime giren, Oscar konuşmalarında adı sıkça duyulan filmin bütçesi ise 16 milyon dolar.

THE GURU

Yönetmen: Daisy von Scherler Mayer. Oyuncular: Heather Graham, Marisa Tomei, Jimmy Mistry, Christine Baranski, Michael McKean, Dash Mihok, Emil Marwa, Ronald Guttman. Senaryo: Tracey Jackson. Görüntü Yönetmeni: John De Borman. Müzik: David Carbonara. Kurgu: Cara Silverman, Bruce Green. Yapım Tasarımcısı: Robin Standefer, Stephen Alesch, Aradhana Seth. Yapımcı: Tim Bevan, Eric Fellner, Michael London. Süre: 94 dk. Yapım: İngiltere. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 29 Kasım.

Dans öğretmeni Ramu Gupta (Jimi Mistry) meşhur olmak amacıyla Hindistan'dan New York'a gider. Garsonluk yaptığı yerden kovulunca bir film yapım şirketine başvurur. Çekimlerin ilk gününde bir porno filmde çalıştığını farkeder. Rol arkadaşı Sharonna'nın (Heather Graham) yüreklendirici konuşmalarına rağmen, çekimlerde başarılı olamaz ve yönetmen tarafından setten kovulur. Daha önce çalışmış olduğu lokantadan kendisine ikinci bir şans vermelerini rica eder. Bu arada bir doğumgünü partisinde ruhani öğütler verecek olan öğretmen sarhoş olmuştur. Patronu, Ramu'nun ⇨

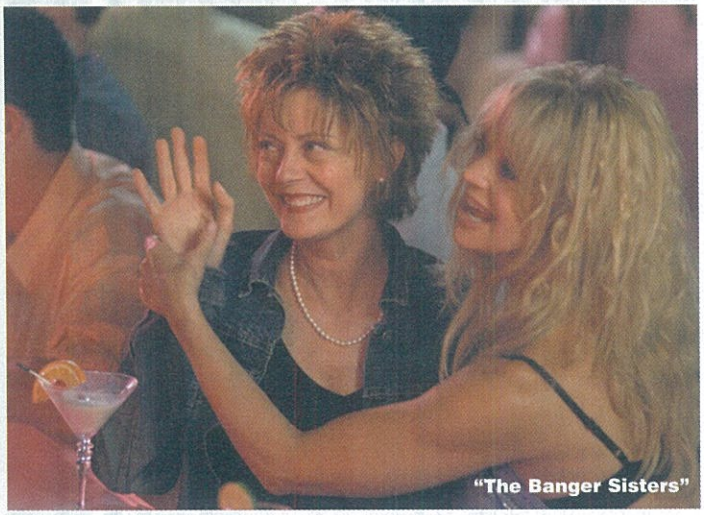
"The Banger Sisters"

onun yerine geçmesini ister.

NOTLAR Bollywood müzikallerine duyulan ilgiyi ortaya koymaya çalışan filmin pek de komik olmadığı söyleniyor. Film, Büyük Britanya'da 6.5 milyon poundluk bir hasılat yaptı.

THE BANGER SISTERS

Yönetmen: Bob Dolman. Oyuncular: Goldie Hawn, Susan Sarandon, Geoffrey Rush, Erika Christensen, Robin Thomas, Eva Amurri, Matthew Carey, Andre Ware, Adam Tomei. Senaryo: Bob Dolman. Görüntü Yönetmeni: Karl Walter Lindenlaub. Müzik: Trevor Rabin. Kurgu: Aram Nigoghossian. Yapım Tasarımcısı: Maia Javan. Yapımcı: Elizabeth Cantillon, Mark Johnson. Süre: 97 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 15 Kasım.

1960'lar boyunca bir sürü rock yıldızıyla beraber olan, birlikte çılgın bir gençlik geçiren Suzette (Goldie Hawn) ve Vinnie'nin (Susan Sarandon) yolları, yıllar geçtikçe ayrılmıştır. Aradan yirmi yıl geçmiş, Suzette eski çılgınlığını koruyan bir garson olmuştur. Hayatını eski günlerin özlemini çekerek geçirmektedir. Vinnie ise tamamen değişmiş, sosyetik bir ev kadını olmuştur. Geçmişinin ortaya çıkması ise hayatta en çok korktuğu şeydir. Yardıma ihtiyacı olan Suzette yıllardır görmediği arkadaşını bulmaya karar vererek yola çıkar.

NOTLAR 10 milyon dolarlık bir bütçeye sahip olan film ABD'de gösterime girdiği 22 Eylül'den beri 24 milyon dolarlık hasılat yaptı.

KUTSAL DİRENİŞ
YADON ILAHEYYA

Yönetmen: Elia Suleiman. Oyuncular: Elia Suleiman, Manal Khader, Nayef Fahoum Daher, Emma Boltanski, Amer Daher, Jamel Daher, George İbrahim. Senaryo: Elia Suleiman. Görüntü Yönetmeni: Marc-Andre Batigne. Kurgu: Veronique Lange. Yapım Tasarımcısı: Miguel Markin. Yapımcı: Humbert Balsan. Süre: 92 dk. Yapım: Fransa, Almanya, Fas, Filistin. Dağıtımcı: Umut Sanat. Gösterim Tarihi: 1 Kasım.

Kudüs'te yaşayan Filistinli genç bir adam olan E.S. (Elia Suleiman) ile Ramallah'ta yaşayan Filistinli genç bir kadın (Manal Khader) birbirlerine aşıktır. E.S. hasta babasıyla (Nayef Fahoum Daher) aşk hayatı arasında kalarak günlerini geçirmektedir. Siyasi sebeplerden dolayı, kadının hareket özgürlüğü, İsrail Ordusu'nun iki şehir arasına kurduğu kontrol noktalarında son bulmaktadır. Birbirlerinin yaşadığı şehirlere giremeyen aşıklar, kontrol noktasının hemen yanındaki kuytu bir alanda buluşurlar. Kuşatma nedeniyle özel anlarını gizlilik içinde yaşayamamaktadırlar.

"Kutsal Direniş"

"Tuck Everlasting"

NOTLAR Bu sene Cannes Film Festivali'nde Jüri Ödülü ve FIPRESCI Ödülü'nü kazanan film Altın Palmiye'ye de aday gösterilmişti. Ayrıca "Kutsal Direniş", İstanbul'daki Filmekimi Film Festivali'nin programında da yeralıyordu.

TUCK EVERLASTING

Yönetmen: Jay Russell. Oyuncular: Alexis Bledel, William Hurt, Sissy Spacek, Jonathan Jackson, Scott Bairstow, Ben Kingsley, Amy Irving, Victor Garber, Kosha Engler, Richard Pilcher. Senaryo: Jeffrey Lieber, James V. Hart. Görüntü Yönetmeni: James L. Carter. Müzik: William Ross. Kurgu: Jay Lash Cassidy. Yapım Tasarımcısı: Tony Burrough. Yapımcı: Marc Abraham, Jane Startz. Süre: 88 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 22 Kasım.

Winnie (Alexis Bledel) annesinin (Amy Irving) kuralcı davranışlarından bunalmış olan 15 yaşında bir genç kızdır. Annesinin kontrolünden uzak kalabileceği bir hayatın hayalini kurmaktadır. Evinin yakınındaki ormanda bir gün kaybolunca, Jesse Tuck (Jonathan Jackson) adlı bir çocukla tanışır. Tuck, o güne kadar tanıştığı gençlerin hiçbirine benzememektedir. Tuck'ın ailesindeki herkes çok nazik ve ilgilidir. Winnie'yi hemen aralarına alırlar ve çocuklarıymış gibi benimserler. Ancak Winnie'yi bulmaya çalışan Sarı Giysili Adam (Ben Kingsley) ailenin sakladığı önemli sırrı ortaya çıkarıp, mutlu hayatlarına bir son verebilecek bilgilere sahiptir.

NOTLAR Natalie Babbitt'in aynı adlı kitabından uyarlanan "Tuck Everlasting" fantastik bir aile filmi. Hayatı dolu dolu ve düşünerek yaşamak konusunda öğütler içeren filme IMDb kullanıcıları 7 puan veriyor.

"Konuş Onunla"

KONUŞ ONUNLA
HABLE CON ELLA

Yönetmen: Pedro Almodovar. Oyuncular: Javier Cámara, Darío Grandinetti, Rosario Flores, Leonor Watling, Geraldine Chaplin, Mariola Fuentes, Fele Martinez, Paz Vega, Pina Bausch, Loles Leon. Senaryo: Pedro Almodovar. Görüntü Yönetmeni: Javier Aguirresarobe. Müzik: Alberto Iglesias. Kurgu: Jose Salcedo. Yapım Tasarımcısı: Antxon Gomez. Yapımcı: Agustin Almodovar. Süre: 116 dk. Yapım: İspanya. Dağıtımcı: Medyavizyon. Gösterim Tarihi: 1 Kasım.

Altın rengi perde, Pina Bausch'un Café Müller adlı gösterisini sergilemek üzere açılır. İzleyenler arasında birbirini tanımayan iki genç adam vardır. Biri hasta bakıcı olan Benigno (Javier Cámara), diğeri ise kırklı yaşlarında bir yazar olan Marco'dur (Dario Grandinetti.) Sahnede ahşap iskemleler ve masalar arasında, Henry Purcell'in The Fairy Queen adlı eseriyle, kollarını açmış iki kadın dansetmektedir. Performansın duygusallığı karşısında Marco ağlamaya başlar. Benigno yanında oturan adamın ağladığını farkeder ve kendisinin de bu gösteriden çok etkilendiğini söylemek ister ama cesaret edemez. Aylar sonra iki adam "El Bosque" adlı Benigno'nun çalıştığı özel bir klinikte tekrar karşılaşırlar. Marco'nun profesyonel boğa güreşçisi olan kızarkadaşı Lydia (Rosario Flores) yaralanmış ve komaya girmiştir. Benigno ise klinikte çalışmakta ve komada olan bale öğrencisi Alicia'ya bakmaktadır. Marco, Alicia'nın odasının önünden geçerken Benigno onunla konuşmaya başlar. Bu yakın bir dostluğun başlangıcı olur.

NOTLAR Film için şaşırtıcı, çok komik, eğlenceli, sıcak, insancıl, teatral gibi tanımlamalar kullanılıyor.

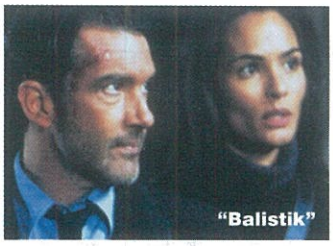
"Balistik"

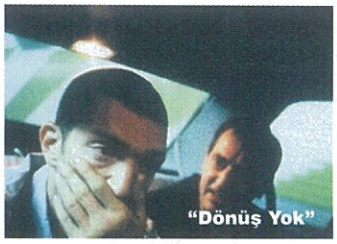
"Dönüş Yok"

BALISTİK
BALLISTIC: ECKS VS. SEVER

Yönetmen: Wych Kaosayananda. Oyuncular: Antonio Banderas, Lucy Liu, Gregg Henry, Ray Park, Talisa Soto, Miguel Sandoval, Terry Chen. Senaryo: Allan B. McElroy. Görüntü Yönetmeni: Julio Macat. Müzik: Don Davis. Kurgu: Jay Lash Cassidy, Caroline Ross. Yapım Tasarımcısı: Douglas Higgins. Yapımcı: Wych Kaosayananda, Chris Lee, Elie Samaha. Süre: 91 dk. Yapım: ABD, Almanya. Dağıtımcı: Medyavizyon. Gösterim Tarihi: 15 Kasım.

FBI ajanı Jonathan Ecks (Antonio Banderas), bir DIA ajanı olan Sever (Lucy Liu) ile ortak bir düşmana karşı savaşmak için birlikte çalışması gerektiğini öğrenir. Bu düşman, kurbanlara iğneyle yerleştirilebilen ve istendiğinde onları öldüren bir mikro cihaz geliştirmiştir. Ecks ve Sever, hayatları boyunca birbirlerinden nefret etmiş olsalar da, bu görevde biraraya gelmek zorunda kalırlar.

NOTLAR Bol özel efekte sahip olan film için kaotik ve hareketli gibi tanımlamalar yapılıyor. 70 milyon dolarlık bir bütçeye sahip olan film ABD'de 13 milyon dolarlık bir hasılat yapmış.

HER GÜN BAŞKA BİR BELA
TROUBLE EVERY DAY

Yönetmen: Claire Denis. Oyuncular: Vincent Gallo, Tricia Vessey, Beatrice Dalle, Alex Descas, Florence Loiret, Nicolas Duvauchelle, Raphael Neal, Jose Garcia. Senaryo: Claire Denis, Jean-Pol Fargeau. Görüntü Yönetmeni: Agnes Godard. Müzik: Tindersticks. Kurgu: Nelly Quettier. Yapım Tasarımcısı: Arnaud de Moleron. Yapımcı: Georges Benayoun, Philippe Liegeois. Süre: 101 dk. Yapım: Fransa, Japonya, Almanya. Dağıtımcı: Denk Ajans. Gösterim Tarihi: 15 Kasım.

"Her Gün Başka Bir Bela"

Shane (Vincent Gallo) ve June (Tricia Vessey) Paris'e balayına gelmiş genç bir çifttir. Ancak bu sıradan bir balayı değildir. Shane'in Paris yolculuğunun asıl amacı, daha önce birlikte tehlikeli bir deney yaptıkları Dr. Leo Semeneau'un (Alex Descas) izini bulmaktır. Her ikisi de bu deneyin korkunç sonuçlarının izini hala yaşamakta, Shane dehşet verici bir açlığın pençesinde kıvranmaktadır. Shane, Dr.Leo'yu ararken, Leo da yatak odasında kurduğu hapishaneden kaçmış olan karısı Core'u (Beatrice Dalle) aramaktadır. Core'u bulan kişi Shane olur. Onu bulduğunda, genç komşusunun cesedi başında, kanlar içinde diz çökmüş oturmaktadır. Öte yandan June, kocasının tuhaf davranışlarını anlam vermeye çalışmaktadır. Shane apar topar bavulları toplar ve arkalarında kanlar içinde, her tarafı yenilerek parça parça edilmiş bir ceset bırakarak evlerine geri dönerler.

NOTLAR Yamyamlık gibi tabu kabul edilen bir konuyu, sakin ve kararlı bir ürkütücülükle ayrıntılarına inerek işleyen "Trouble Every Day", en koyu Claire Denis hayranı eleştirmenleri bile ikiye böldü. Yönetmenin bir önceki yapıtı "Beau Travail"i çok beğenen eleştirmenlerin çoğu, "Trouble Every Day"in ABD'de gösterime girmesi karşısında şaşkınlığa düştüler.

DÖNÜŞ YOK
IRREVERSIBLE

Yönetmen: Gaspar Noe. Oyuncular: Monica Belluci, Vincent Cassell, Albert Dupontel, Philippe Nahon, Jo Prestia, Stephane Drout, Jean-Louis Costes. Senaryo: Gaspar Noe. Görüntü Yönetmeni: Benoit Debie, Gaspar Noe. Müzik: Thomas Bangalter. Kurgu: Gaspar Noe. Yapım Tasarımcısı: Alain Juteau. Yapımcı: Christophe Rossignon. Süre: 95 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: Umut Sanat. Gösterim Tarihi: 29 Kasım.

Alex (Monica Belluci) bir partide Marcus (Vincent Cassel) ile tartıştıktan sonra eve dönmek için tek başına yürümeye başlar. Karanlık bir tünele girdiğinde ise tecavüze uğrar. Bunun üzerine Marcus, bunu yapan adamdan ne olursa olsun intikam almaya karar verir. Bu karardan ve yaşananlardan sonra artık eski hayatlarına geri dönmeleri imkansızdır.

NOTLAR Dokuz dakikalık tecavüz sahnesiyle ün kazanan film, bu sene Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday gösterilmişti. Yönetmen daha önce "Herkese Karşı Tek Başına" ile Cannes'da FIBRESCI Ödülü'nü kazanmıştı. Yaşamları paramparça olan çifti gerçek hayatta da beraber olan Monica Bellucci ile Vincent Cassel canlandırıyorlar. Filmin oldukça fazla şiddet içerdiği konusunda uyarılar bulunuyor.

EKİM SÜRPİZLERİ

STEAL THIS MOVIE

Yönetmen: Robert Greenwald. Oyuncular: Vincent D'Onofrio, Janeane Garofalo, Jeanne Tripplehorn, Kevin Pollak, Donal Logue, Kevin Corrigan. Senaryo: Bruce Graham. Görüntü Yönetmeni: Denis Lenoir. Müzik: Mader. Kurgu: Kimberly Ray. Yapım Tasarımcısı: Linda Del Rosario, Richard Paris. Yapımcı: Robert Greenwald, Jocabus Rose. Süre: 107 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 11 Ekim.

1960'ların sonunda Abbie (Vincent D'Onofrio), Yippie adında bir organizasyon kurmuştur. Amacı, yaptıkları eylemlerle savaşı protesto etmektir. Bu sırada hayatının aşkı haline gelecek olan Anita (Janeane Garofalo) ile tanışır. Renkli kişiliğiyle rahatça dikkatleri üstüne çeken Abbie, arkadaşları ile birlikte düşünce özgürlüğü için savaş verirken Amerikan halkının sempatisini de kazanır. Bir yandan eylemlerini sürdürürken, evlenip çocuk sahibi olur. Ancak Şikago 7'lisi olarak bilinen örgütleri hükümetin hoşuna gitmemektedir. Bu nedenle Abbie kimlik değiştirerek, ailesinden uzakta yaşamak zorunda kalır.

NOTLAR 2000 yapımlı film, radikal bir aktivist olan Abbie Hoffman'ın gerçek yaşam öyküsünü anlatıyor. Senaryo ise iki kitaba dayanıyor. Bunlardan biri Abbie ve Anita Hoffman tarafından kaleme alınan "To America with Love: Letters from the Underground." Diğeri ise Marty Jezer'in yazdığı "American Rebel."

ZAMANI DURDURANLAR
CLOCKSTOPPERS

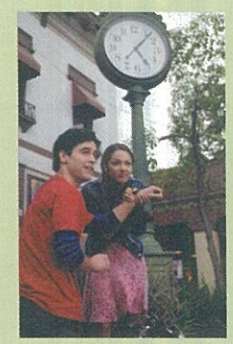

Yönetmen: Jonathan Frakes. Oyuncular: Jesse Bradford, French Stewart, Paula Garces, Michael Biehn, Robin Thomas, Garikayi Mutambirwa, Julia Sweeney. Senaryo: Rob Hedden, J. David Stem, David N. Weiss. Görüntü Yönetmeni: Tim Suhrstedt. Müzik: Jamshied Sharifi. Kurgu: Peter E. Berger, Jeff Canavan. Yapım Tasarımcısı: Marek Dobrowolski. Yapımcı: Gale Anne Hurd, Julia Pistor. Süre: 94 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 11 Ekim.

Zak Gibbs'in (Jesse Bradford) hayattaki tek derdi bir araba almak için gerekli parayı bulmaktır. Ta ki bir bilim adamı olan babasının garip kol saatini keşfedip, koluna takana kadar. Bir de bakar ki, saati taktığında etrafındaki dünya adeta duruyor. Zak kısa zamanda saati nasıl kullanacağını öğrenir ve kızarkadaşı Francesca ile oldukça keyifli günler geçirmeye başlarlar.

NOTLAR Bilimkurgu türüne pek de bir yenilik getirmediği söylenen filmin bazı özel efektleri oldukça eğlenceli bulunmuş. 26 milyon dolar bütçeli film, ABD'de 37 milyon dolarlık bir hasılat yaptı.

box office

Hazırlayan: Tolga Akıncı
tolgaakinci@superonline.com

TÜRKİYE box office — 13 EYLÜL - 10 EKİM 2002

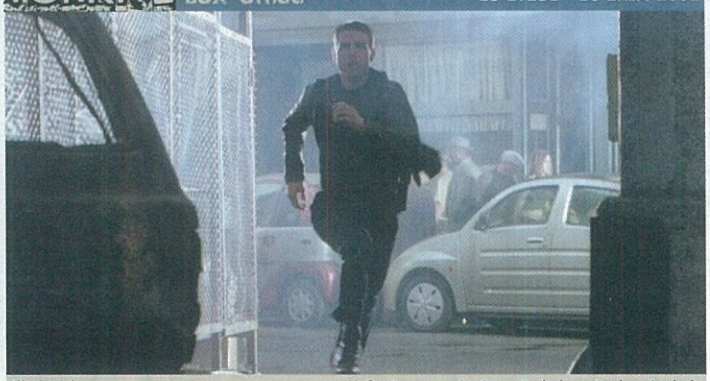

Filmin Adı	Hafta Sayısı	H. Sonu Seyirci	Toplam Seyirci
1. Azınlık Raporu Özen Film	2	258.898	258.898
2. Yeni Nesil Ajan Warner Bros.	4	241.711	241.711
3. Sadakatsiz Özen Film	5	183.280	262.988
4. Mumya Firarda Warner Bros.	2	172.092	172.092
5. Bir Erkek Hakkında UIP	4	112.375	112.375
6. Geçmisi Olmayan Adam UIP	3	77.911	77.911
7. Ölümcül Deney New Films	3	57.996	57.996
8. Blade 2 New Films	6	57.163	232.292
9. Öldüren Oyun UIP	10	50.690	251.597
10. Öldüren Kadın Warner Bros.	3	43.418	43.418

ABD box office — 13 EYLÜL - 10 EKİM 2002

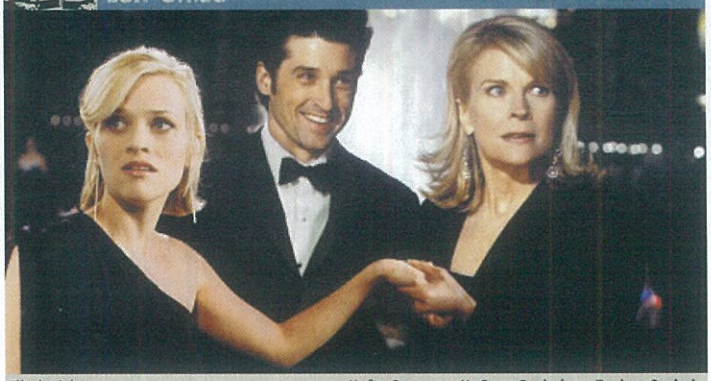

Filmin Adı	Hafta Sayısı	H. Sonu Seyirci	Toplam Seyirci
1. Sweet Home Alabama Buena Vista	2	70.4	70.4
2. Barbershop MGM/UA	4	61.4	61.4
3. Kalbinin Sesini Dinle IFC Films	25	50.8	150.5
4. Kızıl Ejder Universal	1	45.6	45.6
5. Smokin DreamWorks	2	29.9	29.9
6. The Banger Sisters Fox Searchlight	3	25.5	25.5
7. One Hour Photo Fox Searchlight	7	22.8	29.3
8. İsaretler Buena Vista	10	16.2	223.8
9. The Four Feathers Paramount	3	16.1	16.1
10. Spy Kids 2 Miramax	9	8.7	83.4

...1 Yıl önce
2001
05-25 Ekim
1. Yapay Zeka
2. Amerikan Pastası 2
3. Günahkar
4. Maymunlar Cehennemi
5. Kod Adı Kılıçbalığı

...2 Yıl önce
2000
06-26 Ekim
1. Abuzer Kadayıf
2. Korkunç Bir Film
3. Ben Kendim ve Sevgilim
4. 9. Kapı
5. Kusursuz Fırtına

...3 Yıl önce
1999
01-28 Ekim
1. Star Wars: Gizli Tehlike
2. Matrix
3. Anlat Bakalım
4. Aşk Engel Tanımaz
5. Catlak Yönetmen

BİRİTANYA box office — 13 EYLÜL - 10 EKİM 2002

Filmin Adı	Hafta Sayısı	H. Sonu Seyirci	Toplam Seyirci
1. İsaretler BVI	4	13.6	13.6
2. Kalbinin Sesini Dinle Entetainment	3	6.8	6.8
3. Geçmisi Olmayan Adam UIP	5	4.3	7.4
4. Azap Yolu 20th Century Fox	3	4.1	4.1
5. The Importance of Being Earnest BVI	5	2.1	2.9
6. Insomnia BVI	6	1.9	5.1
7. Lilo ve Stiç BVI	1	1.8	1.8
8. My Little Eye Momentum	1	1.7	1.7
9. Van Wilder Momentum	2	1.5	1.5
10. Swimfan Icon	3	0.9	0.9

Ramazan ayına bir bakış

Ramazan'ın yaklaşmasından dolayı bu ayki araştırmamı onun üzerine yaptım. Aklıma gelen ilk soru, "Ramazan'da seyirci sayısı düşüyor mu?" idi. Son üç yılın Ramazan öncesi, sonrası ve Ramazan'daki dört haftalık dilimlerdeki toplam seyirci sayılarına baktığımızda; Ramazan sonrasında bayramla birlikte ciddi bir sekilde seyirci patlaması yaşanırken, Ramazan'da da, öncesine göre 1999'da %10'luk ve 2001'de %7.2'lik bir azalma olmus. 2000'de ise %2.7'lik küçük bir artıs mevcut. Ramazan ayında gösterime giren ve son üç yılın en iyi açılısına sahip film ise "Deli Yürek". Aşağıdaki tablolarda yıllara göre Ramazan öncesi, sonrası ve Ramazan ayına denk gelen dört haftalık seyirci sayısı toplamları ile Ramazan ayında vizyona giren ve en iyi açılısa (3gün) sahip ilk 5 filmi bulabilirsiniz.

Ramazan'da En İyi Açılan Filmler (Son 3 Yılın)

Deli Yürek	Özen Film	07.12.01	112.226
Komplo	UIP	23.11.01	66.252
New York'da Bir Sonbahar	Özen Film	22.12.00	60.393
Sakın Konusma	Özen Film	30.11.01	51.597
6. Gün	Warner Bros.	15.12.00	51.211

2001 (Ramazan: 16 Kasım - 15 Aralık)

19 Ekim - 15 Kasım	1.809.103
16 Kasım - 13 Aralık	1.677.411
14 Aralık - 10 Ocak	2.827.426

2000 (Ramazan: 27 Kasım - 25 Aralık)

27 Ekim - 23 Kasım	1.796.583
24 Kasım - 21 Aralık	1.846.755
22 Aralık - 18 Ocak	2.165.706

1999 (Ramazan: 09 Aralık 1999 - 07 Ocak 2000)

12 Kasım - 09 Aralık	1.725.797
10 Aralık - 06 Ocak	1.548.718
07 Ocak - 04 Şubat	3.077.828

New York'da Bir Sonbahar

Not: Dört haftalık dönemdeki seyirci sayısı toplamları Özen Film, UIP, Umut Sanat ve Warner Bros. filmleri içindir.

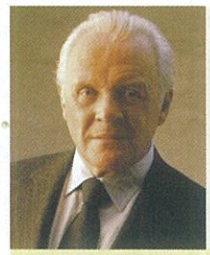

Anthony Hopkins
Kızıl Ejder

2002	Gizli Ortak	92.556
2001	Gizemli Yabancı	157.950
2001	Hannibal	415.918
1999	İçgüdü	147.107
1999	Joe Black	612.153

Michelle Pfeiffer
Beyaz Zakkum

2002	Benim Adım Sam	65.069
2000	Gizli Gerçek	508.973
2000	Bizim Hikayemiz	379.790
1999	Bir Yaz Gecesi Rüyası	27.840
1999	Okyanus Kadar Derin	136.118

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

	Aramızda Kalsın	Ateş Krallığı	Avanak Ajan: Altın Kuş	Azınlık Raporu	Benim Karım Artist	Bir Kadın... Bir Erkek... Ve...	İşaretler	Kanlı Pazar	Kedma	Konuş Onunla	Kuşlar Kanatlı Uygarlık	Mumya Firarda	Öldüren Kadın	Ölümcül Deney	Özgürlük İçin	Ruhlarla Dans	Sadakatsiz	Simone	Şeytan Tohumu	Tutku	Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca	Yeter	Zamanı Durduranlar
Mehmet Açar	✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪	✪✪✪
Tunca Arslan				✪✪✪		✪✪		✪✪✪			✪✪✪✪	✪	✪✪	✪✪			✪✪		✪✪		✪✪✪	✪✪	
Burcu Aykar		✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪				✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪	✪✪		✪✪✪	✪✪✪		
Cumhur Cambazoğlu	✪✪	✪✪✪	✪✪	✪✪✪✪		✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪	✪	✪✪✪	✪✪	✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪	✪✪
Atilla Dorsay	✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪	✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪	✪✪				✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪	
Tuna Erdem		✪✪		✪✪✪✪		✪✪					✪✪	✪	✪✪	✪✪			✪✪✪			✪✪			
Engin Ertan				✪✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪			✪✪✪✪	✪✪✪	✪	✪✪✪✪✪	✪✪✪			✪✪✪			✪✪✪			
Yeşim Tabak		✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪	✪✪✪		✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪		✪✪✪	✪✪		✪✪		✪	
Murat Özer	✪✪✪			✪✪✪✪							✪✪✪	✪		✪✪✪		✪✪	✪✪✪			✪✪✪✪		✪	
Kaya Özkaracalar											✪✪✪✪	✪✪	✪✪✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪	✪✪✪		✪✪✪✪				
Uygar Şirin		✪✪		✪✪✪✪		✪✪					✪✪✪✪		✪✪✪	✪✪✪✪			✪✪✪			✪✪✪	✪✪✪	✪✪	
Alin Taşçıyan	✪✪✪	✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪		✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪	✪✪✪✪✪	✪✪			✪✪	✪✪✪	✪✪			✪✪	✪✪
Ali Ulvi Uyanık	✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪✪		✪	✪✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪✪✪	✪✪✪✪✪	✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪	✪✪	✪✪✪✪		✪	✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪
Uğur Vardan	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪		✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪✪		✪	✪✪✪	✪✪✪	✪✪✪		✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪	✪✪	
Rasih Yılmaz	✪✪	✪✪	✪	✪✪		✪✪	✪✪	✪✪			✪✪✪✪	✪	✪✪	✪✪	✪✪		✪	✪✪✪	✪	✪✪✪			✪

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

Simone

Şaşırtıcı, derin veya eğlenceli olamayan bir film.

Burcu Aykar

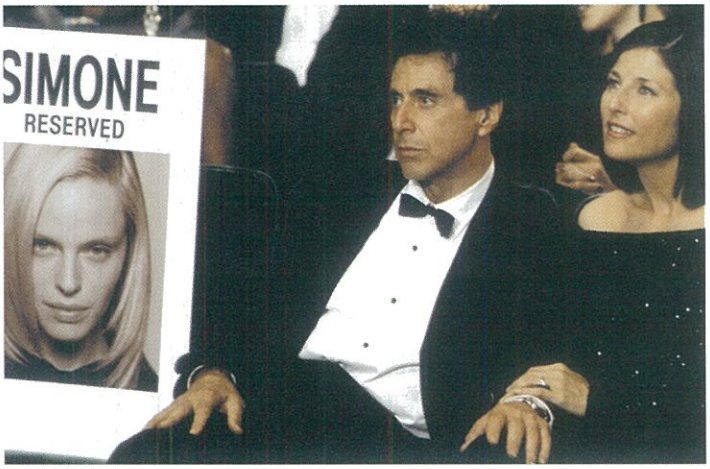

Hayatımızı imgelerin tutsaklığında veya imgelerin "gerçek"liğinde yaşıyor oluşumuz ve giderek kopya koyun "Dolly"lerin hakim olduğu bir dünyanın adeta bir hastalık gibi sözedilen post-modern durumu nice filmlere ilham kaynağı oldu, olmakta. Medyanın bu gerçeklik duygusu yitimindeki rolü de birçok kez irdelendi; medya beyazperdede defalarca suçlandı, yargılandı ve cezalandırıldı. Hal böyleyken, bir film bu konulara el atacaksa, ya mevzuu daha önce keşfedilmemiş bir yönüyle, bambaşka bir bakış açısıyla, farklı bir platformda ele almalı ya da aynı şeyleri söyleyecekse bile yepyeni bir biçim yaratmalı. "Truman Show"un senaryosunu yazıp, "Gattaca"yı yazıp yönettiğinde, bu konuların sularına bolca dalıp çıkmış olan Andrew Niccol, "Simone"da iki anlamda da bir yenilik ortaya koyamıyor.

Sinema doğduğu ilk yıllardan beri, seyirciler için bir anlamda bir yolculuk olma işlevini sürdürüyor. Sinemanın büyülü yanı, kısa bir süreliğine de olsa seyircinin bir "zamansızlık" ve "mekansızlık" hissiyle dolmasına ve gündelik gerçekliğinden koparak başka hayatları ve zamanları yaşamasına olanak tanıyor. 1950'lerde televizyonun hayatımıza girmesiyle, gerçeklik anlayışımızda sinemanın neden olduğundan farklı bir boyutta, daha keskin değişimler yaşanmaya başladı. Evimizin içini dolduran imgeler "mekan" anlayışımızı altüst ediyor, "uzak"ı salonumuza taşıyordu. Bu sürece bambaşka bir boyut katan unsur, videonun 1980'lerde hayatımıza girmesiydi. Artık görüntüler kaydedilip saklanabiliyor, sonra istendiğinde yeniden seyredilebiliyordu. "Şimdi ve burada" anlayışı bir darbe yemiş, zamanlar ve mekanlar arası sınırlar bulanıklaşmıştı. Bu gelişmelerin popüler kültüre ve yaşam alışkanlıklarımıza olan etkileri üzerine söylenecek çok şey vardı ve sinema bu malzemeyi gözden kaçıramazdı. İnsanların algıladıklarının aslında "gerçek" olmadığı, gerçeğin simülasyonunu (hiper-gerçeklik) ya da kopyasını yaşadıkları paranoyası birçok filme yansıtıldı. Önceleri bu gerçeklik kaybının sorumlusu başkalarıydı. "Blade Runner"daki "taklit"lerin hiçbir suçu yoktu. Onlar kendi "gerçeklik"lerinin farkında olmamaları için bir şirket tarafından yaratılmışlardı. "Gizemli Şehir / Dark City"de insanları uyutup, onların hatıralarını çalan ve dünyanın gerçekliğini isteklerine göre değiştiren yine başka varlıklardı. "Truman Show"da Truman'ın sahte bir gerçeklik yaşamasının nedeni, bir televizyon yapımcısının ortaya çıkardığı program fikriydi. "Matrix"de ise dünyayı ele geçiren yapay zekaların etkisiyle gerçek dünyanın simülasyonunda yaşıyordu insanlar. Ancak bu kaybolmuşluk hali istenen, arzu edilen bir şey değildi ve insanlar bu durumdan bir çıkış yolu bulmak için uğraşıyorlardı. Sonra yavaş yavaş bu gerçeklik duygusu yitiminin aslında bizim elimizde olduğuna ve bunu istediğimize dair savları olan filmlerle karşılaştık. "Akıl Defteri / Memento"da hafızasını, yani yaşamını tutarlı bir şekilde sürdürmesine olanak tanıyan gerçeklik duygusunu, istediği gibi yönlendiren bir karakter çıktı ortaya. Unutmak istediğini unutuyor, hatırlamak istediğini hatırlıyor, kendi gerçekliğini kendi yaratıyordu. "Aç Gözünü" ve onun yeniden yapımı olan "Vanilla Sky", rüya formatında sahte bir "gerçekliği" yaşamak için tonla para ödeyecek kadar çaresiz biriyle tanıştırdı bizi. "Simone" ise içimizdeki bu "kopya" aşkını, gerçeklik duygusu yitimini kucaklamamızı ve en çok bu sahtelikte ve sahteliğin yüzeyselliğinde rahat etmemizi ele alıyor. Artık medya mensupları da, film yapım ekipleri de, dünyanın her yerinden "kopya"yı seven, isteyen, her haliyle kabul eden seyirciler de suçlu. Eskiden Oscar adayı olsa da artık Hollywood'da pek şansı kalmamış olan yönetmen Taransky (Al Pacino), bir bilgisayar dehasının buluşu olan bilgisayar-yapımı, sanal oyuncuya dört elle sarılır. Hiçbir zorluk çıkarmayan, kapris yapmayan, üstelik para bile istemeyen bilgisayar-ürünü Simone, kısa zamanda dünyanın en sevilen yıldızlarından biri oluverir. Niccol "Truman Show" için ortaya attığı fikri burada tersine çeviriyor. Truman'ın yaşadığı sahte gerçekliğin tüm dünya farkındayken, Simone'un sahteliğini tüm dünya yutuyor. Taransky, Simone'u oluştururken bilgisayarın hafızasındaki sayısız oyuncunun mimik, konuşma, hal ve tavırlarını biraraya getiriyor. Böylece, otantizmin oyuncu olmanın doğasına ters olduğu ve oyuncu kimliğinin bir tür karışım olduğu ortaya konuyor. Taransky'nin yaratımı (canavarı?), aslında üst benliği olan Simone'u bir süpermodelin canlandırması oldukça yerinde bir seçim. Fiziksel mükemmeliyetin çağrıştırdığı yapaylıkla, bilgisayar-yapımı Simone'un sentetikliği örtüşüyor çünkü. Kendini Hollywood'a uymayan bir yönetmen olarak algılayan Taransky'nin "Sonsuza Kadar Sonsuzluk" ve "Gündoğumu Günbatımı" gibi adları olan filmlerinden gördüğümüz parçalar sürreel bir atmosferde sarfedilen beylik replikler içeriyor. Niccol, çuvaldız mahiyetinde, yönetmenlere de bir şeyler söylemeye çalışıyor sanki. Taransky'nin sahteliğini ve yüzey tutkusunu ortaya koyan, yapaylığından geçilmeyen, Simone'un oynadığı bu filmleri ayakta alkışlayan seyirci de bu eleştiriden/aşağılamadan nasibini almış oluyor. Bir deha olan Hank'in, bilgisayarda bu oyuncuyu yaratmak için önce gözünü, sonra da hayatını kaybetmesi ise sahtelik tutkunluğu için ödenen ağır bir bedel olarak ortaya çıkıyor. Niccol'ün popüler kültür eleştirilerini ifade etmek için sinema dünyasının içinden bir öykü seçmesi, post-modern oyunlara kucak açıyor. Al Pacino'nun, "Kimin oyunculara ihtiyacı var ki?!" diye bağırması gibi... Çoktan tadına baktığımız bu mesajları sunarken film ne bizi yaralayacak keskinliğe ne de eğlendirecek bir zeka parıltısına sahip. Filmin hikayesi ilk onbeş dakikada tükeniyor. Sonrası ise yer yer slapstick'e varan sahnelerle, Taransky'nin sırrının açığa çıkmaması için uğraşırken oluşan durum esprilerinden ibaret. Film, sürprizsiz, beklenen noktaya doğru ilerliyor. İronik bir şekilde, sinema, gerçeğin kusursuz bir kopyasını yaratmak için daha çok teknik, oyun ve hileye başvurmak zorunda. Çoktan farkettiklerimizi, defalarca dinlediklerimizi bize yeniden satmak için ise çok daha zeki ve yaratıcı olmak durumunda. Çağ, Dünya Ticaret Merkezi'nin içinden uçakların geçmesini CNN'den canlı olarak ya da Derya Tuna'nın silahla vurulduğunu Televole kameralarından ciyak ciyak seyretme çağı ne de olsa. Gerçek, aynı filmlerdeki gibi. Bunu zaten çoktan anladık.

Simone

✪✪

Yönetmen: Andrew Niccol. **Oyuncular:** Al Pacino, Rachel Roberts, Catherine Keener, Pruitt Taylor Vince, Winona Ryder, Jay Mohr, Jason Schwatzman, Stanley Anderson, Evan Rachel Wood, Daniel Von Bargen. **Senaryo:** Andrew Niccol. **Görüntü Yönetmeni:** Derek Grover, Edward Lachman. **Müzik:** Carter Burwell. Kurgu: Paul Rubell. **Yapım Tasarımcısı:** Jan Roelfs. **Yapımcı:** Andrew Niccol. **Süre:** 117 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Umut Sanat. **Gösterim Tarihi:** 18 Ekim.

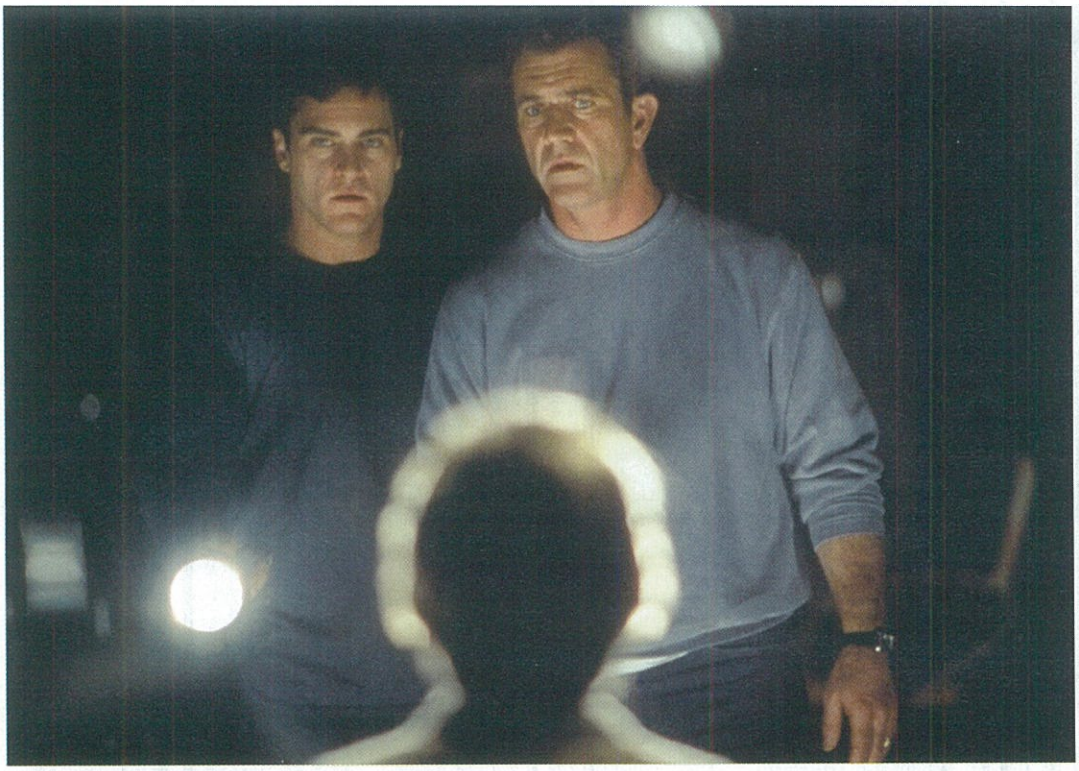

İşaretler

Muhafazakarlığıyla dikkat çeken bilimkurgu/gerilim denemesi.

Engin Ertan

Eğer "İşaretler"e gitmeden önce, kendinizi yılın sürpriz finalini izlemeye hazırlıyorsanız belki de bu yazıyı filmi görmeden okumamalısınız. Hoş, filmin sonunu anlatacak değilim ancak kimsenin filmi izleme keyfini kaçırmak da istemem. Ne yazık ki, hikayenin kimi kilit anlarını anmadan veya filmin genel tavrından bahsetmeden "İşaretler" hakkında bir yargıya varmak pek mümkün değil. Bu nedenle gerekli uyarıyı yaptıktan sonra, filme geri dönebiliriz.

Signs

✪✪✪

Yönetmen: M. Night Shyamalan. **Oyuncular:** Mel Gibson, Joaquin Phoenix, Cherry Jones, Rory Culkin, Abigail Breslin, Patricia Kalember, Ted Sutton, Merritt Wever, M. Night Shyamalan. **Senaryo:** M. Night Shyamalan. **Görüntü Yönetmeni:** Tak Fujimoto. **Müzik:** James Newton Howard. **Kurgu:** Barbara Tulliver. **Yapım Tasarımcısı:** Larry Fulton. **Yapımcı:** Frank Marshall, M. Night Shyamalan, Sam Mercer. **Süre:** 106 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** UIP. **Gösterim Tarihi:** 18 Ekim.

Öncelikle şu sürpriz final meselesinden başlayalım isterseniz. M. Night Shyamalan, "Altıncı His" ve "Ölümsüz " sonrasında sadece iyi bir yönetmen olarak değil, aynı zamanda sürpriz finallerin adamı olarak anılmaya başlandı. Dolayısıyla izleyicinin "İşaretler"den de böylesi bir beklentisi var. Ancak işin ilginç tarafı "İşaretler"in sürpriz bir finali yok. Öncelikle filmdeki her şey fazlasıyla tanıdık ve finale ilerlerken de her şey beklediğiniz gibi gelişiyor. Bu aşinalık duygusu bir yana, filmin finalinde o ana kadar izlediğimiz olayları farklı bir gözle tekrar ele almamıza sebep olacak bir dönemeç, bir zeka pırıltısı görmek de mümkün değil. En iyi tanımlamayla bazı parçalar yerine oturuyor, o kadar.

Aslında filmin temel sorunu dramatik yapısından kaynaklanıyor. Shyamalan, korku/gerilim türünün biraraya gelmesi biraz güç iki klişesini beraber kullanmaya çalışıyor: Kendini evine kapatan, tehdit altındaki aile ve dünyayı istila eden uzaylılar. Dünyanın uzaylılar tarafından istila edilmesinin yol açtığı kitle paranoyası bile ailenin televizyon ekranından yansıtılıyor. Sayısız insanın hayatının tehlikeye girdiği böylesi bir durumda, sadece ve sadece bir ailenin bireyleri için endişelenmemizi beklemek ne yazık ki pek olası değil.

Zaten kötü adam olarak uzaylıların seçilmiş olması yeterince yanlış bir tercih. Filmde karısının ölümünden sonra rahiplik görevinden ayrılan ve çocuklarına tek başına bakmaya çalışan bir baba karakteri var. Uzaylıların saldırısı ve ailesinin karşı karşıya kaldığı tehlike, inancını sorgulamakta olan babanın arayışını bir sonuca vardırıyor. Fakat, iman üzerine fikir yürütmeye çalışacak bir filmin daha mistik öğelere yönelmesi gerektiğini düşünüyorum. "İşaretler" uzaylılar vasıtasıyla korku ve gerilimin alanından çıkıyor ve bilimkurguya kaymaya başlıyor. İşte bu noktada da işin tadı kaçıyor.

Buradan hareketle filmin fazlasıyla muhafazakar bir tavra sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Öyle ki, sanki uzaylıların dünyaya yaptığı ziyaretin nedeni Hess ailesinin imanlarını test etmek ve onların "doğru" yolu bulmasını sağlamak. Başka bir deyişle, "yabancılara" yönelik korkunun iman yoluyla yenilebileceğini söylüyor film. Uzaylıların olabildiğince çirkin ve ürkütücü şekilde tasarlanmış olması da bu duruma tuz biber ekiyor. Halbuki bu yıl tekrar izleme imkanı bulduğumuz "E.T."de uzaylıların illa çirkin görünümlü ve düşman olmayacağını hatırlamıştık.

"İşaretler"in akla getirdiği başka bir filmse "Diğerleri". Amenábar'ın filmi bilinmeyenin yol açtığı korku karşısında gerçekle yüzleşmeyi öneriyordu. "İşaretler" ise çareyi başka bir bilinmeyene sığınmakta, dini mistisizmde görüyor. Özetle, beyaz bir Amerikalı ailenin imanının gücüyle kötü uzaylılarla savaşma hikayesini anlatan bu film, daha önce defalarca yapılmış bir şeyi yapıyor: Amerika'nın "yüce" değerlerini muhafazakar bir anlayışla bir kez daha gözümüze sokuyor. WASP (Beyaz Anglo-Sakson Protestan) anlayışına bu derece uygun bir filmin, Hint asıllı bir yönetmenden gelmesiyse gerçekten düşündürücü. Gelgelelim, M. Night Shyamalan gerçekten iyi bir yönetmen. Filmin dramatik yapısını bir yana bırakırsanız görsel yapısından tatmin olmanız son derece mümkün. Hitchcock'tan ciddi şekilde esinlendiğini belirten yönetmenin objeler üzerinden yarattığı gerilim gerçekten takdir edilesi. Bebek monitöründen keskin bir bıçağa veya yarısı dolu su bardaklarına kadar evin içindeki pek çok nesne başarıyla gerilim aracı olarak kullanılıyor. Diğer yandan, tıpkı "Ölümsüz"de yaptığı gibi, Shyamalan bu filminde de uzun sahnelerden ve yer yer ağır bir tempodan yana tercih kullanıyor. Bir popüler sinema örneğinde pek rastlanmayacak bu seçimleri cesurca. Daha önce "Altıncı His"te beraber çalıştığı Tak Fujimoto'nun görüntü yönetimi çalışması da tatmin edici. Dolayısıyla film söylemek istedikleriyle itici gelse de görsel yapısıyla durumu kurtarıyor.

Yine de "İşaretler"in bir hayal kırıklığı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sonuç itibariyle karşımızdaki, "Altıncı His" ve "Ölümsüz" sonrasında Shyamalan'a yönelik beklentilerini yüksek tutanların heveslerini biraz da olsa kursaklarında bırakacak ve "ne yapalım, artık bir dahaki sefere", dedirtecek cinsten bir vakit geçirme aracı.

Mumya Firarda

"Sinan Çetin ve Mustafa Altıoklar'dan özür dilemek..."

Tunca Arslan

Altın Portakal'da yarışması beklenirken son anda katılmaktan vazgeçen "Mumya Firarda"nın yapımcılarının, gerekçe olarak "Antalya'da daha çok sanatsal kriterler öne çıkıyor, bu yönde değerlendirme yapılıyor, bizim filmimiz ise öncelikli seyirciyi eğlendirmeyi amaçlıyor" dedikleri duyuldu. Daha doğrusu Altın Portakal'ın İstanbul'da yapılan basın toplantısında festival yöneticileri durumu böyle özetlediler.

"Doğru söze ne denir..." diyerek devam etmek, filmin yapımcılarını açık sözlülükleri ve alçakgönüllülüklerinden ötürü kutlamak isterdim ama mümkün değil. Çünkü bırakın sanatı manatı, "Mumya Firarda"yı eğlendirici bir film kabul etmek, komedi sinemasına dahil etmek, içinde mizah unsurlarına rastlayabilmek olanaksız. Doğru dürüst öyküsü, senaryosu, yönetimi, oyunculuğu ve kurgusu olmayan, doğal olarak "eğlendirecek" seyirci de bulamayan ve net biçimde söyleyelim, "sinema", "film" vb. kavramlarla yan yana düşünülemeyecek bir garabet armağan edildi Türk sinema tarihine. Yani bu durumda açık sözlü olmak ve Mustafa Altıoklar ve Sinan Çetin gibi yönetmenlerimizden özür dilemek düşüyor bize. "Asansör"ün, "Komser Şekspir"in ardından "Daha kötüsü olamaz!" demiş, yazmış çizmiş biri olarak, daha kötüsünü de gördüm işte! Hazır fırsat çıkmışken, toptan özür...

Belki duymayan kalmıştır diyerek, öyküyü özetleyelim... Havaalanında tabutlar karışıyor, afrodizyak niyetine Mısır'dan kaçırılan mumya ile öldüğü sanılan ama ölmeyen bir adamın serüvenleri iç içe giriyor. İşin içinde mafya falan da var. MİT ajanları, arkeologlar, kocasından yana dertli kadınlar, turist rehberleri, piramitler, Topkapı otelleri, çekilen tabancalar, yarısı olmayan otomobiller, çoluk çocuk, şarkı türkü derken, film bitiyor.

Bir zamanlar, "sanat, sanat için midir, toplum için mi?" tartışması vardı. İkisinin aynı kapıya çıktığı şu veya bu biçimde anlaşıldı ve tartışma bitti. Şimdi, "sanat para içindir"cilerin zamanı. Bir koyup üç almak mantığıyla alelacele kotarılan filmler, "Hedefimiz Hollywood" nidalarıyla piyasaya sürülüyor ve ortaya tüketiciyi koruma derneklerini harekete geçirmesi gereken örnekler çıkıyor.

Bazen acaba "Dünyayı Kurtaran Adam"ın son yıllarda reyting kazanıp kült film haline gelmesi mi kimi sinemacılarımızı harekete geçirdi diye düşünmeden edemiyorum. Kötü filmle "fantastik film"in iyiden iyiye birbirine karıştırıldığı koşullarda, örneğin "Mumya Firarda"nın yaratıcıları da 15-20 yıl sonrasına yatırım yapmış olabilirler mi? "Mumya...", çok kısa süre sonra sessizliğe gömülecek, ortadan kaybolup gidecek, bu kesin. Ama ya yıllar sonra yeniden dirilirse... Ya birileri tarafından hortlatılırsa... İşte korkum bu!

"Mumyalama" faaliyeti, "yeniden doğmak" için yapıldığına göre bu korkuyu beslemekte, tedirginlik duymakta hiç de haksız sayılmam herhalde.

"Avanak Ajan" tiplemesini bile zemzem suyuyla yıkanmış durumda bırakan MİT ajanı Ahmet rolündeki Teoman'ın görmelere seza performansıyla; dünyaca ünlü Mısırlı arkeologun, iddia edildiği üzere "güzel" kızı Fatima rolüne soyunan Nurgül Yeşilçay'ın çok istediği halde bir türlü gerektiği gibi süzüm süzüm süzülememesiyle; yitirdiği cinsel gücünü kazanmak için mumyadan parçalar yemeye kararlı zengin işadamı rolündeki Tarık Pabuçcuoğlu'nun, seks filmleri furyasının Aydemir Akbaş'ından bile daha itici olmasıyla; işadamının carcar karısını canlandıran Nurseli İdiz'in rolüne bir türlü ısınamadığını çok belli etmesiyle, gözlerimizin önünden zorla, ıkına sıkına akıp gitti "Mumya Firarda". Tabii yardımcı rollerde "kambersiz düğün olmaz" dedirten İlhan Şeşen'in, Acun Ilıcalı'nın, Tuba Ünsal'ın, Sinan Çetin'in vb. gayretlerine de diyecek yoktu doğrusu.

Bir de Selami Şahin vardı filmde, bazı eleştirmenlerin "filmin en iyisi, müthiş bir komedi potansiyeli var" dedikleri... Şahin'in "Mumya Firarda"nın en az rahatsız edici oyuncusu olduğu doğru, ancak "o bile" kamera karşısında o kadar yapay ve şaşkın davranıyor ki ne potansiyeli fark edebiliyor, ne de ilerisi için bir umut ışığı görebiliyoruz.

Toparlayacak olursam... Dünyada iki türlü iş vardır: Olabilecek işler, olmayacak işler... "Mumya Firarda"da oyunculuk adına herhangi bir şey aramak ve bulmaya çalışmak, bence olmayacak işlerden biri.

Sette oturduğu sandalyenin arkasında "yönetmen" yazdığına emin olduğum Erdal Murat Aktaş, okuma fırsatı bulabildiğim röportajlarında, meşhur "tekerlemeyi" tekrarlıyor, "Eleştiriler tabii ki olacak, eleştirmenlere saygımız sonsuz ama eleştiri de yıkıcı değil yapıcı olmalı" diyordu.

Söz edilen türden bir yıkıcı-yapıcı eleştiri ayrımından haberdar değilim ama söylediklerinden anladığım kadarıyla Aktaş'a "kötü filmler çekmeye devam edin" demek yapıcı eleştiri, "bir daha sakın film çekmeyin" demek yıkıcı eleştiri olacak. Eğri oturup doğru konuşmak gerekirse, insanın içinden "Ne haliniz varsa..." demek geçse de ortada dökülen onca para, harcanan onca figüran ve film şeridi, kullanılan 30 bin parça aksesuar varken, o kadar da "geniş" olamıyoruz maalesef...

Fransız yönetmen Laury Granier'nin, 1997'de Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde de gösterilen "Mumya'ya Mum" adında orta metrajlı bir filmi vardır. Filmin orijinal adı "La momie a mi-mots"nun dilimize tam çevirisi, "yarım yamalak konuşan mumya" anlamına geliyor. İki film arasında hiçbir ortak nokta bulunmadığını söylemeye gerek yok, benim geçen ay seyrettiğim film, kekeme olduğu halde geveze mi geveze bir mumyayı anlatmaya çalışıyordu.

Yönetmen: Erdal Murat Aktaş. **Oyuncular:** Nurgül Yeşilçay, Teoman, Nurseli İdiz, Tarık Pabuçcuoğlu, Maged El-Masrı, Selami Şahin, Samy El-Adl, Fathy Abdelwahab, Nelly Karim, Dilek Türker, İlhan Şeşen, Hakan Bilgin, Sebnem Dönmez, Acun Ilıcalı, Tuba Ünsal, Çelik Özdes. **Senaryo:** Haluk Özenç. **Görüntü Yönetmeni:** Hayk Krakosyan. **Müzik:** Genco An. **Kurgu:** Serdar Çakular. **Yapım Tasarımcısı:** Günnur Çaras, Abbas Sabr. **Yapımcı:** Mutena Açık. **Süre:** 105 dk. **Yapım:** Türkiye ve Mısır. **Dağıtımcı:** Warner Bros. **Gösterim Tarihi:** 6 Eylül.

tuncaarslan@hotmail.com

Azınlık Raporu

Temalar çok sayıda ve içiçe geçmiş durumda.

Uygar Şirin

Yıl 2054, yer Washington. Suç Öncesi Birimi (SÖB) adlı devlet örgütü, geleceği gören ve "precog" adı verilen Agatha, Dashiel ve Arthur adlı üç kişi sayesinde, suçları işlenmeden önce tespit ediyor ve "suçlu"ları suç işlenmeden tutukluyor. John Anderton, bu birimde çalışan bir polis. Birkaç yıl önce oğlu kaçırılmış, ardından da karısı tarafından terk edilmiş. Bir gün, "precog"lar 36 saat sonra işlenecek bir cinayetin katili olarak onu gördüklerinde, Anderton bir kaçağa dönüşüyor.

"Azınlık Raporu"nun konusu böyle özetlenebilir. Ancak temaları, birkaç filme yetecek kadar çok sayıda ve içiçe geçmiş durumda. En iyisi, küçük başlıklar atıp bunların arasında dolaşmak.

Amerika: Burası, Spielberg'in önceki filmi "Yapay Zeka"nın Amerika'sına çok benzeyen bir yer. Bir yanda teknolojinin tüm olanakları ve bol miktarda para sayesinde refah içinde yaşayan insanlar, diğer yanda tam bir çöplük. Spielberg, yine "Yapay Zeka"da olduğu gibi, "ne güzel işte!" dedirten sahnelerin ardından madalyonun diğer yüzünü gösteriyor ve karşıtlığın altını çiziyor. Üst sınıflardan insanların acınası arzularını sergilediği "gece kulübü" sahnesi de cabası.

"Azınlık Raporu"nun Amerika'sı, bir de, insanların sokaklardaki göz tarayıcılarına gözlerini kimlik kartı niyetine "okutmak" zorunda oldukları, yani en "kendilerine ait" özelliklerini, otoritesini kabullendikleri bir güce teslim ettikleri bir "1984" dünyası. (Bunun, yakın geleceğe dair bir öngörü mü yoksa bugünün bir metaforu mu olduğuna siz karar verin.)

Suç: SÖB, hem Amerika'nın bugünü hakkındaki bir gerçeği, hem de yakın geleceği hakkındaki bir korkuyu yansıtıyor. Gerçek, Amerika'nın bugünkü yönetiminin "preemptive attack" (tehlikeli kişileri / ülkeyi, tehlike oluşmadan vurma) politikasının, SÖB'nin temelindeki anlayışla birebir örtüşmesi. Korku ise, 11 Eylül'ün ardından terörizmi önleme adına bireysel özgürlükleri kısıtlamanın, Amerika'yı SÖB gibi bir noktaya doğru götürmesi.

Geçmiş-şimdi-gelecek: Filmdeki tüm karakterlerin, zamanla ilgili bir meseleleri var. John geçmişe saplanıp kalmış. Karısı geçmişten kaçıyor. Agatha sadece gelecekte yaşıyor. SÖB'nin patronu Burgess ise geleceğini kurtarma derdinde.

Fakat, birçok ortak özellikleri bulunan John'la Agatha, daha sonra, kendi istekleriyle olmasa da "şimdi"de buluşuyorlar. "Şimdi", John'u geçmişten, Agatha'yı ise gelecekten çekip alıyor, kurtarıyor ve bugüne getiriyor. Her ikisi de, "şimdi" sayesinde, "şimdi"de uğraşarak yeni bir geleceğe gidebiliyorlar.

Görmek: Göz ve görmek, "Azınlık Raporu"nun en önemli temalarından biri. Üstelik, perdenin ardındaki gerçeği görmek, "önünü görmek", geleceği görmek gibi yan anlamlarıyla...

Gözün, insanların, kişiliklerini otoriteye teslim etmelerinin aracı olduğunu söylemiştik. Buna, kanun kaçaklarının gözlerini aldırarak yaşamak zorunda kaldıklarını da ekleyin. Ortaya çıkan tablo, görenlerin aslında "görmediği", görmeyenlerin ise aslında "gördüğü" bir dünya.

Dahası, filmin kilit cümlelerinden biri şu: "Görebiliyor musun?" Bunu, hem annesini arayan Agatha'dan, hem de oğlunu arayan John'dan duyuyoruz. (İkisi arasındaki bir diğer benzerlik.)

Filmin karakterleri adına bu soruya cevap verseydik, cevabımız net bir "hayır" olurdu. Çünkü hiçbiri, görünenin ardındaki gerçeği göremiyor. SÖB'de soruşturma yapan Witwer, John'la düşman olmadıklarını, aynı şeyi savunduklarını göremiyor. Burgess, SÖB'yi korumaya çalışmanın nelere mal olacağını göremiyor. Agatha, gelecek dışında hiçbir şey göremiyor.

John ise, aslında hepsinden beter, "önünü göremiyor". Bir türlü yükünü üzerinden atamadığı geçmişi ve hem hayatla sahte bir bağ kurmasına, hem de rutine boyun eğmesine neden olan işi, önünü görmesini ve hayatta yol almasını engelliyorlar. (John'un işine duydugu inanç, sisteme duyduğu inancın metaforu. İlki sarsılınca ikincisi de yıkılıyor.) John'un, gözleri bandajlıyken, buzdolabındaki taze sandviçi göremeyip yanlışlıkla bayatını ısırdığı, taze sütü göremeyip bozuğunu içtiği bir sahne var: İşte bu, John'un hayatı.

Kader / Gelecek: "Azınlık Raporu", kimilerinin iddia ettiği gibi, "insan geleceğini değiştirebilir mi?" sorusunu tartışıyor değil. Agatha'nın bazen diğer "precog"lardan farklı bir gelecek gördüğünü öğrendiğimizde, bu sorunun cevabını alıyoruz zaten: Bir tane gelecek yok, çeşitli gelecek olasılıkları var. (Üstelik, Agatha gelecekte olacak bir şeyi mi görüyor yoksa Agatha'nın görmesi de geleceği şekillendiriyor mu, orası da soru işareti. "Matrix"in kahin sahnesindeki vazo meselesini hatırlayın.) O zaman, geleceği değiştirmek söz konusu olamaz, çünkü ancak belirli "bir" gelecek varsa, geleceği değiştirmekten bahsedebiliriz. Birkaç gelecek alternatifi varsa, "geleceği seçmek" vardır. Kader, önceden belirlenmiş ve insanın izlediği bir yol değil, insanın seçimleriyle anbean yarattığı bir yoldur.

John, ancak bu gerçeği fark ettiğinde ve "geleceğini sen biliyorsun" cümlesini kurabildiğinde, yani hayatının kontrolünü geçmişe, "precog"lara veya sisteme bırakmaktan vazgeçip tekrar üstlendiğinde, kendine yeni bir gelecek yaratabiliyor. Aslında Agatha'nın cümlesi her şeyi özetliyor: "Seçebilirsin."

Ama önce Agatha'nın sorusunu yanıtlaman gerek: "Görebiliyor musun?"

Minority Report

✪✪✪✪◡

Yönetmen: Steven Spielberg. **Oyuncular:** Tom Cruise, Max von Sydow, Steve Harris, Neal McDonough, Patrick Kilpatrick, Jessica Capshaw, Colin Farrell, Samantha Morton, Peter Stormare. **Senaryo:** Scott Frank, Jon Cohen. **Görüntü Yönetmeni:** Janus Kaminsky. **Müzik:** John Williams. **Kurgu:** Michael Kahn. **Yapım Tasarımcısı:** Alex McDowell. **Yapımcı:** Gerald R. Molen, Bonnie Curtis, Walter F. Parkes, Jan De Bont. **Süre:** 144 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Özen Film. **Gösterim Tarihi:** 27 Eylül.

uygarsirin@yahoo.com

"Harrison Ford, ülkesi için rahatlıkla hayatını feda edebilecek, katı kurallara bağlı bir şekilde görevini yerine getiren Rus bir denizaltı kaptanı rolünde."

pek yakında

Sular altında panik

Soğuk savaş günlerinde bir Rus denizaltısında verilen mücadeleyi konu eden K-19 Kathryn Bigelow imzasını taşıyor.

Gerçek bir hikayeden esinlenen film, Kaptan Alexei Vostrikov'un kahramanlık hikayesini anlatıyor. Yıl 1961. Adamları tarafından sayılan ve sevilen, Sovyet Deniz Kuvvetleri'nde tecrübeli bir denizaltı kaptanı olan Mikhail Polenin (Liam Neeson) görevinden alınır. Çünkü K-19 adlı denizaltıyı yeterince hızlı bir şekilde yerine ulaştıramayacağına karar verilmiştir. Onun yerine katı kurallarla, hedefine kitlenen Kaptan Alexei Vostrikov (Harrison Ford) getirilir. K-19'u plana uygun bir şekilde, 18 Haziran 1961, saat dörtte denize çıkarır. Denizaltı konusundaki bilgileri nedeniyle Polenin'in de onlarla kalması ikisi arasında sürekli bir çatışma yaşanmasına neden olacaktır. Tek ortak noktaları, ülkelerine ve hizmet verdikleri Deniz Kuvvetleri'ne duydukları bağlılıktır. Yola çıkınca, Vostrikov denizaltıyı ve ekibini sınamak için tüm sınırları zorlar. Tüm testler başarıyla atlatılmışken, Moskova'dan yeni bir emir gelir. K-19'un batıya yönelerek, A.B.D. deniz sınırından 400 kilometre uzaklıktaki yerini alması gerekmektedir. Denizaltıda bir sorun olduğunu farketmeyen Vostrikov, adamlarını belki de son olabilecek yolculuklarına çıkarır. Çünkü denizaltıdaki sorun, Üçüncü Dünya Savaşı'nı başlatacak nükleer bir patlamaya neden olabilecektir. Filmin yönetmeni, daha önce "Near Dark", "Blue Steel", "Strange Days" ve "The Weight of Water" gibi filmlere imza atmış olan Kathryn Bigelow. 100 milyon dolarlık bir bütçeye sahip olan filmin ABD hasılatı 35 milyon dolar. Soğuk savaş günlerindeki Sovyet kahramanlığının, Amerikan bir film stüdyosu tarafından anlatılması, o günlerin ne kadar uzağında olduğumuzu gösteriyor. Bigelow'un, bir denizaltının içiyle sınırlı olsa da filmde harikalar yarattığı söyleniyor.

Şu bizim Harry...

Harry Potter serisinin Türkiye'de yayınlanan üç kitabını dergimiz yazarlarından SEVİN OKYAY çevirdi. Ne de olsa günleri geceleri beraber geçti, diye düşünüp dünyayı peşinden sürükleyen çocuğu Okyay'a sorduk, o da bize aşağıdaki yazıyı gönderdi.

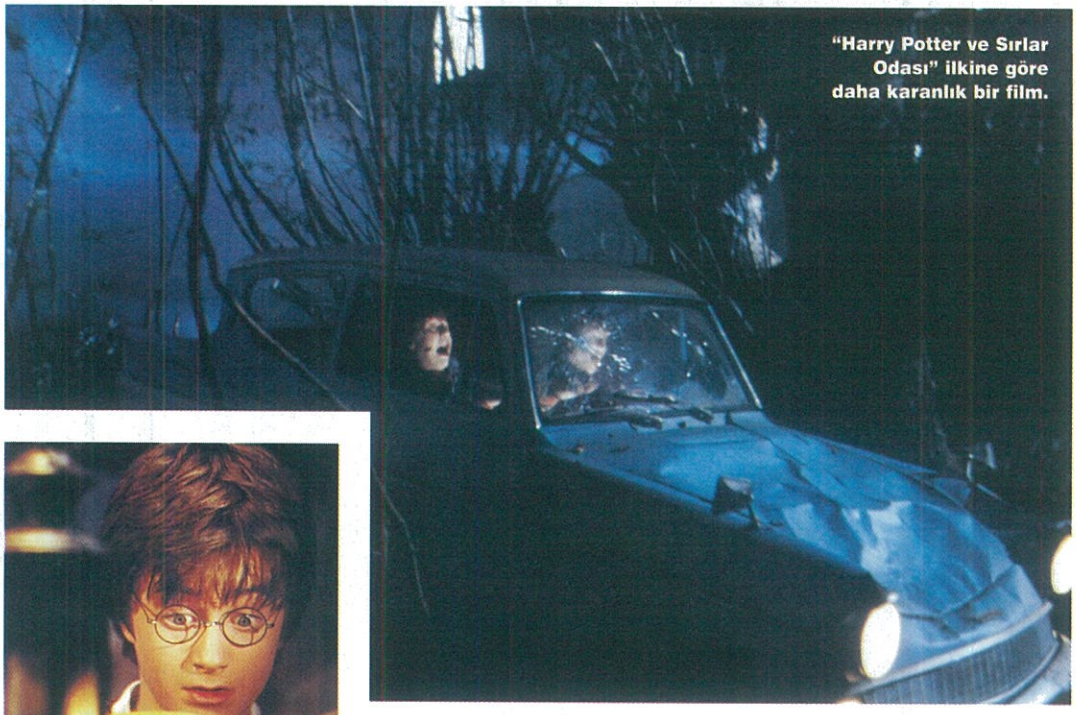
"Harry Potter ve Sırlar Odası" ilkine göre daha karanlık bir film.

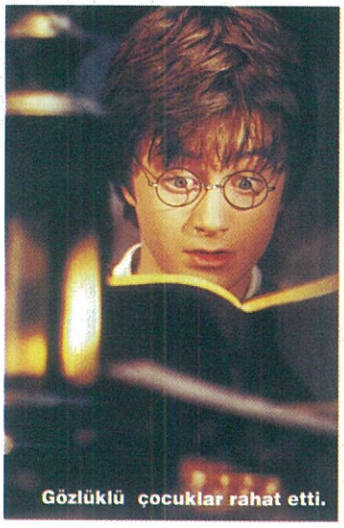
Gözlüklü çocuklar rahat etti.

"Harry Potter ve Felsefe Taşı"

Harry gözümüzün önünde büyüyor.

Harry Potter'in beşinci kitabının çıkmayışı, hayattaki en ciddi sorunlarımızdan biri. Hayranları ikide bir önümüzü kesip bizden hesap soruyor. Aslında bu Rawling'in meselesi ama derginizin yazarı olan bizler, yani Sevin Okyay'la Kutlukhan Kutlu da yazarın gecikmesinden nasibimizi alıyoruz. Çünkü Harry Potter'in üç kitabını biz çevirdik. Şu günlerde nereye gitsem, karşıma parmaklarını tehditkâr biçimde sallayan insanlar çıkıyor. Benden Harry Potter'in beşinci kitabının hesabını soruyorlar. "Çevirisi ne zaman bitiyor? Ne zaman çıkacak?" Bu tehditkâr parmakların sahibi, daha çok çocuklarının sözcülüğünü üstlenmiş gibi yapan büyükler. Ben aslında onların çoğunun da Harry hayranı olduğunu biliyorum oysa. İngiltere'deki Harry hayranlarının "kemik" grubunu, 25-35 yaş arasındaki okurlar oluşturuyor. Burada da onun maceralarını izleyen pek çok büyük var. Bazıları ele-güne karşı okurken mahçubiyete kapılıp kitaplarını kaplasa bile...

Ben de Harry ile ilk kez okuyucu olarak tanıştım. Bu kıyametin niye kopartıldığını merak edip ikinci kitabın İngilizcesi'ni almış, okumuştum. Birinci kitap "Felsefe Taşı"nı ilk kez, Ülkü Tamer'in çevirisinden okudum. Sonra iki, yani "Sırlar Odası", çeviri için bana geldi. Kutlukhan da vaktinde yetiştirmem için, yardım etti. "Azkaban Tutsağı" ile "Ateş Kadehi"ni ikimiz birlikte çevirdik. Bölümleri paylaşıp, sonra da birbirimizin bölümlerini kontrol ediyorduk. Üsluplarımız benziyor, ayrıca hayli titiz, hatta acımasız davrandık. Ama üç kitabın da takvimleri çok sıkışıktı. Hele "Azkaban Tutsağı"nın. O bittiğinde, ikimiz de bitmiştik. Bir ay kadar ruh gibi dolaştık, sonra da acı bir sürprizle karşılaştık. Daha önce yirmi bölümünü çevirdiğimiz dördüncü kitabı (hatırlarsanız, 800 küsur sayfadır) yeniden yapmamız gerekiyordu. Araya zaman ve üçüncü cilt girmişti. Bir sürü şey değişmişti. Bazı karakterleri daha iyi tanımıştık, kimi kelimelerin anlamı sandığımız gibi değildi. Ayrıca ben kendi payıma, aylar önce yaptığım çevirideki birtakım kısaltmaların ve notların sırrını çözemiyordum. Birtakım varsayımlarım da fos çıkmıştı. Rawling'in kitaplarında sihir - büyüye ilişkin tabirler, fantastik yaratıkların isimleri, yiyecek isimleri haliyle sorun oluşturuyor. Üstelik, bir sonraki kitapta tekrarlanıyorlar da. Üçüncü kitapta ben bir küçük sözlük yapmak zorunda kalmıştım, dördüncü kitapta aynı işi editörümüz Ayça Sabuncuoğlu yaptı. Beşinci kitapta işimiz kolaylaşsın diye, hepsini toparlayacak bir kartoteks hazırlasak iyi olacak ama, bu da neredeyse kitabı çevirmek kadar zahmetli bir iş.

Bu arada, filmin berbat altyazı çevirilerinde bizim de, Ülkü Tamer'in de herhangi bir günahı olmadığını hemen belirtmek isterim. Gerçi ondan çeviri istemişler ama vakti yokmuş. Çevirilere gözatma yolundaki önerisi ise cevapsız kalmış sanıyorum. Dört kitabının satışı 400 bine yaklaşmış bir dizinin kavramlarını altüst etmek, kitaplara bakma zahmetine bile katlanmamak bence düpedüz sorumsuzluk. İkinci filmin altyazılarını düşünmek bile istemiyorum.

Ben ilk okuduğumda, kitabı ve kahramanı sevdim. Üçüncü kitabı da, bir okur olarak, heyecanla bekledim. Aslında bugün bile dizinin en iyi kitabının "Azkaban Tutsağı" olduğunu düşünüyorum. Onun ardından da son derece heyecanlı dört geliyor, yani "Ateş Kadehi". Evet, favorilerim üçle dört. En az sevdiğim kitap ise, yeterince karanlık bulmadığım ilk kitap. Buna karşılık Rawling ikiyle (Sırlar Odası) dördü (Ateş Kadehi) seviyor. Ben şahsen Harry kitaplarına hiç çocuk kitabı gözüyle bakmadım. Çocuklara da, büyüklere de hitap eden kitaplar olduklarına inanıyorum. Editörüm Ayça sesi titreyerek bana dördüncü kitaptaki trajik bir ölümün çocukları etkileyip etkilemeyeceğini sorunca, "Sen iflah olmaz bir romantiksin" demiştim ona. Doğrusu çocukların bundan olumsuz etkileneceğini hiç

www.NokiaGame.com

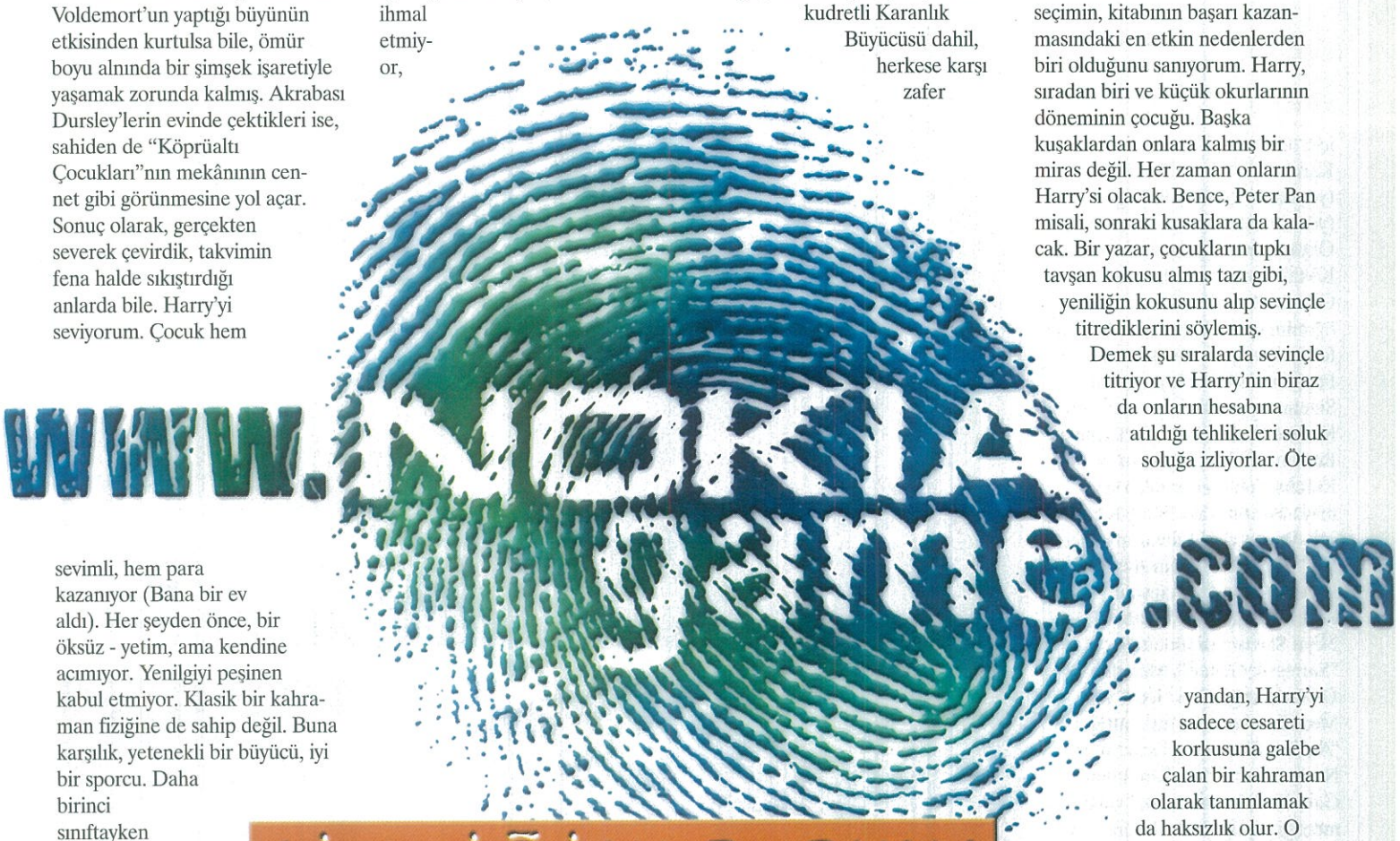

sanmıyorum. Nereden baksanız sevgili Harry'leri, Kemalettin Tuğcu kahramanlarına taş çıkartacak bir felaket kumkuması. Annesiyle babası o minicikken yüzyılın en korkunç kara büyücüsü tarafından öldürülmüş, kendisi de Voldemort'un yaptığı büyünün etkisinden kurtulsa bile, ömür boyu alnında bir şimşek işaretiyle yaşamak zorunda kalmış. Akrabası Dursley'lerin evinde çektikleri ise, sahiden de "Köprüaltı Çocukları"nın mekânının cennet gibi görünmesine yol açar. Sonuç olarak, gerçekten severek çevirdik, takvimin fena halde sıkıştırdığı anlarda bile. Harry'yi seviyorum. Çocuk hem sevimli, hem para kazanıyor (Bana bir ev aldı). Her şeyden önce, bir öksüz - yetim, ama kendine acımıyor. Yenilgiyi peşinen kabul etmiyor. Klasik bir kahraman fiziğine de sahip değil. Buna karşılık, yetenekli bir büyücü, iyi bir sporcu. Daha birinci sınıftayken Quidditch oynamaya başladı, baksanıza. Gözlüklü ama derslerine ancak gerektiği kadar çalışıyor. Küçükken gözlük takmış olan herkes "dört göz" lakabının sıkıntısını yaşamıştır. Oysa şimdi İngiltere'deki çocuklar Harry'ye benzeyebilmek için gözleri görse bile gözlük takmaya çalışıyor. Öğrenci sıkıntısı çeken yatılı okulların da bu sayede müşterisi artmış, talep sahiplerini, kendilerinin bir büyücülük okulu olmadığı konusunda uyarmak zorunda kalıyorlarmış. Harry'miz fiziğine rağmen bir kahraman. Cana yakın bir kahraman, arada pek güzel potlar kırıyor, üstelik yaramaz. Yani hem sıradan, hem değil. Ayrıca, cesur da. Düşmanlarına papuç bırakmıyor.

Kabul etmek gerek ki, Harry kitaplarının kendince bir büyüsü var, insanda bir tür iptila yaratıyor. Rowling, karakterleriyle, sağlam olay örgüsüyle, inanılmazlığı içinde son derece inanılır bir dünya kurmuş. Fikri, iyi bir fikir. Hikayeleri ilgi çekici. Hiçbir ayrıntıyı unutmuyor, ihmal etmiyor, tutarlı bir şekilde izlerini sürüyor. Şimdiye kadar sadece dördüncü kitabın sonunda, Voldemort'un asasından Harry'nin annesiyle babasının çıkış sırasında bir mantık hatası yaptı. Ya da yapmadı, bir bildiği var. Bence her iki ihtimalde de, beşinci kitapta durumu izah edecek. Her şeye rağmen ben Harry Potter´in tüm dünyada bir fenomen halini almasını bir ölçüde "zamanlama"yla açıklıyorum. İş sadece cadı - büyücü işi değil. Sinemada da şu sıralarda bilim kurgu yerini fanteziye bırakmış gibi görünüyor. Belki böyle bir çevrim vardır. Fantezinin yanısıra, Harry kitaplarının en güçlü yanlarından biri, çocukların güçsüzlüğünü öne çıkarması. Sonra da bu çocukların en güçsüzü kalkıyor, yüz yılın en kudretli Karanlık Büyücüsü dahil, herkese karşı zafer kazanıyor. Sihir işinin kendisi de sihirli. İnsanlar, çocuğuyla büyüğüyle, gizli güçleri keşfetme, yapılmaması gereken şeyleri yapma meseleleriyle hep ilgilenmiştir. Kendileri dışındaki şeyleri değiştirebilecek kudrete sahip olmayı büyükler de içten içe ister. Büyümenin en berbat yanlarından biri, bir yetişkin olarak bile gücünüzün ne kadar sınırlı olduğunu fark etmektir zaten. Harry ise, çocuk haliyle, doğru bulmadığı şeyleri değiştirmeye çalışıyor.

Rowling, altın saçlı bebek yüzlü bir karakter yaratmak yerine karakterine esmer, gözlüklü sevimli ama sıradan bir fizik vererek isabet etmiş bence. Bu seçimin, kitabının başarı kazanmasındaki en etkin nedenlerden biri olduğunu sanıyorum. Harry, sıradan biri ve küçük okurlarının döneminin çocuğu. Başka kuşaklardan onlara kalmış bir miras değil. Her zaman onların Harry'si olacak. Bence, Peter Pan misali, sonraki kusaklara da kalacak. Bir yazar, çocukların tıpkı tavşan kokusu almış tazı gibi, yeniliğin kokusunu alıp sevinçle titrediklerini söylemiş. Demek şu sıralarda sevinçle titriyor ve Harry'nin biraz da onların hesabına atıldığı tehlikeleri soluk soluğa izliyorlar. Öte yandan, Harry'yi sadece cesareti korkusuna galebe çalan bir kahraman olarak tanımlamak da haksızlık olur. O aldığı dersler sayesinde (Hogwarts müfredatını kastetmiyorum), doğru olanı, haklı olanı, gerekli olanı kavramayı öğreniyor ama bunları yaparken insanın canını sıkmıyor. Yaşı büyüdükçe karşısına çıkan sorunları da göğüslüyor. Daha acı olaylarla karşılaşsa bile. Okurları da onunla birlikte büyüyor. Hem Rowling de iyiyle kötünün ilk bakışta göründüğü kadar basit olmadığını okurlarına hissettiriyor. İnsanlara "Mutlaka Harry Potter okuyun seveceksiniz" diyorum, açıkçası. Ben sevdiğime göre onlar da sever diye düşünüyorum. Doğrusu, şimdiye kadar (bazı ukala büyükler dışında) sevmeyene de pek rastlamadım.

Telif hakkı © 2002 Nokia. Tüm hakları saklıdır. Nokia, Nokia'nın kayıtlı ve tescilli markasıdır.

Festival sırası Ankara'da

14. Uluslararası Ankara Film Festivali 21 Kasım-1 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Festivalin altbaşlıkları Ulusal Uzun Film, Kısa ve Canlandırma Film, Belgesel, Popüler Türk Edebiyatından Sinemaya, Dünya Sineması ve Gani Turanlı Özel Gösterimi olarak belirlendi.

"Gripsholm"

14. Uluslararası Ankara Film Festivali'nin Ulusal Uzun Film Yarışması için oluşturulan Seçiciler Kurulu'nda Tomris Giritlioğlu (yönetmen), Mahinur Ergun (yönetmen, senaryo yazarı), Sevin Okyay (sinema yazarı), Başak Köklükaya (oyuncu) ve Ruken Öztürk (A.Ü. İletişim Fakültesi öğretim üyesi) bulunuyor. Bu sene festival programına eklenen, Popüler Türk Edebiyatı'ndan Sinemaya başlıklı bölümde Kerime Nadir, Muazzez Tahsin Berkand ve Esat Mahmut Karakurt'un eserlerinden sinemaya aktarılan altı film gösterilecek. Bunlar Atıf Yılmaz'ın yönettiği "Hıçkırık", Orhan Aksoy imzası taşıyan "Samanyolu", Arşevir Alyanak'ın "Kezban"ı, Nejat Saydam'ın yönettiği "Sarmaşık Gülleri", Memduh Ün'ün çektiği "Son Gece" ve Muzaffer Arslan'ın imza attığı "Ankara Ekspresi" olacak. Aziz Nesin Emek Ödülü kapsamında Gani Turanlı'nın görüntü yönetmenliği yaptığı "Aşk ve Kin", "Düğün" ve "Ağıt" adlı filmler gösterilecek.

Dünya Sinemasından bölümünde ise 6 toplu gösterim yapılacak. Gürcistan, İsveç ve Japonya sinemalarının örneklerinin yanısıra Napolili yönetmenlerin toplu gösterimi ile Alain Resnais ve Fritz Lang filmleri seyircilere sunulacak. Kırkı aşkın yapıttan oluşan bölümdeki filmlerden biri İsveçli Lukas Moodysson'un aşk, boşanma, ailede mutsuzluk, seks ve dostluk üzerine olan "Together / Birlikte"si. Film, birarada yaşamaya çalışan bir grup insanın öyküsünü anlatıyor. 1994 yılında Altın Lale ödülünü alan Moufida Tlatli'nin ikinci filmi "La Saison des Hommes / Erkeklerin Mevsimi" de bu bölümde seyirciyle buluşacak. Cerba sanatları, kostümleri ve egzotik manzaralarından esinlenmiş olan film, bir kadınlar topluluğundaki

"Kardeşim Milli Oluyor"

"Işık Yüzüne Düşüyor"

kuşaklararası ilişkileri konu alıyor. Macar yönetmen Arpad Sopsits "Abandoned / Terkedilmiş"te, kendi hayatından yola çıkarak, 6 ila 11 yaş arası bir grup çocuğun iç yaşamlarını aktarıyor. Jan Troell "White As Snow / Kar Gibi Beyaz"da, İsveç'in ilk kadın pilotu Elsa Anderson'un yaşamını anlatıyor. "Ikingut", İzlanda'nın buz gibi soğuk ve büyüleyici doğasında çekilmiş sıcacık bir aile filmi.

Uluslararası Kısa Film Yarışma ve

"Ikingut"

Gösterim bölümünde Meksika, Almanya, İspanya, İtalya, İran ve Belçika'dan 30 film yarışacak. Ayrıca yarışmaya katılmayan 10 film de seyirciyle buluşacak. Ulusal Kısa Film ve Canlandırma Yarışması'nda ise 22 film yarışacak. Bu yarışmanın seçiciler kurulunda Erkurt Onart, Nazan Özcan, Zarife Öztürk, Ali Pekşen ve Emrah Dönmez bulunuyor. Belgesel Film Bölümü'nde geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da yarışma ve gösterim kısımları bulunuyor. Yarışmaya amatör ve profesyonel dallarda olmak üzere ulusal belgesel filmler katılıyor. Gösterim bölümünde ise Türkiye'nin yanısıra Kanada, Hollanda, İspanya, Avustralya, İran, İngiltere, Avusturya, Japonya, Bosna-Hersek gibi farklı ülkelerden filmler izleyiciyle

"Terkedilmiş / Abandoned"

buluşacak. "Savaş Devam Ediyor" adlı özel bölümde belgesel sinemacıların bakışıyla dünyanın farklı bölgelerindeki savaşlar ve sonuçları üzerine yapılmış filmler gösterilecek. Kısa filmlerle de desteklenen bu program Saygon'dan Kudüs'e, Bosna'dan Berlin'e savaşı anlatıyor. Bu filmlerin yönetmenlerinin de katılacağı panelde, Türk izleyicilerin yakından tanıdığı Coşkun Aral da bulunacak. Belgesel programının bütün etkinlikleri Çankaya Belediyesi'nin Kavaklıdere'deki Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde gerçekleştirilecek. Ayrıca festival kapsamında eski Türk afişlerinden oluşan bir sergi de açılacak. Festival ile ilgili gelişmeleri takip etmek isteyenler www.filmfestankara.org.tr adresinden bilgi alabilirler. ■

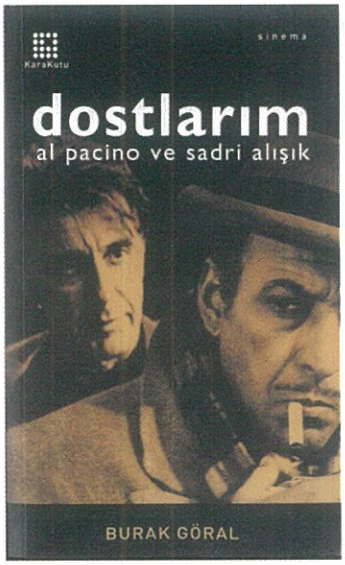

Sinema yazarının dostları

Burak Göral "Dostlarım Al Pacino ve Sadri Alışık" adlı kitabında sinema üzerine denemelerini biraraya getiriyor.

Sinemaya olan düşkünlüğü 6-7 yaşlarında başlayan Burak Göral, birçok alandan beslense de asıl olarak sinema üzerine yoğunlaşan zengin denemelerini, üç altbaşlık altında toplayarak okuyuculara sunuyor. Hayat Sinemadan da Öğrenilir bölümünde, Sadri Alışık'tan Al Pacino'ya, aşk, evlilik, ölüm ve Bukowski'den erkek olmaya, birçok konu, filmlerden replikler, sahneler ve örneklerle irdeleniyor. Sinema tutkusunun yoğun bir şekilde hissedildiği bu yazılarda hem hayat hem de filmler paralel bir şekilde masaya yatırılırken, aralarındaki yakınlığa da dikkat çekilmiş oluyor. Türk Sinemasına Romantik Bakış bölümünde İstanbul, sinemada İstanbul, İstanbul'da sinema üzerine düşünceler, yazarın rüyalarında gördüğü siyah beyaz filmler ile Filiz Akın, Sadri Alışık, Hülya Avşar, Okan Bayülgen ve Kemal Sunal hakkında saptamalar bulunuyor. Sinemasal Fikirler bölümünde sinemada Türk düşmanlığı konusu vesiley "Baba", "Geceyarısı Ekspresi", "Akdeniz" gibi filmler hatırlanıyor. Bir oyuncu ve bir kadın olarak Meg Ryan, "Meg Ryan filmi" deyişi ve Meg Ryan filmleri konu ediliyor. Herkesin sevmediği filmler, "Yıldız Savaşları" üzerine anılarla görüşler, mankenden oyuncu olup olmayacağı, filmlerde kalan New York silueti ve sinemada film seyretme adabı, bu kısımda irdelenen konulardan yalnızca bazıları. Yavuz Özkan kitap için, "Bir sinema sevdalısı olduğunu bildiğim Burak Göral'ın kitabının peşine takılıp sinemanın büyüleyici dünyasında muhteşem bir yolculuk yaptım. Dilinin sadeliği, yer yer naif masalsı üslubu inanılmaz derecede hoşuma gitti," diyor. Atilla Dorsay ise "Kitabın içinde yer alan, 'Türkiye'de sinema yazarları sevilmez. Oysa kimse sinemayı bir sinema yazarı kadar sevemez," sözü sinema eleştirmenliğine yapılan sürekli saldırı, hatta yoketme çabalarına karşı kurulmuş oldukça güzel bir cümle. Böyle bir cümle kurmak hiçbirimizin aklına gelmemişti," diyerek fikirlerini belirtiyor. Okan Bayülgen'in görüşleri ise şöyle: "Burak Göral'ın içinde bulunduğu durumla ilgili harikulade tespitleri, yine bir film eleştirmeni olarak çuvaldızı kendine de batırma olgunluğunu göstermesi beni çok mutlu etti. Bak işte meğer böyle sanat insanları da varmış bu memlekette diye kendi kendime söylendim." ■

Afişlerin anlattığı tarih

Agah Özgüç'ün "Afişlerle Türk Sineması" adlı kitabı yüzlerce afişle geçmişe bir yolculuk yapıyor.

Agah Özgüç'ün kaleme aldığı "Afişlerle Türk Sineması", Türk sinema tarihi boyunca tasarlanmış afişleri ele alıp, inceleyerek bambaşka bir bakış açısıyla bu dönemi değerlendirmemize olanak tanıyor. Kitap, Türk film afişçiliğinin dünü ve bugününü anlatan bir girişle açılıyor. Sinema fenerleri afiş ressamı Hasan Mithat Ağakay'ın hayatından bilgiler vererek devam ediyor. Babasından bu kültür mirasını devralan Erol Ağakay'ın çalışmaları hakkında bilgi verilirken eskizleri, afiş dialarn ve süperpozeleri sunuluyor. Daha sonra türlerine göre filmler gruplanarak, bir sayfalık bir tanıtım yazısının ardından afişler sıralanıyor. Tarihsel Filmler, Güldürü Filmleri, Türk Edebiyatı Uyarlamaları, Kurtuluş Savaşı Filmleri, Köy ve Kasaba Filmleri, Operet ve Müzikal Filmler, Aşk ve Tutku Filmleri, Polisiye Filmler, Efe Filmleri, Masal Filmleri, Yabancı Kaynaklı Foto ve Çizgi-Roman Kahramanları, Dinsel Konulu Filmler, Çocuk Filmleri, İç ve Dış Göç Filmleri, Çingene Masalları, Yerli Çizgi-Roman Kahramanları, Yerli "Western" Filmleri, Cinsellik ve Seks Komedileri, Arabesk Filmler olmak üzere afişler 19 ayrı bölümde toplanmış. Ayrıca kitabın sonunda film afişi tasarımcıları ve illüstratörlerin kısa biyografilerine de yer verilmiş.

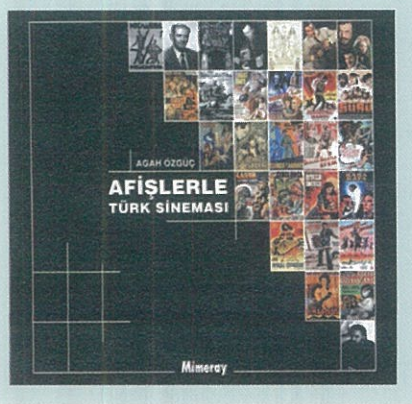

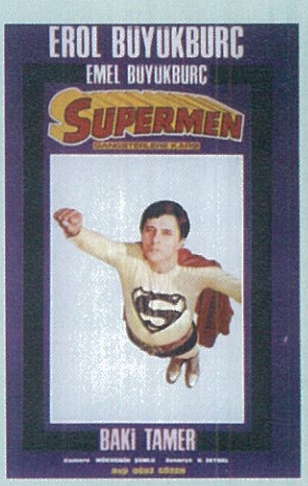

Greenaway dört koldan geliyor

İngiliz Sineması'nın nev'i şahsına münhasır yönetmeni Peter Greenaway, önümüzdeki yıl yeni bir projeyle karşımızda olacak. "The Tulse Luper Suitcases" isimli bu proje aynı materyalin farklı şekillerde kurgulanıp, farklı medyalar aracılığıyla izleyiciye sunulmasını hedefliyor.

Peter Greenaway hayranlarının gözü aydın... Yönetmen üç yıllık bir aradan sonra son derece iddialı bir proje ile geri dönüyor. Ülkemizdeki hayranları hatırlayacaktır, Peter Greenaway İstanbul Film Festivali'nin davetlisi olarak 1997 yılında ülkemize geldiğinde bir basın toplantısı düzenlemiş ve burada CD-ROM sineması yapmaya yönelik isteğinden bahsetmişti. Resme, mimariye, operaya ve tiyatroya ilgisi bilinen yönetmen bu sanat dallarını filmlerinde birarada kullanarak özgün bir mizansen anlayışı geliştirmişti. CD-ROM tekniği sayesinde mizansen içinde mizansen kullanabileceğini belirten Greenaway, bu tarzın ilk örneğini "Tual Bedenler" (The Pillow Book) ile vermişti. Yeni projesi "The Tulse Luper Suitcases" (Tulse Luper Bavulları) aralarında CD-ROM'un da bulunduğu 4 farklı medya aracılığıyla izleyiciye ulaşacak. Çekimleri yaz aylarında başlayan proje; 2003 yılında gösterime girecek üç sinema filmini, 2 CD-ROM setini, 16 bölümlük bir televizyon dizisini ve bir internet sitesini kapsıyor. Konusu, Tulse Luper isimli karakterin Galler'de başlayan ve dünyanın çeşitli yerlerinde devam eden hayatı. Projeye adını veren bavulların sayısı 92 tane. Bu, projenin kendine konu edindiği hikayenin karakter sayısıyla aynı. Örneğin projenin CD-ROM parçalarında "izleyiciler" bavulların içeriğini araştırma şansına sahip olacaklar. Bavullar 92 külçe Nazi altını, müzik aletleri, cennete giden yolu gösteren bir harita, Vatikan mamülü pornografi, ünlü Amerikalı yıldızlara ait kadın iç çamaşırları gibi nesneler barındırıyor.

Peter Greenaway, "The Tulse Luper Suitcases"i profesyonel bir mahkumun otobiyografisi şeklinde özetliyor. Çoğu hapishanenin demirli pencereler ve kilitli bir kapıdan ibaret olmadığını belirten yönetmen, gündelik hayatın pek çok öğesinin mahkumu olabileceğimizi söylüyor. Sinema ve mimariye olan tutkusunu hapishane metaforu çerçevesinde ele almaya çalışan Greenaway'e göre, Tulse Luper karakteri "The Tulse Luper Suitcases"deki tüm hapishanelere bir manzara katmaya çalışıyor. Tulse Luper'i J.J. Feild'in canlandırdığı projenin tahmin edebileceğiniz gibi kalabalık bir oyuncu kadrosu var. Ana kadronun diğer elemanları arasında Deborah Harry, Jordi Mollà, Steven Mackintosh ve Nigel Terry gibi tanıdık isimler var. Ayrıca filmin başkarakterlerinden birisinin adının Cissie Colpitts olduğu da dikkatten kaçacak gibi değil ("Sayılarda Boğulmak"ı hatırlayın).

Esas ünlüler bombardımanıyla yan oyuncu kadrosuna bakınca karşılaşıyoruz. Bu isimler üç filmin en az bir tanesinde, ufak bir rolle de olsa karşımıza çıkacaklar. Sıkı durun, saymaya başlıyoruz: Victoria Abril, Pilar López de Ayala, Fairuza Balk, Kathy Bates, Lothaire Bluteau, Hugh Bonneville, Mark Boone Jr., Miguel Bosé, Jeff Bridges, Umberto Eco, Morgan Freeman, Vincent Gallo, Bruno Ganz, Richard Griffiths, William Hurt, Don Johnson, Sergi López, Madonna, Ewan McGregor, Ornella Muti, Nick Nolte, Gary Oldman, Lena Olin, Rossy de Palma, Marisa Paredes, Amanda Plummer, Franka Potente, Molly Ringwald, Isabella Rossellini, Assumpta Serna, Sting, David Thewlis, Kristin Scott Thomas, Ana Torrent, vb. Bu isimlere, henüz kesinleşmemiş olmakla beraber, Antonio Banderas, Javier Bardem ve Penélope Cruz'un eklenmesi de sözkonusu. İngiltere, İtalya, İspanya, Macaristan, Hollanda, Rusya ve Lüksemburg ortak yapımı olan projenin görüntü yönetmeni, "8½ Kadın"da da çalışmış olan Reinier van Brummelen. Kurgudan sorumlu olan Elmer Leupen de yönetmenle "8½ Kadın"da beraber çalışmıştı. Projenin sinema alanındaki üç ayağı, önümüzdeki yılın en önemli üç sinema etkinliğini fethedeceğe benziyor. İlk bölüm "The Early Years"ın galası Şubat 2003'te Berlin Film Festivali'nde, ikinci bölüm "Vaux to the Sea"nin galası Mayıs 2003'te Cannes Film Festivali'nde ve üçüncü bölüm "From Sark to Finish"in galasıysa Eylül 2003'te Venedik Film Festivali'nde yapılacak.

Seveni ve nefret edeni bol, zor yönetmen Greenaway anlaşıldığı kadarıyla bu projesiyle bizi bir kez daha sinemanın ve görüntünün sınırları üzerine düşünmeye çağıracak. Nasıl tepkiler çekeceğini tahmin etmek zor değil ancak "The Tulse Luper Suitcases" muhtemelen yönetmenin şu ana kadar yaptığı en ses getirecek iş olacak. Fikrin orjinalliği bir yana, kalabalık oyuncu kadrosu bile projenin uzun süre konuşulması için yeterli.

"The Tulse Luper Suitcases"in sinema alanındaki ilk bölümü "The Early Years" bizim buralara ne zaman uğrar bilinmez. Ancak o vakte kadar, projenin internet sitesiyle oyalanmak mümkün. *www.tulseluper.net* adresinde interaktif bir siteyle ve her gün sayıları artan 1001 hikaye ile karşılaşacaksınız.

Son olarak yine Peter Greenaway'den bir alıntı yapalım, "Bu proje ile size heyecan sunmak ve sizleri büyülemek istiyorum. Ancak niyetim aynı zamanda hareket eden görüntülerin diline ait fikirler üzerine ciddi şekilde konuşmak." Ne diyelim, biz şimdiden son derece heyecanlıyız. ■

"The Tulse Luper Suitcases"in ana karakterlerinden Passion'u Caroline Dhavernas canlandırıyor.

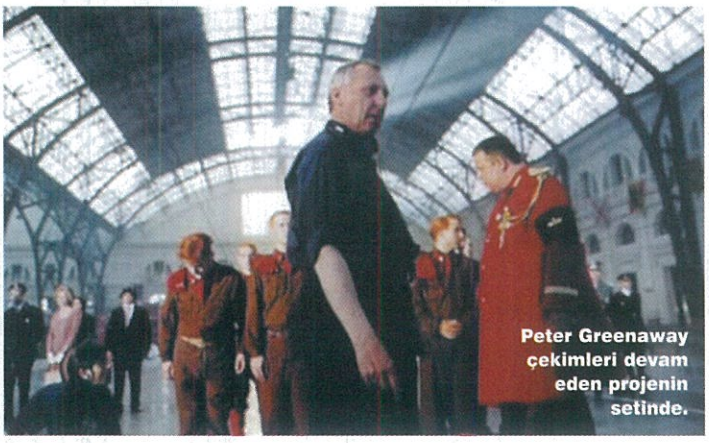

Peter Greenaway çekimleri devam eden projenin setinde.

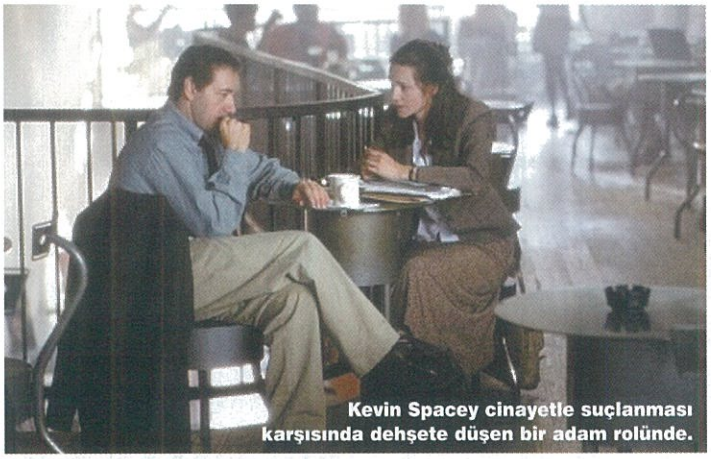

Kevin Spacey cinayetle suçlanması karşısında dehşete düşen bir adam rolünde.

THE LIFE OF DAVID GALE

Spacey olağan suçlu

Alan Parker, iki kez Oscar kazanan Kevin Spacey'nin başrolde olduğu bir gerilime imza attı. Felsefe profesörü Charles Randolph'un senaryosunu yazdığı filmde ayrıca Kate Winslet, Laura Linney, Gabriel Mann, Rhona Mitra, Leon Rippy, Jim Beaver ve Matt Craven rol alıyorlar. İyi bir baba ve okulunda sevilen bir profesör olan David Gale (Spacey) bir meslektaşına (Linney) tecavüz etmek ve sonra da onu öldürmekle suçlanır. İdamına üç gün kala, uzun zamandır peşinde koşan gazeteci Bitsey Bloom (Winslet) ile istediği söyleşiyi yapmaya karar verir. Röportaj ilerledikçe Bitsey kalkıştığı işin pek de basit olmadığını, bir insanın hayatının ellerinde olduğunu farkeder. Neredeyse kendi yaşamını tehlikeye atarak, cinayetle ilgili ipuçlarını biraraya getirmeye çalışır. ABD'de Ocak 2003'te gösterime girecek olan filmin çekimlerine Ekim 2001'de, 50 milyon dolarlık bir bütçeyle başlandı ve Ocak 2002'de tamamlandı.

Robin Williams yalnız, takıntılı ve sorunlu bir adam rolünde.

ONE HOUR PHOTO

Fotoğrafçının aile değerleri

Bir fotoğraf laboratuvarı işleten orta yaşlı Si Parrish, yalnız bir hayat sürdürmektedir. Hayatındaki tatsız gerçeklerden kaçmak için başkalarının mutlu aile fotoğraflarına sığınmayı alışkanlık haline getirmiştir. Ancak Nancy Yorkin adlı bir kadının aile fotoğraflarını takıntı haline getirip, kendini küçük Jake'in amcası zannetmeye başlayınca, 11 senelik işini kaybeder. İşten ayrılacağı gün yaklaşırken Si, fotoğraflarda Nancy'nin kocasının aleyhine kullanabileceği bir ayrıntıyı farkeder. İnandığı aile değerlerini Yorkinler'in de anlamasını sağlamak için elinden geleni yapacaktır. Mark Romanek'in yazıp yönettiği filmde Si rolünde Robin Williams'ı seyredeceğiz. Çoğu bir alışveriş merkezinin içinde geçen filmin diğer oyuncuları Connie Nielsen, Michael Vartan, Gary Cole, Erin Daniels, Eriq La Salle ve Carmen Mormino. İlk olarak Ocak 2002'de Sundance Film Festivali'nde gösterilen film ABD'de Ağustos'ta gösterime girdi. Çekimleri Ekim 2000'den, Ocak 2001'e kadar süren filmin bütçesi ise 7 milyon dolar.

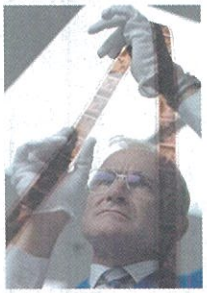

İzmir'de kısa ama yoğun tatlar

Bu yıl üçüncüsü düzenlenen Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali 19 Kasım - 30 Kasım tarihleri arasında sinemaseverlerle buluşacak. Katılımın her yıl biraz daha arttığı festival dahilinde 18 ayrı ülkeden gelen filmler gösteriliyor.

uluslararası izmir kısa film festivali
international izmir short film festival

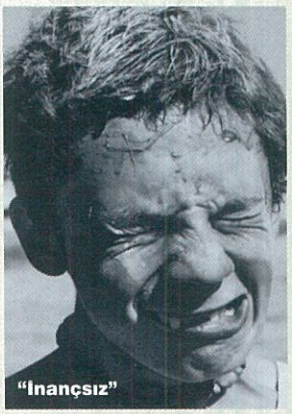

"İnançsız"

30 Kasım- 2 Kasım 2000 tarihleri arasında üç günlük bir etkinlik olarak yola çıkan İzmir Kısa Film Günleri, her yıl artan katılımı, seyirci sayısı ve evrenselleşen kimliğiyle adından söz ettiriyor. Geleneksellesmeye aday, uzun metrajlı bir filmin gösterildiği, "Tek Uzun" bölümü, festivalin özgün yapısını pekistirirken, tamamı üniversite öğrencilerinden oluşan festival ekibinin yaratıcı ruhunu da yansıtıyor. Ayrıca festival bünyesinde söyleşiler, sergiler ve workshop çalışmaları da düzenleniyor. Festival, kısa film emekçilerine olan saygısını da her yıl verdiği Onur Ödülü ile gösteriyor. Onur Ödülü sahibinin Süreyya Garipoğlu olduğu bu yılki festivalin "Retrospektif" bölümünün konuğu ise Ahmet Uluçay. "Konuk Sinema Okulu" bölümünde son zamanlarda yapmış oldukları çalışmalarıyla dikkat çeken Konya Selçuk Üniversitesi misafir ediliyor. "Konuk Ülke" olarak da İran seçilmis. Türkiye, İspanya, Belçika, Almanya, Avustralya, Makedonya, ABD, Polonya, Fransa, İngiltere, İran, Avusturya, Rusya ve Kanada'dan elliye yakın filmin gösterileceği festivalde bir workshop çalışması da gerçeklestirilecek. Aynı konuya iliskin 5 farklı kültürün 5 farklı bakış açısını, 4 dakikalık, diyalogsuz bir sentez haline getirmeyi amaclayan workshopun yanısıra, genç sanatçıların eserlerinden oluşan bir kolaj ve resim sergisi de düzenlenecek. Gösterimi yapılacak olan filmlerden biri inançsız olduğunu düsünen bir çocuğun öyküsünü anlatan, Adam Guzinski'nin imza attığı "Antichrist / İnançsız." "Günesi Öp", Arnavutluk'ta yasayan Edmund adlı bir Makedon gencinin inanç, ask, umut ve özgürlüge iliskin düslerini konu ediyor. Filmin yönetmeni, 60 belgesel filmin yanısıra 20 tane tiyatro oyununu sahneye koymus olan Vlade Denchov. Almanya'dan bir film olan "The Musical Chairs / Müzikal Sandalyeleri"ni Marc Tobias Winterhagen yönetmis. Gözlerimizi kapayıp siddeti görmezden gelebileceğimizi, ancak düsünceleri-mizi bu biçimde siddetten uzak tutmanın mümkün olmadığını gösteren film, basta Los Angeles'ta "En İyi Kısa Film" dalındaki gösterimi olmak üzere, 2002 yılı boyunca toplam 8 festivalde gösterildi. Ahmet Erdal'ın yönettiği "Bidon" ise arabası gece ıssız bir yerde bozulan asabi bir adamın, çevrede bulunan tek evden su istemek zorunda kalmasını anlatıyor. Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali, yalnızca film gösteren bir etkinlik değil, farklı aktiviteler sunan, çok yönlü bir festival olmayı hedefliyor.

"Müzikal Sandalyeleri"

Çok yönlü genç yetenek

"Beyaz Zakkum"un en genç sarışını Alison Lohman, 9 yaşından beri gösteri sanatlarıyla içli dışlı.

Alison Lohman 18 Eylül 1979'da Palm Springs, California'da doğdu. Ailesinin eğlence dünyasıyla hiçbir bağlantısı olmamasına rağmen o hep oyuncu olmayı istemişti. Zaten çocukluğu, evlerinin arka bahçesinde arkadaşlarıyla gösteriler hazırlayarak geçti. Daha 9 yaşındayken Palm Desert'taki McCallum tiyatrosunda, "The Sound of Music" müzikalinde rol aldı. Ondan iki sene sonra, Palm Desert'ta yapılan bir yarışmada başrolde olduğu "Annie" adlı müzikaldeki performansıyla En İyi Müzikal Oyuncusu Ödülü'nü aldı. 17 yaşına ulaştığında ise 12 ayrı oyunda rol almıştı bile. Liseyi bitirdikten sonra, sinema dünyasında kariyer yapmak istediği için Los Angeles'a taşındı. İlk kez 1998 yılında "Kraa! The Sea Monster" adlı bir B filmde rol aldı. Ertesi yıl "The Thirteenth Floor" adlı gerilimde küçük bir roldeydi. Aynı yıl "The Auteur Theory" ve "The Million Dollar Kid" ile beyazperdede göründü. 2000 senesine iki televizyon dizisiyle başladı: "Tucker" ve "Sharing the Secret." Aynı yıl "Delivering Milo" adlı komedide rol aldı. 2001'de "Alex in Wonder"da, 2002'de ise "White Boy"da göründü. Alison'ı bu ay, Michelle Pfeifer, Renee Zellweger ve Robin Wright Penn gibi oyuncularla birlikte "Beyaz Zakkum / White Oleander"da seyredeceğiz. Bu aile dramındaki performansıyla kendinden sözettiren genç oyuncu yoga yapıyor, ata biniyor, bale yapıyor ve gitar çalıyor. Aynı zamanda şarkı söyleyen Alison, Frank Sinatra ve Bob Hope gibi şarkıcılar için vokal de yapmış.

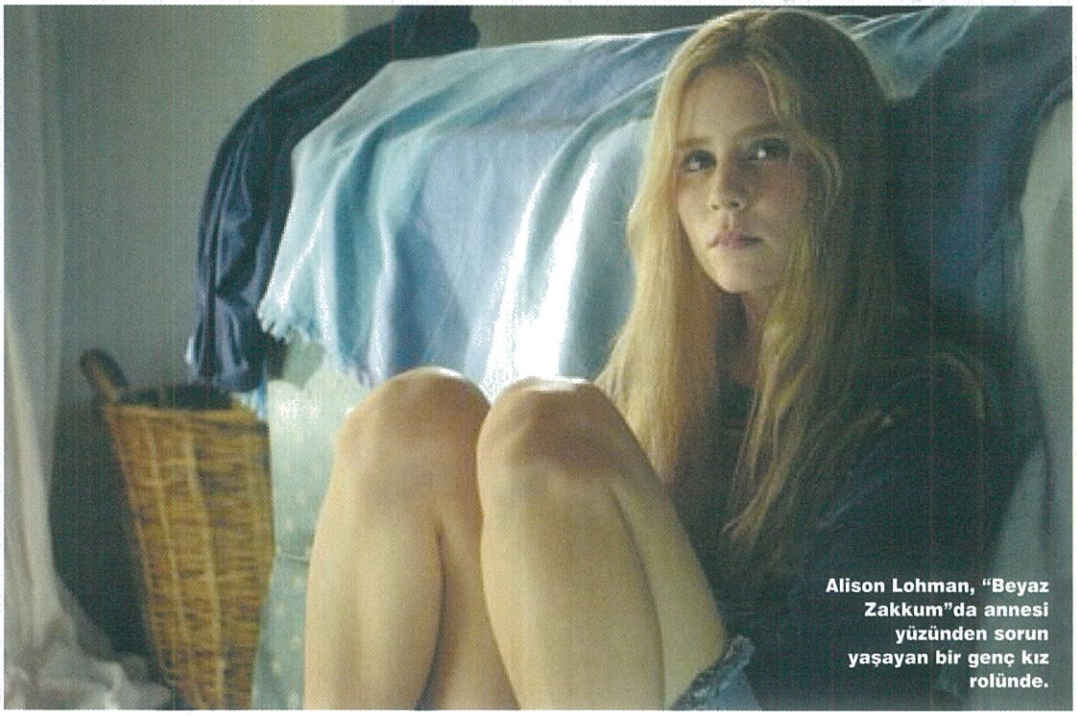

Alison Lohman, "Beyaz Zakkum"da annesi yüzünden sorun yaşayan bir genç kız rolünde.

Portakal sahipleri belli oldu

39. Antalya Altın Portakal Film Festivali Ulusal Uzun Metrajlı Film Yarışması'nda ödül alan filmler belli oldu.

En İyi Film:	"Uzak"
Dr. Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü:	"Sır Çocukları"
Behlül Dal Jüri Özel Ödülü:	"Gönlümdeki Köşk Olmasa"
En İyi Yönetmen:	Nuri Bilge Ceylan ("Uzak")
En İyi Senaryo:	Nuri Bilge Ceylan ("Uzak")
En İyi Kadın Oyuncu:	Meral Oğuz ("Martılar Açken")
En İyi Erkek Oyuncu:	Fırat Tanış ("Sır Çocukları")
En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu:	Sema Atalay ("Yeşil Işık")
En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu:	Oktay Kaynarca ("Deli Yürek"), Mehmet Emin Toprak ("Uzak")
En İyi Görüntü Yönetmeni:	Tevfik Şenol (Deli Yürek), Erdal Kahraman ("Sarı Günler")
En İyi Sanat Yönetmeni:	Selda Ülkenciler ("Sır Çocukları" ve "Sarı Günler")
En İyi Müzik:	Mazlum Çimen ("Gönlümdeki Köşk Olmasa")
En İyi Kurgu:	Kemalettin Osmanlı ("Deli Yürek")
En İyi Laboratuvar:	Fono Film ("Yeşil Işık", "Uzak")
Jüri Özendirme Ödülü:	"Deli Yürek" (Ses efekti), Bora Akkaş ("Gönlümdeki Köşk Olmasa")
Jüri Özel Ödülü:	"Sır Çocukları"

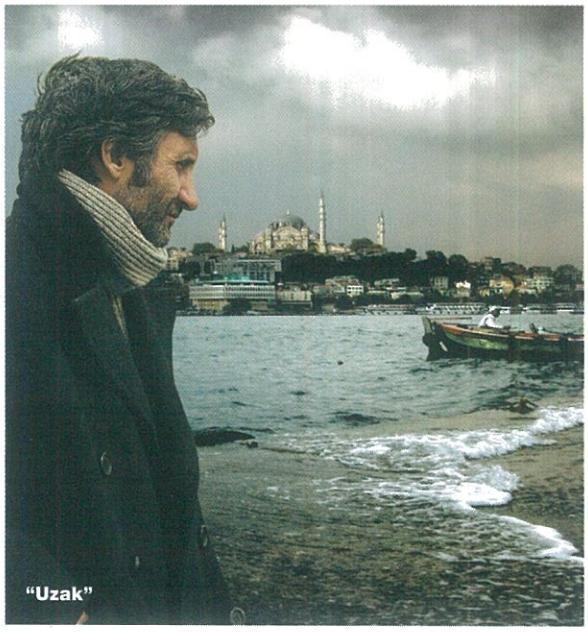

"Uzak"

Türkiye'nin
ilk renkli Türk filmi
"Halıcı Kız" 1953'te
Yapı Kredi'nin katkılarıyla
gerçekleştirildi.
Türk sinemasına renk kattık.
Türk kültür ve sanat hayatına da...
Kurucumuz Kâzım Taşkent'in
"hizmette sınır yoktur"
ilkesini yaşatmaktan
gurur duyuyoruz.
Tam 58 yıldır.
Burası Yapı Kredi.

YAPI KREDİ
"hizmette sınır yoktur"

Julie Christie

Stil ve zekanın kusursuz birleşimi

'60'lı yılların moda yaratan, unutulmaz yıldızı oyunculuğa devam etmekte. Üstelik hâlâ son derece çekici...

Derleyen: Engin Ertan

Yaşlanırken güzelliğinden bir şey kaybetmeyen kadınlar için kullanılan bir deyim vardır: "Cami yıkılmış ama mihrabı yerinde"... Birkaç yıl önce Alan Rudolph'ün "Afterglow"unda Julie Christie'yi seyrederken kuşkusuz çoğu kişinin aklına bu deyim gelmişti. Son dönemde rol aldığı filmlerde gördüğümüz üzere, 61 yaşındaki Christie hâlâ alımlı ve son derece çekici bir kadın.

İngiliz oyuncu 1941 yılında, Hindistan'da dünyaya gelmiş. Babası Assam'da çay yetiştirilen bir arazinin sahibiymiş. Çocukluğunun ilk yılları Hindistan'da geçen Christie, İngiltere'deki Brighton Politeknik Koleji'nde sanat eğitimi almış ve daha sonra Fransa'ya giderek bu alanda öğrenimine devam etmiş. İngiltere'ye döndüğündeyse, Londra'daki Central School of Speech Training'e yazılmış. 1957 yılında Christie, Frinton Repertory of Essex isimli tiyatro grubuyla ilk kez sahneye çıkmış. Tiyatro çalışmaları devam ederken 1961 yılında, popüler bir İngiliz televizyon dizisi olan "A for Andromeda"da sürekli bir rol almış. Böylece yavaş yavaş popüler bir isim olmaya başlamış.

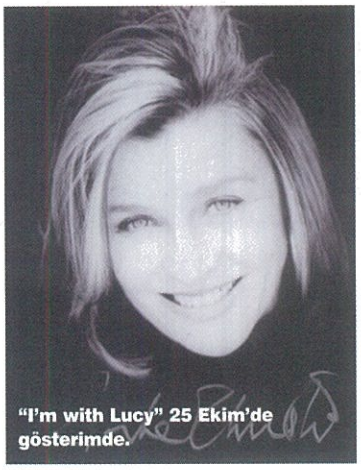
"I'm with Lucy" 25 Ekim'de gösterimde.

1962 yapımı "Crooks Anonymous" filmindeki kısa rolü, Julie Christie'nin ilk sinema deneyimi olmuştu. Sonraki yıl John Schlesinger'in "Billy Liar"ında kaptığı başrol ise yıldızlığa yükselişini çabuklaştırdı. Bu filmle En İyi Kadın Oyuncu dalında BAFTA ödülüne aday gösterilen Christie, 1965 yılında rol aldığı iki film sayesinde dünya çapında bir yıldız, hatta bir '60'lı yıllar sembolüne dönüştü.

Önce yine John Schlesinger'ın yönettiği, '60'ların "swinging" Londra'sını anlatan "Darling" geldi. Önüne çıkan fırsatları, daha doğrusu erkekleri, iyi değerlendirerek tepeye yükselen Diana'nın hikayesi dönemin ruhunu yakalayan bir klasik olmakta gecikmedi. Filmin başrolündeki Christie ise Dirk Bogarde, Laurence Harvey gibi rol arkadaşlarını geride bırakarak filmle özdeşleşti. Yine aynı yıl David Lean'in "Doktor Jivago"sunda Lara'yı canlandırdıktan sonra önünde hiçbir engel kalmamıştı.

Bu dönemde Julie Christie'nin bir yıldız olması çok da şaşırtıcı sayılmaz. Son derece güzel bir yüze sahip olan Christie'nin cinsel cazibesi, üzgün ifadesi ile tamamlanmaktaydı. Zarif olmasına zarifti, ancak dokunsanız kırılacak gibi duran tipler kadar yapay ve ulaşılmaz da değildi. Stil ve zekanın kusursuz bir birleşimi olan oyuncu, '60'lı yılların ideal kadın tipiydi. Poster kızı ve saygıdeğer oyuncu niteliklerini birarada barındıran Christie, mevzubahis dönemde yeniyetmelerden entelektüel yetişkinlere kadar hemen her erkeğin rüyalarını süsleyen bir ikona dönüştü.

Hatta bu dönemde James Bond filmi "Thunderball"daki (1965) Domino karakteri için öncelikle düşünülen üç isimden birisi (diğer ikisi Raquel Welch ve Faye Dunaway) olduğu söylenir. Ancak, yine söylentilere göre, Christie'nin göğüslerinin yeterince büyük olmadığına kanaat getiren yapımcılar, onu role uygun bulmamışlar. Sonuçta rol, 1958 Fransa Güzellik Kraliçesi Claudine Auger'e gitmiş. Açıkçası Christie'nin, bir Bond kızı olmanın ucundan dönmesinin isabet olduğunu söyleyebiliriz. Aksi takdirde kariyeri çok farklı bir yönde gelişebilirdi -ki aynı yıllarda o, François Truffaut'nun "Fahrenheit 451"i (1966) ve üçüncü kez John Schlesinger yönetiminde rol aldığı "Far From the Madding Crowd" ile meşguldü.

'60'ların sonuna denk gelen Richard Lester'ın "Petulia"sı (1968) ve 1970 yapımı Joseph Losey klasiği "Arabulucu" (The Go-Between) Christie'nin saygınlığını arttıran filmler oldu. 1971 yılında Robert Altman'ın yönetiminde "McCabe & Mrs. Miller"da rol aldı. Ona En İyi Kadın Oyuncu dalında Oscar adaylığı getiren filmin önemli bir yönü daha vardı: Julie Christie ve Warren Beatty ilişkisini başlatması. Bu uzun soluklu bir beraberlik olmadı. Ancak iki oyuncu sonraki yıllarda Hal Ashby'nin "Shampoo"sunda (1975) ve Beatty'nin Buck Henry ile yönettiği "Cennet Bekleyebilir"de (Heaven Can Wait/1978) tekrar beraber kamera karşısına geçtiler.

Julie Christie'nin '70'li yıllarda rol aldığı önemli filmler bunlarla sınırlı değildi. 1973 yapımı Nicolas Roeg başyapıtı "Don't Look Now"da, bir medyumun ölen kızıyla iletişim kurduğuna inanan Laura Baxter'ı başarıyla canlandırdı. '80'li yıllarda pek parlak filmlerde yer almayan Julie Christie, çeşitli sosyal ve politik kampanyalarda aktif rol aldı. İngiltere'de geçen bu yıllarında Christie nükleer silahsızlanma ve hayvan hakları savunucusu olarak dikkat çekti. '90'lı yılların ortalarındaysa önemli filmlerle beyazperdeye dönüş yaptı. 1996 yapımı "Dragonheart"taki Kraliçe Aislinn rolünü bir kenara bırakırsak, kendisini Kenneth Branagh'ın "Hamlet"inde (1996) Danimarka Prensi'nin annesi Gertrude olarak hatırlamamız mümkün. 1997'de rol aldığı Alan Rudolph filmi "Afterglow"daki performansıysa ona pek çok önemli ödül ve En İyi Kadın Oyuncu dalında bir Oscar adaylığı daha kazandırdı.

Son olarak Hal Hartley'nin "Öyle Bir Şey Yok"unda (No Such Thing/2001) ufak bir rolde izlediğimiz Julie Christie, bu ay "I'm with Lucy" ile sinemalarımıza konuk olacak. 41 yıldır devam eden oyunculuk hayatı boyunca saygınlığından ödün vermeyen ve çekiciliğinden bir şey kaybetmeyen bu büyük oyuncuya beslediğimiz hayranlığı pekiştirmek için kaçırılmayacak bir fırsat.

Jason Isaacs

Kötü adam olmak ona yaradı

Laurence Olivier'nin mezun olduğu okulda oyunculuk eğitimi gördü. Kötü adam rolünde olduğu "Vatansever"de filmin başkahramanı Mel Gibson'ı bile gölgede bıraktı. "Kasımda Aşk Başkadır"da ise kadın kıyafetleri içinde karşımıza çıktı.

Amerikan filmlerinde kötü adam rolleri için ısrarla İngiliz oyuncuların seçilmesinden biz de en az adalılar kadar sıkıldık. Aslında kibirli halleri, ağır aksanları ve soğuk tavırlarıyla bu rollere fazlasıyla yakışıyorlar. Örneğin Jason Isaacs... Rolad Emmerich'in gereksiz milliyetçilik destanı "Vatansever"i unutmak için çok çabalasak bile Isaacs'in Albay William Tavington portresi aklımızdan çıkmadı. Neyse ki şu iki yıl içerisinde beyazperdede daha sempatik rollerle de gözüktü. Yoksa kendisini sevmek pek mümkün olmayacaktı.

Oyuncu 1963 Liverpool doğumlu. 4 çocuklu bir tacirin üçüncü oğlu olan Isaacs'in önceleri oyunculuğa merakı yokmuş. Tercihlerini doktor, avukat ve muhasebeci olmaktan yana koyan kardeşlerine uygun şekilde hukuk okumaya karar vermiş. Ancak Bristol Üniversitesi'ndeki ilk yılında oyunculuğun etkisine kapılmış. Önceleri kızlara yakınlaşmak için oyunculuğa bulaşan Isaacs, sonraları tiyatroda daha derin bir anlam keşfetmiş. Bristol Üniversitesi'ndeki hukuk eğitimini yarıda bırakıp, London's Central School of Speech and Drama'ya kayıt olmuş.

Buradaki sınıf arkadaşları arasında Paul W. S. Anderson (en son "Resident Evil/Ölümcül Deney" isimli filmini izledik) da yer alıyormuş. Oyuncu ileride evleneceği Emma Hewitt ile de öğrencilik yıllarında tanışmış. Mezuniyetinin ardından sahne ve televizyondan teklifler gelmeye başlamış. 1989 yılında ufak bir rolde gözüktüğü "The Tall Guy" ise ilk sinema filmiymiş. Hemen arkasından "Capital City" isimli televizyon dizisinde sürekli bir rol kapmış. Sonraki yıllarda sinema, televizyon ve tiyatro projelerini birarada sürdürmeye devam etmiş.

1994 yılında, sınıf arkadaşı Paul W. S. Anderson'ın ilk sinema filmi "Shopping"de rol almış. Isaacs, Anderson'ın sonraki filmlerinden "Ufuk Faciası" (1997) ve "Asker"in (1998) oyuncu kadrosunda da yeralıyordu. 1996 yapımı "Ejder Yürek" ve 1998 yapımı "Armageddon" yan rollerde gözüktüğü diğer iki iddialı filmdi. 1999 yapımı "Zor Tercih"deyse (The End of the Affair) bir rahibi canlandırdı.

2000 yılında onu meşhur eden rol geldi, başta da söz ettiğimiz Albay William Tavington. "Vatansever"in kötü adamı olarak, neredeyse filmin kahramanı Mel Gibson'ı bile gölgede bırakan Isaacs performansıyla övgü topladı. Ancak kazandığı başarı beraberinde bir tehlike de getirmekteydi; tek tip rollere mahkum olmak.

Neyse ki oyuncu bu tehlikeyi de atlattı. Onu izlediğimiz bir sonraki filmi "Kasımda Aşk Başkadır"da (Sweet November) Charlize Theron'un gay komşusu Chaz olarak karşımıza çıktı. Bu sevimli rol sayesinde kafamızdaki kötü adam imajını kısmen de olsa sildi.

Bir film içinde film olan, Mike Figgis'in deneysel projesi "Otel"de Ridley Scott'dan gelen teklif nedeniyle seti terkeden oyuncuydu. Dolayısıyla onu Scott'ın "Kara Şahin Düştü"sünde izlediğimizde kendimizi gülmekten alamadık. Yine bir savaş filmi olan "Rüzgarla Konuşanlar"da sinir bozucu, sert bir binbaşıydı.

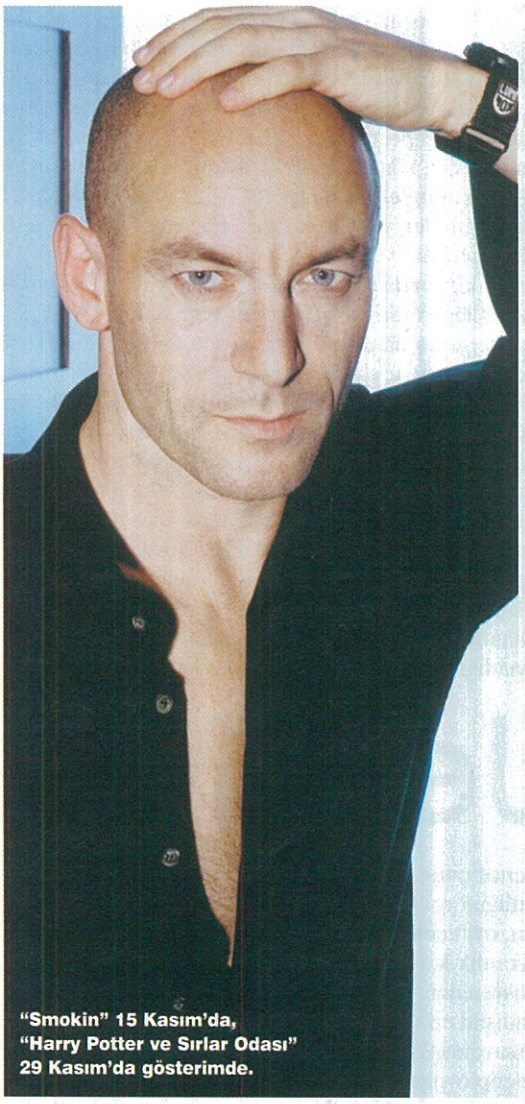

"Smokin" 15 Kasım'da,
"Harry Potter ve Sırlar Odası"
29 Kasım'da gösterimde.

Kendisini son olarak "Ölümcül Deney"de konuk oyuncu olarak gördük. Geleneği bozmayarak eski dostu Paul Anderson'ın bu filmine de katkıda bulundu. Bu ay ise iki filmle karşımıza çıkacak. Oyuncuyu, "Harry Potter ve Sırlar Odası"nda, Harry'nin başbelası Draco Malfoy'un babası Lucius Malfoy olarak izleyeceğiz. Kısacası yine kötü adam rolünde. "Smokin"de ise hükümetten gizli görevler alan ve insanlara doğaüstü güçler veren bir smokine sahip milyoner Clark Devlin rolünde.

2003 yılında, P.J. Hogan'ın yöneteceği "Peter Pan" uyarlamasında Kaptan Hook rolünü üstlenecek olan Isaacs sessiz ve derinden giderek Hollywood'daki yerini sağlamlaştırıyor. Yakında daha ön planda olacağı projelerle adını sık sık duyacak gibiyiz.

ayın oyuncuları

Sevin Okyay

Kendi kişiliğini kullanmaktan hazetmeyen ender sayıda kadın oyuncudan biri. Benliğini rollerine döküyor. Oynadığı karanlık, tedirgin, rahatsız karakterlerini yaratırken daha mutlu oluyor. Bu ay onu, "Azap Yolu"nda tetikçi Tom Hanks'in eşi olarak izleyecegiz.

"Azap Yolu", 8 Kasım'da gösterimde.

Jennifer Jason Leigh

Oynamayı sevdiği karakterler karanlık, tedirgin ve rahatsız tipler. Karakterlerine hazırlanışı ise, bir âlem. Açıkçası, bu konuda beğendiği bütün oyunculara; Robert De Niro'ya, Al Pacino'ya, Jessica Lange ile Ellen Burstyn'e, hatta zaman zaman benzetildiği Meryl Streep'e taş çıkarır (ona "postmodern Meryl Streep" diyenler var). Jennifer Jason Leigh, zihnen dengesiz karakterleri, herhangi bir maddeye müptela olanları, tecavüz kurbanlarını, katilleri ya da özgürlüğünden yoksun kalmış bahtsızları oynamayı ihtisas haline getirdi.

Ne var ki, kendisi hiç de bu karakterleri andırmıyor. Jennifer Jason Leigh'i tarif ederken kimsenin aklına "silik" sıfatı gelmez ama perde ya da sahne dışında onu gören tanımakta güçlük çeker. Sarışın, ufak tefek (taş çatlasın 1.60), makyajsız bir kadın. Gerçi gene güzel ama (Harper's Bazaar Magazine on yıl önce onu ABD'nin en güzel kadınlarından biri seçmişti) gösterişsiz. Gazetecilerle konuşmaktan, ya da sahneye çıkıp hayranlarına hitap etmekten de hiç hoşlanmıyor zaten. Onuruna düzenlenen toplu gösterimlerde bile. Karakterlerinin dışında yaşadığı hayatı kimseyle paylaşmaya niyeti yok. Şu sıralarda bir sevgilisi, bir de köpeği var ama, sadece köpeğin adını ağzından alabilmişler: Otis. Çok sevdiği Robert Altman'a bakılırsa, Jennifer kendi kişiliğini kullanmaktan hazetmeyen ender sayıda kadın oyuncudan biri. Oynadığı karakterleri yaratıyor, o karakterlerin ta kendisi oluyor.

"Bence onun en mutlu anları, bir rolü canlandırdığı anlar. Benliğini rollere öylesine bir döküyor ki. Hayatının en önemli yanı, oyunculuk." Altman bu yüzden onun hayranı. Üstelik bu hayranlık karşılıklı. Jennifer, onu ilk kez 1993 yapımı "Short Cuts / Sosyeteden İnsan Manzaraları"nda oynatan yönetmeni, kendisini en çok etkileyen sinemacılardan biri sayıyor (John Cassavetes ve Woody Allen'la birlikte). Alan Cumming'le ikisinin yönetip oynadıkları "The Anniversary Party"yi de bir Altman filmine benzetenler olmuştu. Kendisi bunu, filmdeki oyuncuların rahatlığına bağlıyor. Tıpkı bir Altman seti gibiymiş, ya da bir Alan Rudolph seti. Rudolph da oyuncu olarak birlikte çalıştığı yönetmenler arasında. Leigh'in hayli ödül aldığı "Mrs. Parker and the Vicious Circle"ün başrolü için onu Rudolph'a öneren Altman olmuştu.

Gerçi Altman, Leigh'den söz ederken yönetmen sıfatıyla konuşuyor ama, çocuk denecek yaştan beri oyunculuk yapan Jennifer'in iki yaşındaki halini bile hatırlıyor. Bir Hollywood ailesinin iki kızından biri olan Jennifer Jason Leigh, çocuk denecek yaştan beri oyunculuk yapıyor. Annesi, oyuncu ve senarist Barbara Turner, babası da "Alacakaranlık Kuşağı/Twilight Zone"un setinde infilak eden helikopterde ölen, döneminin ünlü oyuncularından aktör Vic Morrow. Hollywood çocuğu Jennifer, dokuz yaşındayken hiç konuşmadan rol aldığı ve üvey babası Reza Badiyi'nin yönettiği "Bir Yabancının Ölümü / Death of a Stranger"dan (1971) beri filmlere aşina. Gerçi Altman onu, babası Vic'i 60'ların televizyon dizisi "Combat"i yönetirken tanımış ama Jennifer Lee Morrow sonradan, ailesinin etkilerinden uzak durmak için soyadını değiştirdi. Jason eki ise, aile dostları Jason Robards'a (evet, "Aile Bağları"nda babası olan Robards'a) bir selam.

Filmografisinde neler, kimler yok ki? "Aile Bağları / A Thousand Acres" Shakespeare tadındaki karakteri, "Kadınsı Duygular / Washington Square"in kendi kendini güçlendiren silik kahramanı, "Georgia"da (Montreal Film Festivali ve New York Eleştirmenler Çevresi En İyi Kadın Oyuncu) country şarkıcısı ablasını kıskanarak kendini yeyip bitiren Georgia (filmin senaryosu da annesine ait), "Dolores Claiborne"un Selena'sı. Gerçekten eşsiz olduğu "Mrs. Parker and the Vicious Circle"a adını veren karakter (Ulusal Film eleştirmenleri ve Chicago Film Eleştirmenleri En İyi Kadın Oyuncu, Altın Küre adaylığı), Coen kardeşlerle işbirliği "Bir Şirket Komedisi / The Hudsucker Proxy," Altman yönetiminde telefonda seks yaptığı "Sosyeteden Insan Manzaraları / Shortcuts," ortalığa dehşet saçtığı "Single White Female," Susan Waggoner'i oynadığı "Miami Blues" (New York Film eleştirmenleri Çevresi ve Boston Film Eleştirmenleri Derneği En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu) ve unutulmaz Tralala'ya can verdiği "Brooklyn'e Son Çıkış / Last Exit to Brooklyn" (New York Film Eleştirmenleri Çevresi ve Boston Film Elestirmenleri Derneği En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu).

Şimdi de onu "Azap Yolu / Road To Perdition"da Tom Hanks'in oynadığı gangsterin karısı olarak izleyeceğiz. Nasıl mı hazırlanmış: Bir İrlanda yemekleri kursuna giderek ve İrlanda dansları öğrenerek. Oynadığı her karakterin kaleminden bir günce tutarak onlara "mazi" yaratmaya çalışan aktristen de başka türlüsü beklenmez zaten.

Marisa Tomei

"Kuzenim Vinny / My Cousin Vinny"yle Oscar aldığında bu ödülü haketmediği söylenmişti. Komedilere daha yatkın olan İtalyan asıllı oyuncu, "In the Bedroom"la Yardımcı Kadın Oyuncu dalında ikinci kez Akademi ödülüne aday gösterilerek yeteneğini bir kez daha kanıtladı.

Hollywood'da bazı oyuncuların "Oscar laneti"ne uğradığı söylenir. Örneğin, Geena Davis ve Mira Sorvino'nun böyle bir lanete uğradıkları iddia edilmişti. İkisi de Oscar aldıktan sonra kendilerini toparlayamadılar. Marisa Tomei'nin başına da benzer şeyler geldi. "Kuzenim Vinny / My Cousin Vinny"de Joe Pesci'nin ağzı bozuk, başının çaresine bakmayı bilen sokak çocuğu nişanlısını oynayan Tomei, kimse ihtimal vermediği halde o yıl En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu dalında Oscar aldı.
Onun genç yaşta Akademi tarafından ödüllendirilmesini çekemeyenler, türlü dedikodu çıkardı. Hatta ödülü ilan eden Jack Palance'in eline verilen kağıttaki adı yanlış okuduğunu, kâğıtta aslında "Howards End"le favori gösterilen Vanessa Redgrave'in adının yazılı olduğunu bile söylediler.
Doğrusu, Marisa'nın kendisi de o sıralarda pek sempatik davranmıyordu. Altın heykelciği alınca zafer sarhoşluğuna kapıldı. Sadece adının söylenmesiyle yetinemiyor, her yerde kendisinden, "Oscar ödüllü Marisa Tomei" diye söz edilmesini istiyordu. Filmin çekimi sırasında Joe Pesci ile iyi geçinmesi de aleyhine bir puan olarak kabul edildi. Pesci, bu çekimde epeyce sorun çıkarmıştı, Marisa'yı da onunla aynı kefeye koydular. Zaten daha sonraki filmlerindeki rol arkadaşları da, onunla oynamanın pek hoş bir tecrübe olmadığını belirtti. Genel kanaate göre genç aktris, İtalyan asıllı, şirin, esmer ve Brooklyn'li bir kızı oynamayı da seviyordu. Sahiden öyleydi de, özelliklerini biraz fazla vurguluyordu. Kısacası, Hollywood sakinleri de, seyirciler de Marisa'yı biraz numaracı buluyorlardı.
Oysa, Marisa Tomei için ne dense densin, oyunculukla yalancıktan ilgilendiği söylenemez. O, çocukluğundan beri aklını bu işe takmıştı. Küçükken arkeolog olmak isteyen Marisa, on iki yaşındayken büyükannesi Rita Tomei ile "A Chorus Line"i sahnede gördükten sonra oyuncu olmaya azmetti ve eski-yeni demeden, bulduğu her filmi izlemeye koyuldu. Aynı zamanda, sıkı bir Gene Kelly hayranıydı. Ortaokul boyunca oyunculuk ve dans dersleri aldı. Yazları sahneye çıktı. Boston Üniversitesi'nde bir yıl okuduktan sonra, oyunculuğu meslek edinmeye karar verdi.
Her şey, Matt Dillon'la oynadığı "Flamingo Kid"le başladı. Tek bir cümlesi vardı: "Amma sarhoşsun ha!" Bu kısacık cümle onun için bir başlangıç oldu. Ekran, sahne, perde ayrımı yapmadan önüne çıkan her rolde oynamaya başladı. Belki Oscar ödülünden sonra durumunun sarsılması biraz da, roller arasında ayrım yapmayışından kaynaklanıyordur. Tomei ilk ödülünü sahnede, "Daughters / Kız Çocuklar" adlı oyunla aldı. Sonra "Farklı Bir Dünya / A Different World" dizisinde, Lisa Bonet'nin kızkardeşini oynadı. Bir yandan film çevirmeyi sürdürürken, bir yandan da seçkin bir tiyatro grubuyla, Çıplak Melekler / Naked Angels'la New York'ta sahneye çıkıyordu. Gene çıkıyor.
Marisa Tomei, doğal bir komedyen. Herkesin onu Oscar almak için fazlaca genç bulduğu sıralarda bile, tecrübeli bir oyuncu sayılırdı. İster Allah vergisi olsun, ister "miş" gibi yapsın, Brooklyn sokaklarının eğitiminden geçmiş şirin İtalyan kız tipi de hayli işine yaradı. Komedilerde, romantik komedilerde zahmetsizmiş gibi görünen bir başarı elde ediyor. "Untamed Heart"ta rol arkadaşı Christian Slater ile, MTV'nin En Iyi Sinema Öpücüğü ödülüne layık bulunması da, belki rollerini benimseyişinin bir başka kanıtı olarak kabul edilebilir. Zaten kendisi de, birlikte oynadığı star oyuncuların (Slater, Mel Gibson, Robert Downey Jr., Matt Dillon, Christian Slater, Vince Vaughn, Hugh Jackman, Antonio Banderas) hepsinin cazibesine kapıldığını, hepsinde esrarla karışık karanlık bir yan olduğunu söylüyor.
Erkek starların cazibesi, öpücükler bir yana, Tomei yalnızca komedilerin oyuncusu değil. "Unhook the Stars"la nihayet dişlerini geçirebileceği bir rol ve gücünü sınayabileceği iyi bir oyuncu bulmuştu, örneğin. Nick Cassavetes'in yönettiği filmde, yönetmenin annesi Gena Rowlands'ın karşısında çok başarılı bir kompozisyon sunmuştu. Geçen yıl ise "In the Bedroom"la En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu dalında bir kez daha Oscar'a aday oldu. Hatırlarsanız, filmin başrol oyuncularının performansını aratmayacak bir kompozisyon sunmuştu. Belki de Oscar lanetini artık üstünden atmıştır.

"Guru", 29 Kasım'da gösterimde.

Sevin Okyay

Ben Kingsley

Şostakoviç'ten Musa'ya ve Meyer Lansky'ye varana kadar birçok tarihi karaktere can verdi. Richard Attenborough'nun tarihi epik filmi "Gandhi"yle Oscar aldı. Onu sinemada yeniden zirveye çıkaran ise Londralı gangster Don Logan oldu. Ama Sir Kingsley sadece fark edilmek istiyor.

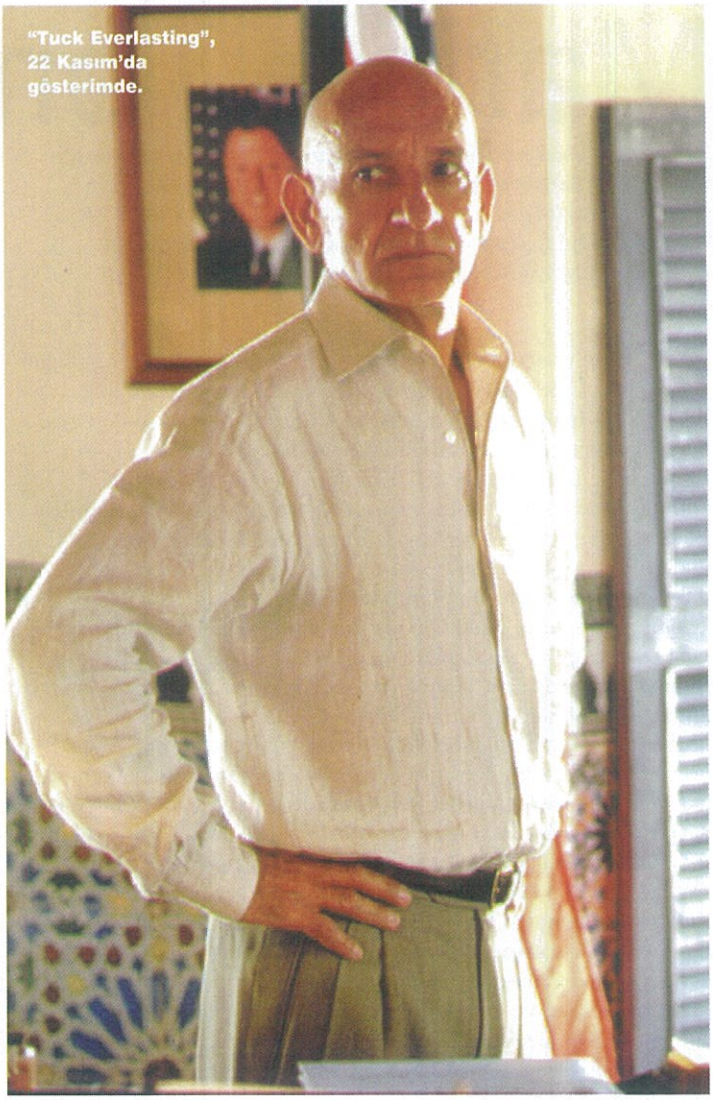

"Tuck Everlasting", 22 Kasım'da gösterimde.

Perde, sahne ve ekranda can verdiği onca karakter arasında iki tanesini ikiz kardeşi gibi gördüğünü söylüyor. Biri, Peter Hall yönetiminde oynadığı "Godot'yu Beklerken"in azap içindeki serserisi Estragon. Öteki de, geçen yıl izlediğimiz "Sexy Beast"in güney Londralı gangsteri Don Logan. Ben Kingsley (Sir Ben Kingsley) bu iki karakteri de "deli" buluyor. Ona göre Estragon delirmek üzere, Logan da deliliğin eşiğinde. Onları seviyor, çünkü ikisi de "yaralı".

Ama o zaten oyunculuğun, başka karakterler yaratmanın müptelâsı. Yorkshire doğumlu Kingsley, zor bir çocukluk geçirdiğini söylüyor. Ne kadar zor? Çok. Oysa babası doktormuş, annesi de onun oyunculukla küçük yaşta ilgilenmesini sağlayan bir aktris. Tamam, babası, Kingsley'in ten renginden de anlaşılacağı gibi, Asyalı bir Ugandalı (zaten aktörün asıl adı da, Krishna Bhanji), annesi ise (Rus Yahudisi asıllı olsa da) İngiliz. Bizim onu tanıdığımız takma adını da, babası sinemada ancak bir İngiliz adıyla dikkati çekeceğini söylediği için edinmiş.

Elli sekizinci yaşgününde kraliçenin asalet payesi verdigi Sir Kingsley, "Bakın" diyor, "mutlaka kötü günler geçirmiş olmalıyım. Bir aktörüm çünkü. Aktör kimdir? Kendisine bakılmasını, söylediklerine kulak verilmesini isteyen kişi. Demek ki bir dönem insanlardan istediğim kadar ilgi görmemişim."

Bu da bir fikir, tabii. Öte yandan, daha çok karakter rolleri oynamış olsa da, Ben Kingsley seyircilerden, hatta meslektaşlarından ilgi görmediğini iddia edemez. Onunla çalışan yönetmenler, ki aralarında kendisinin coşkuyla söz ettiği yönetmenler de var, Ben'le çalışmanın ne kadar heyecan verici, ne kadar rahatlatıcı olduğundan dem vuruyor çünkü. Doğrusu biz de kendisini izliyor olmaktan çok hoşnutuz. Efsanevi "Gandhi" bir yana, Pinter uyarlaması "Betrayal"daki aldatılmış koca karakteri, ve geçen yıl onun yeniden sinemada ön plana çıkmasını sağlayan (arada yazmakla buraya sığmayacak kadar çok sayıda karakter rolü var) "Sexy Beast"teki Don Logan bile yeter. Gariptir, İngiltere sahnelerinin en yetkin oyuncularından biri olan, neredeyse kayda değer her yazarı oynamış Kingsley, Harold Pinter'la ancak sinemada buluşabildi: Pinter'in yazdığı "Betrayal" ve başkasının romanından beyazperdeye uyarladığı "Turtle Diary"de. Her iki dala da hakim bir aktör olarak, sinemayla tiyatroyu nasıl mukayese ettiğine gelince, ona göre iş sessizlikte. Ya da, sessizlikte ve anlamlı sözlerde. Tiyatronun silahının lisan olduğunu düşünüyor. Sinemada ise önemli olan sessizlikleri yerli yerinde kullanmak. Tercihan, Tarkovski sessizlikleri gibi uzayıp giden, uzadıkça anlamı pekişenlerini. Tabii, tersi de mümkün. Tiyatrodaki canalıcı sessizlikler, ya da "Pulp Fiction"daki Travolta-Jackson diyalogu gibi, ilgiyi ayakta tutan, parlak sözler.

Bazen de hareket diye ekleyebiliriz. İspanya'da daimi tatil yapan sabık gangster Gal'e (unutulmaz Ray Winstone) son bir iş teklif etmeye giden Don Logan, ortalığı dağıtan bir tipti çünkü. Onun öfke anlarını, her şeye rağmen tuhaf bir şekilde kontrol altındaymış gibi görünen yoğun gazabı da, bir Kingsley alamet-i farikası. Belki iki çocuğunun annesi (toplam dört çocuğu var) ikinci eşi Allison'dan ayrılmasının da bu yoğunlukta biraz payı olmuştur ama, özel hayatını büyük bir titizlikle gizleyen Ben Kingsley'in, bu hayatın oyunculuğunu desteklemesine ihtiyacı yok. On dokuz yaşındayken Royal Shakespeare Company'de Ian Holm'un III. Richard'ı oynayışını izlediği gün annesinin izinden gitmeye karar veren aktör, her zaman kontrollü, ekonomik oyunuyla dikkati çekti. Ne var ki bu "soğuk" bir kontrol olmadı hiçbir zaman. Ben Kingsley, katı değil de sıvıymış gibi duran o kara Asyalı gözlerle size bakar ve karakterinin duygularını bütün yoğunluğuyla aktarır. Karakterin duygularını dört bir yana saçmaktansa sıkı bir zaptürapt altına alması ise, o duyguları daha da yoğunlaştırır.

İki "yaralı" ikizinden Don Logan'da bile bu yöntemden şaşmamıştı. Holm'u izlediği Royal Shakespeare Company'ye 1967'de giren, sinemaya ise 1971'de "Fear Is The Key / Korku Anahtarı"yla adım atan Ben Kingsley, ister Schindler'in muhasebecisi Itzhak Stern'i, ister "Turtle Diary"nin orta yaşlı âşığını ya da sıkça üstlendiği bir karakteri, Anne Frank'in babasını oynasın, sonuç değişmiyor. O dünya sinemasının en yetkin aktörlerinden biri ve kendini yalnız hissediyor. "Ajanıma, belki on filmde hep yalnız adamları oynadığımdan yakındım. 'Bu işi iyi beceriyorsun, Ben' dedi. 'Ama sonunda kızı almak isterdim' diye karşı çıktım. Bana Karındeşen Jack'i oynamamı tavsiye etti."

Christopher Walken

Sinemada psikopatları oynamakla ün yapsa bile, engin tiyatro tecrübesinin de gösterdiği gibi, bukalemun misali her kılığa girebilen bir aktör. Dahası, aslında dansçı...

Fatboy Slim'in klibi "Weapon of Choice"da profesyonel bir dansçıyı aratmayacak ustalıkla dans ettiği zaman, MTV kuşağı sinemanın "psikopat"ını ilk kez başka bir çehreyle gördü. Aslında hem profesyoneldi, hem usta, çünkü Walken meslekten dansçı.

Bugün bile, bir numaralı kahramanı, Fred Astaire. Tap dans ayakkabılarını da hâlâ muhafaza ediyor. İsabet! Yoksa Fatboy Slim'in klibi "Weapon of Choice"daki o unutulmaz dansı için ayağının alışkın olmadığı, yeni ayakkabılar almak zorunda kalabilirdi. Christopher Walken, bir keresinde MGM'in son müzikali "Pennies from Heaven"daki dansları için ilahi Astaire'in ve Gene Kelly'nin tebriklerini kabul etme mutluluğuna bile erişmiş.

Hikâye söyle başladı: İkisi de mülteci olan Paul (Almanya'dan) ve Rosalie (İskoçya'dan) birer yetişkin olarak geldikleri New York'ta tanıştılar, evlendiler, üç oğulları oldu. Ken, Glenn ve annesiyle babasının aktör Ronald Coleman'ın adını verdikleri ortanca oğlan Ronald. Ronnie, 31 Mart, 1943'te, "Oklahoma!" müzikalinin açılış gecesinde doğdu. Allah bazen niyetini en baştan belli ediyor. Çocuklar babalarının pastanesinde ona yardım ederlerdi ama anneleri de onları boyuna TV şovlarının denemelerine ve fotoğraf çekimlerine taşırdı. 1950'lerin başında üçü de tap dans dersleri alıyor ve düzenli olarak TV şovlarına çıkıyorlardı. Hatta Ronnie bir TV dizisinde bile oynadı. Biraz büyüyünce, tiyatroya da başladılar.

Ronnie ilk kez "off-Broadway" bir tiyatroda rol aldığında on beş yaşındaydı. Bir süre de bir sirkte aslan terbiyecisinin oğlunu oynadı. Yaşlı, son derece uysal bir aslanı alıp gelir, onu "ehlileştirir"di. Üniversitedeyken, tap hocası Ronnie Daniels onunla kardeşi Glenn'i kendisinin yönettiği bir müzikale aldı. Ronnie ona birlikte oyunculuk dersi aldığı bir kızdan sözetti. Liza Minelli de "Best Foot Forward"de oynamaya başladı. Bu dostluk sayesinde bir partide Judy Garland'la dans eden Ronnie, ondan sonraki iki yılını müzikallerde geçirdi. "West Side Story"de, Georgianne Thon diye bir kızla dans etti. 1969'da evlendiler, hâlâ evliler. Çok normal, kötülükle hiç alışverişi olmamış, Ben Kingsley gibi yasalara uyan bir çocuktu. Gene öyle. Yirmi iki yaşındayken bir arkadaşı ona Christopher adını taktı. Bu adla ilk kez 1965'te, "Baker Street" adlı müzikalde sahneye çıktı.

Sonra sıra dramatik oyunlara geldi. İlki olan "The Lion in Winter"da Kral Phillip'i oynadı. Şarkı söyleyeceğine konuşması gerekiyordu, ilk defa. Feci bir sahne korkusuna kapıldı, konsantrasyonu bozuldu, eli ayağı titremeye başladı. Az daha işten atılıyordu, ama yapımcıdan üç gün süre almayı başardı. Ne yaptı etti, sorunlarının üstesinden geldi. Hatta bu rolle bir ödül de kazandı. Bunu birçok Shakespeare rolü ve modern klasikler izledi. 1966'da Tennessee Williams'in "The Rose Tattoo"suyla Tiyatro Dünyası ödülünü aldı.

Aynı yıl, küçük rollerle sinemaya girdi. Woody Allen'in "Annie Hall"unda Annie'nin kardeşi Duane'i oynadı. Sonra Michael Cimino ona "The Deer Hunter / Avcı"da Nick rolünü verdi, bu rol Chris'e hem Oscar, hem de New York Eleştirmenleri Ödülü getirdi. Ondan sonra da hiç durmadı. Sakin hayatının tek skandalı, 1981'de meydana geldi. "Brainstorm"da Natalie Wood'la oynuyordu. California'da teknede kutladıkları bir Şükran Günü hafta sonunda, Wood denizde boğulup öldü. Teknede o, kocası Robert Wagner, Chris ve teknenin kaptanı vardı. İkisinin aşk yaşadığı, Natalie Wood'un bir münakaşa sonucu öldüğü söylendi, Robert Wagner katil olmakla suçlandı. Sonra boğulma olayının kaza sonucu meydana geldiği kanıtlandı, Christopher Walken'in hayatının tek skandalı da böylece kapandı.

Bugüne kadar 100'ü aşkın oyunda, 60'tan fazla filmde oynadı. Çok disiplinli, çalışkan bir oyuncu, yılda beş film çevirdiği oluyor. Birkaç kez Saturday Night Live'da sunuculuk yaptı, programa e-mail çekip ona yeniden sunuculuk yaptırmalarını isteyebilirsiniz. Hayranları böyle bir kampanya yürütüyor. Elvis Presley üzerine "Him" adlı mizah dolu bir oyun yazıp başrolünde oynamıştı, ona hayran.

Otuz üç yıldır Georgianne'la evli, karısı bir süredir kasting yönetmeni. Hatta Christopher'a "Basquiat"daki rolü de o buldu. En başta, meslekleri elverişli olmadığı için çocuk yapmamaya karar vermişlerdi. Şimdi isabet ettiklerini düşünüyorlar. Chris böylece işine odaklanabiliyormuş. Kendisine teklif edilen her filmi kabul ediyor desek, yeridir. İki evi var, kedileri de. Onları seyretmeyi seviyor, aslında hayvanları seviyor. Hatta Fatboy Slim'in klibindeki bir hareketine, patileri önlerinde duran rakunlar esin kaynağı olmuş. Siyahı diğer renklere tercih ediyor, hızlı arabalardan ve yapacak işi olmadan oturmaktan korkuyor.

Bir şey daha var: "İyi adam" Christopher Walken, en nefret verici psikopatların en usta yaratıcısı. Bunu kötülükle hiçbir ilgisi olmamasına bağlıyor, tarafsız kalabiliyormuş. Aklından çıkmayan bir dersten söz ediyor. Actors Studio'da çalışırken, Lee Strasberg için bir sahne hazırlamış. "Ben oynarken biri bir sürü tabağı yere düşürdü. Devam ettim. Sahne bitince Lee, 'Biri sahnenin ortasında tabakları düşürdü, sen devam ettin' dedi. Ben de 'Evet', dedim, 'konsantre olmuştum'. 'Odada yerinden sıçramayan bir tek sen vardın' dedi. 'Buna konsantrasyon demezler!' Benim için büyük bir andı. Konsantrasyonun, odaklanmakla aynı şey olmadığını anladım. İnsanın 360 derecelik bir görüş alanı olmalı, gözünü kulağını açık tutup hiçbir şeyi kaçırmamalısın. Bir daha unutmadım." Evet, biz de şahidiz...

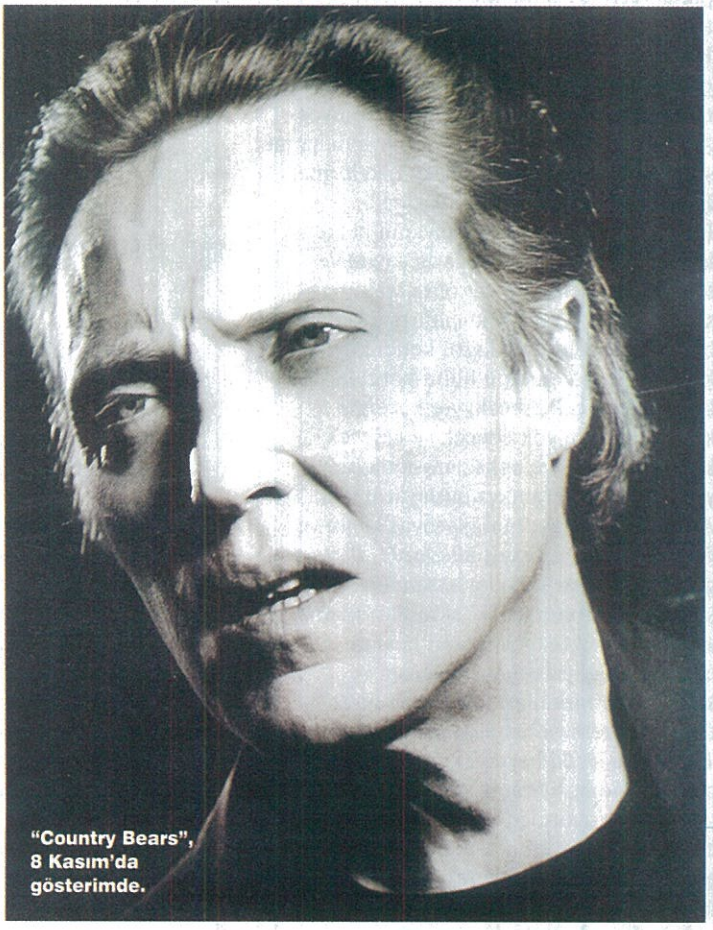

"Country Bears", 8 Kasım'da gösterimde.

Atilla Dorsay
al.dorsay@superonline.com

Siyasal sinema yeniden parlarken...

"Festivallerde, gitgide siyasal bir bilince sahip genç sinemacılar, hertürlü zevk ve keyif sinemasından, hatta sanatsal arayışlardan bile vazgeçerek, ülkelerinin, toplumlarının ve çağlarının gerçek ve de siyasal-toplumsal nitelikli olaylarını yansıtan filmlerle karşımıza çıkmaya başladılar."

Doğrusu şu içinde bulunduğumuz 2002 yılında siyasal sinemanın böylesine görkemli biçimde baş kaldıracağını ve böylesine parlak örneklerle karşımıza geleceğini ummuyordum.
Aslında siyasal konjonktür buna uygun olmadığı için değil. Elbette ki uygun... Çünkü, yeni bir yüzyılın şu ilk yıllarında dünyamızdaki siyasal sorunlar hiç de çözülmüşe benzemiyor. Tam tersine, giderek artıyor, karmaşıklaşıyor, içinden çıkılmaz hale geliyor. Avrupa'nın göbeğinde patlayan savaş ve ırkçılıkla geçen 1990'lardan sonra, yeni yüzyıl ABD denen çağdaş Roma'nın kendi evinde, kendi yüreğinde vurulmasıyla, terörizm denen olayı en üst boyutlarda yaşadı. Durulur gibi olan ortadoğu sorunu yeniden ve artık bir umut kalmamacasına patlak verdi. İrlanda'da terör olayı gerçek anlamda birtürlü bitmiyor, İspanya'da BASK terörünün sonu gelmeyecek gibi gözüküyor, Korsika adası bağımsızlık taleplerinden vazgeçecek gibi durmuyor. Avrupa'nın göbeği böyle de dünya daha mı sakin? Afganistan'dan Afrika ülkelerine, Latin Amerika'dan Bali adasına, Hindistan'dan Tibet'e, dünyanın hemen her yöresinde yaşanan, savaş, kıyım ve terördür. Ve sıradaki de olası Irak savaşıdır. İnsanlık sanki çıldırmış gibi sonu belirsiz bir geleceğe doğru kendi kuyusunu kazıyor. Sanki en kötü bilim-kurguların kehaneti gerçekleşecek, yer küremiz kendikendisini yok edecek ve gelecek kuşaklar küller ve enkaz arasında bir yaşam umudu aramaya başlayacak gibi...
Ama, öte yandan, tüm bu savaş kıyım ve ölüm olayları, gelişmiş ülkelerde -hatta az gelişmiş olanlarında da- akşamları karşısına kurulunan TV ekranlarından bir saat boyu yansıyan ve yerini hemen eğlence, bilgi yarışması, magazin ve kahkaha programlarına bırakan birer dolgu malzemesi haline gelmiş durumda. TV ekranı sanki herşeyi küçültüyor, asıl boyutlarından sıyırarak normalleştiriyor, sıradanlaştırıyor. En tahammül edilmez olayları bile -en iyi olasılıkla kimi görüntülerin üzerini karartarak- kabul edilir hale getiriyor. Artık ne en büyük saldırılar, ne kitlesel ölümler, ne çılgınca komplolar bizi gerçek anlamda ürpertiyor. Çünkü, bir yandan 21. yüzyıl geçen yüzyıldan da daha çok bir tüketim, haz ve keyif yüzyılı olmaya doğru gidiyor. Öte yandan ise, medyanın ve tüm haber verme kanallarının en trajik olayları bile sıradan haberlere dönüştürme gücü ve yeteneği, insanoğlunun gerçek tepkilerini törpülüyor, hassasiyetini körleştiriyor.
Ve bu hay-huy içinde, adına siyasal sinema dediğimiz tür de çoktandır kuğunun şarkısını söylüyor.
Ya da biz öyle sanıyorduk. Ama değilmiş.

"Kedma"

Festivallerde, gitgide siyasal bir bilince sahip genç sinemacılar, hertürlü zevk ve keyif sinemasından, hatta sanatsal arayışlardan bile vazgeçerek, ülkelerinin, toplumlarının ve çağlarının gerçek ve de siyasal-toplumsal nitelikli olaylarını yansıtan filmlerle karşımıza çıkmaya başladılar. Sanki siyasal sinemanın geçen yüzyıl içindeki zirvelerini oluşturan o altın dönemler yeniden gündeme gelir gibi oluyor. Diyelim ki, Grifitth'in filmlerinde beliren o yadsınamaz ırkçılık ve zenci düşmanlığı üzerine bina edilmiş bir 1910'lar Amerikan sineması, 1925'lerden itibaren Sovyet devrimini sinema yoluyla tanıtmaya yönelik ve başını Eisenstein'in çektiği Rus sineması, 1930'larda yükselen sosyalizmin Avrupalı aydınlar nezdindeki itibarını yansıtan Avrupa solu filmleri, 1940'larda savaşan hemen her ülkenin kendi propagandasına yönelik savaş filmleri, 1950'lerde bir yandan komünist blokta sistemi savunmaya yönelik devrimci filmler, öte yandan soğuk savaş psikolojisiyle komünizme karşı pençelerini çıkarmış, MacCarthy damgalı sağcı yapımlarla ortalığı ideolojik bir savaş alanına çeviren en ilginç dönemler ve en aşırı kullanım örnekleri, 2000'lerin başında sanki yeniden hortladı.
Tüm bunları bana düşündüren, son günlerde dışarda yapılan ve şans eseri art arda ülkemize de gelen bir avuç film. Paul Greengrass'in Berlin 2002 Altın Ayı sahibi "Kanlı Pazar"ı örneğin... Cannes şenliğinde gösterilen ve yakında sanırım bize de gelecek olan son filmi "Sweet Sixteen"de de genç emekçi destanları anlatmayı sürdüren, perdenin belki son büyük marksist yönetmeni Ken Loach'un izinden giderek son yıllarda özellikle İrlanda olaylarını dile getiren "Babam Adına",

"Some Mother's Son", "The Informant" gibi filmler yapan İngiliz sineması, belgecilikten gelen Greengrass'in filmiyle belki zirveye çıkıyor ve sinema tarihinin en etkileyici politik filmlerinden birini yaratıyor. 30 Ocak 1972'de kuzey İrlanda'da bir yasayı protesto yürüyüşü yapmak isterken, İngiliz hükümetinin beceriksizliği, yöneticilerin aymazlığı ve birkaç sorumlu komando askerinin kıyıcılığı sonucu bir katliama hedef olan sivil İrlanda halkının hikayesi, bu filmde kusursuz bir sinemasal karşılık buluyor. Çünkü, Greengrass'in seçtiği ve aslında bir sinemasever için yadırgatıcı, giderek dehşet verici yöntemler, bu olaya ve bu tür bir filme tam anlamıyla cuk oturuyor: karartmalarla bağlanan kısa çekimler, sürekli hareket halinde bir omuz kamerası çekimleri, amatör oyunculuk ve filmin tümüne sinmiş, bir belgeselden de öte, bir haber film, eski deyimiyle bir aktüalite filmi, bir TV röportajı havası... Belki konulu, dramatik, klasik bir film için en azından yorucu. Ama bir sokak gerçeği, sokakta yazılmış bir tarih ve kitlenin içinde yaşanmış bir büyük dram için, ne denli uygun bir anlatım... 13 ölüm ve 14 yaralı. Hem de kendi ülkelerinde, kendi askerlerinin kurşunuyla... Yani, kendisine uygar demekle kalmayıp uygarlığın öncüsü rolünü de pek sevmiş bir toplumda oluşmuş bu trajedi için, gerçekten de ne uygun bir anlatım türü ve ne önemli bir film...

Son Cannes şenliği, yarışmalı bölümüne bir Arap (Filistin), bir de İsrail filmi almakla, sanki ortadogu sorununda tarafsız olduğunu ve ayrıca bu konuda iki tarafın da sanat sözcülerine özel bir yer vermeyi amaçladığını simgelemek ister gibiydi. Ama, iki filmi de gördükten sonra, genel kanı şu oldu: bu filmler, sırf bir siyasal denge kurmak ve kucaklayıcı bir büyük sanatsal kurum olarak gözükmek için seçilmiş sıradan filmler değillerdi. Tersine, ikisi de çok başarılı, çok önemliydi. Ve ortadoğu trajedisi karşısında insana zayıf da olsa tek teselliyi, belki böylesine haşin bir ortamda bile sanatın kendine özgü gereklerini, büyülü dilini ve yaratıcı gücünü hiç ihmal etmeyen gerçek sanatçıların çabaları getiriyordu.

İsrailli Amos Gitai, kuşku yok ki tam da bu sanatçılardan biriydi. Yahudi davasına adanmış siyasal filmlerinde asla kendi halkına, ırkına ve kültürüne dönük bir şovenizme düşmeyen, olaylara tam bir çağdaş aydın gibi bakmasını hep bilmiş yönetmen, son filmi "Kedma"da da bu temel tavrını koruyordu. 1948 yılında, İsrail'in kuruluş sürecinde, vaad edilmiş topraklara doğru yola çıkmış küçük bir geminin adıydı Kedma. Ama ne bu gemi Exodus'tü, ne de film o tarz bir siyasal-dinsel-tarihsel epik... Gitai, içinde farklı ülkelerden İsrail'e doğru yola çıkmada birleşmiş, hepsi savaşta kişisel ve ailesel trajediler yaşamış, kurbanlar vermiş, ölümlerin arasından kayıp gelmiş çileli insanları biraraya getiriyordu. Kimi zaman konuşacak ortak bir dil bile bulamıyordu bu insanlar... Ama geldikleri yeni ülke, bunca acıdan sonra onları karşılayan sıcak bir yuva, dönüp gelinen bir ana rahmi gibiydi. Ama gerçekten öyle miydi? Toprağa ayak basar basmaz, yıllardır yaşadıkları ülkelerinin, harita üzerinde, yüzyıllardır vaad edildiği gibi yahudilere armağan edildiğini görüp çılgına dönen araplar ve bu devir-teslime soğukkanlı bir tanık olma görevini ifa etmeye çalışan İngilizler... Topraktan sıcakla birlikte fışkıran düşmanlık, her çalının, her kayanın ardında, her evin balkonunda olası bir düşman, bir silah, parlayan bir ateş... Savaştan, ölümden, kıyımdan, işkence odalarından ve toplama kamplarından süzülüp gelmiş, hayatları kaymış, ama dirençli ve kararlı yahudiler, birçoğunun kaçınılmaz ölümüne karşın, bu topraklarda kalmaya kararlıydılar. Ama Filistinliler de öyleydi... Gitai, büyük bir hakkaniyetle filmine yerleştirdiği arapların, özellikle de yaşlı bir çiftin ağzından, bu davanın öteki yüzüne de ışık tutuyordu. Yaşlı arap şöyle diyordu: "Size rağmen burada kalacağız. Bir duvar gibi yerimizden kımıldamadan...". 50 yıl sonra bugün, bu kehanet doğrulanmış değil miydi ?

"Kanlı Pazar"

Yine filmin sonunda, çok çile çekmiş bir yahudi gencinin, hareket halinde bir birliğin önündeki uzun tiradı da, yalnızca sinema sanatı açısından çok usta işi bir bölüm olarak kalmıyor. Olasılıkla yönetmenin kendi fikirlerini yansıtan genç adam, kendi ırkının tarih boyunca uğradığı felaketlerden nerdeyse zevk alan, zafer yerine yenilgiyi, hükmetme yerine ezilmeyi, yerleşmek yerine sürülmeyi tercih eder bir toplum haline geldiğinin altını çiziyor. "Yahudi halkı ülkesinden kovuldu ve o andan itibaren tarihi olmayan bir halk haline geldi".

Musevi ruhunun özünde yatan kimi özellikleri, içerden gelen bir aydın bakışıyla saptayan bu amansız ve ödünsüz tahlil, elbette önemli ve cesur bir tavır ve de bu ilgiye değer filmin en önemli yanlarından biri.

Ama bitmedi. Çok yakında, bu kez Filistin cephesinden olaylara bakan Elia Suleiman'in "Kutsal Direniş"ini izleyeceğiz. Ve askeri birliklerle ayrılmış sınırın iki yanında yaşayan iki sevgilinin kavuşmak için verdikleri uğraşı, sinema tarihinin Keaton, Tati, Iosseliani gibi en özgün güldürü ustalarını aratmayan bir absürd komedi duygusu içinde izlerken, bu kez araplarda yahudilere karşı birikmiş kompleksleri ve korkuları, arap halkının sefaletini ve yüceliğini, ortadoğu sorununun çözümünün temel insan karakterindeki zaaflar yüzünden nasıl zor olduğunu farklı biçimde kavrayacağız. Evet, siyasal sinemanın gerçekten de son derece farklı yolları ve yöntemleri var. Bu sinema, şugünlerde sanki yeniden doğuyor ve çileli, yaralı, sorunlu ve de umutsuz toplumların sesini duyurmadaki görevini yeniden üstleniyor. ■

Harry Potter ve Sırlar Odası

Ekstra gizem

ekstra macera

Geçen yıl bu zamanlar gösterime giren ilk Harry Potter uyarlaması çocuklar kadar büyükler üzerinde de sihirli bir etki yaratmıştı. 900 milyon doları aşan hasılatıyla bütün zamanların en fazla gişe yapan filmleri arasına giren "Harry Potter ve Felsefe Taşı"nda, yetişkinlerin sıkıcı dünyasından kurtulup büyülü bir dünyayla tanışan küçük ve mutsuz bir çocuğun heyecanını paylaştık. Sabırsızlıkla beklenen ikinci filmse bu ay gösterimde. İlk filmden daha hareketli, soluk soluğa bir macera vaat eden "HARRY POTTER VE SIRLAR ODASI"nda (HARRY POTTER AND THE CHAMBER OF SECRETS) Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu daha ürkütücü bir havaya bürünüyor.

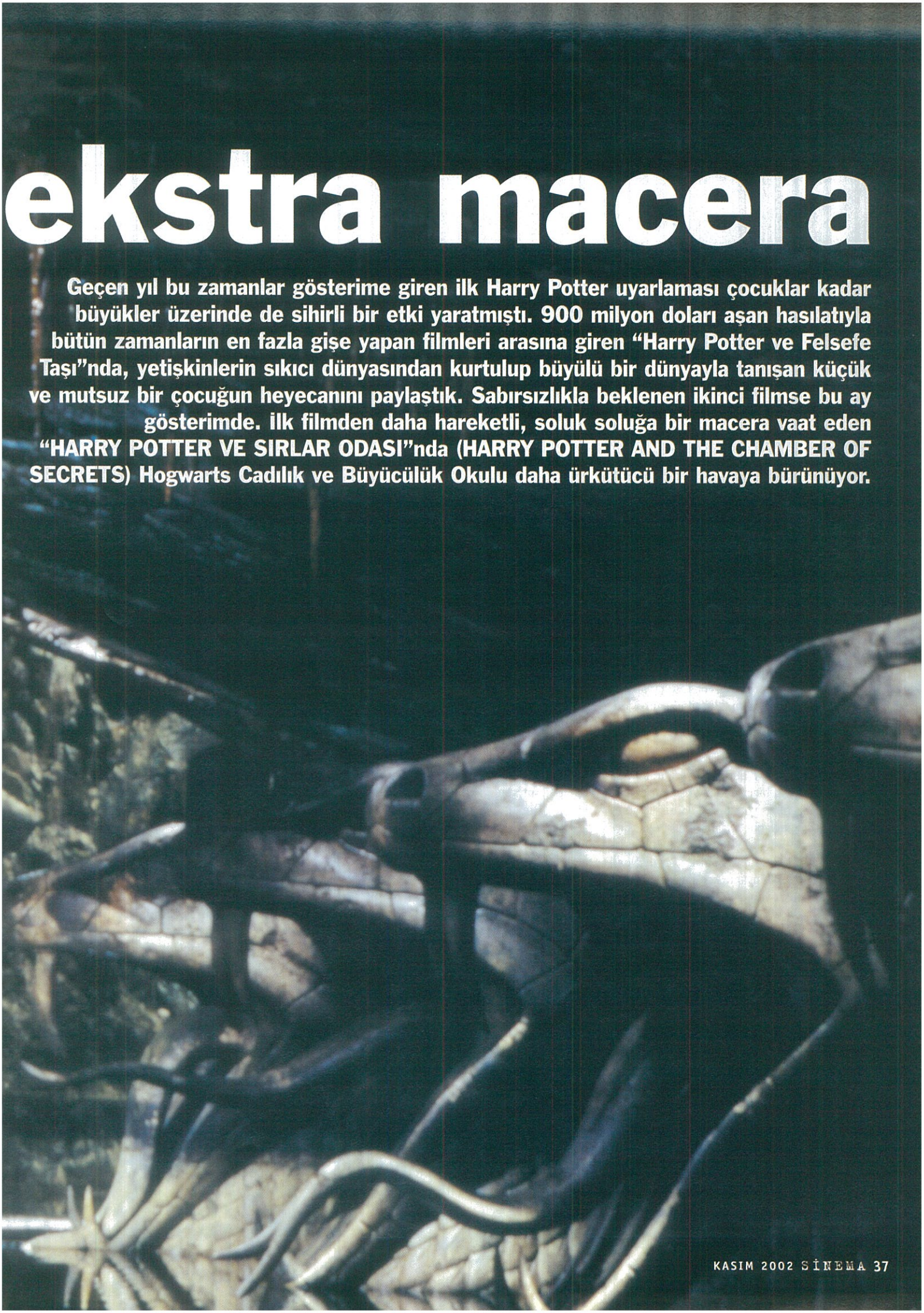

Harry Potter ve Sırlar Odası

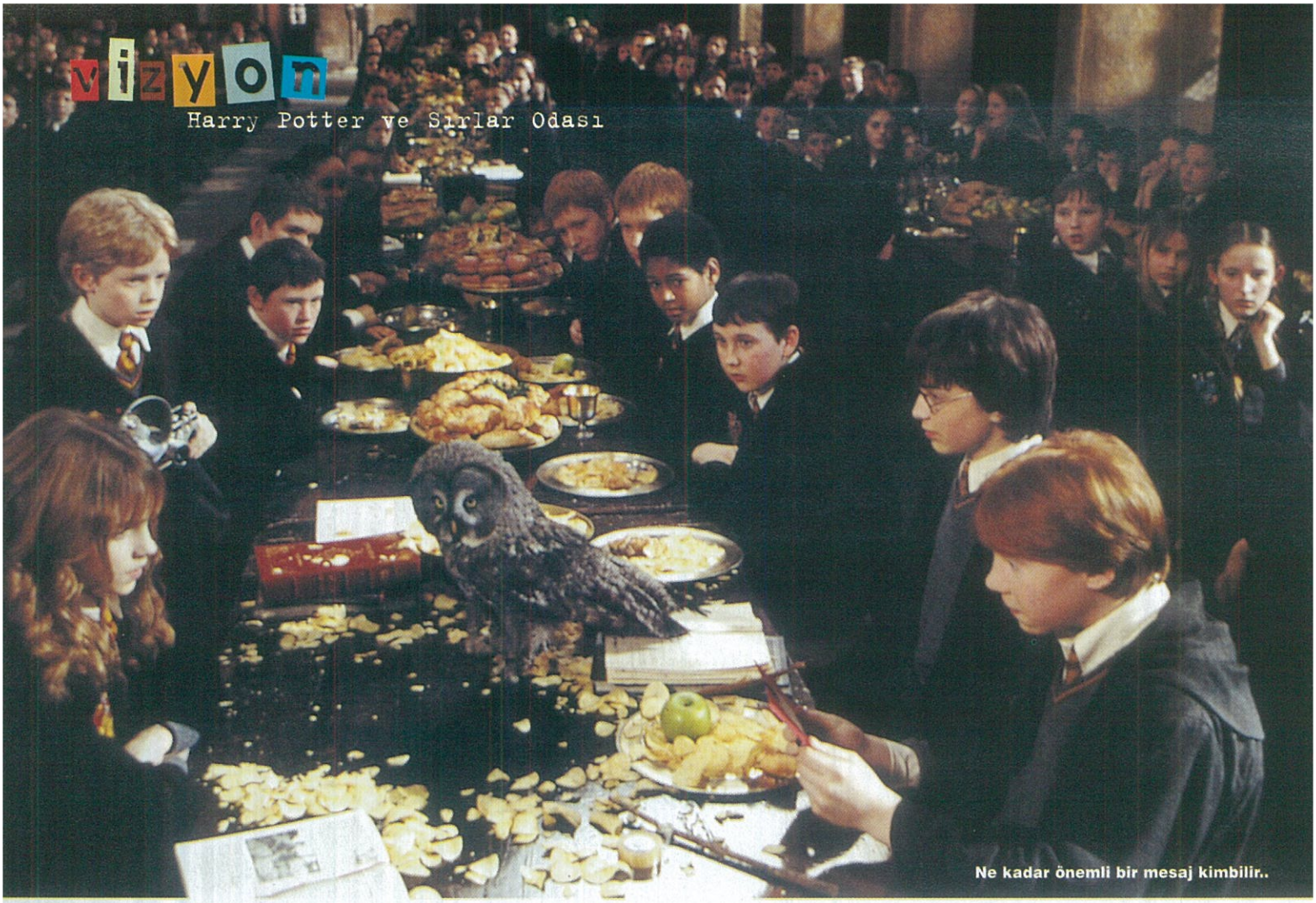

Ne kadar önemli bir mesaj kimbilir..

J. K. Rowlings'in bütün dünyada satış rekorları kıran kitaplarını Warner Bros'a götürüp Harry Potter uyarlamaları harekatını başlatan yapımcı David Heyman, "İlk filmle gurur duyuyorum ama sanırım ikinci film daha eğlenceli olacak" diyor. "Daha fazla macera, daha çok aksiyon ve daha çok mizah var." Kitabın çok sadık bir uyarlaması olan ve hatta kimilerinin tam da bu yüzden kitabın büyüsünden yoksun olmakla eleştirdiği ilk film, yönetmeni Chris Columbus'un da söylediği gibi "bir nev'i keşif öyküsüydü". Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'ndaki ilk yılında Harry Potter'la birlikte biz de, yeni, renkli ve sihirli bir dünyanın kendine özgü kuralları, kahramanları ve geçmişiyle tanıştık. İkinci filmdeyse tanışma faslını geçip doğrudan maceraya dalıyoruz. Hogwarts'taki ikinci yıllarında yeniden biraraya gelen küçük büyücüler, Harry Potter, Ron Weasley ve Hermione Granger, okulu tehdit eden karanlık ve esrarengiz bir güçle karşı karşıya kalıyorlar. Filmin yönetmeni Chris Columbus'un da söylediği gibi "Felsefe Taşı"ndan daha karanlık ve ürkütücü bir atmosferi var "Sırlar Odası"nın. "İlk Harry Potter filmini sevdiyseniz 'Sırlar Odası'nı da seveceksiniz" diyor yönetmen. "Daha korkunç yaratıklar ve daha derinden gelen bir tehlike duygusuyla dolu daha karanlık bir hikaye."

"İkinci film, Harry Potter hakkında hiçbir şey bilmeyen izleyici için daha eğlenceli bir deneyim olacaktır." C. Columbus

Kitabı okuyanlar hatırlayacaktır, Harry Potter'ın, yaz tatilini geçirmek üzere döndüğü teyzesiyle eniştesinin evinde başlar yeni macera. Hiç de iyi bir yaz geçirmemiştir Harry (Daniel Radcliffe). Bir kere bütün yaz sihir konusundaki yeteneğini korkutucu bulan Teyzesi Petunia'yla (Fiona Shaw) Eniştesi Vernon Dursley'nin (Richard Griffiths) baskıcı tavırlarına tahammül etmek zorunda kalmıştır, üstelik hiçbir mektubuna cevap vermeyen en iyi arkadaşları Ron Weasley'yle (Rupert Grint) Hermione Granger (Emma Watson) tarafından da unutulmuş olmanın üzüntüsü içindedir. Üvey çocuk muamelesi gördüğü teyzesinin evindeki cehennem hayatından kurtulup okuluna dönmek için sabırsızlanmaktadır. Bu arada aniden ortaya çıkıveren ev cini Dobby, okula döndüğü takdirde büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağına inandığı Harry'nin Hogwarts'a dönmesini engellemeye çalışır. Aynı sebeple Ron'la Hermione'nin Harry'ye ulaşmasını engelleyen de odur zaten. Ancak Dobby'nin bütün ısrarlarına rağmen Cadılık ve Büyücülük Okulu'na dönmekte kararlı olan Harry, uçan bir otomobille yatak odasının penceresi önünde beliren Ron ve kardeşlerinin yardımıyla teyzesinin evinden kaçmayı başarır. Bu arada Harry'nin Hogwarts'taki ilk yılında gösterdiği kahramanlık bütün okulda duyulmuş ve küçük büyücü hayran bakışların ilgi odağı haline gelmiştir. Ron'un okula yeni başlayan kızkardeşi Ginny (Bonnie Wright), ilk yılında fotoğrafçılığa merak saran Colin Creevey (Hugh Mitchell) ve Karanlık Sanatlara Karşı Savunma dersinin kendini beğenmiş yeni hocası Gilderoy Lockhart da (Kenneth Branagh) Harry'nin yeni hayranları arasındadır. Ancak Hogwarts'ın karanlık bir gücün tehdidini hissetmeye başlamasıyla birlikte, Ron ve Hermione ile bütün dikkatini esrarengiz yeni günlüğüne vermiş olan Ginny dışındaki herkesin bakışlarındaki hayranlık yerini şüpheye bırakır. Harry, kendisini birdenbire şüpheli durumuna düşüren ve çok sevdiği okulunu tehdit eden bu karanlık güce karşı koymak zorundadır.

"Sırlar Odası"nın çekimleri, "Felsefe Taşı"nın gösterime girmesinden sadece üç gün sonra başlamış. Yönetmen Chris Columbus liderliğindeki ekip, ilk filmin seyirci üzerindeki etkisini görmeye bile fırsat bulamadan yeni filmi çekmek üzere Londra'daki Leavesden Stüdyoları'na kapanmış ve dış dünyayla bağlarını yeniden koparmışlar. Columbus, bütün dış etkilerden soyutlanmış böyle bir ortamı bir devam filmi çekmek için çok sağlıklı bulduğunu söylüyor gerçi ama pek fazla seçeneği de yok zaten.

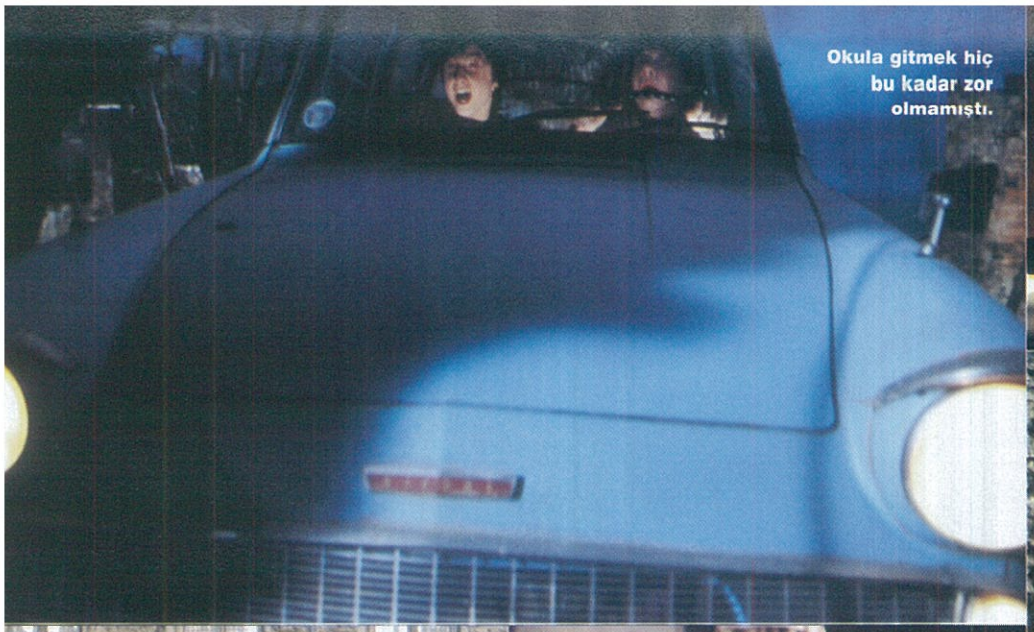

Okula gitmek hiç bu kadar zor olmamıştı.

Yeni filmde Hermione, yine dostlarının yanında.

Çocuklar, bekçi Hagrid'le.

Bu yıl sorular kazık galiba.

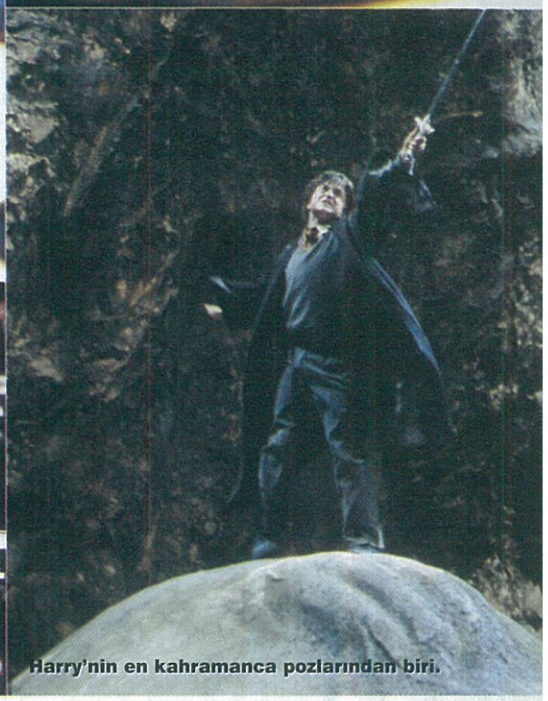

Harry'nin en kahramanca pozlarından biri.

Yedi filmlik Harry Potter serisinin aynı genç oyuncularla tamamlanabilmesi başka türlü mümkün değil. En önemli üç karakteri canlandıran küçük oyuncular, Radcliffe, Watson ve Grint o yaştaki bütün çocuklar gibi çok hızlı büyüyorlar, o yüzden de filmlerin 12 ya da en fazla 18 ay arayla gösterime girmesi gerekiyor. İlk iki filmi yöneten Chris Columbus'un üçüncü filmde yerini bir başkasına bırakmak istemesinin asıl sebebi de, bu yoğun çalışma temposu yüzünden aylardır kendine ve çocuklarına hiç zaman ayıramaması... "Evde Tek Başına" filmleriyle isim yapan Chris Columbus Harry Potter projesinin yönetmenliğini üstlenmeden önce "Stepmom", "Nine Months" ve "Mrs Doubtfire"ı çekmişti. Son zamanlarda çektiği filmlerin giderek duygusallaşmasından pek hoşnut olmayan yönetmen, kendisini mesleki açıdan bir dönüm noktasında hissettiği dönemde böyle bir projeyle çıkış yapmaktan çok memnun olduğunu söylüyor. Dolayısıyla üçüncü filmin yönetmenliğini Alfonso Cuaron'a bırakıp yapımcılığı üstlenecek olmasının, kendisine daha fazla zaman ayırmak istemesinden başka bir sebebi yok.

Harry ile Gandalf yine kapışacak

Şimdiye kadar Harry Potter'dan hoşlanmayan seyircinin bundan sonra da filmi ilgi çekici bulmayacağını düşündüğünden olsa gerek Warner Bros, ikinci filmi bu kez tamamen hayranları hedef alan bir kampanyayla tanıtıyormuş. Buna karşılık Columbus, Harry Potter hakkında hiçbir şey bilmeyen seyircinin filmden daha fazla zevk alacağını iddia ediyor. "Tek düşündüğüm yapabileceğim en iyi filmi yapmaktı" diyor yönetmen ve ekliyor, "Samimiyetle söylüyorum ki ikinci film, Harry Potter hakkında hiçbir şey bilmeden izleyenler için daha eğlenceli bir deneyim olacaktır."

Kimbilir Columbus gerçekten samimi ve bu sözleriyle belki yeni izleyicilerin aklını çelebilir ama ilk filmi tatmin edici bulmayanlar başka şeyler duymak isteyecektir. Çünkü izleyenlerin bir bölümü "Felsefe Taşı"nın fazlasıyla uzun ve hikayenin büyüsünü kaçıracak denli sadık bir uyarlama olduğunu düşünmüşlerdi. Kimilerine göre, filmin en büyük rakibi olan "Yüzüklerin Efendisi" gişede gölgede kalmasına rağmen "Felsefe Taşı"ndan çok daha iyi bir uyarlamaydı. Bütün dünyada yakın tarihlerde gösterime girecek iki filmin biri yaşlı biri genç iki büyücüsü, Harry ve Gandalf, bu yıl yine kapışacaklar. "Yüzüklerin Efendisi"ni beğendiğini itiraf eden yapımcı David Heyman, "Etkileyici bir filmdi ama ikisini karşılaştıramayız" diyor.

Aslında "Sırlar Odası", ilk filmi tatmin edici bulmayanlar için bile umut vaat ediyor. J. K. Rowlings'in bugüne kadar yazdıkları içinde en çok ikinci kitabı sevdiğini söyleyen Columbus "Kitapların sinemaya en yatkın olanı bu aslında" diyor. "Çok aksiyon ve çok mizah içeriyor, dolayısıyla bu seferki film çok daha eğlenceli bir sinema ⇨

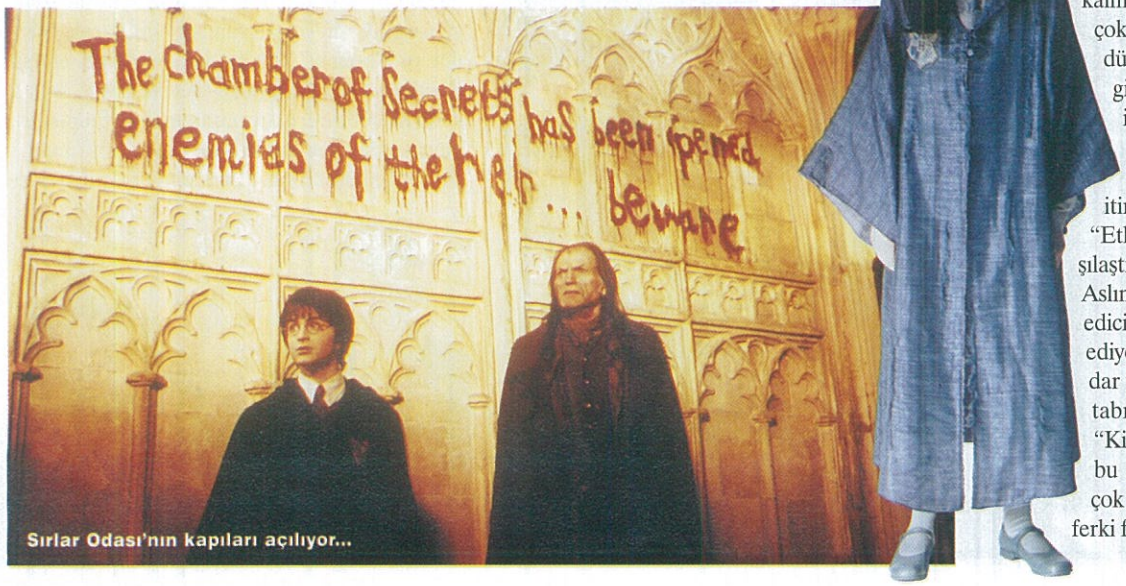

Sırlar Odası'nın kapıları açılıyor...

Harry Potter ve Sırlar Odası

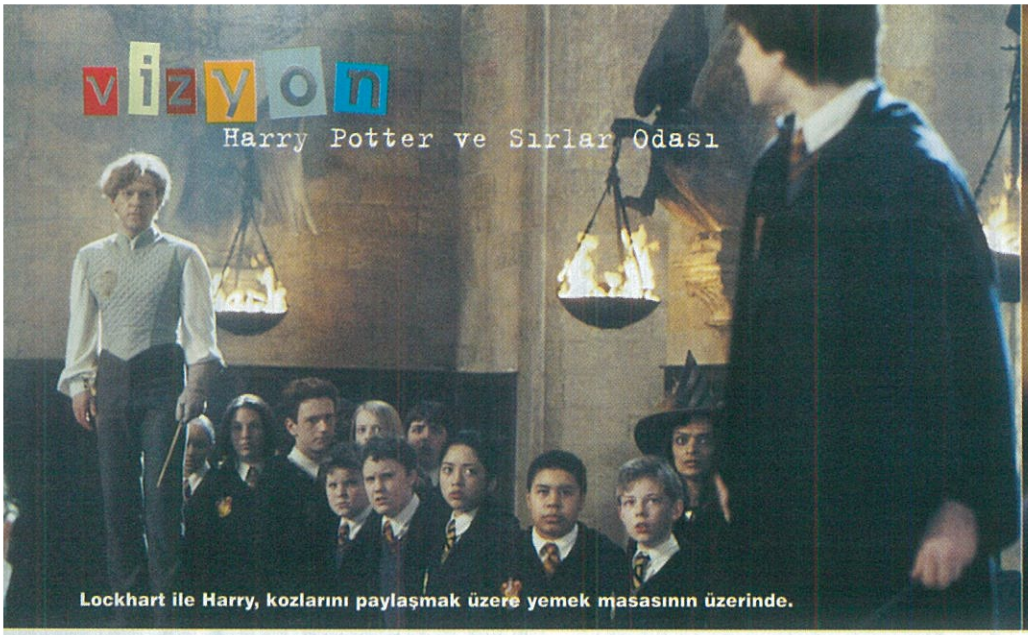

Lockhart ile Harry, kozlarını paylaşmak üzere yemek masasının üzerinde.

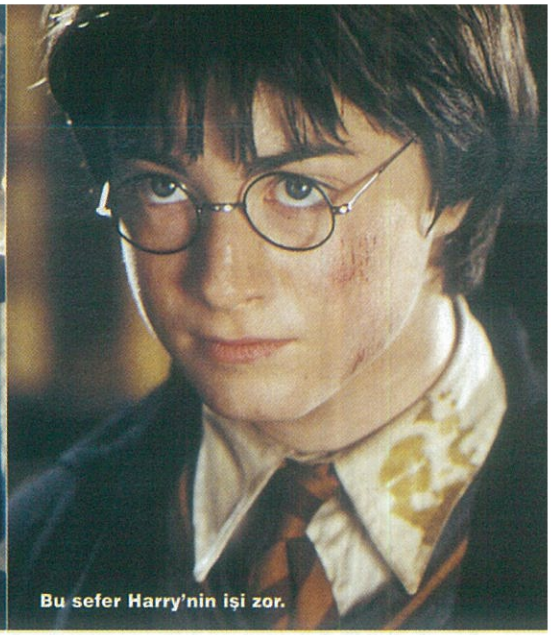

Bu sefer Harry'nin işi zor.

"'Sırlar Odası', korkunç yaratıklar ve derinden gelen bir tehlike duygusuyla dolu, daha karanlık bir hikaye."
C.Columbus.

deneyimi yaşatacaktır. Kamera çok daha hareketli."

Filmin fragmanına bakılırsa Columbus haklıymış gibi görünüyor. Bu arada ilk filmde çok eleştirilen efektlerin de yoğun çekim programına rağmen geliştirildiği söyleniyor. Ne de olsa bu sefer Industrial Lights and Magic de işin içinde. İlk filmi seyredenler, süpürgelerin üzerine binen küçük cadıların dört topla oynadıkları Quidditch oyununu hatırlayacaktır. "Felsefe Taşı"nda en çok bu sahnelerde devreye giren efektler tatminkar bulunmamıştı. Bu filmde, ilk önce Quidditch oynanan sahneleri çeken Columbus "Ben her zaman Quidditch'in bir adım daha ileri götürülebileceğini, hızlandırılabileceğini ve biraz daha sertleştirilebileceğini düşünmüştüm. Karakterlerle arkaplan daha iyi birleştirilebilirdi ama zamanımız yetmiyordu" diyor. "Bu kez çok daha iyi bir iş çıkardık. Görsel efektler, ne kadar çok zaman ayırırsanız o kadar iyi oluyor. Bu kez daha fazla zamanımız olduğu için daha iyi efektler elde ettik biz de."

Önceki filmden daha fazla heyecan, aksiyon ve kahkaha vaat ettiği söylenen "Sırlar Odası"nda eski karakterlerin hepsi geri dönüyor ama yeni kötüler, yeni hocalar ve yeni yaratıklarla yeni karakterler açısından da zengin bir film söz konusu. Karanlık Sanatlara Karşı Savunma dersinin yeni hocası Gilderoy Lockhart'ın, seyirciyi en fazla güldürecek karakterlerden biri olduğu söyleniyor. İkinci sınıf öğrencilerine verdiği ilk sınavda kendisiyle ilgili sorular soran profesör Lockhart'ı, İngiliz aktör Kenneth Branagh canlandırıyor. Heyman, "Uslanmaz bir narsist" diye tarif ediyor Lockhart'ı. Gilderoy Lockhart'ın, Rowlings'in hayal gücünün ürünü muhteşem bir karakter olduğunu düşünen Branagh ise Hogwarts'ın büyülü dünyasında çok eğlenceli günler geçirdiğini söylüyor.

Filmin afişinde de göreceğiniz ev cini Dobby, filmin bilgisayar teknolojisiyle yaratılmış bir başka yeni karakteri. Yeni maceranın başında Harry'yi Hogwarts'taki tehlike konusunda uyarmaya gelen bu tuhaf görünüşlü cin de bir hayli komik sayılır. Büyük yeşil gözleri ve yelken gibi kulaklarıyla kısacık boylu, sıska bir yaratık olan Dobby, kıyafet olarak eski püskü bir yastık kılıfı giyiyor.

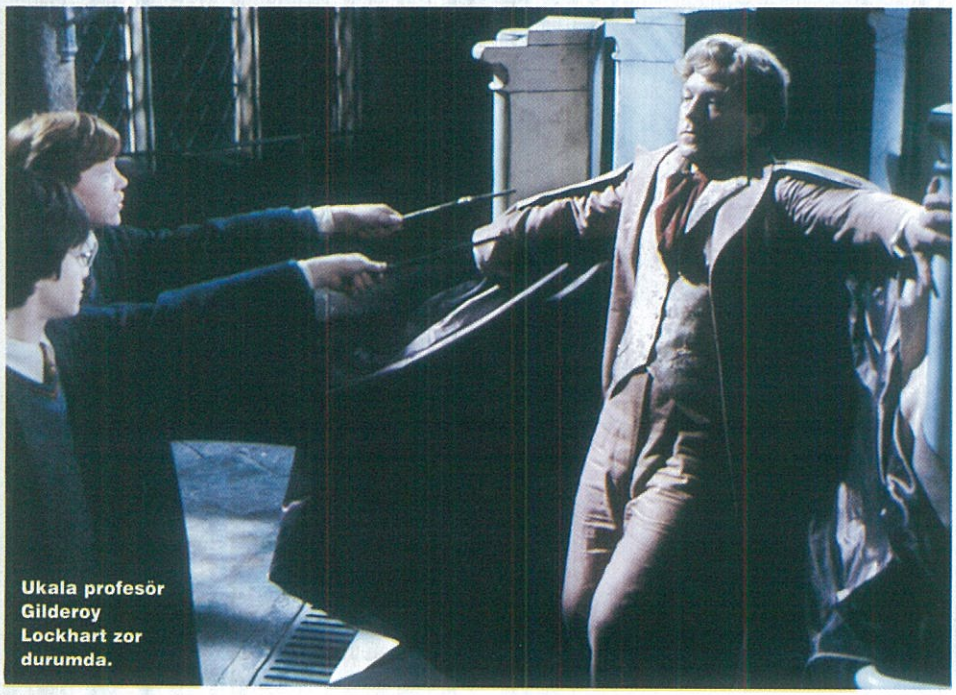

Ukala profesör Gilderoy Lockhart zor durumda.

Rowling tıkandı mı?

Kitapların doğal akışı içinde "Sırlar Odası"nın daha karanlık bir havası olduğunu söylemiştik. Columbus bu havayı doğru aktarabilmek için elinden geleni yapmış. "Harry Potter uyarlaması yapmanın en zor tarafı kitabın içinden filmde kullanılacakları seçmek" diyor yönetmen. "Mümkün olsaydı yedi sekiz saatlik filmler çekerdim. En büyük arzum, kitabın hayranlarının her birini memnun edecek bir film çekmekti. Karanlığından, keskinliğinden ve karakterlerinden hiç ödün vermeden, kitabın ruhunu tam olarak yakalayabilmiş bir film."

Konu açılmışken kitapların son durumuna da bir göz atalım. "Goblet of Fire", yani dördüncü kitap ancak 2005'te ya da 2006'da gösterime gireceğine göre ortada beşinci kitaba dair henüz hiçbir şeyin olmamasında paniğe kapılacak bir durum yok. Önceden "Harry Potter and the Order of Phoenix" diye isimlendirilen kitabın bu yaz piyasaya çıkması planlanıyordu ama şimdi en erken önümüzdeki yıl yayınlanacak gibi görünüyor. Rowling, önceki dört kitabı bir yıl arayla çıkarmıştı ama bundan sonra yazacağı her kitabı beşinci kitap kadar uzun sürede yazarsa yedinci kitap, yedinci filmin programına yetişmeyecek ve Steven Kloves'un senaryoyu yazmak için yeterli zamanı olmayacak. "Order of Phoenix" çok parlak bir kitap olursa Rowlings, sebep olduğu gecikmeden dolayı kendini affettirecektir muhtemelen. Filmin yapımcısı Heyman'a sorarsanız yazar, bir molayı çoktan haketti zaten. "Bu kadın dört yılda dört

Prf. Dumbledore (Richard Harris), Prf. Sprout (Miriam Margolyes) ve Prf . Minerva (Maggie Smith).

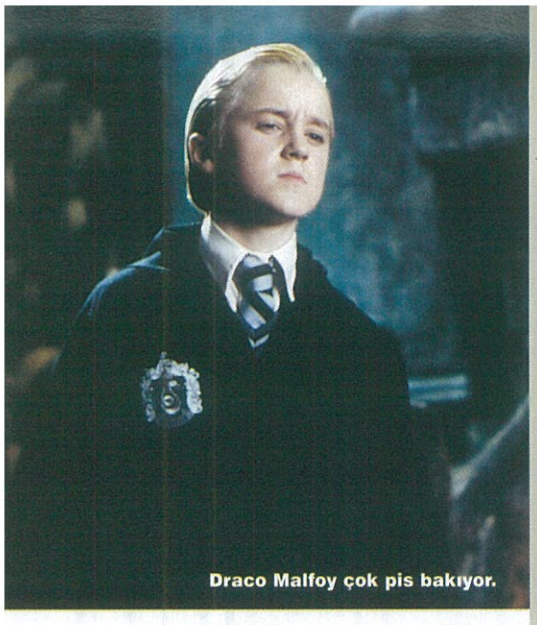

Draco Malfoy çok pis bakıyor.

kitap yazdı, üstelik dördü de muhteşem kitaplardı" diyor. "Ve şimdi de istediği gibi bir kitap yazabilmek için biraz zamana ihtiyacı var. Neden herkes bunu bir yazar bunalımı şeklinde algılamak eğiliminde?"

Yeni kitabın 300 sayfa civarında olacağı söyleniyor. 220 sayfalık ilk kitaptan uyarlanan film iki saatin üzerindeydi. Bu ay gösterime girecek "Sırlar Odası"nın da 150 dakikanın üzerinde olması filmi çekenlerin kitaplara ne kadar sadık olduğunun bir başka göstergesi olarak görülüyor. Dediğimiz gibi ilk filmi gereğinden uzun ve kitaba gereğinden fazla sadık bulanlar olmuştu. Columbus'a sorarsanız filmin süresi daha çok yetişkinlerin mesele yaptığı bir şey. "Büyükler bu konuda daha kibirli oluyor" diyor yönetmen. "Çocuklar içinse hiç sorun değil. Hatta konuştuğum çocukların çoğu filmi çok kısa bulduklarını söylediler."

Bu hesaba göre 600 sayfanın üzerindeki "Goblet of Fire"ın yedi saat civarında bir film olması gerekiyor ki bu, Columbus'un çok güvendiği küçük seyirciler için bile makul bir süre sayılmaz. Bütün bunları düşünmek için henüz çok erken tabii. Şimdi herkes "Sırlar Odası"nın gösterime girmesini bekliyor sabırsızlıkla. Devam filmlerinin genellikle orijinal filmin hasılatının yüzde 60 ila 70'i kadar iş yaptığı düşünülürse yeni filmin 700-800 milyon dolar hasılat yapması beklenebilir ki bu da Warner Bros.'un "Harry Potter" projesini devam ettirmesi için fazlasıyla yeterli bir rakam sayılır. "Üçüncü 'Harry Potter' filmi iki yıla kadar gösterime girecek" diyor yapımcı Heyman. "Ama 'Harry Potter 4'ü düşünmek için henüz çok erken. Bakalım ikinci film nasıl olacak. 'Harry Potter' projesinin çok heyecan verici bir döneme girdiğini düşünüyorum."

Üçüncü filmi yeni bir yönetmenin devralacak olmasını sevindirici bulanlar var. Özellikle ilk filmden hoşnut olmayanları kazanmak için iyi bir fırsat olabilir bu. 1998'de Gwyneth Paltrow ve Ethan Hawke'un rol aldıkları "Büyük Umutlar"ı, ardından geçtiğimiz yılki Bağımsız Film Festivali'nin çok ilgi gören filmlerinden biri olan "Y tu mama tambien/Anani da"yı çeken Alfonso Cuaron'ın Harry Potter serisinin üçüncü filmi olacak "Harry Potter and the Prisoner of Azbakan/Harry Potter ve Azbakan Tutsağı"ndaki performansı gerçekten merakla bekleniyor. ■

Yeni karakterlerle tanışın

"Harry Potter ve Sırlar Odası"nda, Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'nun hemşiresi, kütüphane müdürü ve iki yeni profesörün yanısıra Ron Weasley'nin babası Arthur Weasley, bir ev cini, bir hayalet ve esrarengiz kişilik Tom Riddle ile tanışıyoruz.

Ev Cini Dobby
Dobby, büyücülerin hizmetkarlığını yapan ev cinlerinden biridir. Yeni maceranın başında, Harry'yi yaz tatilini geçirmekte olduğu teyzesinin evinde ziyaret ederek birinci sınıfı bitiren küçük büyücünün ikinci yılında Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'na dönmesini engellemeye çalışır.

Gilderoy Lockhart/Kenneth Branagh
Karanlık Sanatlara Karşı Savunma Dersi'nin yeni hocası Profesör Gilderoy Lockhart rolünde Kenneth Branagh'ı izleyeceğiz. Kendini yücelten bir dizi otobiyografi de yazmış sıkı bir narsist olan profesör, okul gazetesi tarafından verilen "En Etkileyici Gülümseme" ödülünün de sahibi olmuştur, hem de beş kez.

Tom Riddle/Christian Coulson
Muggle bir babayla doğum yaparken ölen büyücü bir anneden doğan Tom Morvoldo Riddle, bu macerada ortaya çıkan esrarengiz bir karakter. İngiltere'nin genç yıldızlarından biri sayılan Christian Coulson tarafından canlandırılan Riddle, Hogwarts'ın eski bir öğrencisi.

Mızmız Myrtle/Shirley Henderson
Kızlar banyosunun tuvaletinde ikamet eden bir hayalet olan Mızmız Myrtle, durmadan yüksek sesle ağlayıp sızlayarak kimsenin onu sevmediğinden şikayet eder.

Madam Pomfrey/Gemma Jones
"Bridget Jones'un Günlüğü"nde Bridget'in annesi rolünde izlediğimiz Gemmo Jones, yeni filmde Hogwarts'ın otoriter hemşiresi Madam Pomfrey'yi oynuyor. Profesör Dumbledore'un hitap sekliyle Poppy, iyi fakat çok kuralcı bir büyücüdür. Gözünü öğrencilerinin üzerinden bir an olsun ayırmaz ve sıradan grip vakalarından tutun da ejderha ısırıklarına kadar her türlü sağlık sorununun üstesinden gelebilir.

Madam Irma Pince/Sally Mortemore
İnce yapılı, sinirli bir kadın olan Hogwarts kütüphanesi müdürü Madam Pince'i ilk sinema filminde rol alan Sally Mortemore oynuyor.

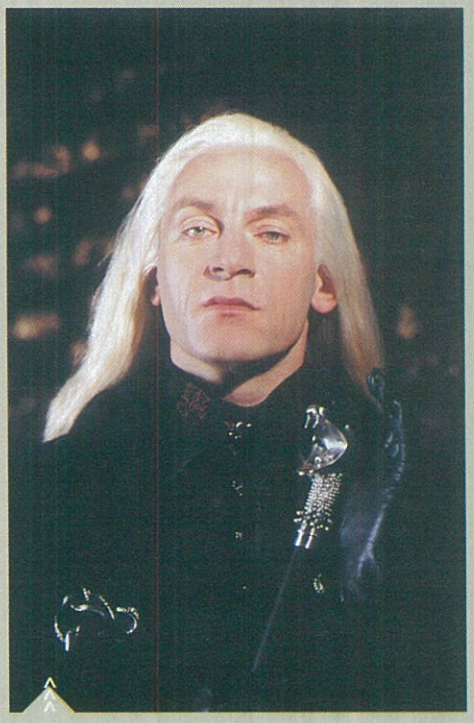

Lucius Malfoy/Jason Isaacs
Harry'nin Hogwarts'taki baş düşmanı Draco Malfoy'un babası. Ailenin soyadı Fransızca'da "kötü niyet" anlamına gelen "mal foi"dan geliyor.

Profesör Sprout/Miriam Margolyes
Bitkibilim hocası Profesör Sprout mükemmel bir öğretmen ve aynı zamanda da kurucusu Helga Hufflepuff'ın adıyla anılan Hufflepuff Evi'nin müdürüdür. Önceden de çok ilgi çekici bulunan dersi, öğrencilerin esrarengiz bir canavarın saldırısına maruz kalmaya başlamasıyla birlikte daha bir önem kazanıyor.

Mr. Weasley/Mark Williams
Harry'nin en iyi arkadaşı Ron'un babası Arthur Weasley, Sihir Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Muggle Eşyalarının Kötüye Kullanımı Dairesi Başkanı'dır. Muggle'ların yani büyücü olmayanların farkedebileceği şekilde büyü kullanmayı yasaklayan kanunu yapan da odur.

"Daha fazla macera"

Hayatının son üç yılını Harry Potter projesine adayan CHRIS COLUMBUS, yerini üçüncü filmde Alfonso Cuaron'a bırakmaya hazırlanıyor. Bir sonraki filmin yapımcılığını üstlenecek yönetmen, "Harry Potter ve Sırlar Odası"nın çekimlerini tamamlamak üzere olduğu günlerde verdiği röportajda, Harry Potter deneyimini ve gelecekle ilgili planlarını anlatıyor.

Söylesi: Martyn Palmer

Şu anda nasıl hissediyorsunuz?
Doğrusu harika hissediyorum. Çekimlerin 146. gününde insan kendini iyi hissediyor. Tünelin ucunda biraz ışık göründü ki bu muhteşem bir şey. Film konusunda da çok iyi hissediyorum. İlkinden daha iyi bir film yapmak istedik. İlk filmde, karakterleri tanıyıp keşfediyorduk. Bu kez filme hikayeyle başlama şansımız vardı ve dolayısıyla macera daha fazla. Bu filmde aksiyon çok. Biraz daha karanlık ama daha çok aksiyon ve daha çok mizah içeriyor. Yönetmesi eğlenceli bir projeydi. İkinci filmi bir şekilde ilk filmden farklı kılmalıydık ve beni motive eden de buydu.

Kenneth Branagh ve Jason Isaacs gibi yeni isimlerle çalışmak da bir değişiklik yaratmış olmalı.
Müthiş bir şey, kitapların en harika tarafı da bu zaten. Her kitap, okuru yeni, şaşırtıcı karakterlerle tanıştırıyor ve bu filmler için de çok iyi oluyor. Ken kesinlikle muhteşemdi. Gilderoy Lockhart'ı oynamanın çok iyi fikir olduğunu düşündü. Onunla buluştuğumuzda "Burada bir yönetmen gibi davranmam mümkün değil. Senin için çalışan bir aktör olyacağım" dedi. Harika bir aktör. Jason'a gelince, zaten onun büyük bir hayranıydım. İster "Patriot"ta, ister bizim filmimizde olsun, kötü adamı gayet iyi oynayabilecek bir aktör. Bu filmden sonra da Kaptan Hook'u oynayacak ama hakikaten ürkütücü bir görüntüsü, perdede gördüğüm zaman beni de ürküten çelik mavisi gözleri var. Babası Draco'yla işbirliği yapan Lucius Malfoy rolünde mükemmel olacağını düşündüm.

İki filmin ardından kesintisiz, uzun bir çekim yapmış gibi mi hissediyorsunuz yoksa iki ayrı film çekmiş gibi mi?
Filmin görüntüsünü biraz değiştirmeye karar vermistik, kullandığımız mercekleri değiştirmek ve kamerayı biraz daha hareketli hale getirmek gibi... Görüntü yönetmenimiz de filme yaklasımımız da farklıydı. Dolayısıyla iki ayrı film çekmiş gibi hissediyorum ama ara vermedik çünkü "Harry Potter ve Felsefe Taşı" cuma günü gösterime girdi, biz pazartesi günü ikinci filmi çekmeye başladık. Özellikle bu proje söz konusu olduğunda, her filmde bazı değişiklikler yapmanın iyi olacağını düşünüyorum. Her kitabın kendine özgü bir kişiliği olduğu için her biri farklı bir görüntü ve stil gerektiriyor. Üç filmi arka arkaya çekme yöntemi, "Yüzüklerin Efendisi"nde çok büyük bir basarıyla uygulanmış olsa da biz kendi projemizde her filmde bazı değişiklikler yapmayı tercih ettik. Çocuklar her kitapta biraz daha büyüdüğü için de böylesi bizim için daha uygundu.

Bir sonraki filmi sizin çekmeyeceğinizi hepimiz duyduk. Bu kararı ne zaman verdiniz?
Sanırım başladıktan bir buçuk yıl kadar sonraydı. Ailemi sadece hafta sonlarında görebildiğimi fark ettim. Akşam yemeklerinde evde olamıyordum. Saat 10'da eve gittiğimde çocuklar çoktan uyumuş oluyor, uyandıklarındaysa ben evden çıkmış oluyordum. Bu yalnızca onlarla daha fazla zaman geçirmek için verilmiş bir karardır. Çocuk oyuncular çabuk büyüdüğünden ikinci filmden sonra sadece 4 haftalık bir mola verebilecektim. Filmdeki çocukların büyümesini bu kadar yakından takip ederken kendi çocuklarımın büyümesini kaçırmak istemediğimi anladım. Başka filmler bir "Harry Potter" filmi kadar fazla zaman gerektirmez. Özel efektler bakımından daha hafif bir film çekiyorsanız haftanın belli günlerinde akşam yemeğini evinizde yemeyi başarabilirsiniz. Biz, günün çekimini bitirdikten sonra gece de özel efekt sahneleriyle uğraşıyoruz.

Bunca zaman sonra dizginleri bir başkasına bırakmak zor olmayacak mı?
Evet olacak ama üçüncü filmin yapımcısı olacağım ve yapımcılık da çok zaman almasına rağmen kendime daha fazla zaman ayırabileceğim. Sabahları çocuklarımı okula bırakmak ve akşamları saat altıda eve gidip akşam yemeğini onlarla yemek istediğimi baştan söyledim. O saatler arasında da "Harry Potter" için çalışacağım.

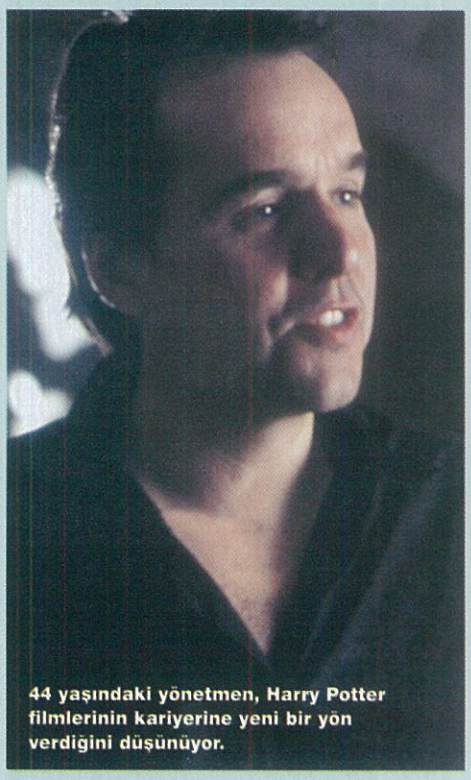

44 yaşındaki yönetmen, Harry Potter filmlerinin kariyerine yeni bir yön verdiğini düşünüyor.

İlk başta sizi bu projeye çeken neydi?
Kızım Eleanor'du aslında. "Kitapları okumalısın" dedi. Ben de "Hayır, onlar çocuk kitapları. İlgimi çekmiyor" dedim ki bu sözlerim bu konuda ne kadar saf olduğumu gösteriyordu. Sonra kitaplar okuldaki çocuklar arasında hızla yaygınlaşmaya başladı. Sonunda okumaya karar verdim ve okuduktan sonra da "Bunları film yapmak istiyorum" dedim.

İlk filmle ikinci film arasındaki en önemli farklar neler?
Dediğim gibi ilk kitap keşif amaçlı ve daha çocuksu. Bu dünyayı keşfetmenin heyecanıyla dolu. İkinci kitapsa, bana göre bizi daha karanlık bir yere götürüyor. Daha gizemli ve eski moda aksiyon macera filmlerine daha yakın. Garip olan, birkaç kişinin bana "En az beğendiğim ikinci kitaptı" demesi. Oysa benim en sevdiğim o, çünkü muhteşem dekorlar var. Dördüncü kitabı çok sevmemin sebebi de aynı büyük aksiyon dekorları. Hala sekiz yaşındaki bir çocuğun heyecanını taşıyorum ve öyle filmler çekmek istiyorum ama yıllardır çekmiyordum. Yıllardır bu arzuma karşı koydum ve bunun acısını kendi filmlerimin çektiğini düşündüm hep. Filmlerimin giderek yumuşuyordu ve ben yaşlandıkça daha duygusal oluyordum. Sonra hayatıma "Harry Potter" girdi ve beni yeniden harekete geçirdi. Evet, her kitabın bir öncekinden biraz daha karanlık ve gerilimli olduğu doğru. Bu da bir sinemacı için heyecan verici.

"Sırlar Odası"ndaki sahnelerden birinde Hitchcock'tan esinlenmissiniz.
Tuhaf bir şey, böyle şeyler nasıl oluyor hayret ediyorum. Seti Stuart Craig tasarladı. Modeli gördüğümde storyboard çizerimize, "Sırlar Odası"ndaki canavarla savaşması için Harry'yi bunun üzerine çıkaralım, dedim. Böylece o sekansı bu fikre göre tasarladık. Çekerken "Tanrım, bu biraz 'North By Northwest'e, adamın tırmandığı sahneye benziyor" dedim. Dolayısıyla orada küçük bir gönderme var ama sete çıkıp çekime başlayana kadar bilincinde olmadığımız bir gönderme. "North by Northwest" benim en sevdiğim filmlerden biridir, dolayısıyla ondan bir şeyler aldığımızı keşfetmek için roket bilimcisi olmaya gerek yok.

Kitapların yazarı J.K. Rowling'le irtibat kurdunuz mu?
Evet. Elektronik posta ve telefon aracılığıyla sorular sordum ona.

Sonraki filmlerde de yapımcılık görevinizi sürdürecek misiniz?
Başka bir şey yapmam gerek. Yapımcılık yaptığım sürece yazmaya devam edebilirim ve yönetmenliğini yapacak bir proje de bulabilirim ama bunun ne olacağını düşünmeye vaktim olmadı. Burada İngiltere'de ya da Avrupa'nın başka bir yerinde başka bir film çekmek isterim. Dürüst olmak gerekirse, hayatımın bu noktasında mekanları daha ilgi çekici ve eğlenceli buluyorum. Görsel bakımdan, Avrupa'da çekecek harika şeyler olduğunu düşünüyorum. Sahsen San Francisco'yu ve New York'u tüketmis hissediyorum kendimi. Amerika'da bir western olabilir belki ama su an gönlüm burada.

Bugüne kadarki Harry Potter deneyiminizi nasıl özetlersiniz?
Sanatsal açıdan hayatımın en önemli deneyimiydi. Bu noktaya gelene kadar yaptığım bütün işleri değerlendirecek olursak çektiğim en iyi iki film ve bir sinemacı olarak yasadığım en iyi deneyimdi. Bu iki filmi çektikten sonra daha bir iyi sinemacı olduğumu, bundan sonra başka hikayeleri ve başka konuları eskisinden daha farklı ele alacağımı düşünüyorum. "Harry Potter"dan önce, daha önce de söylediğim gibi filmlerimin fazla yumuşadığı, fazla duygusallaştığı bir dönüm noktasında hissediyordum. Fark ettim ki, "Harry Potter" hayatıma mükemmel bir zamanda girdi ve bana enerji, kariyerime de bir yön verdi. Onun için her zaman şükran duyacağım. Sonuç ne olursa olsun unutulmaz bir deneyim olacaktı zaten. Gişe açısından bakıldığında üzerine çıkması kolay olmayacaktı ve sonrasında kuyruğumu kovalayıp durabilirdim. Bir yönetmen olarak benim için kesinlikle yeni bir kariyerin başlangıcıydı. Geçmiste yaptığım filmlere son derece elestirel yaklasıyorum ama "Harry Potter" konusunda öyle değilim. Bu, sonsuza kadar arkasında duracağım bir iş olacak galiba.

"Gerçekten acayip bir şey"

İlk Harry Potter filminin gösterime girmesiyle birlikte birdenbire dünyanın en tanınmış çocuk yıldızları arasına giren DANIEL RADCLIFFE, setlerde büyüyecek gibi görünüyor. Temmuz ayında 13 yaşına basan küçük büyücü, "Sırlar Odası"nda bir aksiyon kahramanına dönüşüyor.

"Yazar olmak isterdim ama bu konuda biraz tembelim."

Söylesi: Martyn Palmer

İlk filmden sonra hayatınız değişti mi?
Hayır pek değil. İnsanların sokakta beni tanımasını sorun etmiyorum çünkü ne zaman beni fark edip film hakkında konuşmak isteseler güzel seyler söylüyorlar. Bazı insanlar bunu sıkıcı bulabilir ama benim hosuma gidiyor. Ben insanlarla karşılaşıp film hakkındaki düşüncelerini dinlemeyi seviyorum.

Siz de kitaplardaki her ayrıntıyı bilen Harry Potter hayranları gibi bir Harry Potter uzmanı mısınız?
Kitapları seviyorum ama en ufak ayrıntısına kadar kitaplardaki her seyi bilmiyorum. Çekim yaparken sete gelen bazı çocuklar var mesela, filmde rol almadıkları halde o sahnenin sonunda neler olacağını biliyorlar. Ben pek öyle değilim.

Hayatımızdaki gelişmeler arkadaşlarınızı nasıl etkiledi?
Tam anlamıyla olağanüstüler, beni Harry olarak görmüyorlar. Dan olarak görüyorlar ve ben de kendimi böyle hissediyorum. Gerçekten sanslıyım. Bazı çocuklar kıskanabilirdi, bunu biliyorum ama öyle olmadı ve bu da bana gerçekten iyi arkadaslarım olduğunu gösterdi.

Büyüdüğünüzde oyunculuğa devam edecek misiniz?
Oyunculuğu seviyorum, devam edebilirim ama kesin bir sey söylemek zor çünkü çok fazla seçenek var. Chris Columbus bana gerçek bir sinema sevgisi aşıladı, o yüzden yönetmen ya da yazar olmayı da isteyebilirim. Film endüstrisinin içinde olmak isteyebilirim ama aktör olmak isteyip istemeyeceğimi bilmiyorum.

Mümkün olduğu kadar çok "Harry Potter" filminde rol almak istiyor musunuz?
Bilmiyorum. Duruma göre değişir. Şimdi her seferinde tek bir filmi düşünüyorum ve o filmde Harry'yi mümkün olduğunca iyi oynamaya çalışıyorum.

İkinci filmde tehlikeli sahneler daha fazlaydı değil mi?
Tehlikeli sahneleri seviyorum. Çoğunda ben oynuyorum ama tabii bazıları çok karmasık ve riski çok yüksek. Bu sefer daha fazla çalışmam gerekiyordu. Dublörüm David Holmes müthiş bir jimnastikçi. Onunla birlikte jimnastik ve ağırlık çalıştık. 19 yaşında ama benim boylarımda.

Emma ve Rupert'la aranız nasıl?
Çok yakın arkadas olduk. Emma çok zeki, Rupert ise çok komik, her çesit sesi çıkartabiliyor ve her çesit karakteri canlandırıyor. Filmdeki haline bayağı benziyor. Sanırım hepimiz bir yere kadar canlandırdığımız karakterlere benziyoruz ve çok iyi arkadas olduk.

Chris Columbus aktör olarak geliştiğinizi söylüyor. Siz ne düşünüyorsunuz?
Belli bir gelişme hissediyorum kendimde. Aktör olarak değiştiğimi biliyorum ama neyse ki insan olarak değişmedim, hepsi Chris'in sayesinde. İkinci filmde Chris bizimle çok daha karmasık çekimler yapabildi çünkü artık ne yapacağımızı daha iyi biliyorduk. Hepimizi, özellikle de Emma, Rupert ve ben çok sey öğrendik. Dokuz ayımızı sette geçirince ister istemez gelisiyorsunuz.

Fiziksel olarak da değiştiniz...
Evet, boyum daha uzun. Siz bir de Rupert'ı görün (Kahkahalar)...

Harry Potter, yani bir nev'i aksiyon karakteri olmak nasıl bir şey?
Eğlenceli! Bir aksiyon kahramanı olduğunu hayal eden çok çocuk vardır herhalde ya da bilmiyorum belki de bende bir tuhaflık var (gülüyor) çünkü ben bir aksiyon kahramanı olduğumu hayal etmistim. Şimdi bu gerçek oldu. Hayal kurduğum zamanları hatırlayınca bir acayip hissediyorum. Çok tuhaf, gerçekten acayip bir sey.

Üçüncü filmi Chris Columbus yönetmeyecek. Onunla ne kadar yakın olduğunuzu biliyoruz. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?
Çok üzücü ama tam olarak gidiyor sayılmaz çünkü yapımcı olacak. Öyle ya da böyle isin içinde yine ve çekimlerin büyük bölümünde sette olacak.

İki filmi karşılaştırdığınız zaman Harry Potter'ın nasıl bir gelisim gösterdiğini söyleyebilir misiniz?
Büyüdüğü açıkça görülüyor. İlkinde etrafındaki gelişmelere tepki veriyor ve kendisinin de içinde olduğu bu yeni dünyayı kesfediyordu. İkincisinde inandığı sey için mücadele ediyor. İlk filmde değil ama ikincisinde Harry'nin gerçekten sıkı bir çocuk olduğunu düşünüyorum, bir nevi aksiyon kahramanı ki bu harika. Aksiyon kahramanı diyorum çünkü aksiyon sahneleri var. Ayrıca duygusal olarak da değişiyor. Çok daha derin bir duygusal dünyası olduğunu görüyoruz, çünkü ikinci filmde bu daha çok açığa çıkıyor.

"Manhunter"

Ermiş yamyam destanı

Doksanlı yılların en ses getiren filmlerinden "Kuzuların Sessizliği"ne kadar çoğu kişi Hannibal Lecter karakterinden ve Michael Mann'in "Manhunter"ından habersizdi. Aradan geçen 11 yıl içerisinde, "Kuzuların Sessizliği" hem edebi hem de sinemasal anlamda bir takipçi kazandı. "Hannibal"ın elde ettiği ticari başarı sonrasında, daha önce Mann'in uyarladığı "Kızıl Ejder" bir kez daha sinema perdelerine geliyor. Bu "ilginç" devam filmi projesi öncesinde hem üçlemenin temalarını hem de "Manhunter"ı anımsamakta fayda var. ENGİN ERTAN

Thomas Harris'in "Kızıl Ejder", "Kuzuların Sessizliği" ve "Hannibal"dan oluşan üçlemesi, 18 yıllık bir sürece (1981-1999) dağılarak en çok satanlar listelerini meşgul etti. Üç roman da, son yirmi yıl içerisinde popüler edebiyat alanında üretilmiş önemli eserler söz konusu olduğunda anılmayı hak ediyor. Peki, Harris'in romanlarını geniş bir okuyucu kitlesi için ilgi çekici kılan ve edebiyat çevrelerinde tartışılmalarını sağlayacak özellikler neler? Öncelikle her üçünün de kendi içinde sağlam birer polisiye örneği olduğunu, baştan sona bir solukta okunacak şekilde tasarlanmış kurguları ve yüksek tempolarıyla çok satmalarının şaşırtıcı olmadığını belirtmek gerek. Elbette bu dengeyi sağlayan Thomas Harris'in zekası da takdir edilmeli. Ancak Harris'in zeka ve birikimini esas sergilediği nokta, romanlardaki hikayelerin ardına sakladığı düşünsel ve felsefi boyut. Kuşkusuz bu üç romanı kimi entelektüellerin veya edebiyat eleştirmenlerinin, çoğu bestseller'a layık görülmeyecek bir tavırla, ciddiye almasının sırrı da burada yatıyor. Romanların (ve onların sinema uyarlamalarının) popülaritesinden bahsederken, seri katillere duyulan ilgiyi ve Hannibal Lecter karakterinin zamanla bir efsaneye dönüşmüş, hatta kendi hayranlarını kazanmış olmasını da eklemek gerek.

Üçlemenin ilk parçası "Kızıl Ejder"de biraz geri planda kalan, ikinci halka "Kuzuların Sessizliği"ndeyse öne çıkan Hannibal karakterinin gördüğü ilgi sebebiyle bir üçüncü roman ve filme kavuşmuştuk. Şimdi, yine aynı çıkış noktasından hareketle ilk romanın yeniden çevirimi karşımıza çıkıyor. Bu gerçekten ilgi çekici bir durum, çünkü söz konusu olan "Yıldız Savaşları" serisinde olduğu gibi bir "prequel" (olayların öncesini anlatan parça) değil. "Kızıl Ejder" daha önce, 1986 yılında Michael Mann tarafından "Manhunter" adıyla sinemaya uyarlanmıştı. Dolayısıyla üçlemenin sinema uyarlamaları kronolojik sırayla yapılmış durumda. Başka bir deyişle, sinemasal anlamda da hali hazırda bir üçleme var. Yapımcı Dino De Laurentiis'in esas amacı Hannibal Lecter karakteri ile özdeşleşmiş olan Anthony Hopkins'in etrafında yeni bir üçleme kurmak ve gişe açısından pek başarılı olmayan ve fazla bilinmeyen "Manhunter"ı, en azından bu üçleme bağlamında, sinema izleyicisinin hafızasından silmek gibi duruyor. Bu durumda üç romanı ve sinema uyarlamalarını temalarıyla ele almak, hem "Manhunter"ı hatırlamak hem de hikayeye ve Hannibal Lecter karakterine tam anlamıyla hakim olmak açısından faydalı olabilir. Elbette bu ay izleyeceğimiz "Red Dragon"a hazırlıklı olmak için de böylesi bir birikimin gerekli olduğu şüphesiz.

Thomas Harris

1940 Tennessee doğumlu olan Thomas Harris'in hayatı hakkındaki sınırlı bilgiler, romanlarının esin kaynaklarına ilişkin ipuçları taşıyor. Annesinin bir biyoloji öğretmeni olması ve kendisinin yazarlığa başlamadan önce polis muhabirliği yapması bunlardan ilk olarak dikkat çekenleri. Harris'in ufak detaylara gösterdiği özen, polis araştırmalarına etraflıca yer verişi ve anatomiden ciddi şekilde faydalanışının esin kaynağı olarak bu iki unsuru göstermek mümkün. Romanları arasındaki uzun aralıklar ise yaptığı araştırmaların bir sonucu. Thomas Harris'in şu ana kadar yazmış olduğu dört romanın da pek çok araştırma sonrasında ortaya çıktığı biliniyor.

Kötülüğün sembolü Kızıl Ejder

"Kızıl Ejder"in başkahramanı Will Graham, başarıyla tamamladığı bir görevde öldürücü bir yara alan ve iyileştikten sonra görevden ayrılan bir FBI ajanıdır. Başarıyla tamamladığı son görevi, tehlikeli ve fazlasıyla soğuk kanlı bir seri katil olan Hannibal Lecter'ı yakalamaktır. Ancak

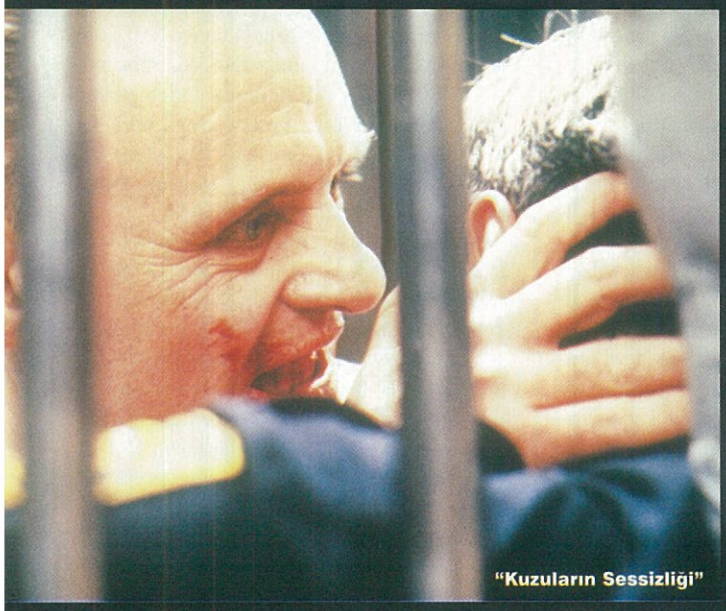
"Kuzuların Sessizliği"

"Hannibal"

Lecter'ın karnında açtığı derin yara, Graham'a beraberinde travmalar da getirmiştir. FBI yeni bir seri katil dosyasıyla ilgilenmeye başladığında, eski şefi Jack Crawford Graham'ı tekrar göreve çağırır. Kendine özgü taktiğiyle bu işin altından kalkacak tek kişinin o olduğunu düşünmektedir. Graham'ı daha önce iki kez başarıya götüren (Lecter'dan önce Garrett Hobbs adında bir diğer seri katilin izini sürmeyi başarmış ancak onu öldürerek durdurmak zorunda kalmıştır) yöntem, ipuçlarını kullanarak katil gibi düşünmeyi becerebilmesidir.

Will Graham yeni görevi kabul eder. Katil işlediği iki cinayette de kendisine kurban olarak çocuklu aileler seçmektedir. Kurbanlarını öldürdükten sonra, anneye tecavüz etmekte ve evdeki tüm aynaları parçalamaktadır. Graham, şeytani zekasına güvendiği Hannibal Lecter ile görüşmenin araştırmasına faydalı olacağını düşünür. Hücresinde görüştüğü Lecter, gizlice Graham'a bazı ipuçları verir. Aynı zamanda kendisiyle iletişim kuran katili Graham ve ailesinin üzerine yönlendirir.

"Kızıl Ejder" yapı olarak özellikle "Kuzuların Sessizliği"ne hayli benzemekte. Her iki romanda da gerilim ve gizem katilin kim olduğu üzerine kurulu değil. Hatta Harris katilin kimliğini romanın başlarında açıkça okuyucuya veriyor. Fakat katili bulmak için izlenen yöntemler ve FBI'ın ona zamanında ulaşıp, ulaşamayacağı romandaki gerilimin kaynağı oluyor. Yazarın bu tercihinde başarıya ulaşmasının ve okuyucunun ilgisini ayakta tutmasının anahtarıysa, daha önce de bahsettiğimiz gibi, ayrıntıya verdiği önemde.

Harris her ne kadar ayrıntılara özen gösterse de zamanda devamlılığı pek önemsemiyor. Yoksa bu kadar uzun araştırma ve detay sonrasında devamlılık hataları yapması pek akla yatkın değil. Örneğin "Kızıl Ejder"de olayların geçtiği tarih asla açık olarak söylenmiyor. Ancak geçmişte olan kimi önemli olayların tarihlerini takip ettiğinizde, romanın 1980 yılında geçmekte olduğunu çıkartabiliyorsunuz. Aynı yöntemle "Kuzuların Sessizliği" ve "Hannibal"ın geçtiği yılları da ortaya çıkarttığınızda, bahsettiğimiz devamlılık sorunu başgösteriyor. Her ne kadar romanlar kendi içinde tutarlılık sergilese de, özellikle "Hannibal" sonrasında üçünü birarada değerlendirdiğinizde tarihlerde ciddi sorunlar ortaya çıkıyor. Bu konuyu "Hannibal"da daha etraflıca ele almak üzere bir kenara bırakıp, "Kızıl Ejder"in diğer özelliklerine eğilebiliriz.

Romanın seri katili Francis Dolarhyde, Thomas Harris'in kötülüğün kaynağı üzerine yürüttüğü tartışmanın doğal sonucu olan bir karakter. Deforme olmuş bir ağızla doğan Dolarhyde, onu tek başına büyütmek zorundaki annesi tarafından reddedilmiş ve çocukluğunun bir kısmı yetimhanede geri kalanıysa büyükannesinin yanında geçmiş. Bu süre boyunca hem fiziksel hem de ruhsal olarak sürekli işkenceye tabi tutulmuş. Yetişkinliğindeyse William Blake'in "The Great Red Dragon and the Woman Clothed With the Sun" (Büyük Kızıl Ejder ve Güneşi Kuşanmış Kadın) tablosunu takıntı haline getirmiş.

William Blake'in ilk romanda bahsi geçen tablosu.

Kızıl Ejder, ejderhalara ilişkin efsanelere bakılırsa bu soyun en tehlikeli üyesi. Blake'in resmi de buna uygun şekilde bir kadını öldürmek üzere olan Kızıl Ejder'i göstermekte. Dolarhyde, kendisinin dönüşümünün bir aynası olarak gördüğü Kızıl Ejder'in içinde yaşadığına inanıyor ve zamanla ona dönüşeceğini, güçsüz bir karakter olmaktan kurtulacağını düşünüyor. İçindeki Kızıl Ejder rolünü, çocukluğunda kendisine sürekli işkence etmiş büyükannesine veren Dolarhyde, böylece gerçek kimliğiyle sosyal yaşantısını sürdürmeyi başarıyor. Cinayetleriyse, zaman içerisinde kontrolü ele geçirecek ikinci kimliği, yani Kızıl Ejder veya başka bir deyişle onun için kötülüğün simgesi olan büyükannesi işliyor.

Dolarhyde'ın yaşadığı kişilik bölünmesi ve büyükannesinin etkisi altındayken cinayet işlemesi, "Psycho/Sapık"tan bir esinlenme olarak görülebilir. Kaldı ki, "Sapık"ın Norman Bates'i anne kimliğini üstleneceği zaman nasıl ölmüş kadının peruğunu takıyorsa, Dolarhyde da benzer durumlarda büyükannesinin takma dişlerini ağzına geçiriyor. Ancak Thomas Harris'in Francis Dolarhyde karakteri üzerinden söylemeye çalıştığı başka bir şey var. Yazar kötülüğün her insanın içinde yeraldığını ve bunun çevre etkisiyle dışa çıkacağını öne sürüyor. Taşıdığı fiziksel deformasyon ve hastalıklı ruh haline rağmen, romandaki uzunca bir geri dönüş sayesinde geçmişine vakıf olduğumuz Dolarhyde, çevrenin kötülüğü ona etki etmese bir katile dönüşmeyecekmiş gibi resmediliyor.

Romanın diğer seri katili Hannibal Lecter, burada geri plandaki bir karakter. Yine de olay gelişimine ve romanın düşünsel boyutuna katkısı gözden kaçacak gibi değil. Son derece soğukkanlı bir seri katil olan Hannibal Lecter, uzmanların çözemediği bir vaka. Bir psikiyatrist olan Hannibal Lecter zekasına, aldığı eğitime, sahip olduğu tüm ince zevklere rağmen kurbanlarını vahşice öldürmekte, hatta onları yemekte. Bu nedenle Hannibal "The Cannibal" Lecter (Hannibal "Yamyam" Lecter) lakabıyla anılmakta. Lecter, ulaşmaya çalıştığı bazı amaçlarda önüne çıkan engeller haricinde, insanlığa faydası olmayacağını düşündüğü kişiler arasından seçiyor kurbanlarını. Yakalanmasından önceki dönemde ("Kızıl Ejder"in öncesi) kurbanlarını hastaları arasından seçerken, sonraki iki romanda özellikle politikayla ve kanunlarla ilişkili kişilere yöneliyor. Lecter'ın mevcut sistem ⇨

içerisindeki her türlü kurum ve değere karşı bu sinik tavrı, kuşkusuz okuyucu ve izleyicilerin ona gösterdiği ilginin bir numaralı sebebi.
Romanın Michael Mann imzalı sinema uyarlaması "Manhunter" ise bu tartışmalara girmemeyi tercih ediyordu. Mann, bizzat uyarladığı senaryoda ciddi bir yan hikaye ve karakter elemesine gitmişti. Filme olumlu etkisi olan bu eleme, Francis Dolarhyde karakterinin çocukluk dönemine ilişkin geri dönüşü de kapsamaktaydı. Dolayısıyla Mann, avdan çok avcıyla ilgilenmekteydi. Bu, tam da yönetmenin polisiye türü içerisindeki takıntılarına denk düşen bir yapıya imkan tanımaktaydı. Ayrıca özellikle mimari üzerinden modern şehir atmosferini kullanmayı seven Mann için, '40'lı yıllara yapılacak bir geri dönüş pek de cazip sayılmazdı. Sonuç olarak ortaya gerçek bir yönetmen filmi, eşsiz bir uslüp denemesi çıktı. Michael Mann, Harris'in romanındaki şiddet ve şok öğelerini bir kenara bırakmış ve stilize bir polisiyeye imza atmıştı.
"Manhunter"ın romandan farklı bir sona sahip olması ve konu tasarrufu amacıyla Graham'ın yakaladığı diğer seri katil Garrett Hobbs'un

"Manhunter"da Will Graham rolünde William Petersen.

özelliklerini Hannibal Lecter'a kaydırması, kimi "Kızıl Ejder" hayranlarınca eleştirildi. Ayrıca Brian Cox'un canlandırdığı Hannibal karakterinin soyadı da Lecktor olarak değiştirilmişti. Bu romanın hayranlarının tepkisini çeken bir diğer öğe oldu. Gişeye yönelik bir polisiyeden çok, bir sanat filmi gibi duran "Manhunter" genel izleyici kitlesinden pek kabul görmedi. Gerçi eleştirmenler filmi beğenmişti ama yapımcısı Dino De Laurentiis de "Manhunter"a sırtını döndü. Thomas Harris'in yazacağı bir sonraki kitabın haklarını satmakta da bir sakınca görmedi. Kuşkusuz "Kuzuların Sessizliği"nin kazanacağı başarıyı tahmin etmiyordu. "Kızıl Ejder"in bir kez daha Laurentiis'in yapımcılığında sinemaya uyarlanmasının sebeplerini belki de burada aramak gerekiyor.

Dişi bir İsa motifi

1988 yılında yayımlanan "Kuzuların Sessizliği"nin yapı olarak "Kızıl Ejder" ile benzerlikler taşıdığını söylemiştik. Esasında iki romanın hikayeleri de birbirini andırmaktaydı. "Kuzuların Sessizliği"nin hikayesini özetleyecek olursak: Jack Crawford bu sefer FBI'da eğitim almakta olan genç ajan adayı Clarice Starling'i Lecter'a gönderir. Hannibal Lecter'a cevaplaması istenen bir anket götüren Clarice, garip şekilde doktorun ilgisini çeker. Starling'e o sırada FBI'ı meşgul eden Buffalo Bill vakasıyla ilgili bir ipucu veren Hannibal Lecter, genç öğrenciyi araştırmanın içine çeker. Clarice'in kendisi hakkında anlattıklarına karşılık, seri katil hakkında bildiklerini paylaşır. Bu arada Buffalo Bill takma adlı seri katilin kaçırdığı son kişi bir senatörün kızıdır. Kurbanlarını kaçırdıktan belli bir süre sonra öldüren katili yakalamak için FBI'ın zamanı daralmaktadır. Clarice, Doktor Lecter'a en kötü çocukluk anılarını anlatırken zayıf yönleriyle yüzleşir. En çabuk şekilde Buffalo Bill'i bulmak onun için bir zorunluluk halini alır.
"Kuzuların Sessizliği", "Kızıl Ejder"in üç yıl sonrasında geçmekte. Yine romanın geçtiği tarih açık şekilde belirtilmiyor ancak Hannibal'ın kurbanlarından Raspail'in ölüm tarihi bu konudaki bilgi için anahtar niteliği taşıyor. İlk romandaki başkarakter Will Graham ise bu hikayede yer almıyor. Sadece, Kızıl Ejder ile yaşadığı boğuşma sonrasında yüzünün ciddi şekilde hasar aldığı ve kendisinin ikinci kez görevden ayrıldığı, sonrasındaysa alkolik olduğu laf arasında geçiyor. Ancak iki roman arasında ortak karakterler mevcut. FBI'ın Davranış Bilimleri şefi Jack Crawford -ki bu romanda daha etraflıca ele alınan bir karakter-, bölümün danışmanı psikiyatrist Alan Bloom, parmakizi uzmanı Jimmy Price, Lecter'ın tutulduğu Baltimore Akıl Hastanesi'nin müdürü Frederick Chilton ve elbette Hannibal Lecter.

"Kuzuların Sessizliği"nin Clarice Starling'i Jodie Foster.

Bu romanın seri katili Jame Gumb da dönüşümü takıntı haline getirmiş durumda. Kendi fiziksel özelliklerinden tiksiniyor ve vücudunu aşması, geride bırakması gereken bir şey gibi görüyor. Belki de mutsuz çocukluğunun bir yansıması... Bu nedenle fiziksel bir değişimin kendisi için zorunlu olduğunu düşünmekte. Güzel bir kadın olan ve çocukluğu boyunca pek yanında yer almayan annesi, Gumb için gerçek bir takıntı. Eğer kadın olursa annesi kadar güzel ve çekici olabileceğine, böylece yıllarca mahrum kaldığı sevgi ve ilgiye kavuşabileceğine inanıyor. Kendisine uygulanan psikolojik testlerin sonuçları nedeniyle cinsiyet değiştirme operasyonu yaptıramayan Gumb, kaçırdığı genç kızların yüzdüğü derilerinden kendisine bir giysi dikmeye çalışıyor. Giysi tamamlandığında dönüşümün de gerçekleşeceği inancında. Gumb'ın geçmişiyle ilgili bu noktalar son derece önemli çünkü kendisi bir eşcinsel veya travesti değil. Özellikle romanda bunun altı ısrarla çiziliyor. Tıpkı Dolarhyde gibi o da toplumun kendisine uyguladıkları sonucunda büyük hayalkırıklıkları yaşamış. Bunun sebebi olarak gördüğü kendi kimliğinden, vücudundan kaçmaya çalışıyor. Bu kaçış sırasında da içindeki kötülük ortaya çıkıyor. Bu arada Jame Gumb karakterinin gerçek hayattaki üç seri katilden etkilendiğini de söyleyebiliriz. Kurbanlarının derilerini yüzen Ed Gein, kolundaki alçıyı yem olarak kullanan Ted Bundy ve kaçırdığı kadınları evinin bodrumunda saklayan Gary Heidnick.
Romanda geçmişine etraflıca yer verilen bir diğer karakter Clarice Starling. Onun çocukluğuna dair anılar da hikaye içerisinde önemli motifler. Her şeyden önce Clarice'in de geride bırakmaya, unutmaya çalıştığı bir çocukluk dönemi var. Gece bekçiliği yapan babasının ölümü çocukluğunun en kötü anısı. Sadece babasını kaybetmiş olması sebebiyle değil, ailesinin yaşadığı ekonomik zorlukların ve kendisinin önce teyzesinin yanına sonra da yetimhaneye gönderilmesi zorunlu kılan bir dönemin başlangıcı olduğu için. Clarice'in FBI için çalışmak ve başarılı olup, birilerini kurtarmak yönündeki isteği, babasının ölümüne sebep olan başarısızlığına karşı bir meydan okuyuş. Ayrıca teyzesinin çiftliğinde öldürülen kuzuların geceleri attıkları çığlıkların da

"Hannibal"da Clarice rolünü Julianne Moore üstlenmişti.

kesilmesi gerekiyor.
Harris'in "Kızıl Ejder"de Will Graham karakteri üzerinden işlediği, katili yakalamaya çalışan ajanın kurbanın psikolojisine ortak olarak üstlendiği sorumluluk burada da kendini gösteriyor. Başarısızlığa uğramaya yönelik korku ve birisini öldürmek zorunda kalmanın yol açtığı suçluluk hissiyse neredeyse travmatik bir öğe olarak işleniyor.
Romanın içerdiği İncil'e yönelik referanslar da dikkat çekici. Öncelikle Clarice'in kuzuları kurtarmaya (susturmaya) yönelik çabası, akla İsa'yı getiriyor. İncil'de "agnus dei", yani "Tanrı'nın Kuzusu" olarak anılan İsa'ya yönelik tek gönderme bu değil. İncil'i sık sık oynadığı ufak oyunlar için kaynak olarak kullanan Hannibal Lecter, kendisinin çarmıha gerilmiş halinin akrep ve yelkovan görevini üstleneceği bir saat tasarımı yapıyor. Ancak yaptığı tasarımda kendi yüzü yerine Clarice'in yüzü yer alıyor.
Clarice'in seri katili yakalamaya çalışırken üstlendiği göreve böylece metaforik bir anlam yüklenirken, bir kadın olarak erkeklere ait bir dünyada varolma çabasına da dikkat çekiliyor. Cinsiyeti nedeniyle sürekli etrafındaki erkeklerin küçümseme veya tacizlerine maruz kalan ajan Starling, yılmıyor ve bildiği yolda ilerliyor. Buradan yola çıkarak, "Kuzuların Sessizliği"nin feminist bir yaklaşıma sa-

hip olduğunu da söylemek gerekir.
Romanın sinema uyarlamasında da bu temanın üzerine ısrarla gidiliyordu. Clarice Starling'in (Jodie Foster) etrafının erkeklerle kuşatılmış olması, filmdeki kadraj çalışmasıyla başarıyla veriliyordu. Bunun yanında yönetmen Jonathan Demme, romanın rahatsız edici boyutunu gerçekçi bir atmosferle filme aktarmıştı. Filmin sık sık karakterlerin bakış açısına göre düzenlenmiş kamera hareketleri, ışık ve renk kullanımı, kurgusu hep bu gerçekçi atmosferi yaratma üzerine kuruluydu.
Senarist Ted Tally ise romandaki hemen hiçbir ayrıntıyı atlamamış, bunları metne ufak detaylarla yedirmişti. Oyuncularının performanslarından da büyük destek alan "Kuzuların Sessizliği", kısa zamanda bir klasiğe dönüştü. Kazandığı popülariteyle polisiye ve korku/gerilim türünü yenileyen bir film oldu.

Bir yamyamın "hafıza sarayı"

Thomas Harris üçlemenin son halkası olan "Hannibal"ı 1999 yılında tamamladı. Bu sefer önceki iki romana oranla daha fazla karakter ve daha fazla yan hikaye barındıran bir metin söz konusuydu. "Hannibal" için özet olarak; "Kuzuların Sessizliği"nde firar eden Hannibal Lecter'ın Clarice ile tekrar iletişim kurması, diğer yandan Hannibal'ın hayatta kalan tek kurbanı olan Mason Verger'ın intikam çabası diyebiliriz.
"Hannibal" yapı olarak kendisinden önceki iki romandan farklı bir yön izlemekteydi. Eş zamanlı olarak ilerleyen, birbiriyle bağlantılı ancak farklı mekanlarda gelişen olaylarıyla saf bir polisiye örgüye sahip değildi. Dolayısıyla romana, "Kızıl Ejder" ve "Kuzuların Sessizliği"nde olduğu gibi bir seri katil ve onun peşindeki ajan hikayesi gözüyle bakmamız mümkün değil. Thomas Harris'in üçüncü romanı daha ziyade bir tamamlayıcı olarak yazdığını düşünmek de mümkün. Hannibal Lecter'ın Clarice ile ilgili saplantısı bir sonuca bağlanırken, yazar önceki iki romanda bahsettiği kimi detayları da daha etraflıca işliyordu. Bunun için kullandığı öncelikli araç ise Hannibal'ın "hafıza sarayı" idi.
Gerek "Kızıl Ejder" gerekse "Kuzuların Sessizliği"nde Hannibal'ın aşırı gelişmiş koku duyusu, şaşırtıcı serinkanlılığı ve fazlasıyla geniş hafızası bize sunulmaktaydı. "Hannibal"da tüm bu gizemin kaynağının, doktorun kendi zihninde geliştirdiği hafıza sarayı olduğunu öğreniyorduk. Hayattaki her türlü deneyimini görsel öğelerle özdeşleştirerek inşaa ettiği bu sanal ortam, Lecter'ın karşı karşıya kaldığı her türlü heyecan veya acı verici olayda da sığındığı bir mekan.
Hafıza sarayı, yazar Thomas Harris'in orijinal bir fikri değil. Eski zamanlarda, bilgi kaynaklarının savaşlarda yok olması tehlikesine karşılık kimi bilgeler böylesi bir sistemle arşivleme yolunu seçerlermiş. Ancak Hannibal'ın hafıza sarayına yönelik tasarım, tamamiyle yazara ait. Bu tasarımın görsel karşılıkları olaraksa sanat tarihine başvurulmuş. Önceki romanlardan da aşina olduğumuz Hannibal'ın aşırı gelişmiş zevkleri ve estet kimliği burada önemli bir rol üstleniyor. Özellikle Dante'nin "İlahi Komedya"sı yazar için büyük bir ilham kaynağı olmuş.
Yazarın Hannibal karakteri üzerinden geliştirdiği düşünsel bir tartışma da mevcut. Üstün insan özellikleriyle, neredeyse Tanrı şeklinde tasarlanan Hannibal Lecter'ın içinde barındırdığı kötülüğün ve şeytani yönün de ısrarla altı çiziliyor. Böylece "Hannibal" iyi/kötü, başka bir deyişle Tanrı ve Şeytan çatışmasını tek bir karakterin bünyesinde toplayan bir roman oluyor. Bu yaklaşımın Thomas Harris'in önceki romanlarda da üzerinde durduğu, insanın içinde barındırdığı kötülüğe yönelik fikrini desteklediği şüphe götürmez bir gerçek.
Roman okuyucuya Hannibal karakterinin geçmişiyle ilgili bir anı da sunarak, doktorun Clarice'e yönelik ilgisini somutlaştırıyordu. Çocukluk döneminde, küçük kızkardeşi Micha bir grup asker tarafından yenilerek öldürülen Hannibal'ın hem düzenin simgesi karakterlerle ilgili sorunları hem de yamyamlık takıntısı böylece bir sonuca bağlanıyordu. Kardeşi ve Clarice arasında şaşırtıcı bir benzerlik olduğunu düşünen Lecter, genç kadının kızkardeşinin yerini alabileceğine yönelik bir inanç besliyordu. Hannibal Lecter karakterinin bu takıntısı ile özdeşleştirilen "entropi" (bir sistemin içerdiği düzensizlik) kavramı ve doktorun entropinin geriye alınabileceğine yönelik inancı da üçlemenin başından beri süregelen "dönüşüm" takıntısını cisimleştiriyordu.
Romanla ilgili bir diğer dikkat çekici öğe olarak, daha önce de bahsettiğimiz zamanla ilgili devamlılık sorununa değinebiliriz. "Hannibal"da olayların "Kuzuların Sessizliği"nden 7 yıl sonrasında geçmekte olduğu belirtiliyordu. Hannibal'ın 1975 yılında tutuklandığı ve sekiz yıl sonra kaçtığı göz önünde bulundurulursa, "Kuzuların Sessizliği" 1983'te "Hannibal" ise 1990'da geçmekteydi. Ancak Harris romanda milenyuma yaklaşmakta olunduğunu belirtiyor, 1990 yılı için söz konusu olamayacak teknik gelişmeleri kullanıyordu. Ayrıca "Kuzuların Sessizliği"nde 53 yaşında olan Jack Crawford'un, 7 yıl sonrasında geçen "Hannibal"da 56 yaşında olması da kafa karıştırıcıydı. Bunun yazara ait bir hata mı, yoksa son romanda olayların aldığı (neredeyse) gerçeküstü boyuta ilişkin bilinçli bir tavır mı olduğunu tahmin etmek zor.
Çok fazla entrika ve karakter barındırdığı için kurgusu ve devamlılığı önceki iki romana göre daha zayıf olan "Hannibal", üçlemenin düşünsel boyutunu tamamladığı için dikkat çekici bir romandı. "Kızıl Ejder" ve "Kuzuların Sessizliği"ne oranla daha süslü ve daha entelektüel olduğu gibi, klasik polisiyeye daha uzaktı.
Romanın sinema uyarlaması çokça tartışma yarattı. Zaten devamlılık ve bütünlük sorunları olan romanın sinemaya uyarlanması zordu. Senaryo yazım aşamasında yaşanan aksaklıklar da (David Mamet'ın yazdığı senaryonun Steven Zaillian tarafından yeniden ele alınması) bu zorluklara tuz biber ekti. Sonuçta ortaya inandırıcılıktan uzak ve fazlasıyla dağınık bir film çıktı. Ancak Ridley Scott daha önceki iki uyarlamada üzerine gidilmemiş bir noktaya eğiliyor, görsel yeteneğinin de yardımıyla filme ilginç bir boyut katmayı beceriyordu. Scott romanlardaki dinsel göndermelerden faydalanıyor ve filmde ikonografiyi başarıyla kullanıyordu. Bu, "Hannibal"ın sinema uyarlamasının en büyük meziyeti olarak aklımıza kazındı. Ayrıca filmin finalinin romandan farklı olması ve Hannibal Lecter'ın kızkardeşine yönelik saplantısına değinilmemesi de ilginç bir sonuç vermişti. Böylece Hannibal ve Clarice arasındaki ilişki daha ziyade duygusal bir boyutta kalıyordu.

Üstün insan özellikleriyle, neredeyse Tanrı şeklinde tasarlanan Hannibal'ın içinde barındırdığı kötülüğün ve şeytani yönün de ısrarla altı çiziliyor. Böylece roman iyi/kötü, Tanrı/Şeytan çatışmasını tek bir karekterin bünyesinde topluyor.

Bir kez daha "Kızıl Ejder"

"Kızıl Ejder"in yeniden çeviriminin yönetmen koltuğunda, "Rush Hour" serisinden tanıdığımız Brett Ratner yer alıyor. Açıkçası Ratner'ın böylesi bir projeyi üstlenecek yeteneğe ve görsel ustalığa sahip olduğu konusunda ciddi şüphelerimiz var. Ancak filmin şu ana kadar aldığı eleştiriler genellikle olumlu. Üstelik senaryo, "Kuzuların Sessizliği"ni başarıyla uyarlayan Ted Tally'nin imzasını taşıyor. Dolayısıyla kesin bir karara varmak için bizim de bekleyip, görmemiz gerekiyor. Her ne kadar önyargılarımızı bir kenara bırakmaya çalışsak da filmin ardındaki ticari motivasyonu unutmak pek mümkün değil. Yine de Sir Anthony Hopkins'i bir kez daha Hannibal Lecter olarak izlemek için sabırsızlanıyoruz. Elbette "Manhunter" gibi bir başyapıtın varlığını unutmamak kaydıyla. ■

Sinemadaki Hannibal filmleri

Manhunter (1986/Michael Mann)
The Silence of the Lambs/Kuzuların Sessizliği (1991/Jonathan Demme)
Hannibal (2001/Ridley Scott)
Red Dragon/Kızıl Ejder (2002/Brett Ratner)

Ülkemizde Hannibal üçlemesi

Red Dragon: Ülkemizde önce "Sapık" adıyla Altın Kitaplar Yayınevi tarafından basıldı. Bu yıl içerisinde aynı yayınevince "Kızıl Ejder" adıyla tekrar yayımlandı.
The Silence of the Lambs: "Kuzuların Sessizliği" adıyla Altın Kitaplar Yayınevi tarafından basıldı.
Hannibal: "Hannibal" ismiyle İnkılâp Kitapevi tarafından basıldı.

Çift dikiş Hannibal

Thomas Harris'in, 1986'da Michael Mann tarafından "Manhunter" ismiyle sinemaya uyarlanan romanı "Kızıl Ejder", Brett Ratner yönetmenliğinde, daha sadık bir uyarlamayla yeniden beyazperdede. Bu ay gösterime giren "KIZIL EJDER"de (RED DRAGON) iyi eğitim görmüş, zevk sahibi, zeki bir psikiyatrist olan Hannibal Lecter'ın "Yamyam" Hannibal'a dönüşmesine tanık olacağız. DERLEYEN: SENEM ERDİNE

Yeni bir Hannibal Lecter filmi ilk bakışta pek heyecan verici gelmiyor belki. Sıkı bir Hannibal Lecter hayranıysanız ve birçok kişide hayalkırıklığı yaratan son uyarlamayı, yani Ridley Scott'ın "Hannibal"ını her şeye rağmen sevdiyseniz başka tabii. Eğer filme bıkkınlıkla karışık bir şüpheyle yaklaşıyorsanız kendinizi yalnız hissetmeyin ama ilk izleniminize de saplanıp kalmayın, deriz. Neden mi? Çünkü, başta Anthony Hopkins olmak üzere filmin bütün oyuncuları ilk anda aynı şüpheyle yaklaşmışlar "Kızıl Ejder" projesine; ancak sonunda hepsi ortaya iyi bir film çıkabileceğine inanmış. Hopkins, Edward Norton, Ralph Fiennes ve Emily Watson gibi çok iyi oyunculardan oluşan bu güçlü kadronun biraraya gelmesinde filmin yapımcıları De Laurentiis'lerin ikna kabiliyetinin ne kadar rolü var bilinmez tabii ama genel olarak bu, üçlemenin en başarılı ayağı kabul edilen "Kuzuların Sessizliği"nin senaryo yazarı Ted Tally'nin yazdığı senaryonun zaferi olarak görülüyor. Örneğin Hopkins, "Başlangıçta isteksizdim çünkü daha önce yapmadığım bir şey değildi" diyor. "Bu rol üzerime yapışsın istemiyordum. Ama yapımcının senaryoyu Ted Tally'ye yazdırdığını öğrenince işler değişti. İyi bir şey çıkabilir diye düşündüm." Benzer bir tereddüt yaşayan Ralph Fiennes ise, "Senaryoyu aldığımda 'Off, yine mi Hannibal' dedim ama sayfaları çevirmeye başlayınca okumayı bırakamadım" diyor.

"Kuzuların Sessizliği"nin senaryosuyla Oscar kazanan Ted Tally, Thomas Harris'in sinemaya uyarlanması en zor romanı olduğu söylenen "Hannibal"ın senaryosunu yazmayı reddetmişti. Bunu kendisini tekrar etmek istemediği için yaptığını söyleyen yazar, "Kızıl Ejder" söz konusu olduğunda fikrini değiştirmesinin sebebini şöyle açıklıyor: "'Kuzuların Sessizliği'nden sonra seri cinayet filmi yazmam için ⇨

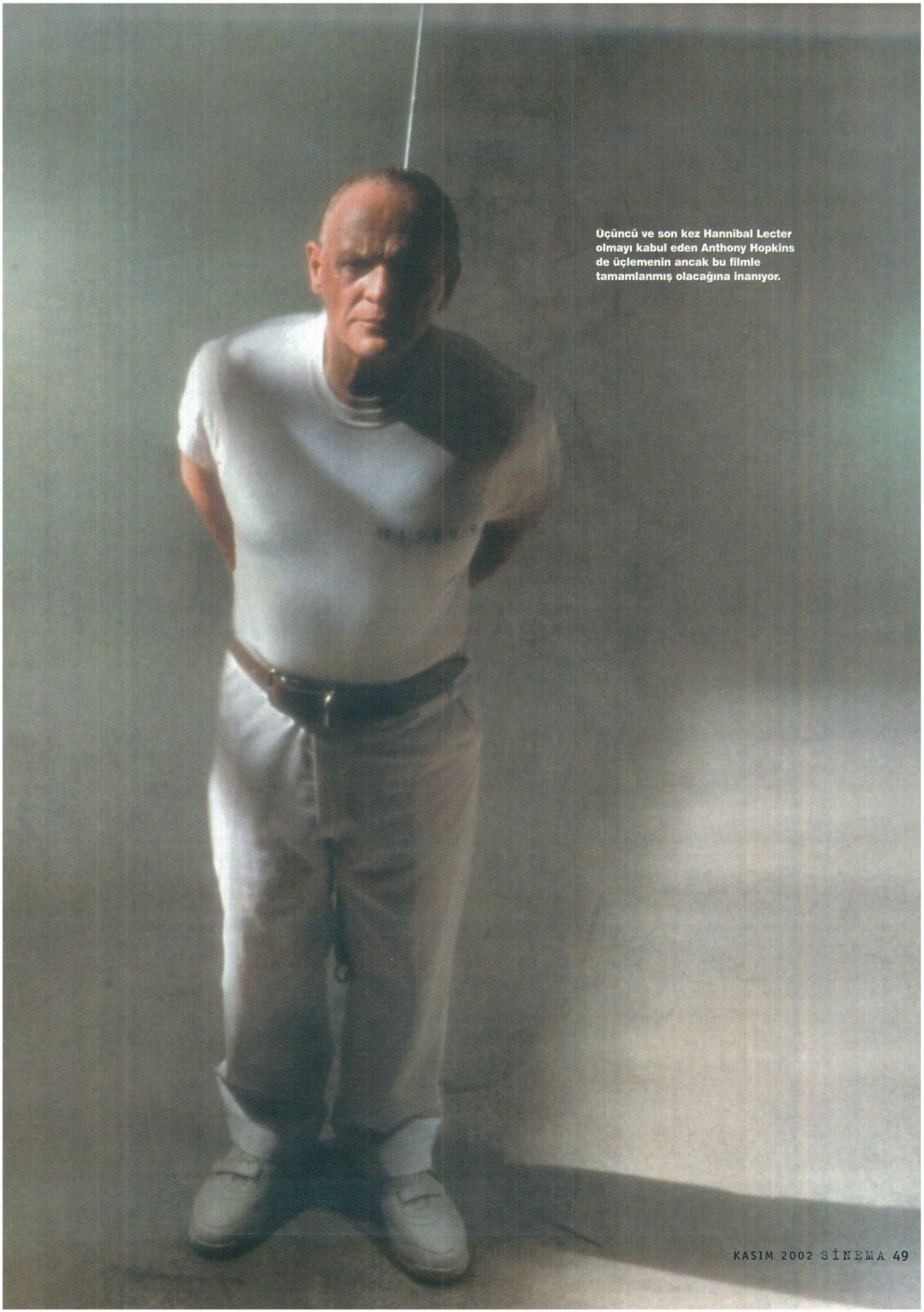

Üçüncü ve son kez Hannibal Lecter olmayı kabul eden Anthony Hopkins de üçlemenin ancak bu filmle tamamlanmış olacağına inanıyor.

bir sürü teklif geldi ama yıllarca hepsini reddettim çünkü kendimi tekrar etmek istemiyordum. Fakat 'Kızıl Ejder' benim en sevdiğim gerilim romanlarından biridir. Yıllar önce piyasaya çıktığında bu kitaba bayılmıştım. Michael Mann çok iyi bir sinemacı ancak bu kitabın büyük bölümünü, hatta en iyi yerlerini filmin dışında bırakmıştı. Dino, teklif getirdiğinde "Manhunter"ın yeniden çevrimini yapmak istemediğimi söyledim. O da zaten bunu istemediğini, sadık bir uyarlama yapmak istediğini söyledi. Bunun üzerine çok düşündüm. Ben yapmasam başkasına vereceklerdi ve geriye Tom'un (Harris) uyarlanmamış hiç kitabı kalmayacaktı. Üstelik yeni bir roman da yazacağını sanmıyordum. Harris benim en sevdiğim yazarlardan biriydi ve bu, onun kitaplarından birini uyarlamak için hiç beklemediğim anda karşıma çıkan bir son şanstı. O yüzden 'Böyle bir durumda kendimi tekrar edebilirim..' diye düşündüm."

Thomas Harris'in kitapları ve önceki uyarlamalarla ilgili ayrıntılı bilgiyi Engin Ertan'ın önceki sayfalardaki yazısında bulacaksınız. "Kuzuların Sessizliği" dışındaki bütün Hannibal Lecter filmlerinin yapımcısı olan Dino ve Martha De Laurentiis'in "Kızıl Ejder"i yeniden uyarlamak istemelerinin sebebi o yazıyı okuduktan sonra daha iyi anlaşılabilir. "Manhunter" ve "Hannibal"ın ardından bu sefer "Kuzuların Sessizliği" kadar ses getiren bir film yapmayı umut eden Laurentiis'ler bu projeyi gerçekleştirmek için çok uğraşmışlar. İstenilen oyuncu kadrosu yedi ay süren görüşmeler sonunda kurulmuş. Senaryo yazarı Ted Tally ikna edilmiş. "Kuzuların Sessizliği"yle bu film arasında mutlaka görsel bir bağ kurmak isteyen Brett Ratner'ın isteği doğrultusunda Hannibal Lecter'ın o meşhur hücresini tasarlayan prodüksiyon tasarımcısı Kristi Zea sete getirilmiş. Fellini'nin "Nights of Cabiria"sından tutun da, "Conan the Barbarian"a kadar bildiğimiz bir sürü başarılı filmin yapımcısı olan 83 yaşındaki İtalyan yapımcı Dino De Laurentiis, "Benim yapmak istediğim film bu" diyor. "'Kızıl Ejder'ı ilk uyarladığımızda, yani 'Manhunter'da Hannibal yine hücredeydi. Romanı yeniden okuduğum zaman 'Buradaki asıl hikaye ne?' diye düşündüm. Hannibal Lecter'ın ne zaman ve neden bir seri katile dönüştüğü 'Kızıl Ejder'de anlatılıyordu. O yüzden bu romanı yeniden uyarlamamız gerektiğini düşündüm."

"Kuzuların Sessizliği"nin 12 yıl öncesinde geçen filmde, Yamyam Hannibal'ın, genç ve yetenekli FBI ajanı Will Graham tarafından ilk kez yakalanışına tanık oluyoruz. FBI'ın en iyi detektiflerinden biri olan Will Graham (Edward Norton), Lecter'ı yakalamayı başarmış ancak ölümden zor kurtulduğu bu korkunç mücadele sırasında hem fiziksel hem de psikolojik olarak ciddi yaralar almıştır. Biraz toparlandıktan sonra FBI'dan ayrılıp, ailesiyle birlikte Florida'ya yerleşmeye karar verir. Ancak,

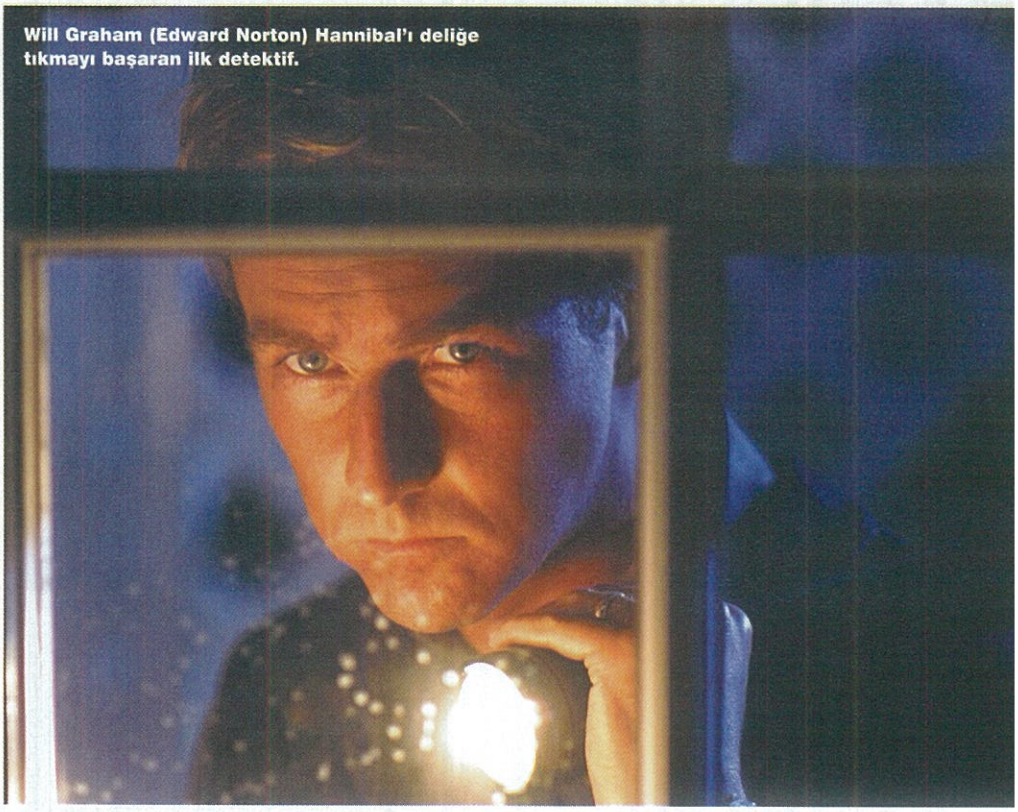
Will Graham (Edward Norton) Hannibal'ı deliğe tıkmayı başaran ilk detektif.

"İlk bakışta Will Graham'ın, Clarice Starling'in yerini tuttuğu söylenebilir, ancak Graham o gazeteci kadar acemi değil." Edward Norton.

yine Lecter'a hayran bir seri katil yüzünden planları bozulur. Gazetecilerin Tooth Fairy adını taktığı, Francis Dolarhyde (Ralph Fiennes), İngiliz ressam ve şair William Blake'i, özellikle de onun tablolarından birini ve "dönüşüm" prensibini takıntı haline getirmiş, acımasız bir katildir. Graham'ın eski patronu Jack Crawford (Harvey Keitel), Tooth Fairy'yi yakalayabilmek için, bu tür katillerin düşünce sistemini çözmekte usta olan detektifi yardıma çağırır. Bu arada, gözleri görmeyen genç ve güzel bir kız, Reba McClane (Emily Watson), Tooth Fairy'ye yakınlık duyar.

Reba, Tooth Fairy'nin iyilikle kötülüğün çatışma halinde olduğu ruhunun iyi tarafına hitap etmektedir, ancak genç kız nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunun tam olarak farkında değildir. Will Graham, yeni bir cinayet işlemek üzere olduğu anlaşılan katili yakalayabilmek için en az Tooth Fairy kadar üstün ve sapkın bir zekaya sahip eski düşmanı Hannibal Lecter'la bağlantı kurmak zorunda olduğunu anlar.

Dr. Lecter'la Edward Norton'ın canlandırdığı genç FBI detektifi Will Graham'ın ilişkisi, yeni filmde "Kuzuların Sessizliği"ndeki Clarice Starling ile Dr. Lecter arasındaki gerilimli ve

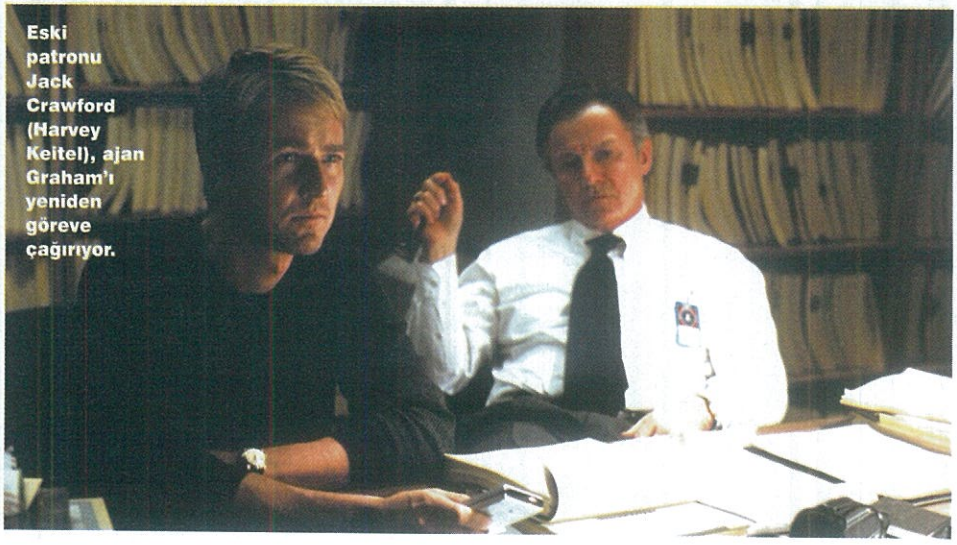
Eski patronu Jack Crawford (Harvey Keitel), ajan Graham'ı yeniden göreve çağırıyor.

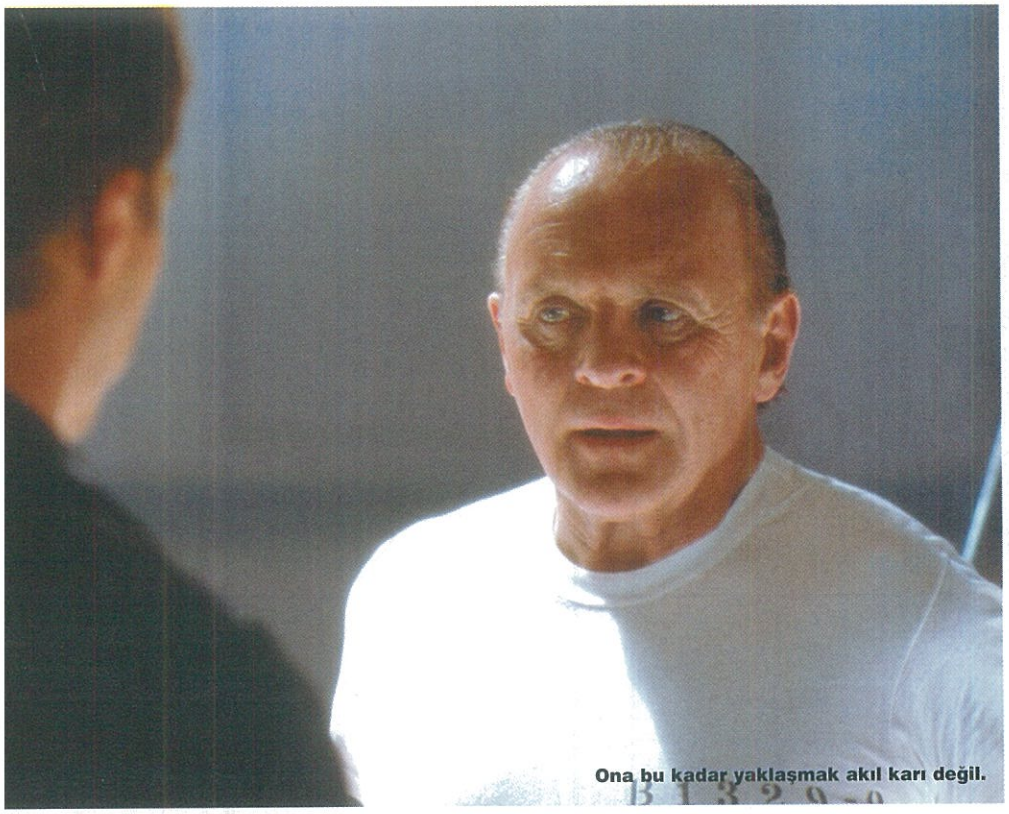

Ona bu kadar yaklaşmak akıl karı değil.

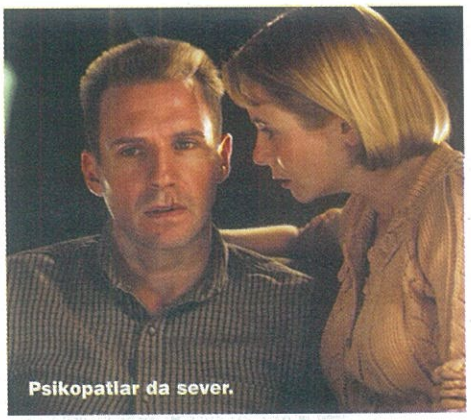

Psikopatlar da sever.

karmaşık ilişkinin yerini tutuyor denilebilir. Norton, karşılıklı hayranlıkla karşılıklı nefret duygularıyla dolu, çalkantılı bir denize benzettiği bu ilişkiyi "Oturmuş bir ilişki değil. Hem birbirine hayran olan hem de birbirine nefret duyan iki tarafın da henüz çözümleyemediği bir ilişki" diye tanımlıyor ve ekliyor: "İlk bakışta Will Graham'ın Clarice Starling'in yerini tuttuğu söylenebilir, ancak Graham o gazeteci kadar acemi değil. Graham'la Lecter'ın ilişkisi, karşılıklı bir entelektüel ve profesyonel hayranlık duygusu da içeriyor."

Empire dergisinin, birbirini alt etmeye çalışan iki karakterin zeka pırıltılarıyla dolu diyaloglarından alıntıladığı bir bölüm, yeni filmin havasına girmek için birebir. Dr. Lecter'ın şeffaf duvarlı hücresinin önünde, tıpkı Clarice gibi heyecandan titreyen bir sesle konuşan Edward Norton "Peşinde olduğum adamdan daha zeki olup olmadığını görmek istersin belki diye düşündüm" diyor. Hannibal, soğuk ve tehditkar bir tonda cevap veriyor, "Böyle düşündüğüne göre, beni yakaladığın için benden zeki olduğunu düşünüyorsun."

"Hayır. Senden zeki olmadığımı biliyorum."

"Öyleyse beni nasıl yakaladın Will?"

"Dezavantajların vardı."

"Ne dezavantajı?"

"Sen delisin."

Sıkıca arkaya doğru taranmış koyu renk saçları, üzerinde boynuna kadar iliklenmiş, soluk mavi tutuklu üniformasıyla yine aynı hücrenin içinde Hannibal Lecter ama burada "Kuzuların Sessizliği"ndekinden 12 yaş genç görünmesi gerekiyor. "Kızıl Ejder" için yaklaşık 10 kilo veren Anthony Hopkins'in genç görünmeyi başardığı söyleniyor ama bu sanıldığı gibi dijital teknolojiyle değil eski usül oyunculuk teknikleriyle elde edilmiş bir şey. Yönetmen Brett Ratner ve yapımcı Dino De Laurentiis, seyircinin yaş meselesini çok fazla sorun etmeyeceğine inanıyorlar aslında. Buna rağmen De Laurentiis başlangıçta Hopkins'in rolünü Ralph Fiennes'e vermeyi de düşünmüş. Ancak sonra seyircinin bu rolde Hopkins'ten başkasını görmek istemeyeceği sonucuna varılmış tabii. Hücredeki ilk yıllarına tanık olacağımız Hannibal'ı bu kez daha genç ve çok daha öfkeli göreceğiz. "'Kuzuların Sessizliği'ndeki zarif adam değil buradaki" diyor Ratner. "'Hannibal'daki gibi yatışmış da değil. Çok öfkeli çünkü Will Graham yüzünden hayattan koparılmış durumda."

Will Graham karakteri "Manhunter"da William Peterson tarafından canlandırılıyordu. O filmde genç detektifin, katillerin düşünce sistemlerini çözme ve onlar gibi düşünebilme yeteneğinin neredeyse doğaüstü bir boyut kazandığı ileri sürülür. Oysa yönetmen Brett Ratner

Ajan Graham'ın karısı Molly (Mary-Louise Parker) ve oğlu da tehlikede.

ve Edward Norton, Will Graham'ın bu yeteneğini bu kez mümkün olduğunca gerçekçi temellere oturtmak istemişler. Bunun için Norton, Virginia'daki FBI Akademisi'nin davranış bilimleri bölümünde bir hayli zaman geçirmiş. "Kitabı okuduysanız, bu karakterin, yaptıklarını çok sağlam temellere oturttuğunu görürsünüz" diyor Norton. Hopkins'in aksine o, daha önce "Manhunter"ı seyretmiş. "Michael Mann'in bütün filmlerini severim" diyor. "Ama bu film için 'Manhunter'ı yeniden izleme gereği duymadım. Bana bir faydası olacağını sanmıyorum."

Bu yıl, iki gerilim filmiyle ("Kızıl Ejder" ve "Spider") bir romantik komedide ("Maid in Manhattan") rol alan Ralph Fiennes, beklenmedik bir rolde, filmin seri katili Francis Dolaryde olarak çıkacak karşımıza. Ruhunda ve bedeninde acı dolu bir çocukluğun izlerini taşıyan Tooth Fairy, kafasını dönüşüm prensibine takmıştır. Öldürdüğü aileleri ölüye dönüştürürken kendisinin de hayran olduğu ressam William Blake'in tablosundaki Kızıl Ejder'e dönüştüğünü hayal eder. Doğrusu, daha önce hiç bu kadar karanlık bir karakteri canlandırdığını görmediğimiz aktörü bir seri katil olarak düşünmekte zorlanıyoruz. Oysa Fiennes bu rolün, önceki rollerinden o kadar da büyük bir kopuş anlamına gelmediğini söylüyor. "Daha önce de bir şekilde yaralı ya da mutsuz karakterler oynamıştım" diyor. "'Schindler'in Listesi'nde canlandırdığım karakterin de bir nevi psikopat olduğunu düşünüyorum mesela."

Fiennes role hazırlanmak için hastaların çok sıkı güvenlik önlemleri altında tutulduğu bir devlet hastanesinde, gerçekten tehlikeli olabilen akıl hastalarıyla görüşmüş. "Ne kadar korkunç şeyler yapmış olurlarsa olsunlar hepsi hala insandı" diye anlatıyor Fiennes. "Bu gerçek değişmiyordu. Çok etkilendim. Bu tür roller oynarken, bu insanların da dünyaya herkes gibi masum birer insan olarak geldiğini unutmamak lazım."

Diğer rollerde FBI başkanı Jack Crawford'ı canlandıran Harvey Keitel, Will Graham'ın ⇨

Hannibal, sinema tarihinin en popüler kötü adamlarından biri.

karısı Molly Graham'ı oynayan Mary-Louise Parker, muhabir Freddy Lounds'ı oynayan Philip Seymour var. Prodüksiyon tasarımını "Kuzuların Sessizliği"ndeki çalışmasıyla Oscar alan Kristi Zea'nın yaptığını söylemiştik. Görüntü yönetmeniyse "Kızıl Ejder"in ilk uyarlaması "Manhunter"ın da görüntü yönetmenliğini yapan Dante Spinotti. Daha önce de Brett Ratner'la çalışmış olan Spinotti, Ratner'ın, filmlerinde geleneksel bir tarzı benimsediğini söylüyor. "Bu yüzden de ağırlık aktörlerin yüz ifadelerindedir" diyor. "Dolayısıyla 'Kızıl Ejder'de anlatılan öykü de gücünü oyuncuların performansından alıyor."

Michael Mann, Jonathan Demme ve Ridley Scott gibi usta yönetmenlerce sinemaya uyarlanan Thomas Harris'in romanlarından birinin bu kez Brett Ratner gibi genç bir yönetmene teslim edilmiş olması şaşkınlıkla karşılanıyor. Beklenmedik bir gişe başarısı elde eden, 1997'de çektiği ilk filmi "Money Talks"un ardından Jackie Chan'ın rol aldığı komedi aksiyon filmleriyle ("Rush Hour" ve "Rush Hour 2") tanınan Ratner, en son "The Family Man"de Nicolas Cage'i yönet-

"Hannibal her zamankinden daha öfkeli ve daha korkunç."

Hannibal Lecter'ın hikayesini tamamlayacak filmin yönetmenliğine daha önce hiç gerilim filmi yönetmemiş genç bir yönetmenin getirilmesi şaşkınlık yarattı. Gişede başarılı komedi aksiyon filmleriyle isim yapan ("Money Talks", "Rush Hour", "Rush Hour 2") ve son olarak Nicolas Cage'in başrol aldığı bir romantik komedi (The Family Man) çeken BRETT RATNER, "Kızıl Ejder"in yönetmenliğini kabul ederek seyircinin ve eleştirmenlerin gözünde büyük bir sınav vermeyi göze aldı.

"Kızıl Ejder"in size teklif edilmesinin sizi de şaşırttığını söylüyorsunuz. Sizce stüdyo doğru bir seçim mi yaptı?
Bu bir cevap sayılırsa ortaya çıkan filmden çok memnun olduğumu söyleyebilirim.

Senaryo size gönderildiğinde ne hissettiniz?
Universal'in yöneticisi beni arayıp bu filmi mutlaka benim çekmemi istediklerini söylediğinde gururum okşandı tabii ama bir yanım, neden ben acaba, diyordu. Senaryoyu okuduktan sonra nedenini anladım sanırım. Okurken Ralph Fiennes'in canlandırdığı katile bayağı yakınlık duyuyor insan çünkü senaryoda, katilin psikolojisi, cinayet işlemekten nasıl vazgeçmek istediği, bu durumdan ne kadar kurtulmak istediği çok iyi anlatılıyor. Bu açıdan "Kuzuların Sessizliği"nden çok farklı. Mesela, orada adamın aşırı kilolu kadınların derisini yüzüp onları öldürdüğünü biliyorduk ama nedenini bilmiyorduk. O yüzden şöyle düşündüm; eğer stüdyo gerilim konusunda usta bir yönetmeni tercih etseydi "Kızıl Ejder" yalnızca gerilimi yüksek, başarılı bir korku filmi olurdu ama sanırım bu romandan başka türlü bir film de çıkabileceğini düşündüler.

Siz, bu farkı yaratabilecek kişi olduğunuzu mu düşündünüz?
Tamamen öyle. Bir süre, "Daha iyisini nasıl çekebilirim?" diye düşündüm. Sonra "Neyin iyisini?" dedim kendi kendime. Sonunda bunu bana ait bir film yapabileceğime inandım. Önemli olan, çektiğim filmin başkasının çektiğinden iyi ya da kötü olması değildi, bana ait bir film olmasıydı.

Kabul etmek kolay olmadı yani öyle mi?
Çok korkuyordum. Jonathan Demme'in ve Ridley Scott'ın izinden gidiyorsunuz, kolay değil bunlar büyük isimler. Jonathan Demme arkadaşımdır. Onunla konuştum. Bana şöyle dedi "Bret, ister 'Kızıl Ejder' ister 'Baba', hangi film olursa olsun sana güvenirim. Senin yorumunu görmek için sabırsızlanıyorum. Benim ne yaptığımı düşünmeyi bırak ve bir an önce işi koyul." Ben de onun tavsiyesine uydum.

Bilmeyenler için 1986 yapımı "Manhunter"la "Kızıl Ejder"in ilişkisini açıklar mısınız?
Her ikisi de Thomas Harris'in aynı romanından uyarlandı. "Manhunter" bir parça kült niteliği taşıyan bir film ama kitaba pek sadık değil ve romanın ismini kullanmamalarının sebebi de bu muhtemelen. Romana baktığım zaman onların hiç ele almadığı bir sürü etkileyici şey gördüm, örneğin Hitchcock tarzı inanılmaz bir final var ki ben kullanmaktan çok memnunum.

"Kızıl Ejder", "Kuzuların Sessizliği"nin öncesini anlattığına göre Hannibal Lecter'ın cezaevine girmeden önceki halini görme sansımız olacak mı?
Evet, benim en fazla ilgimi çeken şeylerden biri de buydu zaten. "Kuzuların Sessizliği"nde Hannibal, çoktan cezaevine kapatılmıştır ve Clarice gelene kadar durumu kabullenmiş olduğundan artık duvarları tekmeler bir hali yoktur. "Kızıl Ejder"de cezaevine nasıl girdiğini ve onu yakalayan FBI ajanı Will Graham'la ilişkisini görüyoruz. Hannibal'ın hala çok öfkeli olduğu ve onu yakalayan adama nefret duyduğu, cezaevindeki ilk zamanlarına dönüyoruz. Hannibal daha önce hiç görmediğimiz kadar öfkeli ve korkunç .

Hopkins, on yıl aradan sonra "Kuzuların Sessizliği"ndeki Hannibal'ın gençliğini oynuyor. Seyircinin bunu kabullenmekte

mişti. "Kızıl Ejder"in yönetmenliğini almak için sıkı bir mücadele verdiği söylenen yönetmen sonunda diğer adayların arasından sıyrılarak De Laurentiis'lerin güvenini kazanmayı başarmış. Ratner'ın senaryoyu beklediğinden çok daha iyi anlamış olduğunu görünce, gençlere güvenmek gerektiğini bir kez daha hatırladığını söyleyen Dino De Laurentiis, yönetmen konusunda karar vermeden önce, bir şey çıkacağını düşünerek değil de daha çok nezaket gereğince Michael Mann'i ve Jonathan Demme'i aramış. Her iki yönetmenin de o sırada kendi projeleriyle meşgul olduğunu duyunca da filmi gönül rahatlığıyla Brett Ratner'a teslim etmiş. Sonuçtan çok memnun olduğunu söyleyen yapımcı, "Seyirciye, iyi bir senaryosu, harika bir kadrosu ve duygusal derinliği olan iyi bir film sunduğumuzu düşünüyorum" diyor.

"'Manhunter'dan çok farklı bir film. 'Manhunter' iyi bir filmdi ama o bir detektif hikayesiydi. 'Kızıl Ejder'se Hannibal Lecter'ın ilk yakalanışını anlatıyor. Seyirci bunu görmek istiyordu. Lecter ile Kızıl Ejder arasında da acayip bir ilişki var. Hatta Kızıl Ejder'le Reba arasında, bir aşk hikayesinden de sözedebiliriz. Bence Ralph Fiennes ile Emily Watson, bu filmdeki performanslarıyla Oscar adaylığını hakediyorlar."

Gösterime girdiği haftasonu 36 milyon doların üzerinde hasılat yapan film Amerika'daki gösteriminden alınının akıyla çıkmış sayılabilir. Eleştirmenlerden genel olarak olumlu tepkiler alan filmin şiddet sahnelerine gerek duymadan seyirciyi korkutmayı başardığı söyleniyor. Ortak kanı, Brett Ratner'ın beklenenden çok daha iyi bir iş çıkardığı yönünde. ■

"Komik olabilirdi, yani insanlar böyle bir filmde tıpkı 'Rush Hour'daki gibi gülebilirlerdi ki bu benim en büyük kabusumdu." Brett Ratner

Yönetmen Brett Ratner en çok bu sahnede zorlanmış.

zorlanabileceğinden endişelenmediniz mi?
İki filmi yan yana televizyonlarda aynı anda seyretmedikleri sürece hayır. Anthony Hopkins tabii ki yaşlandı ama eğer filmi seyrederken yüzündeki çizgilere takılıyorsanız yönetmen olarak iyi bir iş çıkaramamışım demektir.

Peki Hopkins gibi bir oyuncuyu yönetmek nasıl bir şeydi?
Kendimi çimdiklemem gereken anlar oldu. Mesela bir çekim yapıyoruz değil mi? İkinci çekimden önce ben yanına gidip nasıl bir şey istediğimi söylüyorum, yüzüme bakıyor, sonra ben monitörün başına dönüyorum ve ikinci çekimde bir de bakıyorum benim söylediklerimi yapıyor. Müthiş bir hayret içerisinde 'Aman Tanrım! Anthony Hopkins beni dinliyor' diyordum içimden.

Heyecanlanmadınız mı?
Önce filmin açılış sahnesini çektik. Sanırım orada biraz fazla teknik ve belki gereğinden fazla müdahaleci davrandım çünkü daha önce üç sayfalık bir diyaloğu, durmak zorunda kalmadan bir kerede çıkarabilen bir oyuncuyla çalışmadım ben. Chris Tucker ve Jackie Chan'la bir kerede bir replik çekerdik. Hopkins'in ne yapabildiğini gördükten sonra sakinleştim ama bu yönetmenden hiçbir şey istemediği anlamına gelmiyor. Genel olarak, ne kadar iyi bir aktörse o kadar çok yönlendirilmek ister diye düşünürüm.

Çekimlere başlamadan önce herhangi bir hazırlık yaptınız mı?
Çekim yaptığım zamanlar da dahil olmak üzere her akşam değişik bir filmden bir sahne seyrederim. Bazen bu çektiğim filmle ilgili olur, örneğin başrol oyuncunun bir başka filmi, bazen de olmaz. "Kızıl Ejder"i çekerken bir ara "Angel Heart"a baktım. O filmin ürkütücü bir atmosferi var ama bu film üzerinde çok açık bir etkisi olduğunu sanmıyorum. Ben en çok "Being There"i, "Scarface"i, Roman Polanski'nin "Tenant"ını severim, bir de Coen Kardesler'in yaptığı her şeyi ama çektiğim filmlerde onların etkisi kendini gösteriyor mu bilmiyorum. Bazen o anda çektiğiniz film için gereken görsel dili kendiliğinden bulduğunuzu görüyorsunuz ama bu planladığınızdan farklı bir şey oluyor. Örneğin "Kızıl Ejder"de kamerayı her zamankinden hareketli kullandım ama bunu önceden planlamış değildim.

Bundan sonra "Süperman"ı çekecek.

En çok hangi sahnelerde zorlandınız?
Şüphesiz en zoru -aynı zamanda en çok sevdiğim sahne- Ralph Fiennes'in müzeye girip William Blake'in Kızıl Ejder tablosunu yediği sahneydi. Gerçeküstü ve daha önce görülmemiş bir sahne bu ama tabii yönetmek konusunda endişelerim vardı. Ralph'a ne yapmasını söyleyecektim? Komik olabilirdi, yani insanlar böyle bir filmde tıpkı "Rush Hour"daki gibi gülebilirlerdi ki bu benim en büyük kabusumdu. Sonra bir de Hannibal'ın hücresindeki sahneler var. Çektiğim sahneler, Jonathan Demme'in çektikleriyle mutlaka karşılaştırılacaktı ve Clarice'le Hannibal'ın konuştukları sahnelerde Jonathan gerçekten çok parlak bir iş çıkarmıştı. Ben de ondan iyisini yapmaya çalışmak yerine sade bir yaklaşım benimsemeye, sovdan ve abartıdan kaçınarak hikayeyi en etkileyici şekilde anlatmaya çalıştım.

Birçok internet sitesinde filmin sonunda Jodie Foster'ın görüneceği tahmin ediliyor. Ne diyorsunuz?
Birinci romanda Clarice yok ama filmin sonunda bir sürpriz var. Ne olduğunu söyleyemem.

Sonuçla ilgili beklentileriniz neler?
Gişe başarısı iyi olur çünkü seyircisi olan filmler çekmeyi seviyorum. Eleştirmenlerin de filme bir şans vermesini isterim. İnsanların kafasında "Rush Hour"un yönetmeni olarak yerleşmiş bir imajım var ama "Kuzuların Sessizliği"nden önceki Jonathan Demme'e bakın. Yalnızca komedi çekmişti. Onun için umarım film beğenilir. Anthony Hopkins'in beğenmiş olması bana cesaret veriyor. Bütün film boyunca gözümü üzerinden ayırmadım. "The Family Man"i Nic Cage'e gösterdiğim zamanı hatırlattı bana, gözyaslarına boğulmustu. Anthony Hopkins'in bu filmi beğendiğini söylemesi benim için gerçekten önemli. Her şey bir yana, bu filmi çektiğim için, bundan sonra ne yaparsam yapayım, sinema tarihinin küçük bir parçası olduğumu hissedeceğim.

Rüzgar eken fırtına biçer

İlk filmi "Amerikan Güzeli"yle dikkatleri üzerine çeken Sam Mendes'in yeni filmi merakla bekleniyordu. Bir çizgi romandan uyarlanan "AZAP YOLU" (ROAD TO PERDITION) babalar ve oğullar üzerine etkileyici bir hikaye ama aynı zamanda Amerika'nın 1930'lardaki Büyük Buhran döneminde, yani gangsterlerin altın çağında geçen sıkı bir gangster filmi.

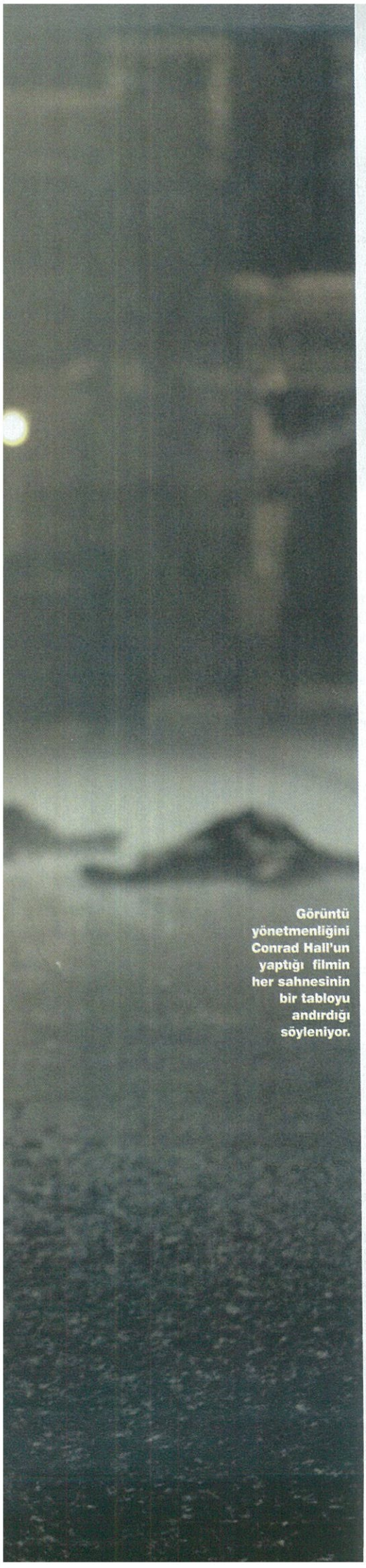

Görüntü yönetmenliğini Conrad Hall'un yaptığı filmin her sahnesinin bir tabloyu andırdığı söyleniyor.

Filmin baş karakteri Michael Sullivan, hayatta kalan tek oğlu Michael Jr.'la .

Filmin en ilgi çekici yanlarından biri, baş-rol oyuncusu Tom Hanks'in, ilk kez "kötü adam" karakterine bu kadar yaklaşan bir rolde kamera karşısına geçmesi. Kötü adam karakterine yaklaşan bir rol diyoruz çünkü Sam Mendes'in de söylediği gibi film, başından sonuna kadar baş karakteri Michael Sullivan'ın iyi ya da kötü bir adam olduğuna dair herhangi bir yargıda bulunmuyor aslında, ancak herhalde yalnızca mesleğinden yola çıkılarak "kötü adam" kategorisinde değerlendirebiliriz onu çünkü, Büyük Buhran döneminde, Chicago'da faaliyet gösteren İrlanda kökenli bir mafya örgütünün tetikçisidir Sullivan. Mafya örgütünün patronu John Rooney (Paul Newman), onu çocukluğunda himayesine almış ve oğlu gibi büyütmüştür. Babasının takdirini kazanmaya uğraşan, John Rooney'nin gerçek oğlu Connor'ın (Dainel Craig) gözünde Sullivan, onun en büyük rakibidir. Kıskançlığına yenik düşen Connor'ın sebep olduğu trajik olaylar sonucunda karısını (Jennifer Jason Leigh) ve oğlu Peter'ı (Liam Aiken) kaybeden Sullivan, 12 yaşındaki oğlu Michael Jr.'la (Tyler Hoechlin) birlikte yollara düşer. Çok geçmeden, bir başka tetikçi, Harlen Maguire (Jude Law) peşlerinden gönderilir. Sullivan, Maguire'ı atlatmanın yollarını ararken, oğlu da ilk kez babasının yaptığı korkunç işle yüzleşmek durumunda kalmıştır.

Filmin çift anlamlı bir ismi var. Perdition, Michael Sullivan'la oğlunun gitmeye çalıştıkları şehrin adı, ancak "perdition" aynı zamanda cehennem azabı anlamına geliyor ve filmin baş karakteri Michael Sullivan da seçtiği yolun onu cehenneme götürdüğüne inanıyor. "Senaryoyu okurken İncil'de geçen bir cümle geldi aklıma, 'Rüzgar eken fırtına biçer'. Sullivan'ın başına gelen de bu" diyor Tom Hanks. "Evli ve iki tane de çocuğu var. Şehrin en güzel evlerinden birinde oturuyor.... bu mutlu tablonun korku, şüphe, şiddet ve kanla ödenmiş bir bedeli var. O güne kadar bir şekilde yaşadığı hayatın gerçekleriyle yüzleşmekten kaçınmış, sonunu düşünmemeyi başarmış ama sonunda bununla yüzleşmek zorunda kalıyor ve oğluna şu mesajı vermek istiyor; insan, üzerinde yürüdüğü yolu seçmek durumunda kalıyor ama sen benim hayatım boyunca yürüdüğüm yolu seçme. Geçmişimin bir noktasında bir seçim yaptım ve seçtiğim bu yol, doğru cehenneme gidiyor."

Çizgi romandan sinemaya

"Azap Yolu", Max Allan Collins'in yazdığı ve Richard Piers Rayner'ın resimlediği, aynı adlı çizgi romandan uyarlanmış bir film. 16 yıl boyunca Dick Tracy karikatürlerinin yazarlığını yapan Max Allan Collins, hayali bir kişilik olan Chicago polis detektifi Nathan Heller'ın gerçek yaşamdan karakterler ve gerçek olaylarla bağlantılı maceralarını konu alan detektif romanlarının yazarı olarak tanınıyor. "Azap Yolu" da Nathan Heller romanlarını andıran bir gangster hikayesi. Yazar, Nathan Heller romanlarında olduğu gibi "Azap Yo- ⇨

Azap Yolu

Michael Sullivan oğluna araba kullanmayı öğretiyor.

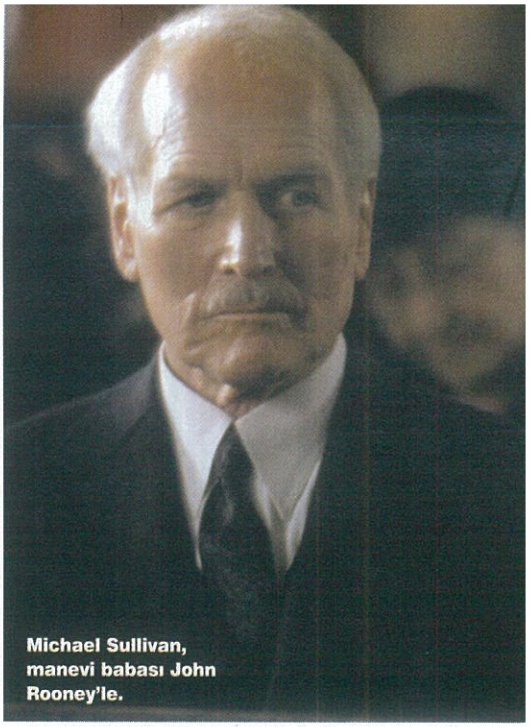

Michael Sullivan, manevi babası John Rooney'le.

Harhen Maguire rolünde Jude Law.

lu"nda da tarihteki gerçek karakterlerden ve olaylardan esinlenmiş. Mesela Rooney ailesi gerçekten yaşamış ama gerçek yaşamdaki ailenin soyadı Looney'miş. Zaten çizgi romanda da böyle geçiyor ancak ne tuhaftır ki sinema uyarlaması çekilirken bu isim, acımasız bir mafya ailesi için pek inandırıcı bulunmayarak Rooney'ye dönüştürülmüş. Çizgi romanın baş karakteri O'Sullivan ise (filmde Sullivan) gerçek yaşamdan alınan olaylar etrafında gelişen hikayeyi kurmak için yaratılmış hayali bir karakter. Yazarın ayrıca "Lone Wolf and Cub" adlı bir Japon çizgi romanından da esinlendiği söyleniyor. Japonya'da birçok kez sinemaya ve televizyona uyarlanmış popüler bir çizgi roman serisi olan "Lone Wolf and Cub"ın baş karakteri de bir tetikçidir ama imparatorun tetikçisi. O da rakipleri tarafından ihanetle suçlanır ve çocuklarından biri hariç bütün ailesi öldürülür. Romanın gururu kırılmış öfke dolu bir adama dönüşen kahramanı, oğlunu alıp yollara düşer ve düşmanlarından intikam alacağı günü beklemeye başlar. Hatta bir noktada tıpkı Sullivan gibi o da Cehennem'e giden yolda ilerlediğini söyler.

Collins'in çizgi romanındaki, yanlış yolu seçmiş tetikçiyle, babasının yaptığı yanlışın acısını çeken oğulun hikayesi olduğu gibi filme taşınmış, ancak söylendiğine göre Sam Mendes, gangsterlerin hikayesini merkeze alan Collins'in aksine, babalar ile oğullar arasındaki ilişkiyi merkeze alan bir film çekmiş. Silahlar, şiddet ve kan sözkonusu olduğunda çizgi romanın filmden çok daha sert olduğu söyleniyor. Michael Sullivan filmde, daha vicdanlı ve daha yumuşak bir karaktere dönüşmüş. Çizgi romandakinin aksine filmde, babası John Rooney'ye ihanet eden Connor, ahlaki açıdan daha düşük bir karakter haline gelmiş. Film boyunca Sullivan'la oğlunu gölge gibi takip eden Harlen Maguire karakteriyse romanda yer almıyor.

Dreamworks ile Fox'un ortaklığıyla çekilen filmin senaryosunu David Shelf yazmış. "David, çizgi romanı uyarlarken gayet akıllıca bazı ilaveler yapmış" diyor Sam Mendes. "Ancak elimizde yine o derece sade ve güçlü bir hikaye var. Baba/oğul ilişkisini merkeze alıyor ama bana göre Amerika'nın son mitik manzarasını görebildiğiniz ve kendinizi hala uçsuz bucaksız bir Amerika'nın içinde kaybolmuş hissedebildiğiniz bir dönemde, yani 1930'lu yılların Büyük Buhran döneminde geçen ciddi bir gangster filmi aynı zamanda. Dolayısıyla bugün şaşırtıcı derecede değişmiş olan bu muazzam fonda anlatıyoruz hikayemizi." Yönetmeni olduğu gibi filmin diğer oyuncularını da asıl baştan çıkaran, hikayenin baba/oğul ilişkisini enine boyuna ele almaya yatkın yapısıymış gibi görünüyor. "Gerçeğin ortaya çıktığı, babanız olarak gördüğünüz adamın hatasını gördüğünüz o anla ilgili bir film bu" diyor Tom Hanks. "İnsan bu durumda ne yapar? Dünyası başına mı yıkılır yoksa her insanın hata yapabileceğine dair yeni bir anlayışı kabullenmeye mi başlar? Bu gerçek sizi dünyaya gelmenizi sağlayan adama yaklaştırır mı yoksa uzaklaştırır mı? Bu çok çekici bir konu." Nitekim, filmin ağır topu Paul Newman'ı da etkileyen bu olmuş. Gerçek oğluyla, manevi oğlu arasında kalan mafya babası John Rooney'yi oynayan usta aktör "Rooney'nin gerçek oğlu Connor kötü bir adam, manevi oğlunun ise iyi kötülerden olduğunu söyleyebiliriz" diyor. "Rooney, ötekini harcamak pahasına oğullarından birini korumak zorunda kalır. Bu çok enteresan bir çelişki."

Michael Sullivan'ın karısını, daha önce bir tiyatro projesinde ("Cabaret") Sam Mendes'le çalışmış olan Jennifer Jason Leigh oynuyor. Sullivan'ın oğlunu ise 2000 genç oyuncu arasından seçilen Tyler Hoechlin canlandırıyor. Filmin baba/oğul teması dışında kalan tek karakteri Harlen Maguire rolündeyse Jude Law var. Maguire, Michael Sullivan'la oğlunun peşinden gönderilen kiralık katil ve aynı zamanda bir foto muhabiri. "Enemy At The Gates"in ardından Spielberg'in önceki filmi "Yapay Zeka"da izlediğimiz aktör "Böyle bir rol arıyordum, daha önce yaptıklarıma benzemeyen bir karakter rolü ve bu tam aradığım gibi bir roldü" diyor. "Maguire cinayet işlenen yerlerde fotoğraf çeken bir foto muhabiri. Ölü bedenleri görüntülemekte uzmanlaşmış ve aynı zamanda çok başarılı bir kiralık katil haline gelmiş. Elindeki kamera da silahı simgeliyor bir anlamda çünkü Maguire öldürdüğü insanın fotoğrafını çekmeyi öldürme eyleminden çok daha fazla önemsiyor." Harlen Maguire, filmin makyaj ekibini en fazla zorlayan karakter olmuş. Sağlıklı ve yakışıklı görünümünden uzaklaştırılması gereken Jude Law'un tenine soluk bir renk verilmiş, sürekli fotoğraf yıkamaktan beyazlamış olması gereken elleri de aynı şekilde soluklaştırılmış, dişleri sarartılmış ve iki gün süren bir işlemle incecik makaslar kullanılarak tel tel kesilen saçları seyreltilmiş.

"Azap Yolu"nun gerçek yaşamdan alınmış karakterlerinden biri, çok güçlü bir gangster olan Frank Nitti. Bir zamanlar Al Capone'un sağ kolu olan gangsteri Stanley Tucci oynuyor. Filmde, Rooney de Sullivan da ondan yardım istemeye geliyor ve Nitti'yi ikisi arasında bir seçim yapmak durumunda bırakıyorlar. Maguire gibi Nitty de Rooney'nin gerçek oğlu Connor vasıtasıyla giriyorlar hikayeye. Connor rolünde, fazla tanınmamış bir oyuncu kullanmak isteyen yönetmen bu

Tom Hanks ilk defa bir gangsteri oynuyor.

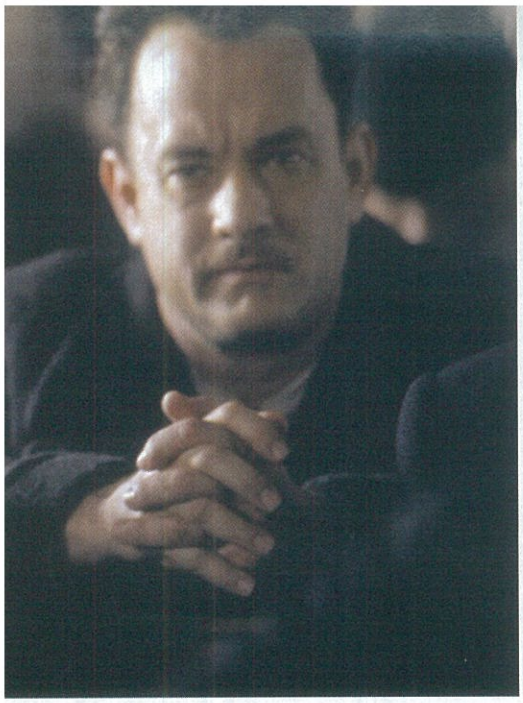

Yaşadığı trajedi, güçlü mafya babası John Rooney'yi giderek çökertiyor.

"Kendinizi hala uçsuz bucaksız Amerika'nın içinde kaybolmuş hissedebildiğiniz bir dönemde, yani 1930'ların Büyük Buhran döneminde geçen ciddi bir gangster filmi." Sam Mendes.

rolü, en son "Lara Croft: Tomb Raider"da Alex West rolünde izlediğimiz İngiliz aktör Daniel Craig'e vermiş. "Connor karakterini en fazla babasıyla ilişkisi belirliyor" diyor Craig. "Sert bir adam olarak yetiştirilmiş. Tam babasının oğlu ama her zaman babasının daha çok sevdiği manevi oğlu Sullivan'ın gölgesinde kalmış. Dolayısıyla içinde fırtınalar kopuyor. Sonunda bunun davranışlarına da yansıdığını görüyoruz. İçindeki öfkenin dışarı çıkmasına bir kez izin verdikten sonra geri dönüşü olmayan bir yola girmiş oluyor."

Dönemin rengi

"Azap Yolu", Amerika'nın Büyük Buhran'ı yaşadığı 1931 yılında, yasakların hüküm sürdüğü ve Al Capone gibi gangsterlerin altın çağını yaşadığı bir dönemde geçiyor. Sözkonusu dönemi filme fon olarak kullanmaktansa bu döneme tanıklık eden bir film çekmeye çalıştığını söyleyen yönetmen, "Başlamadan önce her şey etraflıca araştırılmalı ve tartışılmalıydı" diyor. "Çünkü belki de o dönemin bugün varolmayan bütün özelliklerinin yeniden yaratılması gerekecekti. Benim için önemli olan filmin zamana tanıklık etmesiydi. Seyircinin, bir pencereden o dönemi izliyormuş gibi hissetmesini sağlamaya çalıştım. Bu arada gangsterlerle ilgili birtakım yanlış inançları da değiştirmek istedim. Alıştığınız ince çizgili takım elbiseleri ve tozlukları görmeyeceksiniz. Yalnızca bir makineli silah var ki o da çok özel ve alışılmadık bir biçimde görünüyor filmde."

Sinema seyircisinin "Amerikan Güzeli"yle tanıdığı İngiliz yönetmen Sam Mendes, Londra ve New York sahnelerinde çok başarılı oyunlar sahneye koymaya devam eden bir tiyatro yönetmeni. Son zamanlarda "Cabaret" adlı müzikali yeniden sahneye koyan, Nicole Kidman'ın başrol aldığı "Blue Room"u yöneten ve Londra'da "The Rise and Fall of Little Voice"u sahneye koyan yönetmen, ikinci sinema filminde, "Amerikan Güzeli"ndeki çalışmasıyla Oscar alan görüntü yönetmeni Conrad Hall'la çalışmış yine. Amerikalı eleştirmenlere bakılırsa Conrad Hall, çok başarılı bir iş çıkarmış, zira "Azap Yolu"nun her sahnesinin ustaca resmedilmiş bir tabloyu andırdığı söyleniyor. Hall'a büyük bir hayranlık duyan yönetmen, "Setteki o karmaşanın ortasında Conrad gözünü kameraya dayadığı anda sihir etkisini göstermeye başlar" diyor. "Kamerayı nereye yönelteceğini nereden bildiğini sorduğunuzda 'hikayenin olduğu yere' cevabını verir, ama yaptığı bunun ötesinde bir şeydir. Işığı kullanmadaki ustalığı filme hayal edemeyeceğiniz bir boyut kazandırır. Onun için önemsiz bir çekim yoktur. Işığa harcadığı zaman sizi çileden çıkarabilir ama gösterim salonuna girdiğiniz zaman Conrad'la çalıştığınız her gün için Tanrıya şükredersiniz."

Michael Sulivan'ın karısı rolünde Jennifer Jason Leigh.

Hall, dönemin ruhuna uygun bir görüntü ve renk vermiş filme. "Renkli bir film olmaması lazımdı" diyor görüntü yönetmeni. "Mümkün olduğu kadar tek renkli bir film çekmeye çalıştım dolayısıyla. Tam bir kara film sayılmaz ama 'soft noir' denebilir belki. Özellikle şapkalı kostümler çok hoşuma gitti. Böylece bir ışığı söndürüp yüzü tamamen gölgede bırakabiliyordum."

Çekimler, Chicago'nun en solgun ve sevimsiz göründüğü kış mevsiminde, Mart ayında başlamış. Ancak filmin bol karlı bir havada başlamasını isteyen yönetmen, istediği miktarda kar bulamayınca suni yollardan yaratmak zorunda kalmış. "Filmdeki hava şartlarını büyük oranda kendimiz yaratmak zorunda kaldık" diyor Mendes. "Kar, yağmur, buz, karla karışık yağmur, hepsini biz yaptık. Korkunç bir havada yolculuk ediyorduk sanki. Filmin ilk 20 dakikasının karlı bir havada geçmesine karar verdiğim güne lanet ettiğim zamanlar olmadı değil." Ama bu, anlatıma katkıda bulunacak bilinçli bir tercihti ve Sam Mendes'in zorlukları yüzünden kararından vazgeçmeye niyeti yoktu. Hikayenin başındaki karlı buzlu havanın buz tutmuş bir dünyayı sembolize ettiğini söylüyor yönetmen. "Duygusal anlamda donmuş bir dünya" diyor. "Babayla büyük oğul, korkunç bir trajediyle başbaşa kalıp eskisinden çok farklı bir ilişki kurana kadar paralize olmuş bir aile sözkonusu. Dolayısıyla iyi, kötüden doğuyor ve önceleri, korunmak için adeta buzda tutulan her şey yavaş yavaş çözülmeye başlıyor."

Sam Mendes'in kılı kırk yaran bir titizlikle çektiği söylenen filmdeki görüntü çalışması çok beğeniliyor. rottentomatoes sitesinin editörü, "Yağmuru, karı ve soğuğu çok iyi kullanan yönetmen, en az karakterleri kadar soğuk, karanlık ve acımasız bir sinemasal dünya yaratmayı başarmış ama yine de Sullivan'la oğlu ve manevi babası Rooney arasındaki ilişkilerde duygusal bir sıcaklığa izin veriyor" diyor. Oyunculukları da çok başarılı bulan yazar şöyle devam ediyor, "Tom Hanks, kelimelere pek az vakit ayıran aksiyon adamı olarak mükemmel bir performans sergiliyor. Oğlu Michael rolündeki genç oyuncu Hoechlin, kafası karışık çocuğu duygusallaşmadan oynamayı başarmış ve Newman, neden bir sinema efsanesi olduğunu bir kez daha kanıtlıyor. Dikkat çekici derecede sevimsiz bir karakter olan Harlen Maguire rolünde, Law yapabileceğinin en iyisini yapıyor. Sam Mendes, filmin en sert anlarında dahi "Azap Yolu"nun babalar ve oğullar üzerine bir film olduğunu unutturmuyor. Filmi, atmosfer yaratmayı başaran bir ganster filmi olmanın ötesine taşıyıp etkileyici bir sanat eseri haline getiren de bu." ■

Dogma usulü aşk başkadır

Sinema tarihinde radikal bir değişiklik yapma iddiasıyla Danimarka'da ortaya çıkan Dogma 95 akımının beşinci filmi "YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN İTALYANCA", hayatları bir İtalyanca kursunda kesişen bir grup insanın öyküsünü anlatıyor. Dogma kurallarına uygun şekilde, omuzda kamera ve doğal ışıkla çekilen film, pek de şanslı sayılmayacak kişilerin hüzünlü ilişkilerini, ümit veren bir tonla konu ediyor. BÜRCU AYKAR

Sinema tarihinde yenilik rüzgarları estirecek, bambaşka bir devrin başlamasına neden olacak ve kendinden sonra gelen yönetmen ve filmleri derinden etkileyecek filmlerin artık yapılamadığını düşünen bir grup Danimarkalı yönetmen, 1995 yılında Dogma 95 (orijinal adıyla Dogme 95) adlı bir akım başlatmaya karar verdiler. Akımın fikir babası "Salgın", "Avrupa" ve "Dalgaları Aşmak" gibi filmlere imza atmış olan Lars von Trier'di. Bol içkili bir gecenin sonunda, von Trier yine bir yönetmen olan Thomas Vinterberg'e, "Gel beraber, sinemada bir akım başlatalım. Bugün sinemada yapılan her şeye karşı olalım. 1960'lardan beri dirilemeyen sinemayı kurtaralım," dedi ve o gece akımın kurallarını belirleyen manifestoyu (bakınız Dogma 95 Manifestosu, nam-ı diğer "İffet Yemini") yazdılar. Von Trier ve arkadaşları, yönetmenler, akımdan çok daha güçlü oldukları için, Fransız Yeni Dalga'sının sinemada fazla bir değişiklik yaratamadığına inanıyorlardı. Ayrıca "auteur" konseptinin burjuva bir bakış açısıyla yaratıldığını ve bunun yanlış olduğunu düşünüyorlardı. Dogma 95'e göre ise sinema kişisel olmamalıydı. Teknolojik ilerlemeler sayesinde artık isteyen herkes film çekebilecek, sonunda sinema demokratikleşecekti. Ancak bireyselliği önlemek için, herkesin uyacağı bir dizi kurala ihtiyaç vardı. Sinema, seyirciyi çeşitli çekim teknikleri ve kurgu ile yanıltmaya çalışmaktan ibaret olmamalı, tüm süslerinden arındırılmalı ve manifestoda belirtilen kurallar sayesinde gerçeğe ulaşmalıydı. Bu akımı başlatırken Lars von Trier, Thomas Vinterberg, Soren Kragh-Jakobsen ve Kristian Levring'in amaçları, kendilerini sinema konusunda yeniden düşünmeye zorlamaktı. Alışılageldik kuralları bir kenara itip, hikaye ve karakterler dışındaki her öğeyi boşverip, seyirciye kanlı-canlı, gerçek insanlar sunmaya çalıştılar. Dogma 95, insanın duygularına yaklaşmasını ve kendiyle yüzleşmesini belgeleyen filmler çekmeyi amaçlıyordu. Kameraman da bu amacın bir parçası olduğundan, onun da duygularını kamerayı tutuşuyla ifade etmesi gerekiyordu. Bu nedenle film çekilirken kamera omuzda taşınmalı, adeta vücudun bir uzantısı olmalıydı. Böylece kameraman oyuncuları takip edecek, oyuncular da kamerayı takip etmek zorunda olmadıkları için özgürleşecekler, farkındalıkları mümkün olan en alt seviyeye inecekti. Prova edilmiş oyunculuk yerine doğaçlama ön plana çıkacak, doğallığı yakalamak daha kolay olacaktı.

Hal-Finn sürekli lokantasındaki müşterileri azarlar.

Dogma filmleri gerçeği tüm çıplaklığı, çirkinliği ve şaşırtıcılığıyla görüntülemeyi hedeflediler. Film çekerken bir takım kurallara bağlı olmak, yönetmenler için teşvik edici ve ilham vericiydi. Manifestoya uymayı bir anlamda oruç olarak görüyor, normalde sine-

İtalyanca kursunda tanışanların hayatları başka noktalarda da kesişir.

Hayat filmin karakterleri için hep zor olmuştur.

Filmdeki karakterler bir arayış içindedirler.

mada kullandıkları araçlardan kendilerini mahrum etmenin, bir sonraki kullanışlarında bu araçların değerini çok daha iyi anlamalarına neden olacağını düşünüyorlardı. Dogma 95'e tüm dünyada çeşitli tepkiler gösterildi. Kimilerine göre dikkat çekmek ve bu sayede para kazanmak için yapılan başarılı bir reklam kampanyasıydı. Diğerlerine göre, herkese film yapımı konusunda eşit şans sağladığı için dahiyane bir fikirdi. Kimine göre tarihin tekrarından, İtalyan Yeni Gerçekçiliği ve Fransız Yeni Dalgası'nın ısıtılıp yeniden önümüze sunulmasından başka bir şey değildi. Kimisi elde tutulan kamera nedeniyle görüntü sallanıp durduğu için, mide bulantısından filmleri seyredemiyor, kimisi ise Dogma'yı bir sürü kötü filmin üretilmesine neden olan bir araç olarak görüyordu. Akıma hayat veren dört Danimarkalı yönetmenle yapılan söyleşiler okunduğunda, ironik tutumları ve Dogma'yı yarı şaka-yarı ciddi bir mesele olarak gördükleri göze çarpıyor. Belki de Dogma filmlerini değerlendirirken, onların alaycı ve kendileriyle dalga geçen tutumlarını da gözönünde bulundurmak gerekiyor. Manifestonun asla uygulanamayacak bazı kurallar içerdiğinin farkındalar ama hem provokatif olmak ve yeni bir şeyler yapmak, hem de biraz eğlenmek istiyorlar.

Akım başladığında dört yönetmen de birer film yapacak ve bu konuyu kapatacaklardı. Çünkü Dogma'nın kendini tekrar etmesi, akımın yenilikçi anlayışıyla örtüşmeyecekti. Ancak dünyada bu görüşü benimseyen ya da işine geldiği için kullanan birçok yönetmen ortaya çıktı. Danimarka yapımı ilk dört filmden sonra dünyanın her yerinden 27 film daha Dogma sertifikası aldı. Üstüne üstlük, manifestonun son kuralını ihlal eden bir şekilde, Lars von Trier'in adı her sertifikalı filmle birlikte anılıyor. Şimdi gelelim ülkemizde gösterime giren ilk Dogma filmi olan "Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca / Italiensk For Begyndere"ye...

Dogma karası romantik komedi

Dogma sertifikası alan onikinci film olan "Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca"ya imza ⇨

DOGMA 95 MANİFESTOSU

İffet Yemini

"Dogma 95 tarafından ortaya konan aşağıdaki kurallara uyacağıma yemin ediyorum:

1. Çekimler yerinde gerçekleştirilmeli. Set dekorları kullanılmamalı. (Eğer hikaye için özel eşyalar gerekiyorsa, çekimler bu eşyaların olduğu yerde yapılmalı.)

2. Kaynağı belli olmayan, görüntüden bağımsız müzik kullanılmamalı. (Eğer sahnenin çekildiği yerde gerçekleştirilmiyorsa, müzik kullanılmamalı.)

3. Omuzda kamerayla çalışılmalı. (Film, kameranın yerleştirildiği yerde geçmemeli. Çekimler, filmin geçtiği yerde yapılmalı.)

4. Film renkli çekilmeli. Özel ışıklandırılma kabul edilemez.

5. Optik çalışmalar veya filtre kullanımı yasaktır.

6. Film sahte olaylar içermemeli. (Cinayetler gerçekleşmemeli, silah kullanılmamalı vb.)

7. Zaman ya da mekan konusunda seyirci şaşırtılmamalı. (Filmde olanlar şu anda ve burada gerçekleşiyor.)

8. Tür filmleri kabul edilemez.

9. Film 35 mm. formatında çekilmeli.

10. Yönetmenin adı jenerikte geçmemeli.

Ayrıca, bir yönetmen olarak kişisel beğenilerimden uzak duracağıma söz veriyorum! Ben artık bir sanatçı değilim. Anın, bütünden daha önemli olduğunu düşündüğüm için, bir sanat eseri yaratmaktan sakınacağıma söz veriyorum. Amacım, karakterlerimin ve mekanlarımın içindeki gerçeği ortaya çıkarmak. Bunu tüm kişisel zevklerim ve estetik kaygılarım pahasına yapmaya çalışacağıma söz veriyorum. Böylece 'İffet Yemini'mi ediyorum."

Kopenhag, 13 Mart 1995, Pazartesi

Dogma 95 adına,
Lars von Trier ve Thomas Vinterberg

Rahip Andreas (solda) karısını yeni kaybetmiştir.

Dogma Usulü Aşk Başkadır

Andreas, karısının ölümünden ne kadar zaman sonra yeniden aşık olabileceğini merak etmektedir.

Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı Ödülü'nü kazanan "Yeni Başlayanlar için İtalyanca", bir kadın yönetmenin çektiği ve aşkı merkez alan ilk Dogma filmi olması nedeniyle görülmeyi hakediyor.

atan Lone Scherfig, Dogma manifestosuna uyarak film çeken ilk kadın yönetmen olma özelliğini taşıyor. Film, konusu aşk olduğu ve basında bir romantik komedi olarak adlandırıldığı için, ilk bakışta bir Dogma filminin özelliklerine ters düşecek öğelere sahipmiş gibi görünüyor. Ne de olsa manifestonun sekizinci kuralı, tür filmlerinin kabul edilmez oluşu. Ancak, konusu bir dizi tesadüf eseri bir dil kursunda biraraya gelen insanların aralarındaki ilişkiler ve onların aşkları da olsa, insan doğasını korkusuzca ele alan Dogma filmlerinin etkisi hissediliyor. Hikaye Danimarka'nın soğuk atmosferinde başlıyor. Karakterlerimiz, hayatlarından memnun olmayan, mutluluğu bir türlü yakalayamamış, hem kişisel yetersizlikleri, hem de hayatın onlar için hazırladığı kötü kaderleri nedeniyle acı çeken altı kişi. Tüm talihsizliklerine, başlarına gelen kötü olaylara rağmen umutlarını koruyorlar. Yaşama tutunmaya çalıştıklarının göstergesi ise bir İtalyanca dil kursuna katılmaları. Zaten filmin adındaki "yeni" ve "başlamak" gibi kelimeler de, tüm engellere rağmen karakterlerin yitirmedikleri umutlarını çağrıştırıyor. Filmin afişinde de yer verilen, filmden bir replik ise bu kursa gidenlerin ruh halini ve bu kurstan beklentilerini kısa ama net bir şekilde ortaya koyuyor: "-Evli misiniz?

- Hayır ama İtalyanca kursuna gidiyorum."

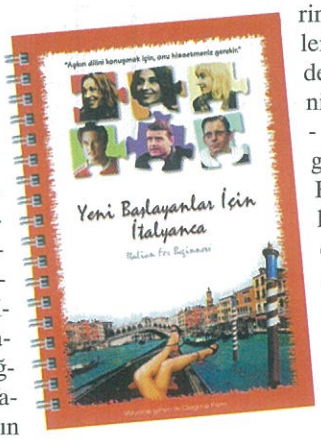

Kimi dışarıda tanışan, kimi kendileri de bilmedikleri şekilde birbirleriyle bağlantılı olan altı kişi İtalyanca kursunda biraraya gelirler. Jorgen Mortensen iktidarsız olduğuna inanan ve bu korku yüzünden kimseyle beraber olamayan bir otel işletmecisidir. Hal-Finn (Lars Kaanlund) müşterilerini sürekli azarlayan, onlara yeme adabı konusunda nutuklar çeken sivri dilli bir lokanta işletmecisidir. Guila (Sara Indrio Jensen) onunla çalışan ve Danca bilmediği için güçlük çeken İtalyan bir garsondur. Karısını daha yeni kaybetmiş olan üzüntü içindeki rahip Andreas (Anders W. Berthelsen), bir süreliğine kendinden daha yaşlı olan bir rahibin yerine getirilmiştir. Çünkü yaşına rağmen pek de hoşgörülü olmayan bu din adamı, kilise orgçusunu pencereden aşağıya atmıştır. Sakarlığı nedeniyle şimdiye kadar 43 tane iş değiştirmiş olan, son olarak bir fırında çalışmaya başlayan Olympia (Anette Stovelbaek) baskıcı babasıyla aynı evde yaşamakta ve ona bakmaktadır. Kuaför Karen (Ann Elonora Jorgensen) ise sürekli hasta annesiyle uğraşmak zorundadır. Altı hüzünlü insanın hayatı, bir kaçamak olarak gördükleri İtalyanca derslerinde kesişir. Ne de olsa tüm göndermeleriyle "İtalya" ve "İtalyanca", soğuk bir şehirdeki dertli insanların yaşamını biraz olsun aydınlatacak güce sahiptir.

Sonunda hepsi Venedik'te bir tatilde biraraya

Kursta tanışanlar, ortak yönlerini keşfedip, birbirlerine yakınlaşırlar.

Hayatlarındaki ters giden şeylere rağmen umutlarını yitirmeden keyif almaya çalışırlar.

gelirler ve hayatlarını değiştiren dil kursuna birlikte kadeh kaldırırlar. Konusuna bakıldığında bilindik bir formülü kullanıyor izlenimi verse de, "Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca", hayatın kara yönlerine verdiği ağırlıkla mizahı dengeli bir şekilde harmanlayarak farklı bir çizgiyi yakalıyor. Aşık olan, kursa giderek hayatlarının değişmesine neden olan bu insanlar, seyircinin kendini uzak hissetmeyeceği kişiler. Onlar zaafları, korkuları ve idealize edilmemiş ilişkileriyle sıradan insanlar. Yönetmen Scherfig, "Dogma'nın en ciddiye aldığım ilkesi, hikayeyi en gerçekçi ancak en az klişe yolla anlatma prensibiydi," diyor ve ekliyor, "Filmin hikayesini yazarken, çekimlerin geçeceği yer belliydi zaten. Çoğu sahnede, gerçek hayata dair mekanlar, kıyafetler hatta isimler kullanıldı. Filmin çekileceği mekanı değiştirmeye kalkmak yerine, mekanın filmin dokusuna nüfuz etmesini tercih ettik. Tüm bunlara karşın elbette çekim için bir takım düzenlemelerde bulunuldu."

Aile ilişkileri, bu ilişkilerin pek de pembe olmayan yönleri konusunda ağır yorumlar yapan film, ilk olarak 2000 yılında Berlin Film Festivali'nde gösterildi ve Gümüş Ayı ve FIPRESCI Ödülleri'ne layık görüldü. Toplam Avrupa hasılatı 10 milyon doların üzerinde olan onikinci Dogma filmi, ayrıca bu sene İstanbul Film Festivali'nde en çok bilet satılan film oldu. Dogma 95 akımı hakkında ne düşünülürse düşünülsün, "Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca", bir kadın yönetmenin çektiği ve aşkı merkez alan ilk Dogma filmi olması nedeniyle görülmeyi hakediyor. Manifestonun kurallarına ne kadar uyduğu çok da önemli değil. Önemli olan Dogma ruhuna, romantizm, hüzün ve mizah eklenerek nasıl bir yapıt ortaya konduğu. Ne de olsa kurallar yıkılmak içindir. Ben de bu yazıda iki kere yönetmenin adını geçirerek, onuncu kuralı ihlal ettim zaten... ■

İLK DÖRT DOGMA FİLMİ

DOGMA # 1: FESTEN

ŞÖLEN

Yön: Thomas Vinterberg. Oyn: Ulrich Thomsen, Henning Moritzen, Thomas Bo Larsen, Paprika Steen. 1998, Danimarka yapımı.

Helge Klingenfeldt altmışıncı doğumgününü kutlamak için ailesini şehir dışındaki büyük malikanesinde toplar. Çocukluklarının geçtiği yere geri dönmek ve içkili bir ortamda ailenin tüm üyeleriyle birlikte olmak, kardesler arası anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına zemin hazırlayacak, aile üyelerinin birbirleriyle sorunları meydana çıkacaktır. Kızlarından biri daha yeni intihar ettiği için Helge, yemekte yaptığı konuşmada ondan bahsetmek ister. Ancak bunu ağlamadan yapamayacağını farkedince oğlu Christian'dan birseyler söylemesini ister. Christian'ın yaptığı konuşma sırasında açık ettiği aile sırları, tüm misafirleri sok edecek, babasını rezil bir duruma düşürecektir. Danimarka burjuvazisini yerden yere vuran, aile içi taciz ve ırkçılık gibi konuları gündeme getiren film, 1998 yılında Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday gösterilmis, Thomas Vinterberg Özel Jüri Ödülü'ne layık görülmüştü.

DOGMA # 2: IDIOTERNE

GERİZEKALILAR

Yön: Lars von Trier. Oyn: Bodil Jorgensen, Jens Albinus, Anne Louise Hassing. 1998, Danimarka yapımı.

Büyük bir evde hep beraber kalan bir grup insan gerizekalı taklidi yaparak yaşarlar. Amaçları, her türlü kontrol mekanizmasından sıyrılarak, içlerindeki gerçeğe ulaşmaktır. Şehrin çeşitli yerlerinde de gerizekalı taklidi yaparak, insanların ne tepki vereceklerini görmek isterler. İçlerindeki çocuğa ve gerçeklere ulaşabilmek için, o güne kadar alıştıkları ve hayatlarını kısıtlayan kurallardan kopmaları gerektiğini düşünürler. Burjuva yaşantısına eleştiriler içeren, kimilerince oldukça rahatsız edici bulunan film, 1998 yılında Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday gösterilmisti. Filmin hikayesi, bir anlamda Lars von Trier'in Dogma 95 ile sinemada yapmak istediklerini yansıtıyordu.

DOGMA # 3: MIFUNES SIDSTE SANG

MIFUNE

Yön: Soren Kragh-Jakobsen. Oyn: Iben Hjejle, Anders W. Berthelsen, Jesper Asholt. 1999, Danimarka yapımı.

Patronunun kızıyla evlenmek üzere olan Kresten babasının öldüğünü öğrenince, uzun yıllar önce terkedip geride bıraktığı aile çiftliğine geri döner. Niyeti, zihinsel özürlü kardeşine bakacak birini bulup, şehirdeki hayatına devam etmektir. Gazeteye verdiği ilana bir fahişe olan Liva başvurur ve kardeşine bakmaya başlar. Kresten'in şehir dışına yaptığı seyahat tahmininden uzun sürer. Sürdürdüğü yasamdan uzak kalmak, hayatıyla ilgili bazı gerçekleri görmesini sağlayacaktır. Soren Kragh-Jakobsen bu film ile Berlin Film Festivali'nde Gümüs Ayı Ödülü'ne layık görülmüstü.

DOGMA # 4: THE KING IS ALIVE

KRAL YAŞIYOR

Yön: Kristian Levring. Oyn: Miles Anderson, Romane Bohringer, David Bradley, David Calder, Bruce Davison, Brion James, Peter Khubeke,Vusi Kunene, Jennifer Jason Leigh. 2000, Danimarka yapımı.

Bir grup turist Afrika'da bir çölün ortasında mahsur kalırlar. Rehberlerini yardım istemeye gönderdikten sonra, tesadüfen bulduklan ve tek yiyecek stokları olan konserve havuçları yiyerek kurtarılmayı beklemeye baslarlar. Kızgın güneşin altında bütün gün yapacak hiçbir seyleri olmadığı için ümitlerini canlı tutmak gün geçtikçe daha zor hale gelmektedir. Aralarından tiyatrocu bir adam ezbere bildiği "Kral Lear" oyununu hazırlamalarını teklif eder. Böylece roller dağıtılır ve provalara baslanır. Azalan yiyecek stoğu, iklim kosulları, beklemenin çıldırtıcılığı yavas yavas herkesin ruh halini değiştirecek, herkesin çirkin yönleri bir bir ortaya çıkacaktır. "Kral Yaşıyor", İskandinavya'nın dışında ve İngilizce çekilen ilk Dogma filmiydi.

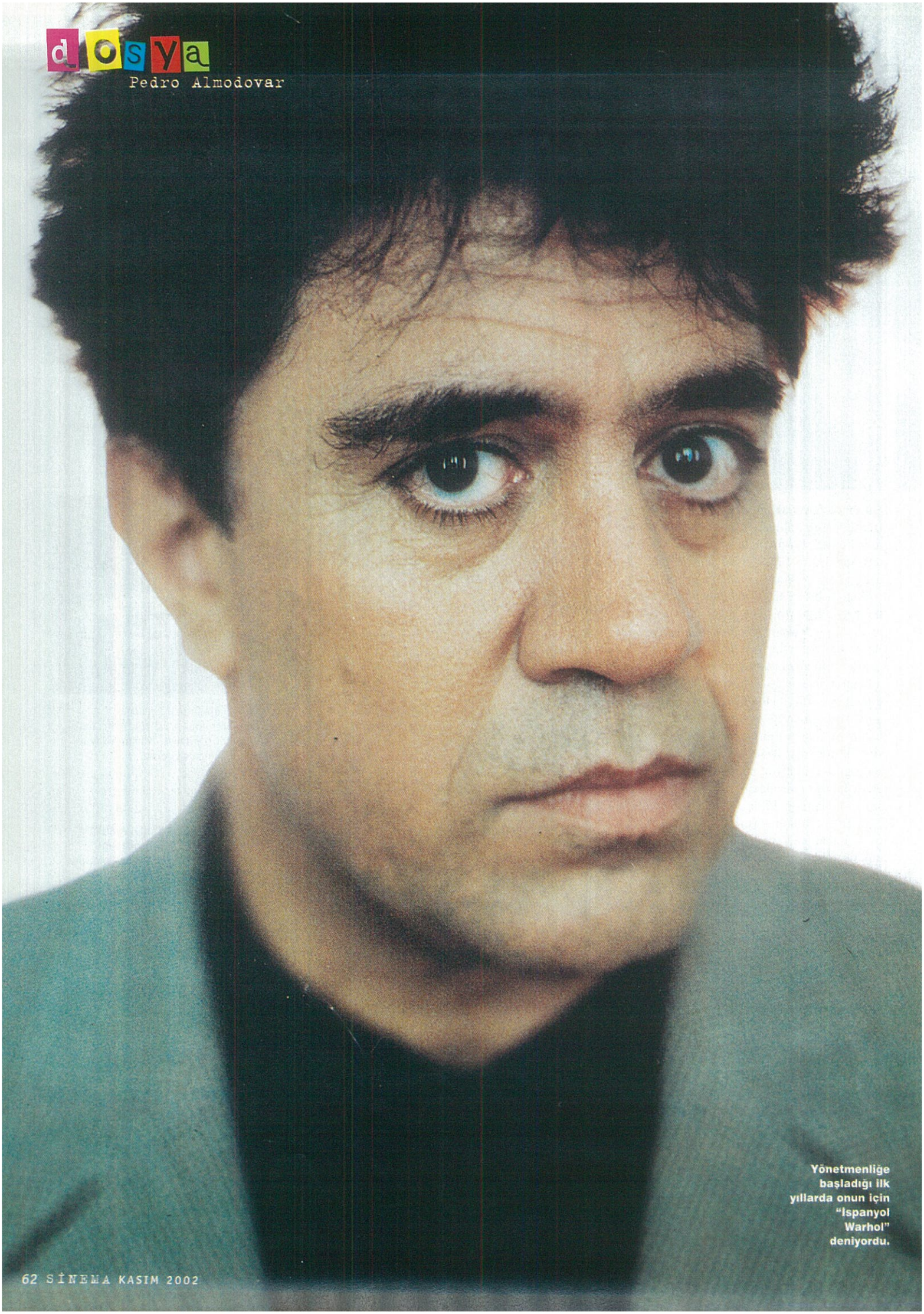

Yönetmenliğe başladığı ilk yıllarda onun için "İspanyol Warhol" deniyordu.

Pedro hakkında her şey

İspanyol Sineması'nın yetiştirdiği en büyük yeteneklerden PEDRO ALMODOVAR bu ay yeni filmi "Konuş Onunla" ile karşımıza çıkıyor. '80'li yılların başlarında düşük bütçeli ve edepsiz filmlerle başlayan sinema serüvenine, son 5 yıldır olgun ve daha sade bir tarzla devam eden yönetmenin hayat hikayesi, sineması ve esin kaynakları üzerine...

ENGİN ERTAN

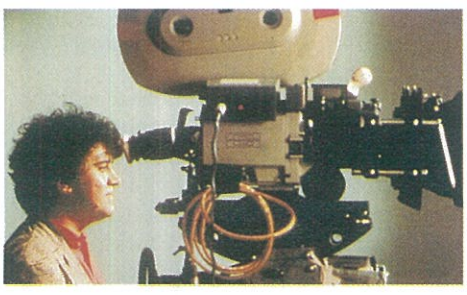

Geçirdiği trafik kazasından sonra hafızasını kaybeden adam, yatmakta olduğu hastanede kızkardeşi tarafından ziyaret edilir. Kızkardeş, ağabeyinin geçmişi hatırlamasına yardımcı olmak için yanında eski aile fotoğraflarını getirmiştir. Kardeşi olduğunu söyleyen kadının uzattığı fotoğraf adamı şaşkına çevirir. Kadının "Bak, ikimizin çocukluğu" diyerek uzattığı fotoğrafta iki erkek çocuk gözükmektedir. Böylece adam kızkardeşinin bir transseksüel olduğunu öğrenir.

Bu sahne Pedro Almodóvar'ın 1986 yapımı filmi "Arzunun Kanunu"nda yer alıyor. Belki bir Almodóvar filminden olduğunu söylemeye gerek yok, çünkü onun mizah anlayışının en tipik örneklerinden birisi bu sahne. Ancak yönetmenin sinemasının nasıl bir şey olduğunu tek başına ifade ettiğini de söyleyemeyiz. Ne de olsa çok sayıda kaynaktan beslenen, zengin bir kolaj Almodóvar'ın sineması. Ancak bir o kadar da özgün... Dolayısıyla yönetmenin sineması, üzerine yazılacak uzunca bir yazıya yetecek kadar bol malzeme barındırıyor.

Pedro Almodóvar, 1951 yılında İspanya'nın La Mancha bölgesindeki bir kasabada, Calzada de Calatrava'da doğmuş. Yoksulluğun hakim olduğu La Mancha'da geçen 8 yılın ardından ailesiyle beraber Extremadura'ya göç etmiş. Katolik eğitimi aldığı ve kilise korosunda şarkı söylediği çocukluğu boyunca kendini yaşadığı çevre içinde bir yabancı gibi hissetmiş. Madrid'e gitmeyi bir saplantı haline getirdiği, kendini kitap okumaya ve film izlemeye verdiği, François Sagan'ın, Mika Waltari'nin, Morris West'in romanlarını yalayıp yuttuğu, Bette Davis ve Mae West'in filmlerini ezberlediği ve Tanrı'ya olan inancını sorguladığı bir dönemmiş bu.

Aynı yıllarda "Kızgın Damdaki Kedi"yi izlediğinde tüm yabancılık hissi bir anlam kazanmış. Kendini "Günah ve yozlaşmadan ibaret bir hayat" olarak nitelemiş. Başka bir deyişle yeteneğinin farkına varmış. Artık başkente gitme hayalini gerçekleştirmek ve üretmek zorunluluk haline gelmiş.

Yeniyetmelik dönemi boyunca film izleyerek sinemayı öğrenmeye çalışmış. Alfred Hitchcock (ki kendisi için en büyük ilham kaynağı olduğunu söyler), Billy Wilder, Luis Buñuel ve elbette Douglas Sirk filmleriyle ona yol göstermişler. '60'ların sonunda artık genç bir delikanlı olan Pedro Almodóvar, küçük kasabasını terk edip, Madrid'in yolunu tutmuş. Amacı film okumak ve yönetmen olmakmış ancak diktatör Franco Ulusal Sinema Okulu'nu kapattığı için bu mümkün olmamış. Geçinmek için çeşitli işlerde çalışan Almodóvar, bir yandan hikayeler yazmaya devam etmiş. Telefonica'da (İspanya'da bir telefon şirketi) sürekli bir iş bulduğundaysa, ilk Super 8 kamerasını almak için gerekli parayı biriktirmeye başlamış.

Aynı yıllarda Madrid'deki kültür hayatı son derece hareketliymiş. Çeşitli çizgi romanlarda ve "yeraltı" dergilerinde çalışan Almodóvar, zamanla kısa film çekecek imkan ve çevreyi edinmiş. Artık Madrid'in altkültür yaşantısının renkli simaları arasına katılan yönetmen, 1974 - 1980 yılları arasında 11 tane kısa film çekmiş. Sessiz olarak çektiği ve bizzat kendisinin seslendirdiği bu filmler belirli çevrelerde ününe ün katmış. Aynı dönemde bir kısa roman yazan, çeşitli dergi ve gazetelerde denemeleri çıkan Almodóvar, bir yandan da Los Goliardos isimli tiyatro grubunda ilk oyunculuk deneyimlerini yaşamakta ve Fany McNamara ile bir punk grubunda faaliyet göstermekteymiş. Almodó-

"Kika"da Veronica Forque (soldaki) ve Rossy de Palma.

Yönetmen "ihtiras Labirenti"nde, ilk deneyimine oranla dramatik yapıya biraz daha özen gösteriyor ve mizah anlayışını sadece şok edici öğelere dayandırmayarak bir komedi tarzı geliştirmeye çalışıyordu.

var & McNamara adını verdikleri bu grup, Madrid'deki kültürel hareketin simgeleri arasına girmiş.

Los Goliadros'ta, sonraki filmlerinin çoğunda rol alacak Carmen Maura ile tanışmış. Maura ve gruptan bir diğer arkadaşı, Félix Rotaeta, ilk 16 mm filmini çekmesi için Almodóvar'a destek olmuşlar. Böylece ortaya "Pepi, Luci, Bom ve Diğer Kızlar" (Pepi, Luci, Bom y otras chicas del montón) çıkmış.

1980 yılında gösterime giren "Pepi, Luci, Bom ..." tam Almodóvar'a yakışacak bir başlangıç. Yarım milyon pesetaya mal olan film, hafta sonları gönüllüler ve yönetmenin arkadaşlarıyla çekilmiş. Bu şartlar altında 1 yılda tamamlanan "Pepi, Luci, Bom ..." kendi ülkesinde bir kült filme dönüşmüş ve Madrid'deki Alphaville Sineması'nda tam 4 yıl boyunca geceyarısı sineması programında yer almış.

Film, bir polisin (Félix Rotaeta) tecavüzüne uğrayan Pepi'nin (Carmen Maura) intikam çabalarını anlatmaktadır. Aslında Pepi'nin esas kızdığı tecavüz değil, satmayı düşündüğü bekaretinin gitmesidir. Polisten intikam almak için önce onu bir punk grubunun elemanı olan arkadaşlarına dövdürür. Ancak dayak yiyen polisin ikiz kardeşidir. Bu hatanın ardından yeni bir plan geliştiren Pepi, polisin karısı Luci'ye (Eva Siva) yakınlaşır. Çok geçmeden gizli bir mazoşist olduğu ortaya çıkan Luci, Pepi'nin lezbiyen arkadaşı Bom (Olvido Gara) ile bir ilişkiye başlar.

"Pepi, Luci, Bom ...", Pedro Almodóvar için son derece önemli ve etkileri büyük ölçüde yönetmenin ilk dönem filmlerinde hissedilen iki ünlü ismi akla getiriyor: Andy Warhol ve John Waters. Almodóvar'ın bu ilk filmi, Andy Warhol'un yapımcılığı ve Paul Morrissey'in yönetiminde çekilen yeraltı filmlerinin doğaçlama tarzından çok şey ödünç almış. Yırtıklığı ve edepsizliğiyse büyük ölçüde John Waters'dan geliyor. Özellikle Bom'un Luci'nin yüzüne işediği sahne, hele filmin çekildiği dönemde, çoğu kişi için şok edici olmuştur muhakkak.

Yönetmenin ikinci filmi olan, 1982 yapımı "İhtiras Labirenti"nin (Laberinto de pasiones) yapımcılığını, "Pepi, Luci, Bom ..."u 4 yıl boyunca gösterecek Alphaville Sineması üstlendi. Yönetmen bu filmde, ilk deneyimine oranla dramatik yapıya biraz daha özen gösteriyor ve mizah anlayışını sadece şok edici öğelere dayandırmayarak bir komedi tarzı geliştirmeye çalışıyordu.

Almodóvar'ın neredeyse tüm filmlerinde önemli bir yer tutan Madrid'in başrolde olduğu "İhtiras Labirenti", bir dizi garip aşk öyküsü anlatır. Bu yapı, yönetmenin sonraki kimi filmlerinde de tekrarlayacağı, çok sayıda karakter ve hikaye üzerine kurulu dramatik yapı anlayışının da ilk örneğidir. Filmin başkarakterleri; bir nemfoman olan Sexilia (Cecilia Roth), babası tahttan indirildikten sonra yaşadığı Arap ülkesinden Madrid'e kaçan eşcinsel prens Riza Niro (Imanol Arias), Riza'yı bulmak amacıyla Madrid'e gelen İranlı şeriatçılar arasındaki koku alma güdüsü fazla gelişmiş gizli eşcinsel Sadec (Antonio Banderas) ve sürekli babasının tecavüzüne uğrayan Queti'dir (Marta Fernández Muro). Onları buluşturan bir dizi komik olay pop kültürüne yapılan referanslar, bizzat Almodóvar'ın yazıp seslendirdiği punk şarkılar ve edepsizlikle süslenir. Sonuçta ortaya Madrid'de belirli çevrelerin hayranlıkla karşıladığı bir diğer kült film çıkar. Eleştirmenlerse çoğunlukla Almodóvar'ı yüzeysel ve bayağı bulduklarını belirtirler. Ancak yönetmen çoktan İspanyol Sineması'nın yaramaz çocuğu oluvermiş ve yurt dışında da dikkat çekmeye başlamıştır.

Belki de eleştirmenlerin kendisini ciddiye almamalarına cevap olarak, üçüncü filminde daha ciddi bir hikaye anlatmaya soyundu yönetmen. 1983 yapımı "Karanlık Alışkanlıklar" (Entre tinieblas) Katolik Kilisesi'ne mizahi ve eleştirel bir bakıştı. Elbette Almodóvar'a özgü kimi aşırılıklardan da nasibini

"Matador", Almodóvar'ın daha stilize bir sinema yapmaya yöneldiğinin ve ilk dönem filmlerinde ucuzluğun bir parçası olan kitsch estetiği görsel bir tarza dönüştürme çabasının örneğiydi.

almıştı. Filmin rahibeleri lezbiyen ve uyuşturucu bağımlısıydılar. Ancak yönetmen "Karanlık Alışkanlıklar" aracılığıyla sinemasını en çok etkileyen tarzlardan birine, melodram sinemasına yakınlaşıyordu. Ne yazık ki mizah ve melodramı biraraya getirme yönündeki bu ilk ciddi girişimi tam bir başarıyla sonuçlanmadı. Yine de kimi fetiş Almodóvar oyuncularının (Carmen Maura, Cecilia Roth, Marisa Paredes, Chus Lampreave) varlığı ve içerdiği bazı unutulmaz anlarla (rahibelerin uyuşturucu tripleri gibi) kendini izlettiren bir filmdi.

Aynı yolda ilerlediği dördüncü filmi "Bunu Hak Edecek Ne Yaptım?" (¿Qué he hecho yo para merecer esto?!!) ise adının festivallerde duyulmasını sağlayan film oldu. Bir ev kadınının (Carmen Maura) etrafını kuşatan garip aile bireylerine dayanma çabasını anlatan film, Almodóvar'ın kadın karakterlere ve onların dünyalarına ait filmler yapmaya yönelik tutkusunun da belirgin bir örneğiydi. "Karanlık Alışkanlıklar"ın aksine, bu filmde bir aile melodramını absürd mizah anlayışıyla harmanlamayı beceriyordu. Başka bir deyişle "Bunu Hak Edecek Ne Yaptım?", Almodóvar'ın kendi sinema dilini oluşturmasında ilk önemli adımdı. Önceki filmlerinde punk kültürünün gölgesinde kalan kitsch sanat yönetimiyse bu filmde kendini iyice belli ediyordu. Özellikle Verónica Forqué'un canlandırdığı fahişe Cristal'in dairesi, Almodóvar dünyasının tipik bir örneği olarak akıllara kazınıyordu.

Aynı dönemde (1983-1984 yılları arasında) Pedro Almodóvar, Madrid'deki La Luna dergisi için bir yazı dizisi hazırladı. Patty Diphusa isimli, uydurma bir porno yıldızının güncesi niteliğindeki bu yazılar kısa zamanda birer klasiğe dönüştü. Patty'nin anıları da Almodóvar filmleri gibi hem mizahi hem de hüzünlüydüler. Başta Patty'nin yazarıyla sohbet ettiği bölüm (tıpkı Almodóvar'ın 1984 yılında kaleme aldığı "Öz Söyleşi"si gibi) olmak üzere bu yazı dizisi yazar/yönetmenin iç dünyası ve takıntılarıyla ilgili pek çok ipucu taşımaktaydı.

1985 yılında yönettiği "Matador" sayesinde izleyici Almodóvar'ın bir diğer takıntısıyla tanıştı: Tutku... Film yönetmenin daha stilize bir sinema yapmaya yöneldiğinin ve ilk dönem filmlerinde ucuzluğun bir parçası ⇨

Yönetmen "Yüksek Topuklar"ın tanıtım fotoğraflarından birisinde oyuncularıyla...

"Annem Hakkında Her Şey"

Yoksul bir kasabadan gelen ve ilk filmleri eleştirmenlerden rağbet görmeyen Pedro Almodóvar, artık tüm sinema dünyasının takip ettiği bir isme dönüşmüştü.

olan kitsch estetiği bir görsel tarza dönüştürme çabasının örneğiydi. Ölüm ve cinsellik arasındaki bağları araştıran, nekrofiliden röntgenciliğe pek çok cinsel takıntıyı kullanan bu kara komedi büyük başarı kazandı. Almodóvar'a gerek İspanya'da gerekse İspanya dışında çeşitli ödüller getirdi.

1986 yılındaki "Arzunun Kanunu" (La Ley del deseo) Almodóvar'ın en özgür çalıştığı ve sineması açısından en belirleyici filmlerinden birisi oldu. Kardeşi Agustín Almodóvar ile beraber kurduğu prodüksiyon şirketi El Deseo (Arzu anlamına geliyor) bünyesinde gerçekleştirilen ilk filmdi "Arzunun Kanunu". Şirketin ve filmin isimlerindeki ortaklık düşünülürse, altıncı uzun metraj filmi yönetmenin sinemasında herşeyin iyiden iyiye yerine oturmasını ve Almodóvar'ın sinemasının niteliklerini kesin olarak belirlemesini de müjdeliyordu.

"Arzunun Kanunu" hem yönetmenin ilk dönemine ait uçukluk ve edepsizliklere hem de sonraki filmlerindeki olgunluk ve görsel estetiğe sahip olması nedeniyle eşsiz bir Almodóvar deneyimidir. Aynı zamanda, kendisinden sonra gelen "Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar"la (Mujeres al borde de un ataque de nervios) başlayacak popülerleşme süreci öncesinde, yeraltı sinemasına yapılan görkemli bir elveda olduğu da söylenebilir.

1987 yapımı "Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar" tüm dünyada büyük ilgi gördü. En İyi Yabancı Film dalında Oscar'a aday oldu ve pek çok önemli ödül kazandı. "Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar", Almodóvar'ın o döneme değin yönetmen ve senarist olarak en büyük başarısıydı. Hemen her dakikasında izleyicinin karşısına yeni bir espri çıkartan ve çok sayıdaki karakterlerini öykü içerisinde ustalıkla biraraya getiren bir filmdi. Almodóvar'ın ışık ve renk kullanımına, sanat yönetimine, kostüm tasarımına etki eden kitsch görsel estetiği burada stilize bir gösteriye dönüşüyordu. Çizgi roman ve tiyatro arasında bir noktada duran görsel yapısıyla benzersiz bir hal kazanan film, yönetmenini Avrupa Sineması'nın gözdeleri arasına sokuverdi. Yoksul bir kasabadan gelen ve ilk filmleri eleştirmenlerden rağbet görmeyen Pedro Almodóvar, artık tüm sinema dünyasının takip ettiği bir isme dönüşmüştü.

1989 yılında yönettiği "Bağla Beni" (¡Átame!), Almodóvar usulü saplantılı bir aşk hikayesi anlatmaktaydı. Akıl hastanesinden çıkan Ricky (Antonio Banderas) hayranı olduğu porno yıldızı Marina'yı (Victoria Abril) kaçırır. Amacı kadının kendisine aşık olmasını sağlamaktır. Tipik bir Almodóvar filmi olan "Bağla Beni" yönetmenin hayranlarınca şevkle karşılandı. Tıpkı "Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar"da olduğu gibi, bu filmde de özellikle iç mekanlarda ışık ve renk kullanımı son derece başarılıydı. Komediden melodrama uzanan şaşırtıcı senaryosu da tam kıvamındaydı. Akıllara zarar korku filmi seti, Victoria Abril ile oyuncak bir dalgıç arasında küvette geçen sahne ve göz yaşartan finaliyse unutulmazdı. Ancak konusu nedeniyle filmi seksist bulanlar oldu. Bu nedenle yönetmen farklı tepkilerle karşılaştı. ABD'de başının sansürle derde girmesi de filmin etrafında oluşan tartışmalara hız kazandırdı.

Belki bu tartışmalardan sıkıldığı için olsa gerek, Pedro Almodóvar 1991 yılında yönettiği "Yüksek Topuklar" (Tacones lejanos) ile mizahın dozunu azaltıp, melodrama ağırlık verdi. İçerdiği kimi son derece komik anlar bir yana, filmin Bergman'ın "Güz Sonatı"na bir saygı duruşu olduğunu söylemek bile bu durumu açıklamaya yeterli olabilir. Almodóvar'ın bu olgunlaşma çabası farklı tepkiler gördü. Film olumlu eleştiriler topladığı ve çeşitli ödüllere layık görüldüğü gibi, yönetmenin bazı hayranlarından pek itibar görmedi.

"Almodóvar olgunlaşıyor mu?" soruları zi-

"İhtiras Labirenti"

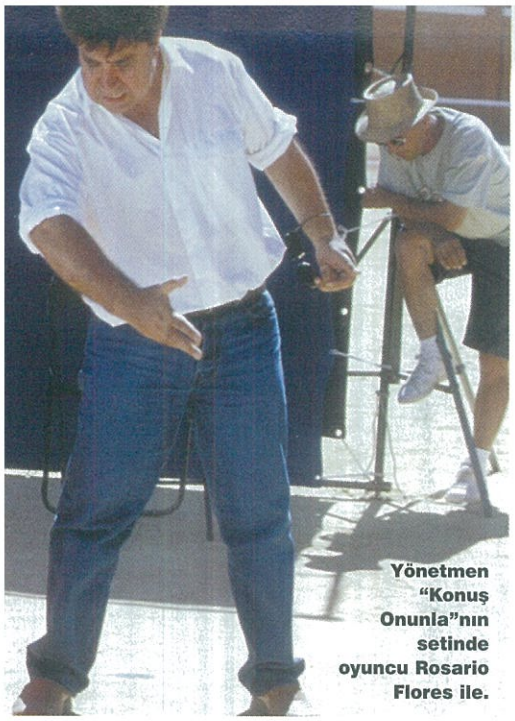

Yönetmen "Konuş Onunla"nın setinde oyuncu Rosario Flores ile.

hinleri kurcalarken, yönetmen izleyicilere bir diğer sürpriz yaptı. 1993 yapımı "Kika" uçuk kaçık, rengarenk, eğlenceli, belden aşağı ve politik açıdan hiç de doğru olmayan bir komediydi. Kısacası tipik bir Almodóvar filmi. Ancak film uzunca bir tecavüz sahnesi sebebiyle kimi feminist grupların tepkileriyle karşılaştı. Diğer yandan, Almodóvar mizaha dönüş yapmış olsa da eski filmleri kadar eğlenceli bir iş çıkartmadığı için tepki gösteren hayranları da mevcuttu. Dolayısıyla "Kika" ne başarılı ne de başarısız bir film olarak yönetmenin filmografisinde yerini aldı.

İki yıllık bir aradan sonra çektiği "Sırrımın Çiçeği" (La Flor de mi secreto) Almodóvar'ın klasik sinemaya en yakın tarzdaki filmi oldu. Mizah duygusunu ve filmlerinin olmazsa olmazı kitsch estetiği elinden geldiğince kontrol altında tutmaya çalışan Almodóvar, başrol oyuncusu Marisa Paredes'den son derece iyi bir performans alıyordu. Fakat kendi sinemasının özgün yönlerinden kısmen de olsa uzaklaşması tatmin edici olmayan bir sonuç vermişti. Yine de filmin '50'li yılların Amerikan melodramlarına yakın yapısı gözden kaçacak gibi değildi.

Yönetmen 1997'de çektiği "Çıplak Ten" (Carne trémula) ile bu gelgitli döneme bir son verdi. Artık belli bir olgunluk taşıyan, daha ziyade usta yönetmen kimliğine yaraşır filmler çekmeye karar vermişti Almodóvar. Eski tarzına yakın bir öyküden mizahı çıkartmak yerine, sağlam bir melodrama ufak dozda mizah eklemeyi tercih etmesi yerinde bir karardı. Ayrıca bu filmle beraber sinemaskop çalışmaya başlıyordu. Kendi söylediklerine bakarsak, sinemaskop yalan söyleme ihtimalini düşüren ve yakın planlar başta olmak üzere yarattığı mizansenlerde ne anlatmak istediğini çok daha etraflıca düşünmesine yol açan bir format. Sırf bu zorlayıcı tercih bile, Almodóvar'ın sinemasının "Çıplak Ten" ile aldığı yeni yönün ve olgunluk döneminin başlangıcının kanıtı gibi.

1999 yılında yönettiği "Annem Hakkında Her Şey" (Todo sobre mi madre) gösterime girdiği her yerde hayranlıkla karşılandı. Bu filmle Almodóvar kendisine esin kaynağı olanlara, başka bir deyişle annesine, kadın oyunculara, fahişelere ve travestilere bir saygı duruşunda bulunuyordu. Mizah ve melodramı belki de en kusursuz şekilde dengelediği filmi olan "Annem Hakkında Her Şey", hemen yönetmenin olgunluk döneminin başyapıtı olarak nitelendirildi.

Almodóvar'ın ülkemizde bu ay gösterime giren yeni filmi "Konuş Onunla" (Hable con ella) da "Çıplak Ten" ve "Annem Hakkında Her Şey"in izinden gidiyor. Yönetmenin sinemasından alışık olduğumuz kimi temaları bu filmde de görmek mümkün. Aralarından ilk olarak dikkat çekeniyse alışılagelmedik, saplantılı bir aşk hikayesi. Ancak yönetmen bu filminde mizaha neredeyse hiç yer vermiyor. Melodrama yakın duran öyküsünü fazla sulandırmadan anlatmayı tercih ediyor. Filmin dramatik yapısı da önceki filmlerine oranla daha karmaşık. Almodóvar hikayesini karakterlerin biraraya geldiği anlarda parçalara ayırıyor ve zamanda ileri-geri gitmekten çekinmiyor. Hatta "Konuş Onunla" için, Almodóvar'ın olgunluk döneminin yönetmenlik sanatı açısından en iddialı ve en zorlayıcı filmi diyebiliriz. Eski hayranları mizahın eksikliğinden yakınacak olsalar bile, karşımızdaki yönetmenin ustalıkla kotardığı ve son derece etkileyici bir film özetle.

Pedro Almodóvar düşük bütçeli ve fazlasıyla serbest filmlerle başlayıp, görece olarak aklı başında ve olgun filmlere uzanan bir filmografiye sahip. Ancak çektiği her film benzerine rastlanmayacak bir özgünlük taşıyor. Bunun başlıca sebebi kuşkusuz Almodóvar'ın yeteneği ve zekası. Ancak esin kaynaklarının genişliği de bu özgünlüğün dayanaklarından birisi. Yazının başında, sineması için zengin bir kolaj tanımlamasını kullanmamızın nedeni de bu. Bu kolajın içinde Amerikan Yeraltı Sineması'na da yer var, Buñuel'e de, Douglas Sirk'e de, Fassbinder'e de... Bazen bir pembe dizinin yapaylığıyla bazense hayatın gerçekleriyle karşılaşmak mümkün Almodóvar filmlerinde. Gerçek veya gerçeküstüden çok, kendisinin de söylediği gibi hiperrealist filmler bunlar. Başka bir deyişle, hayatın kendisinden bile daha gerçekler. Hayata filmlerinde kazandırdığı bu bakış açısı ve melodram sinemasına getirdiği yepyeni anlayış bile Pedro Almodóvar'ı günümüz sinemasının en önemli yönetmenlerinden birisi yapmaya yeterli. ■

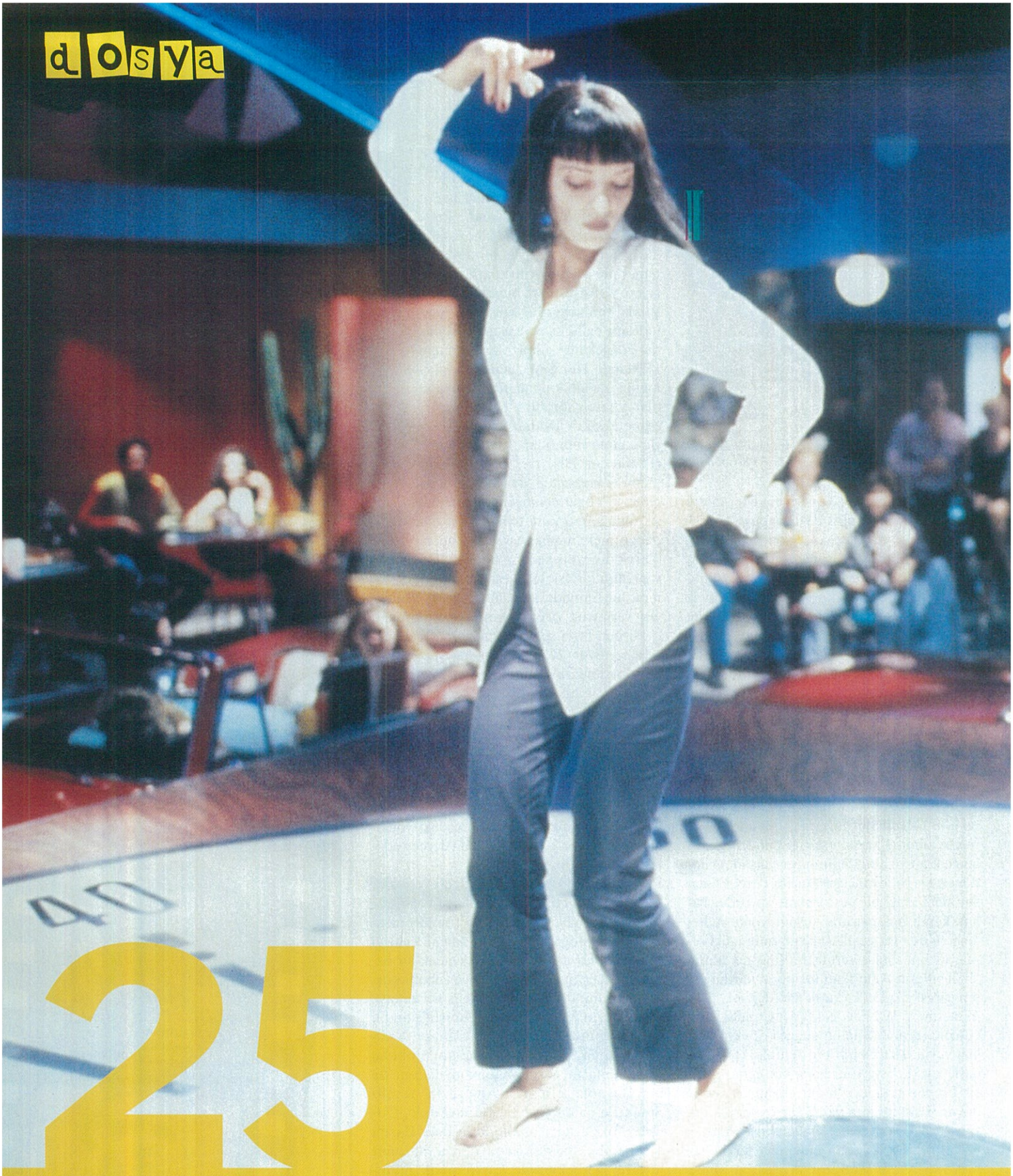

25 Unutulmaz dans

Müzik ve dans denilince çoğu kişinin aklına önce müzikaller gelir. Oysa sinemasal açıdan son derece zengin bu iki öğe hemen her tür filmde kullanılmıştır. Hatta farklı türlerdeki çoğu filmde, müzikallerdeki ihtişama ve incelikli koreografilere taş çıkartacak sahneler mevcuttur. Biz de müzikal

sahnesi

türüne dahil edilemeyecek, konusu dans olmayan filmlerden etkileyici, esprili ve farklı 25 sahne seçtik.

ENGİN ERTAN - BURCU AYKAR - DİLHAN GÜNGÖR

UCUZ ROMAN (Pulp Fiction)

Yön: Quentin Tarantino. Oyn: John Travolta, Samuel L. Jackson, Uma Thurman. 1994, ABD yapımı.

Mafya için çalışan tetikçi Vincent Vega (John Travolta), patronu Marsellus Wallace'ın (Ving Rhames) karısı Mia'yı (Uma Thurman) akşam yemeğine çıkartmakla görevlendirilmiştir. Marsellus'un karısına verdiği değer ve kıskançlığından kaynaklanan bol şiddet soslu hikayeler alıp yürüdüğünden, Vincent yoğun stres altındadır. Son derece güzel ve çekici Mia ile buluşmalarından itibaren stresin dozu artmaya başlar. Mia'nın ısrarı üzerine Jack Rabbit Slims isimli mekana giderler. Marilyn Monroe, Buddy Holly, Mamie Van Doren gibi ünlülerin benzeri garsonlar, araba şeklinde masalar, 5 dolarlık bir milk shake derken Mia ve Vincent görünürde masum ancak yoğun cinsel elektrik taşıyan bir muhabbete dalarlar. Çok geçmeden mekanın bir diğer özelliğine sıra gelir: Müşterilerin katıldığı ve ödülü bir kupa olan dans yarışması. Mia kendinden emin, yarışmaya katılmaya istekli olur ("Sanıyorum Marsellus Wallace, benim kocam, senin patronun, sana beni dışarı çıkartmanı ve benim istediğim her şeyi yapmanı söyledi. Dans etmek istiyorum, kazanmak istiyorum, o kupayı istiyorum. İyi dans et, ona göre..."). Vincent ve Mia, Chuck Berry'nin "You Never Can Tell"i eşliğinde benzersiz bir twist şovu sergilerler. Eve geldiklerinde kupa Mia'nın kucağındadır. Peşi sıra olanlarsa, biliyorsunuz, başka bir klasik sahneye kaynaklık ediyor.

Kuşkusuz günümüz popüler kültürüne en büyük katkıyı yapan film olan "Ucuz Roman"ın meşhur dans sahnesi, gerek kendisinden sonra gelen filmlerde gerekse gerçek hayatta defalarca kez tekrar edilmiş ve çabucak bir klasik haline gelmişti. Godard'ın "Bande à part"ından ciddi şekilde etkilenen bu sahne, filmin sinema diline ilişkin serbest tavrının da küçük bir örneği adeta. Planlı, programlı bir koreografiden çok vücudun serbestçe kullanılmasını, saçma hareketleri ve doğaçlamayı temel alıyor. Dans filmleriyle (Cumartesi Gecesi Ateşi, Grease) çıkış yapan Travolta'yı böyle bir sahnede izlemekse gerçekten olağanüstü keyifli. En çekici haliyle Uma Thurman'ın da ondan aşağı kalır tarafı yok. **(E.E.)**

"Büyük Umutlar"

2 BÜYÜK UMUTLAR (Great Expectations)

Yön: Alfonso Cuaron. Oyn: Ethan Hawke, Gwyneth Paltrow, Anne Bancroft. 1998, ABD yapımı.

Charles Dickens'ın ünlü romanından uyarlanan film, özenli sanat yönetimi, renk kullanımı ve müziğiyle dikkat çekiyordu. Filme damgasını vuran şarkı, film boyunca bir çok versiyonunu dinleme olanağını bulduğumuz "Besame Mucho"ydu. Evleneceği gün sevgilisi tarafından terkedilince deliren Bayan Dinsmoor'un en sevdiği şarkı olan "Besame Mucho", yeğeni Estella'yı eğlendirsin diye evine getirttiği yoksul Finn'in de aklına kazınacaktır. Ablası ve onun sevgilisiyle yaşayan Finn, bir gün Bayan Dinsmoor'un garip ve esrarengiz evine davet edilince çok şaşırır. Paradiso Perduto / Kayıp Cennet adı verilmiş olan deniz kıyısındaki bu malikanenin her yanını bitkiler kaplamıştır. Finn, Dinsmoor'un aynı şekilde bakımsız, dağınık odasına girdiğinde yaşlı kadın Besame Mucho eşliğinde dansetmektedir. Boyu beline gelen Finn'in minik ellerini kavrayarak onunla dansetmeye başlar. Biraz sonra koltuğuna yerleştiğinde ise, "Hadi, danset!" der şaşkın duran çocuğa. Finn dansetmeyi bilmediğini, yapamayacağını söyler. Bunun üzerine Dinsmoor onu geri göndermeye kalkınca da, onun yerine resim yapabileceğini söyler. Bundan sonra Finn büyüyene kadar bu evi ziyaret edecek, bu arada Dinsmoor ve yeğeni Estella ona dansetmeyi öğretmeye çalışacaklardır. Finn'nin daha ilk gördüğü andan itibaren Estella'ya duyduğu aşk, hayatının belirleyici olayı, aslında en büyük trajedisi olacaktır. Çünkü teyzesi tarafından aşktan korkutulan Estella, hiç bir zaman Finn'e hissettiklerini açığa çıkaramayacak, onları bastırmayı tercih edecektir. İki çocuk olarak danseden Finn ve Estella, yine Besame Mucho eşliğinde malikanenin tozlu balo salonunda, döne döne gençlik yıllarına ulaşırlar. Büyümüş halleri aslında çocukluklarının aynısıdır: Soğuk bakışlarıyla Estella ve umutsuz aşık bakışlarıyla Finn! **(B.A.)**

3 TITANIC

Yön: James Cameron. Oyn: Kate Winslet, Leonardo DiCaprio, Billy Zane. 1997, ABD yapımı.

'97 yılının dev bütçeli olay filmi, Oscar şampiyonu "Titanic"te o kadar çok malzeme var ki; bırakın unutulmaz dans sahnelerini, "en iğrenç sahneler" dosyası yapsak bile ona başvurabiliriz. (Tükürme yarışı sahnesini hatırlayalım, pek iç açıcı değildi.). Filmdeki dans sahnesine gelirsek... Rose (Kate Winslet) ile Jack (Leonardo DiCaprio) geminin aristokrat azınlığı arasında düzenlenmiş bir geceye katılmışlardır. Jack çevresinde gördüğü zenginlikten etkilenmiş ama zengin insanların burnu büyüklüğü karşısında irkilmiş, o dünyadan tiksinmiştir. Bir süre sonra ortam onu sıkar ve Rose'u da peşine takarak geminin derinliklerine, "öteki Titanik'in" eğlendiği bir salona giderler. Aristokratların aksine, fakirler çok daha "içten", coşkuyla eğlenmektedir. Rose ortamı görünce "Ne kadar pis insanlar. Banyo yapmaz mısınız siz hiç?" diyerek burun kıvırmak yerine, kırk yıllık Sulukuleli gibi oynamaya başlar. Sergilediği onca çeşit figür arasından ayak parmaklarının üstünde durma hareketi ön plana çıkar, bu hareketiyle halkın sevgisini kazanır, insanlar onu bağrına basar. O geceden ve danslardan sonra Rose değişmiş, bambaşka bir insan olmuştur. **(Ferhat Neptün)**

"Titanic"

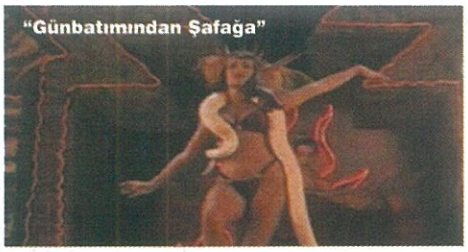
"Günbatımından Şafağa"

4 GÜNBATIMINDAN ŞAFAĞA (From Dusk Till Dawn)

Yön: Robert Rodriguez. Oyn: George Clooney, Harvey Keitel, Quentin Tarantino, Juliette Lewis, Ernest Liu, Salma Hayek. 1996, ABD yapımı.

Kanundan kaçan Seth (George Clooney) ve Richard Gecko (Quentin Tarantino) kardeşler, Jacob Fuller (Harvey Keitel) ve çocukları Kate (Juliette Lewis) ile Scott'ı (Ernest Liu) rehin alırlar. Bu garip 5'li Meksika sınırında bir barda saklanmaya karar verirler. Titty Twister isimli bu fuhuş merkezinde göz alıcı bir dans izleme şansı da bulurlar. Üzerinde bir bikini, boynundaysa bir yılanla sahne alan Santanico Pandemonium (Salma Hayek) son derece erotik bir şov sergiler. Dansına latin müziği ve sahne kenarında parlayan alevler eşlik etmektedir. Barın müdavimi olmadığı belli olan yabancıların masasına çıkan Santanico, ayağını Richard'ın ağzına sokar ve bacağından aşağı döktüğü içkiyi ona içirir. Ancak her şeyin bu kadar güzel olmasında bir gariplik vardır. Çok geçmeden seksi dansçı çirkin bir vampire dönüşür ve Richard'ı ısırır. Kahramanlarımız böylece sıradan bir barda değil, vampirlerin saklandığı bir mekanda olduklarını anlarlar. Fetiş oyuncusu Salma Hayek'in cinsel cazibesini kullanmakta usta olan Robert Rodriguez, bu sahneyle yakın dostu Quentin Tarantino'ya da kıyak geçiyor. Aslında senarist Tarantino'nun kendisine kıyak geçtiğini de söyleyebiliriz. Ayak fetişisti olduğu söylenen Tarantino, Hayek'ın malum organını yalarken hayatından pek memnun gözüküyor. Biz izleyicilerse, türleri başarıyla harmanlayan bu eğlencelikte kahkahalara boğulacak bir diğer an yakalamış oluyoruz. (E.E.)

5 ANADAN DOĞMA (The Full Monty)

Yön: Peter Cattaneo. Oyn: Robert Carlyle, Mark Addy, William Snape, Steve Huison, Tom Wilkinson. 1997, İngiltere yapımı.

İngiltere'nin çelik imalathanesi olarak bilinen Sheffield kasabasında yaşayan iki işçi, zamana ve paraya boyun eğen fabrikalarının kapanması üzerine işsiz kalırlar. Ne yapacaklarını bilmez bir şekilde günlerini geçirirlerken akıllarına bir striptiz şovu yapma fikri gelir. Üstelik o sıralarda bu tarz gösteriler düzenleyen bir grup kadınlar arasında son derece popülerdir. Önceleri yapıp yapamayacaklarını düşünürken bir süre sonra kendilerini dört arkadaşları ile beraber sahnede bulurlar. Asıl olaysa kadınların onlardan "full monty" yani sonuna kadar çıplaklık sergilenen bir şov yapmalarını istemeleridir. Filmin çoğunluğunun dans sahneleri ile geçtiğini tahmin etmek pek zor değil. Ancak içlerinden birisi var ki, bu pek de striptiz mantığı ile bağdaşmayan vücutlarını sergilemeyi düşünen oyuncularımızın karar anlarını gösteren sahne. Kafadarlarımız bir süre striptiz şovları için prova yaptıktan sonra devletin onlara, yani işsizlere bağladığı maaşlarını almak üzere bankaya giderler. Sırada beklerken radyoda Donna Summer'ın ünlü klasiği "Hot Stuff"ın çaldığını duyarlar ve tam anlamıyla yerlerinde duramazlar. Aynı anda uyumlu bir şekilde oldukları yerde salınmaya başlarlar ki bu an onlar için bir dönüm noktasıdır. Artık müzik, dans ve çabuk para kazanma kavramlarının içlerine işlediği ortaya çıkar. (D.G.)

"Anadan Doğma"

6 RİSKLİ İŞLER (Risky Business)

Yön: Paul Brickman. Oyn: Tom Cruise, Rebecca De Mornay, Joe Pantoliano. 1983, ABD yapımı.

Her genç ailesini tatile gönderip, tüm evin kendisine kalmasını sabırsızlıkla bekler. Fakat çok azı fahişe ve kadın satıcılarına bulaşıp, başını belaya sokar herhalde. Lise öğrencisi Joel (Tom Cruise) ailesi tatildeyken işte bu tarz bir macera yaşıyor. Ancak bizim dosyamızı ilgilendiren sahne tüm bu hengame öncesinde gelen masum bir eğlence. Joel, ailesini yolcu ettiği gün önce kolasına viski katar. Daha sonra babasının pek kıymetli müzik setine bir rock parçası koyar ve... Bob Seger'ın "Old Time Rock and Roll"u çalmaya başlayınca, Cruise da kayarak kadraja girer. Üzerinde sadece pembe bir gömlek, çorapları ve beyaz slip külodu vardır. Elindeki mumluk ile şarkıya play back yapmaya başlar. Ardından evin salonunda sergilenen bir dans performansı gelir. Genç kahramanımız önce sehpanın üzerine sıçrar, ardından koltukların üzerinde titreyerek kendinden geçer. Rivayete göre bu sahne sayesinde Cruise bir gecede star haline gelmiş ve ABD'de beyaz slip külotların satışında patlama yaşanmasına sebep olmuştu. Bu söylentinin ikinci kısmı doğru mu bilemeyeceğiz ama bahsettiğimiz sahnenin bugün gerçek bir klasik haline gelmiş olduğu konusunda sizi temin edebiliriz. (E.E.)

"Riskli Işler"

7 MASK OF ZORRO

Yön: Martin Campbell. Oyn: Antonio Banderas, Catherine Zeta-Jones, Anthony Hopkins. 1998, ABD yapımı.

İspanyol zulmüne karşı savaşan, Meksika'nın maskeli kahramanı Zorro'nun (Anthony Hopkins) karısı General Montero tarafından öldürülür, kızı ise kaçırılır. 20 sene sonra Montero California'ya, eyaleti tamamen kontrolü altına almak üzere gelir. Onun geleceğini haber alan Zorro, hapisten kaçarak öç almak için hazırlık yapmaya başlar. Bu arada kendisinden sonra savaşması için, daha bir çocukken Zorro'ya yardım etmiş olan

"Mask of Zorro"

⇨

Alejandro'yu (Antonio Banderas) eğitmeye koyulur. İkisi birlikte California'yı Montero'nun elinden kurtarmak için savaşa hazırlanırken, içeri sızıp bilgi alabilmek amacıyla kılık değiştirmeye karar verirler. Tüm generallerin bulunduğu bir toplantıya katılabilmek için, Alejandro zengin bir beyefendi gibi giyinecek, Zorro ise onun uşağı olacaktır. İşte hatırlatmak istediğimiz dans sahnesi de burada gerçekleşiyor. Montero'nun kızı Elena (Catherine Zeta-Jones) ve Alejandro arasında yemek esnasında bir elektrik hissedilir. Alejandro yemekte generalleri oyalarken, Zorro da yukarıdaki odalara girip bilgi toplamaya çalışır. Zorro hala odada olduğu sırada generallerin oraya yöneldiğini gören Alejandro, Elena ile ateşli bir şekilde dansetmeye başlar. Amacı babasının dikkatini çekmek ve Zorro'ya zaman kazandırmak için odasından bir süre daha uzak kalmasını sağlamaktır. O denli göz alıcı ve etkileyici bir şekilde dansederler ki, durum Montero'nun dikkatini çeker. Hemen piste yönelir, zaten o sırada tutkulu dans da bitmiştir. Montero'nun kızgın bakışları karşısında Alejandro, "Kızınız çok canlı bir dansçı," diyerek Elena'nın sinirlenmesine neden olur. Kostümleriyle, müziğiyle, mizah duygusuyla dikkat çeken, akıllardan silinmeyecek bir dans sahnesi olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. **(B.A.)**

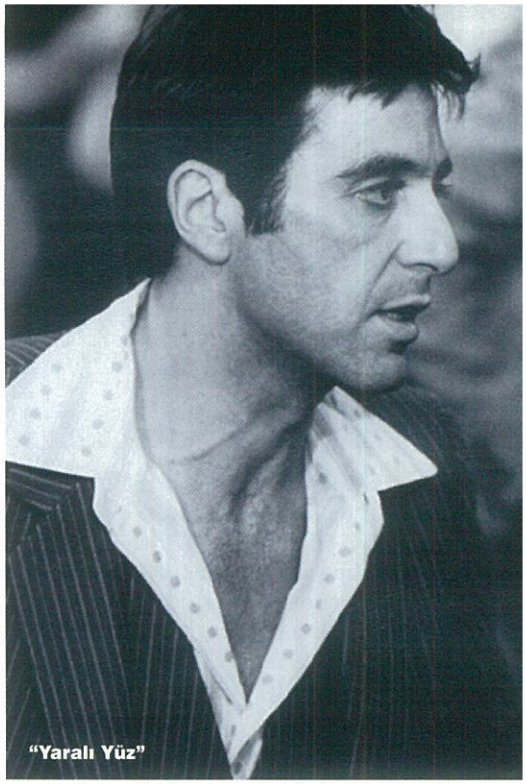
"Yaralı Yüz"

8 TATLI YALANLAR (Romy and Michele's High School Reunion)

Yön: David Mirkin. Oyn: Mira Sorvino, Lisa Kudrow, Janeane Garofalo, Alan Cumming. 1997, ABD yapımı.

Son derece özgün ve başarılı bir komedi olan "Romy and Michele's High School Reunion" sinema tarihinin en şaşırtıcı dans sahnelerinden birini içermekteydi. Romy White (Mira Sorvino) ve Michele Weinberger (Lisa Kudrow), lise hayatları boyunca beraber takılmışlar ve okulun popüler A grubu tarafından sürekli dışlanmışlardır. 10 yıl sonra gerçekleşen yeniden buluşma partisine post it'i icat ettiklerine dair kötü bir yalanla giderler. Amaçları hayatta başarıya ulaştıklarına dair bir hava yaratmaktır. Ancak söyledikleri yalan ellerinde patlar ve kahramanlarımız tekrar eski kimliklerine dönmek zorunda kalırlar. Her şey tatlıya bağlandığı sırada Sandy Frink (Alan Cumming) partiye damlar. Sandy de okulun dışlanan öğrencilerindendir ve Michele'e duyduğu aşkı bir türlü dile getirmeyi beceremeyiştir. Fakat aradan geçen 10 yılda başarıdan başarıya koşmuş ve çok zengin olmuştur. Üstelik parti sonunda herkes, insanları dışlamamak gerektiğini anlamıştır. Bundan cesaret alan Sandy, Michele'i dansa kaldırır. Michele ise bir şart öne sürer, Romy de onlara eşlik edecektir. Cyndie Lauper'ın "Time After Time"ı çalmaya başlar ve herkes geri çekilerek pisti üçlüye terk eder. Romy, Michele ve Sandy akıl almaz bir koreografiyle dans etmeye başlarlar. Sergiledikleri performansı herhangi bir kategoriye sokmamız mümkün değil. Söylenebilecek tek şey inanılmaz derecede komik olduğu. Özellikle de Michele ve Sandy beraber takılırken Romy'nin etrafta parmak uçlarında sekişi ve dansın sonunda üçünün beraber verdikleri poz... Filmin fanatikleri için vazgeçilmez olan bu sahne, 1998 MTV Film Ödülleri'nde En İyi Dans Sahnesi ödülüne aday gösterilmişti. **(E.E.)**

"Tatlı Yalanlar"

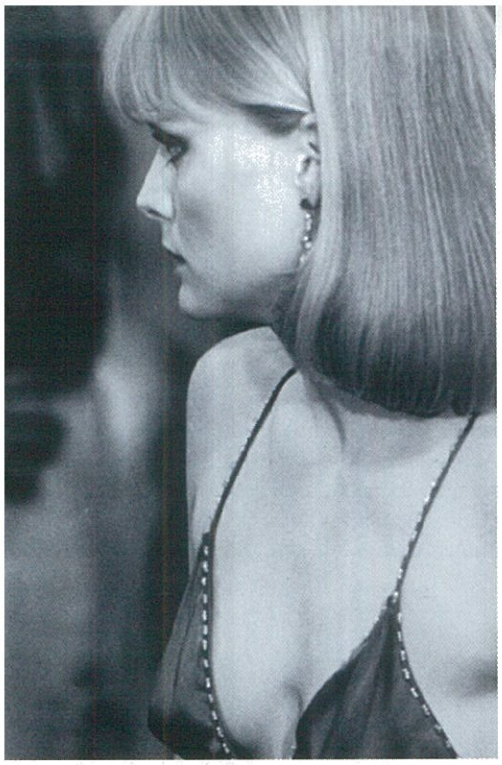

9 YARALI YÜZ (Scarface)

Yön: Brian De Palma. Oyn: Al Pacino, Michelle Pfeiffer, Mary Elizabeth Mastrantonio. 1983, ABD yapımı.

De Palma'nın '80'ler modasından fazlasıyla nasibini almış, yarı ciddi yarı komik gangster epiği "Scarface"in müzikleri disko üstadı Giorgio Moroder'e teslim edilmişti. Hal böyle olunca filmden unutulmayacak bir dans sahnesi çıkartmak da zor olmuyor. Kübalı göçmen Tony Montana (Al Pacino), yerleştiği Miami'de mafyanın adamlarıyla yakınlık kurmuş ve yükselişine başlamıştır. Kendisine verilen ilk görev sonrasında patronu Frank Lopez'in (Robert Loggia) evine gider. Gecenin ilerleyen saatlerinde Tony ve yakın arkadaşı Manny (Steven Bauer), Lopez ve sağ kollarıyla bir diskoda eğlenmektedir. Ortamdaki esas göz alıcı kişiyse Lopez'in sevgilisi Elvira'dır (Michelle Pfeiffer). Lopez, Elvira ile dans etmek istemeyince kadına Tony eşlik eder. Mekanda "She's on Fire" adında tipik bir '80'ler pop şarkısı çalmakta (elbette Moroder imzalı) ve kalabalık çılgınca eğlenmektedir. Elvira ise, bir prenses misali, kollarını ufak hareketlerle sağa sola sallayarak dans eder. Tony ise bir maymun gibi kadının etrafında zıplamaktadır. Bir yandan da ona asılmaktan geri durmaz. Zamanla konuşma ciddi bir söz düellosuna dönüşür (Pfeiffer'ın uzun süre yüzündeki 'cool' ifadeyi koruması ve sadece dansına konsantre olması hayran kalınmayacak gibi değil) ve laf Elvira'nın cinsel hayatına gelir. Sahneye noktayı Elvira'nın ağzından dökülen şu kelimeler koyar: "Kör, umutsuz, hatta ıssız bir adada açlığını çekiyor ve dileniyor olsam bile sen düzüşeceğim son 'şey' (özellikle bu kelimeye dikkat) olurdun". Gerçi sonra tükürdüğünü yalıyor ama bu sahnede Pacino ile Pfeiffer arasındaki garip gerilim ve sergiledikleri ilginç dans performansı tek kelimeyle eşsiz. **(E.E.)**

"Gece Bekçisi"

10 GECE BEKÇİSİ (Il Portiere di notte)

Yön: Liliana Cavani. Oyn: Dirk Bogarde, Charlotte Rampling. 1974, İtalya/ABD ortak yapımı.

Max (Dirk Bogarde) ve Lucia (Charlotte Rampling) 13 yıl sonra karşılaşırlar. Max bir otelin gece bekçisi, Lucia ise onun çalıştığı otelin müşterilerinden birisidir. Fakat ilk tanışmalarında kadın ve erkeğin rolleri çok farklıdır. Lucia, 2. Dünya Savaşı döneminde bir savaş esiri, Max ise onun tutulduğu toplama kampındaki subaylardan birisidir. O dönemde ikili arasında sadomazoşist bir ilişki gelişmiştir. Yıllar sonra gerçekleşen buluşmalarında, tekrar birbirlerine sığınırlar ve sıradışı bir ilişkiye başlarlar.

Filmin akıllardan çıkmayan dans sahnesine gelince... Filmde geçmişte toplama kampında yaşananlar çeşitli geri dönüşlerle verilmekte. Bunlardan birisi de Lucia karakterinin sergilediği, ufak bir dans gösterisi. Genç kadın gösteriyi sergilerken tek bir motivasyonu var, o da Nazi subaylarının kendisine bir sürpriz vaat etmiş olmaları. Sürprizin heyecanıyla Lucia yarı çıplak şekilde Nazi subaylarının önünde şarkı söylüyor. Üstelik bu durum yeterince aşağılayıcı değilmiş gibi, üzerindeki az miktarda giysi de Nazi üniformasının parçaları. Lucia neyse ki bu acıklı, küçük düşürücü ve zor performansı tamamlamayı beceriyor. Ancak kendisini bekleyen sürpriz hiç de hoş değil, bir tepsi içinde sunulan eşinin başı. Filmin insanın yüreğini ezen bu sahnesi Charlotte Rampling, oyuncunun giydiği kıyafet ve sergilediği performans sayesinde kısa zamanda bir klasiğe dönüşmüştü. Gerek sinema, gerek fotoğraf, gerek resim, gerekse televiyon gibi alanlarda sadomazoşizmi konu alan sayısız örnek ondan esinlendi. Başka bir deyişle, bu sahne sayesinde Rampling sinema dünyası için çabucak bir ikon haline geldi. **(E.E.)**

11 BATMAN DÖNÜYOR (Batman Returns)

Yön: Tim Burton. Oyn: Michael Keaton, Michelle Pfeiffer, Christopher Walken, Danny DeVito. 1992, ABD yapımı.

İzleyenler hatırlayacaktır, bu ikinci Batman filminde Bruce Wayne/Batman (Michael Keaton) ve Selina/Kedi Kadın (Michelle Pfeiffer) arasında garip bir sevgi-nefret ilişkisi vardır. Batman ve Kedi Kadın olarak karşı karşıya geldiklerinde yoğun bir cinsel elektrikle harmanlanan kavgalar yaşarlar. Bruce ve Selina biraraya geldiğinde de olaylar bir yere varmaz ne yazık ki. Filmin finaline doğru gelen balo sahnesinde ettikleri dans ve aralarında geçen diyalog çok anlamlıdır bu nedenle.

Siouxsie & The Banshees'in "Face to Face"i (Tim Burton'ın goth müziğe olan ilgisi malumunuz) eşliğinde vuku bulan bu dans boyunca ağlamanın eşiğindeki (hatta bir yerden sonra gözyaşlarını tutamayan) Kedi Kadın ve görüp görebileceğimiz en duygusal haliyle Bruce Wayne birbirlerine itiraflarda bulunurlar. İkisi de maske takmaktan sıkılmıştır. Giriştikleri diyalog ve içinde bulundukları ruh hali, şarkının sözleriyle de uyum sağlamaktadır: "Ölmeden önce son bir öpücük/ Yüz yüze ve uçma hayali/ Sen kimsin, ben kimim?/ Kanatlarda rüzgar / Düşen iki melek". İşte Siouxsie Sioux fonda kısık sesle çalmakta olan şarkıda bunları söylerken Kedi Kadın gözyaşları içinde ⇨

"Batman Dönüyor"

"Gilda"

Bruce Wayne'e fısıldar: "Ökseotu altında bir öpücük... Eğer yersen ökseotu öldürücü olabilir." Wayne ise şöyle cevap verir: "Eğer istersen bir öpücük daha öldürücü olabilir". Bir aile filminde olmayacak oranda duygusal karmaşa, cinsel altmetin ve şiddet barındıran "Batman Returns"ün (bu sebeple gösterime girdiğinde çok eleştirilmişti) kilit anlarından olan bu dans sahnesi; gerek çalan müziği, gerek Pfeiffer ve Keaton'ın performansları, gerekse en âlâ kara filmleri aratmayacak derecede nükteli diyaloglarıyla gerçek bir klasik. (E.E.)

12 GILDA

Yön: King Vidor. Oyn: Rita Hayworth, Glenn Ford, George Macready. 1946, ABD yapımı.

Belki de sinema tarihinin en ünlü, en erotik dans sahnesi. Aynı zamanda Rita Hayworth'un bir sinema efsanesine dönüşmesinin müsebbibi.

Cinsel açıdan tatminsiz Gilda (Rita Hayworth), eski sevgilisi ve yeni kocası Johnny'yi (Glenn Ford) kıskandırmak için ufak bir şov yapar. İşlettikleri kumarhanede sahne alıp, "Put the Blame on Mame"i söyler. Vokali ve dansı giderek baştan çıkartıcı bir hal almaya başlar. Şarkının finaline doğru yavaş yavaş sağ eldivenini çıkartır. Dans ve striptiz arasındaki bu baştan çıkarıcı performans erkek izleyicileri heyecanlandırmıştır. Alkışlar ve "Daha! Daha!" nidaları eşliğinde sol eldiven de çıkar. Bir erkek seyircinin yardımıyla elbisesinin fermuarı açılmaya çalışılırken, Gilda apar topar sahne arkasına götürülür. Sonrasında Gilda'nın yüzünde patlayan Ford'un tokadıysa, en az Hayworth'un dansı kadar meşhur.

"Gilda"yı bir klasik haline getiren çok iyi yazılmış veya çok iyi yönetilmiş bir film olması değildi kuşkusuz. Öncelikli sebep, Hayworth'un sinemasal bir obje olarak başarıyla kullanılmasıydı. Bir diğeriyse, ufak bir okumayla basit hikayesinin altından çıkan kadın-erkek ilişkileri ve cinsel iktidarla (veya iktidarsızlık) ilişkili yapısıydı. Açıkçası bunların ikisini de bu dans sahnesinde bulmak mümkün. Başka bir deyişle, "Gilda" için bu sahnesi sayesinde klasik olmuş bir film bile diyebiliriz. (E.E.)

"Paris'te Son Tango"

13 PARİS'TE SON TANGO (Ultimo tango a Parigi)

Yön: Bernardo Bertolucci. Oyn: Marlon Brando, Maria Schneider. 1972 İtalya/Fransa ortak yapımı.

Tango... O kadar duygusal ve cinsel ki sadece dans olarak tanımlanamıyor, anlattıkları sadece dans kelimesi içine sığdırılamıyor. Tango daha çok iki insan arasındaki tutku, denge ve anlaşmadan ibaret. Daha çok iki ruhun birbirini özel bir anda fiziksel olarak kucaklaması... Tango yapabilmek için, tıpkı "Paris'te Son Tango"daki gibi, partnerini tanımama lüksüne sahipsin. Hatta tanımak bile istemiyorsun, çünkü önemli olan o anda paylaşılan. Marlon Brando'nun aktörlük geçmişi içindeki mihenk taşı filmlerinden birisi olan "Paris'te Son Tango"da, Paris'de bir kiralık bir apartman dairesinde tesadüfen karşılaşıp tanışan ve birbirleri hakkında en ufak detaya bile sahip olmayan, birliktelikleri sadece tanıştıkları o apartman dairesiyle sınırlı olan 45 yaşındaki dul Paul ve 20 yaşındaki nişanlı Jeanne arasındaki tutkulu ilişki anlatılmakta. Filmin en etkileyici sahnelerinden birisiyse, film boyunca sadece apartman dairesi içinde birlikte görebildiğimiz Jeanne ve Paul'un halka açık bir alan olan balo salonunda sergiledikleri dans performansı. Bu sahnenin gücü biraz da film süresince bize sunulan kamera hareketleri ve koreografinin bir tango sahnesi ile ortaya dökülüyor olmasında yatıyor. Daha önceki tüm sahnelerde katı, sert ve hatta kaba bir adam olarak gördüğümüz Paul'ün, o evden çıkıp da insan içine

karışınca ve sarhoş olunca bir anda tabir-i caizse havası sönüyor. Bir bir kendisi ile ilgili gerçekleri ve Jeanne'a olan aşkını anlatmaya başlıyor. Bu da apartmanda olanla dışarıda olanın farkını ortaya çıkaracak bir gerilimi ortaya koyuyor. Ardından da son paylaşımları olan tango sahnesi geliyor -ki bu sahne dediğimiz gibi filmin tüm anlatmak istediğinin biraz da özeti gibi. (D.G.)

14 ZORBA (Alexis Zorbas)

Yön: Michael Cacoyannis. Oyn: Anthony Quinn, Alan Bates, Irene Papas. 1964 İngiltere/ABD/Yunanistan ortak yapımı.

Yunanistan denince aklınıza ilk gelen kavramlardan birisidir sirtaki. Yunanistan'a özgü bu dans filmin başkarakteri Alexis

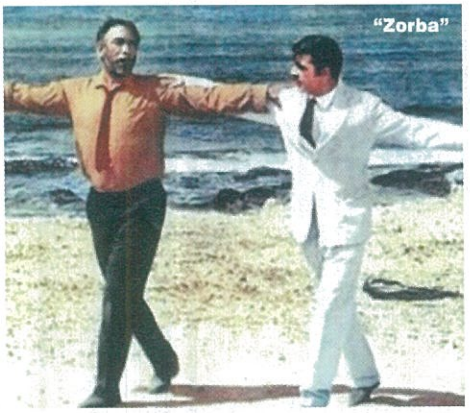
"Zorba"

Zorba'nın (Anthony Quinn) hayata bakışını simgelemekte. Zorba, hayata olan tüm hırsını ya da bağlılığını her koşulda sirtaki yapmakla ortaya koyan orta yaşlı bir adamdır. Kendisine Girit'te bir miras kaldığını öğrenen amaçsız yazar Basil'in (Alan Bates) keyifsiz hayatı, oğlunun ölümünde bile dans etmekten vazgeçmeyen Zorba sayesinde değişir. Zorba ve Basil tam anlamıyla zıt karakterler çizmektedirler: Birisi utangaç, çelimsiz, şık bir İngiliz beyefendisi iken diğeri korkusuz, ilerlemiş yaşına rağmen dinç ve giyim kuşamla pek ilgisi olmayan bir adamdır. Film beklenildiği gibi özellikle Basil'in hayata olan bakışında olan değişimi göz önüne sermektedir. Biraz daha vurdumduymaz, rahat bir insana dönüşen Basil'deki değişim, filmin en etkileyici anı olarak tanımlanabilecek sahildeki dans sahnesinde açıkça ortaya çıkar. Zorba, biraz zorlama ile de olsa Basil'i mirasını kasabadaki bir linyit madenini tekrar canlandırmak üzere bir projeye yatırmaya ikna eder. Madeni ayakta tutabilmek için ihtiyacını duydukları kütükleri bir dağdan su bendi yaparak getiren Zorba ve Basil'in maceraları, madenin ilk kütüğünü getiren bendin ağırlığı kaldıramayıp dağılması ile sona erer. Fakat beklenilenin aksine Basil bu durum karşısında yıkılmaz ve Zorba'dan kendisine dans etmeyi öğretmesini ister. Mikis Theodorakis'in unutulmaz müzikleri eşliğinde Girit sahilinde yaptıkları bu dans ile Basil'in hayatındaki Zorba etkisi bir anlamda dışa vurulmuş olur. (D.G.)

15 KIZGIN TAŞLARA DÜŞEN SU DAMLALARI (Gouttes d'eau sur pierres brûlantes)

Yön: François Ozon. Oyn: Bernard Giraudeau, Malik Zidi, Ludivine Sagnier, Anna Levine. 1999, Fransa yapımı.

Genç Franz (Malik Zidi), orta yaşlı Leopold'a (Bernard Giraudeau) aşıktır. Leopold ise onu sömürür. Bir süre sonra beraber yaşadıkları daireye, Franz'ın eski kız arkadaşı Anna (Ludivine Sagnier) damlar. Leopold'un eski dostlarından, transseksüel Vera (Anna Levine) da sürpriz bir ziyaretle onlara katılır. Franz, Leopold'un etrafındaki herkesi parmağının ucunda döndürmesine dayanamayacak konuma gelmiştir. Tam da bu esnada Leopold eğlenceli bir oyun bulur. Pikaba doğru ilerler ve '70'lerin hit parçalarından, Tony Holiday'in "Tanze Samba mit mir"ini çalmaya başlar. Önce yakın plan olarak, karakterlerin her birinin kalçalarını sallayışını görürüz. Genel plana geçildiğindeyse diğer üçünün, Leopold'un hareketlerini tekrar ederek ona eşlik etme çabasına tanıklık ederiz.
Ozon'un Fassbinder'den yaptığı bu son derece başarılı uyarlama, bahsettiğimiz dans sahnesi sayesinde kısa zamanda klasikleşti. Gerek şarkı gerekse dans, sahneye yoğun bir mizah duygusu katıyor. Ancak 4 karakter arasındaki iktidar ilişkisini özetleyen bir yönü de var. Özetle bu sahne tek başına bile, Ozon'un Fassbinder'in metnini kusursuz şekilde algıladığına kanıt oluyor. (E.E.)

"Kızgın Taşlara Düşen Su Damlaları"

"Sıradan Erkekler"

16 SIRADAN ERKEKLER (Simple Men)

Yön: Hal Hartley. Oyn: Robert Burke, Bill Sage, Karen Sillas, Elina Löwensohn, Martin Donovan. 1992, ABD yapımı.

Hal Hartley, 1. AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali'nin konuğu olarak ülkemize geldiğinde kendisiyle bir röportaj yapma imkanı bulmuş ve sözü filmlerindeki dans sahnelerine de getirmiştik. Yönetmense cevap olarak düşünce ve hareket özgürlüğünün kendisi için öneminin altını çizmişti. Bu çok da şaşılacak bir beyanat değil çünkü Hartley'nin filmlerinde oyuncular kendilerini sınırlayan her şeyden uzaklaşır ve vücutlarını neredeyse bir zihin akışı gibi kullanırlar. Dolayısıyla karakterlerin sergilediği hemen her hareket bir nev'i danstır. Fakat aradan sıyrılan ve her şeyiyle Hartley imzası taşıyan gerçek dans sahneleri de mevcuttur. Tıpkı "Simple Men"deki gibi.

Filmin bir anında kadraja bir kamyonet girer ve kameraya doğru yaklaşır. İçinden Martin (Martin Donovan) inerken, yavaş yavaş Sonic Youth'un "Kool Thing" isimli şarkısı çalmaya başlar. Martin sinirle kendisini araçtan dışarı atar; şapkasını yere fırlatıp, tekmeler ve bağırır: "Sessizliğe katlanamıyorum!". Şarkı akmaya devam eder ve ritm patladığı anda bir sonraki plandayızdır. Ancak ne mekan ne de zaman açısından bir devamlılık söz konusu değildir. Elina (Elina Löwensohn) inanılmaz zarif ve doğaçlama hareketlerle Sonic Youth'un şarkısına eşlik eder. Bir süre sonra Martin ve Dennis (Bill Sage) de ona katılırlar. Kamera mekan içerisinde kayarak onların dansını takip ederken, arada Bill (Robert Burke) ve Kate'e (Karen Sillas) de takılır. Onlar da müziğe uygun şekilde salınmaktadırlar.
Tıpkı listemizdeki bir diğer film, "Ucuz Roman" gibi Godard'ın "Bande à part"ının etkisini taşıyan bu serbest dans sahnesi; sinema tarihinde ışık, renk ve kamera kullanıma dair en başarılı örneklerden de birisi. (E.E.)

"Elizabeth"

17 ELIZABETH

Yön: Shekar Kapur. Oyn: Cate Blanchett, Joseph Fiennes. 1998, İngiltere yapımı.

Bir dönem filmi olan "Elizabeth", tahtta kaldığı süre boyunca İngiltere'ye Altın Çağ yaşatan Kraliçe Elizabeth'in (Cate Blanchett) öyküsünü anlatıyor. Ülkesinin çıkarları için özel hayatını feda eden, hayatta en çok sevdiği insanı kaybeden Elizabeth, hem duyarlı bir insan olmakla hem de sorunlar içindeki bir ülkenin başındaki güçlü kadın olmakla yükümlü. Kardeşinin ölümüyle tahta çıkarılan Elizabeth artık halka mal olduğu için, özel hayatını da herkesin gözü önünde yaşıyor- hatta onun cinselliği filmin önemli temalarından biri. Çünkü filmin sonunda- tek yolun bu olduğuna inandığı için- ülkesi uğruna cinselliğini reddediyor ve "Virgin Queen / Bakire Kraliçe" olarak anılmasına yol açan hayat boyu evlenmeme kararını alıyor. Elizabeth'in, sevgilisi Lord Dudley (Joseph Fiennes) ile olan ilişkisinin durumunun göstergelerinden biri, filmde aralıklarla yeralan dans sahneleri. Başta karşılıklı güven, tutku ve uyum üzerine kurulu olan bu ilişki, Dudley'nin ihaneti üzerine çatışma, şüphe ve uyumsuzlukla doluyor. İlişkilerindeki bu değişim ise dans ederken gösterdikleri birliktelik duygusuna yansıyor. Burada sözünü edeceğimiz sahne, Elizabeth tahta oturduktan kısa bir süre sonra yapılan kutlamalardaki dans sahnesi. Yeni sahip olduğu güçten sarhoş, aynı zamanda ülkenin sorunlarına yabancı olduğu için başına geleceklerden habersiz olan Elizabeth eğlendirilmekte ve gönlünce eğlenmektedir. Tahttan kalkıp, dansedenlerin arasına doğru yürüdüğünde, saray halkı durup, kraliçenin etrafını boşaltır. Karşısında bir tek diz çökmüş olan Dudley kalır. Yanına yürüyerek, Dudley'nin saçlarını okşayan Elizabeth, orkestraya bir volta çalmaları emrini verir. Böylece herkesin bakışları altında dansetmeye başlarlar. Oldukça stilize hareketlerden oluşan volta dansını yapmaları, adeta bir önsevişme gibidir. Tüm saray halkı hayranlıkla aralarındaki uyumu seyreder. Müziğiyle, kostümleriyle, görüntü yönetimiyle ve ilişkilerine dair verdiği ipuçlarıyla etkileyici ve önemli bir dans sahnesi olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz. **(B.A.)**

"Kadın Kokusu"

18 KADIN KOKUSU (Scent Of A Woman)

Yön: Martin Brest. Oyn: Al Pacino, Chris O'Donnell, James Rebhorn. 1992, ABD yapımı.

Al Pacino'yu, kadınları kokularından tanıyan kör bir emekli subay olarak karşımıza çıkaran film, bir lokantadaki dans sahnesiyle, özellikle tango sevenlerin akıllarına kazınmıştı. Charlie'nin (Chris O'Donnell) Noel'de evine dönebilmek için paraya ihtiyacı vardır. Bunun için ailesi tatile gittiğinde yalnız kalacak olan emekli subay Frank'e göz kulak olmayı kabul eder. Evde sakin bir kaç gün geçireceklerini düşünüyor olsa da, olaylar tahmin ettiği gibi gelişmeyecektir. Aksi ve öfkeli bir adam olan Frank aslında haftasonunu Charlie ile beraber New York'da geçirmeyi planlamış, biletlerini ve otel odalarını ayarlamıştır. Herşeyi kuralına göre yapan Charlie, bu durumdan çok rahatsız olur. Frank'in ailesinden habersiz yapılacak bu yolculuğa gitmeyi istemez. Ama sorumluluk duygusu

Marylee babasının (duvardaki tablo) ve ağabeyinin ölümünden sonra, aile işlerini devralmaya karar verir.

peşini bırakmadığından Frank'in oraya yalnız gitmesine gönlü razı olmaz. Böylece New York'da hayal bile edemeyeceği günler geçirip, Frank'in çılgınlıklarına katılmış olur. Bir lokantada yemek yerlerken, Frank sevgilisini bekleyen güzel bir kadını (Gabrielle Anwar) dansa kaldırır. Kalkmadan önce Charlie'ye sessizce pistin boyutlarını sorar. Şaşkınlık içindeki kadınla beraber muhteşem bir tango gösterisi sunar. Kendine güveni, en büyük tutkusu olan kadınlar hakkındaki bilgisi, güçlü sezgileri ve cesaretiyle Charlie'yi kendine hayran eder.

(B.A.)

19 RÜZGARA YAZILANLAR (Written On The Wind)

Yön: Douglas Sirk. Oyn: Rock Hudson, Lauren Bacall, Dorothy Malone, Robert Stack. 1956, ABD yapımı.

Nemfomani, kısırlık, alkolizm ve intihar gibi konulara değinmesiyle zamanına göre oldukça cesaretli bir film olan "Rüzgara Yazılanlar" melodram ustası Douglas Sirk'ün en çok bilinen filmlerinden biri. Buradaki dans sahnesinin önemini anlamak için filmin hayli karışık, pembe dizi konusuna bir göz atmak gerekiyor. Petrol zengini Hadley ailesi üyelerinin yavaş yavaş kendilerini bir felakete sürüklemelerini anlatan filmde Robert Stack, ailenin şımarık, sorunlu ve sorumsuz oğlu Kyle rolünde. Onunla tamamen zıt özelliklere sahip olan Mitch (Rock Hudson) ise Kyle'ın çocukluğundan beri en yakın arkadaşı ve Hadley ailesinin en güvendiği çalışanı. Kyle'ın asi, alkolik ve nemfoman kardeşi Marylee'nin hayattaki en büyük derdi, aşık olduğu Mitch'in kendisine ilgi göstermemesi. Kyle, düzensiz ve amaçsız hayatını değiştirebileceğine inandığı için yeni tanıştığı Lucy Moore (Lauren Bacall) ile evlenmeye karar verir. Mitch de aslında Lucy'ye aşık olmuş ancak bunu ifade edemeden olaylar çok hızlı gelişince, Lucy'yi elinden kaçırmıştır. Evliliğinin başlarında bir sorun çıkartmayan Kyle, bir türlü çocuk sahibi olamayınca bunalıma girer. Lucy hamile kalana kadar da alkolizmin pençesine yeniden kapılır. Mitch'in Lucy'ye karşı bir şeyler hissettiğini sezen Marylee ,ortalığı karıştırmak için Kyle'a, Lucy'nin Mitch'den hamile olabileceğini ima edince felaketler birbirini izler. Tüm bu üzücü olayların içinde, Marylee'nin karakterini yansıtan önemli bir dans sahnesi var. Bir gece içtikten sonra eve dönen Marylee odasına girerek, yüksek sesle müzik dinlemeye başlar. Bir yandan soyunurken bir yandan da deli gibi danset-mektedir. Bu arada paralel kurguyla, babasının can çekiştiğini, ölmekte olduğunu görürüz. Kamera bir çılgın gibi danseden, kendinden geçmiş Marylee'yi gösterir, bir de acı içindeki babasını. Marylee adeta babasını dansederek öldürür. Bu yönüyle akıllardan zor çıkacak bir dans sahnesidir.

(B.A.)

20 GÖZÜ TAMAMEN KAPALI (Eyes Wide Shut)

Yön: Stanley Kubrick. Oyn: Nicole Kidman, Tom Cruise. 1998, ABD yapımı.

Stanley Kubrick'in son filmi olan "Eyes Wide Shut / Gözü Tamamen Kapalı", Arthur Schnitzler'in romanı "Traumnovella"dan uyarlanmıştı. Bir rüya atmosferinde geçen film, kadın-erkek ilişkileri ve insan doğası üzerine Kubrick'in söylediği son sözler olacaktı. Bunun için de yönetmen dünyanın en meşhur evli çiftlerinden birini seçti: Tom Cruise ve Nicole Kidman. Bir yılbaşı balosu için hazırlanırken seyrettiğimiz Alice ve Bill'in hayatları kusursuz görünür önce. İki güzel insan, sevimli bir çocuk, New York'da şık

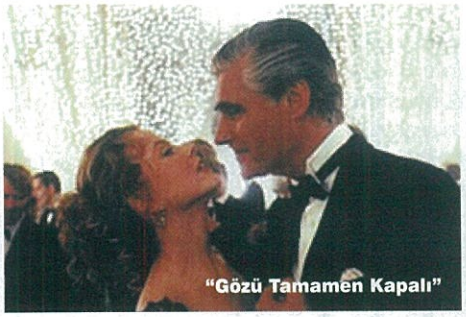
"Gözü Tamamen Kapalı"

bir ev... Ancak bu inancın kaybolması uzun sürmez ve çiftin hayatlarının göründüğü kadar mükemmel olmayabileceği fikrine kapılıveririz. Baloda, Bill bir arkadaşıyla konuşmaya gidince, Alice barda yalnız kalır. Bunu fırsat bilen, Sandor Szavost adlı Macar bir adam ona sorular sormaya ve kur yapmaya başlar. Sonunda da dansa davet eder. Şampanyayı biraz fazla kaçırmış olan Alice, Bill ortalıkta görünmediği için bu teklifi kabul eder. Böylece dansederken aralarında evliliğe dair bir tartışma başlar. Sandor, Alice gibi her istediği kişiyi elde edebilecek kadar güzel bir kadının neden evli olduğunu anlamadığını söyler. Dans pistinde dönüp dururlarken Alice, uzaktan Bill'i iki kadınla görür. Bu arada Sandor'un beraber olma teklifini reddetmiştir. Kocasını bulması gerektiğini söyleyerek, Sandor'un dudaklarına parmağıyla bir öpücük kondurur. Alice'i elinden kaçırmamak için türlü oyunlara başvuran, evlilikte yaşanan aldatmalardan, evliliğin gereksizliğinden bahseden Sandor istemeyerek danslarını sona erdirir. Onu mutlaka bir daha görmek istediğini söylese de Alice ısrarla reddeder. Haklı bir mazareti vardır: "Yapamam, çünkü ben evliyim!"

(B.A.)

21 ROMEO VE JULIET (Romeo And Juliet)

Yön: Franco Zeffirelli. Oyn: Leonard Whiting, Olivia Hussey. 1968, İngiltere, İtalya ortak yapımı.

Düşman ailelerin çocukları Romeo ve Juliet'in trajik aşk hikayesini tekrarlamaya gerek yok sanırım. Ne de olsa onlar dünyanın en çok tanınan aşıkları.

"Romeo ve Juliet"

Shakespeare'in defalarca beyazperdeye uyarlanan oyununu, İtalyan yönetmen Franco Zeffirelli de çekmiş, bu filmle Oscar'a aday gösterilmişti. Zeffirelli'nin "Romeo ve Juliet"i özellikle kostüm ⇨

tasarımı ve sanat yönetimiyle dikkat çekiyordu. Zaten 1969 yılında En İyi Görüntü Yönetimi ve En İyi Kostüm dallarında Oscar kazandı. Juliet'i 17 yaşındaki Arjantinli oyuncu Olivia Hussey, Romeo'yu ise 18 yaşındaki İngiliz Leonard Whiting canlandırıyordu. Gelelim dans sahnesine... Romeo arkadaşlarıyla birlikte, ailesinin düşman olduğu Montegue'ların evindeki baloya gider. Şaşkın şaşkın ortalıkta dolaşırken, dans için çağrı yapılır. Herkes bileklerine ziller takarak dansetmeye başlar. İçiçe iki daire oluşturulup, toplu halde yapılan dansta Romeo ve Juliet de vardır. Dış çemberde danseden Romeo ile içerde danseden Juliet, çemberin içinde dönerken karşı karşıya geldiklerinde birbirlerine bakakalırlar. Romeo'nunu yüzündeki maske nedeniyle sadece gözleri görünmektedir. Daha sonra yeniden karşılaştıklarında birbirlerine nasıl baktıklarını gören Juliet'in kuzeni çok sinirlenir. Bu arada dans iyice hızlanmıştır. İki çemberi oluşturanlar ayrı yönlerde dönmeye başlarlar. Çok eğlenen, ama başı dönen Juliet'in gözüne ara sıra, dış çemberde danseden -yani dönüp duran- Romeo takılır. Aşıkların ilk konuşması bu dans sahnesinden hemen sonra olacak, dans bittiğinde ikisi de kalabalığın içinde birbirlerini aramaya başlayacaklardır. (B.A.)

"Philadelphia"nın eşcinsel çifti Hanks ve Banderas.

22 PHILADELPHIA

Yön: Jonathan Demme. Oyn: Tom Hanks, Denzel Washington, Antonio Banderas. 1993, ABD yapımı.

Mahkeme salonunda geçen bir ahlak dersi gibi "Philadelphia". Aslında konusu da pek yabancı olmadığımız bir yerden çıkıyor. Tek farkı içinde 20.yüzyılın getirdiği AIDS ve yıllardır göz ardı edilmeye çalışılan eşcinsellik kavramlarını barındırıyor olması. Çok büyük bir hukuk bürosunda başarılı ve yükselen bir avukat olan Andrew Beckett (Tom Hanks) AIDS olduğu anlaşılınca şirketten kovulur. O ise sisteme karşı gelme pahasına bir avukatla anlaşır ve şirketini mahkemeye verir. Denzel Washington, eşcinselliğe ve AIDS'e pek de sıcak bakmayan bir insan olmasına karşın bu davayı hukuka olan bağlılığı ve davaya olan sempatisi adına alan küçük avukat Joe Miller'ı canlandırıyor. Tabii ki filmin gelişimi ile bu karakter de sabit kalmıyor ve kafasındaki bu "yanlış" düşüncelerden arınıyor. İşte bu arınmanın en vurucu göstergelerinden birisi de aslında tam anlamıyla bir dans sahnesi sayılamayacak bir bölüm. Beckett ve Miller dava üzerinde çalışmak için Beckett'ın evindedirler. Beckett, en sevdiği operadan bir arya çalmaya başlar -ki bu Maria Callas'tır. Çalmakta olan operayı o anki ölüme yakın haline fazlasıyla benzer görmektedir ve bu durumunu Miller'a anlatırken bağlı olduğu serum şişesiyle dans etmeye başlar. Bu an Miller'da bir değişime yol açar. Gördüğü, önünde acı çeken bu adam aslında sadece hayatı seven ve ölmek istemeyen bir insandır. Onun AIDS hastası ya da gay olması sadece küçük detaylardır. Bunun dışında filme dans sahneleri açısından bakıldığında dikkatten kaçmayacak bir sahne daha var. Bu sahnede Beckett ve denizci kıyafeti giymiş sevgilisi Miguel (Antonio Banderas) davanın ardından verilen partide dans etmektedirler. Film boyunca çok küçük bir öpücük dışında ikilinin ilişkileri pek dışa vurulmamış olsa da bu sahnede dans eden çift bir anlamda birbirlerine olan sevgilerini anlatmaya çalışmaktadırlar. (D.G.)

21 VAHŞİ DUYGULAR (Wild at Heart)

Yön: David Lynch. Oyn: Nicolas Cage, Laura Dern, Diane Ladd. 1990, ABD yapımı.

Sailor (Nicolas Cage) ve Lula (Laura Dern) "Oz" diyarını andıran, Lynch usulü derin Amerika'da yolculuklarına devam etmektedirler. Bir ara Sailor arka koltukta uykuya dalar ve arabayı Lula kullanmaya başlar. Biraz eğlence için radyoyu açar ama kanallar arasında dolaşırken yalnızca haberlere rastlar. Haberlerde de sapıklar, caniler, seri katiller gibi iç karartıcı konulardan başka bir şey yoktur. Bir süre sonra isyan eden Lula arabayı kenara çeker ve kendisini dışarı atar. Elbette Sailor da uyanmıştır. Lula "Bu radyoya artık katlanamıyorum. Hayatımda hiç bu kadar pisliği birarada duymadım. Sailor Ripley bana hemen müzik bul, ciddiyim!" diye çığlık atar. Ne tesadüf ki çift kanalları karıştırırken en sevdikleri grup Powermad'in bir şarkısına denk gelirler. Biraz açmak gerekirse, speed metal'in en âlâ örneklerinden birisine... İkisi de yolun kenarında çılgınca tepinmeye başlarlar. Nicolas Cage kung fu ile dans arasında gidip gelen ilginç bir performans sergiler. Laura Dern ise saçlarını savurur, sağa sola tekmeler sallar, eğilip kalkarak çığlıklar atar. Metal müzik yavaş yavaş Strauss'un "Im Abendrot"una dönüşür ve iki sevgili birbirlerine sarılırlar.
Lynch'in en çılgın ve en komik filmi "Wild at Heart"ı son derece iyi özetleyen bu sahne, aynı zamanda Cage'in yeteneğinin en büyük kanıtlarından biri. Ona kıyasla belki biraz sönük kalıyor ama Laura Dern de kolay kolay unutulacak gibi değil. (E.E.)

"Vahşi Duygular"da Sailor (Nicolas Cage) ve Lula (Laura Dern) anlattığımız sahne öncesinde, ısınma turlarında.

"Korku Ruhu Kemirir"

24 KORKU RUHU KEMİRİR (Angst essen Seele auf)

Yön: Rainer Werner Fassbinder. Oyn: Brigitte Mira, El Hedi ben Salem, Barbara Valentin. 1973, Batı Almanya yapımı.

60 yaşlarında bir temizlikçi kadın olan Emmi (Brigitte Mira), yağmurdan kaçmak için gördüğü ilk mekana sığınır. Burası yabancı işçilerin takıldığı bir bardır. Meraklı bakışlar altında ezilen kadına Faslı bir göçmen işçi olan Ali (El Hedi Ben Salem) ilgi gösterir. Ali'nin Emmi'yi dansa kaldırışı, farklı bir ilişkinin de başlangıcıdır. Fassbinder, filminin hemen başında bizi karşı karşıya bıraktığı bu dans sahnesinde her anlamda uyumsuz bir çifti biraraya getiriyor. Emmi ve Ali'nin ne yaşları, ne ten renkleri, ne de vücut ölçüleri diğerininkine uygun değil. Ancak bir nev'i sığınma ve güven bulma duygusu taşıyan bu dans, filmin mesajını da özetliyor. İki toplum dışı karakter, ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, şefkati birbirlerinde buluyorlar. Ancak tıpkı çoğu kişiye "komik" gelen dansları gibi, olumlanmayan ilişkilerinin de diledikleri gibi gitmesi imkansız bir hal alıyor.

Yine de bu garip dans, "diğerlerine" yönelik bir karşı duruş anlamı taşıyor. Başka bir deyişle, eğer Fassbinder'in bu keskin melodramında biraz umut bulmaya niyetliysek, kaynağı bu sahne. Yönetmeninin en iyi filmlerinden olan "Korku Ruhu Kemirir"in bahsettiğimiz sahnesi, özellikle de Mira ve Ben Salem'in birbirlerine sarılmış görüntüleri, eminiz izlemiş olanların aklından hiç çıkmıyordur. **(E.E.)**

"Yağmur Adam"da iki kardeş beraber çıktıkları yolculukta hem birbirlerini hem de kendilerini tanıma fırsatı bulurlar.

25 YAĞMUR ADAM (Rain Man)

Yön: Barry Levinson. Oyn: Dustin Hoffman, Tom Cruise, Valeria Golino. 1988, ABD yapımı.

"Yağmur Adam" tam anlamıyla bir yol filmi. Hani şu kötü bir adam olarak başlanılıp iyi biri olarak sona erdirilen, kişinin bazı gerçeklere muktedir olduğu türden bir film. Charlie'nin (Tom Cruise) amaçsızca koşturup durmakla geçirdiği playboyvari hayatı, küçükken kendisini sokağa atan babasının ölümü ve kendisine miras kalan bir gerçeği öğrenmesi ile değişir. Otistik bir erkek kardeşi (Dustin Hoffman) vardır ve babası neyi var neyi yoksa -ki bu 3 milyon dolarlık bir servettir- kardeşine bırakmıştır. Charlie gidip her şeyden bihaber olan kardeşini bulur ve onunla bir yolculuğa çıkar. Bu yolculuk sonuçta kendisinin değişimine ve gelişimine neden olacaktır. Filmin bizim için en vurucu anlarından birisiyse otistik ağabey Raymond'ın (Dustin Hoffman) kardeşi Charlie'den kendisine dans etmeyi öğretmesini istediği unutulmaz dans sahnesi. Raymond'a bir kız randevu vermiştir. Charlie bu nedenle pek heyecanlı olan ağabeyini kollarına alır ve iki kardeş Las Vegas'ta bir otel odasında dans etmeye başlarlar. Tam anlamıyla farklı iki insanın birbirlerine yakınlaşmalarının anlatıldığı bir sahnedir bu. Ayrıca filmin başlarındaki ben merkezci, kaba adamın aslında kardeşinin güvenliğini ve iyiliğini savunan ve sağlamaya çalışan bir insana dönüşümüne de şahit oluruz. Raymond'a dans etmeyi öğretirken Charlie'nin ağzından şu kelimeler dökülür: "Senin kim olduğunu bilmiyorum ama kendimi aptal gibi hissetmeye başlıyorum". Bu cümle rahatlıkla Charlie'nin geçirdiği evrim için küçük bir ipucu olarak gösterilebilir. **(D.G.)** ■

Tüm zamanların en maharetli dolandırıcısını Leonardo Di Caprio canlandırıyor.

CATCH ME IF YOU CAN

OYUNCULAR: Leonardo Di Caprio, Tom Hanks, Christopher Walken, Jennifer Garner
YÖNETMEN: Steven Spielberg
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪✪

Oscar şansı en yüksek filmlerden biri, ABD'nin en ele avuca sığmaz dolandırıcısı Frank Abagnale Jr.'ın öyküsünü anlatan "Catch Me If You Can". Uzun zamandır ortalıkta gözükmeyen Leonardo Di Caprio'yu, yine Oscar'ın güçlü adaylarından biri olan Martin Scorsese'nin "Gangs of New York" filminde de izleme şansını bulacağız; şu farkla ki, Spielberg, filminde genç oyuncuya daha fazla yaslanmış durumda. Çünkü öykünün merkezinde, her tipi kusursuzca taklit edip beş yıl boyunca türlü sahtekarlıklarla FBI'ı peşinden sürükleyen ve tüm bunları 16-21 yaş arasında gerçekleştiren Frank Abagnale Jr. yer alıyor. Di Caprio'ya düşen rol çok zor, çünkü üstün başarılı sahtekarlar, güçlükle inandırıcı olabilecekleri şeyleri yaparlar ve bunu neden ve nasıl yaptıklarını açıklayabilecek bir metin bulunmamaktadır; işte burada, inandırıcı bir sahtekarı oynamanın zorluğunu aşmak durumunda kalan Di Caprio'nun oyunculuğu devreye giriyor. Abagnale'in yaşamına dayanan öyküde müthiş bir serüven var; çünkü buradaki dolandırıcı henüz bir yeniyetme olmasına karşın bir dahi; pilot, avukat, doktor, profesör ve hatta FBI ajanı kimliklerine başarıyla girip milyonlarca dolar kazanabilen, her türlü sahteciliği başarı ve soğukkanlılıkla gerçekleştiren, hatta bu arada çapkınlık da yapabilen bir üstün zekalı. Onu bu yola iten etkenlerin başında başka bir dolandırıcı, babası (Christopher Walken) geliyor. Beş yıl boyunca FBI'ı peşinden sürükleyip (Tom Hanks'i azimli ve kendini işine adamış FBI ajanı rolünde izleyeceğiz) sonunda Paris'te eski bir sevgilisinin teşhisiyle yakalanan Abagnale, İsveç, Fransa ve ABD'deki cezaevlerinde beş yıl yattıktan sonra FBI'a danışman oluyor ve şu anda da dünyanın en iyi belge sahtekarlığı uzmanı olarak kendi adını taşıyan bir danışma şirketinin başında bulunuyor. ABD'nin gerçekten de müthiş bir fırsatlar ülkesi olduğuna inanmamak mümkün değil, zira www.abagnale.com adresinden bu şirkete ulaşıp müşteri portföyüne göz atarsanız nasıl bir fenomenle karşılaşacağınızı anlayabilirsiniz.

Günümüzün en yaratıcı ve başarılı yönetmenlerinden Spielberg'ün "Azınlık Raporu" gibi fütüristik bir filmden sonra böyle biyografik özellikte gerçek bir öyküyü ele alması dikkate değer bir başka nokta.

Filmle ilgili tüm tanıtımlarda, Frank Abagnale Jr.'ın 5 yıl içinde 8-10 milyon doları karşılıksız çeklerle kazandığına ve FBI'ın o dönem en çok aranan 10 kişi listesinde yeraldığına dair bilgiler var. Frank Abagnale ise filme kaynak olan aynı adı taşıyan kitabı 23 yıl önce sadece dört kez konuştuğu bir yazarın yazdığını, kullandığı karşılıksız çeklerle sadece 2,5 milyon dolar dolandırdığını ve asla FBI'ın "toplum için tehdit oluşturan şiddet uygulamış en çok aranan 10 kişi" listesine dahil olmadığını söylüyor. Filmi ve senaryoyu henüz görmediğini, ama işin içinde Spielberg, Hanks ve Di Caprio'nun oluşunun kendisini gururlandırdığını ifade ediyor. Hiç şüphesiz Hollywood'un her şeyi abartacağını önceden tahmin edebiliyor.

Oscar'a el sallayan 15 film

Daha adayların açıklanmasına bile aylar var ama 2002 yılının Amerikan Sinema Akademisi ödüllerinin kimlere gideceği konusunda spekülasyonlar şimdiden başlamış durumda. Sonuçlar ne olur bilinmez ama Hollywood'un kurak ve verimsiz bir sezon geçirmediği kesin... Spielberg ve Scorsese gibi ustaların yeni filmlerinin yanısıra genç yönetmenlerin iddialı projelerine de rastlamak mümkün. İşte önümüzdeki 6-7 ay boyunca adlarından sıkça sözettirecek 15 iddialı proje.

DERLEYEN: EBRU KALPAKÇI

8 MILE

OYUNCULAR: Eminem, Kim Basinger, Brittany Murphy, Mekhi Phifer
YÖNETMEN: Curtis Hanson
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪

8 Mile Road, Detroit'te, kentin beyaz ve siyah nüfusunu ikiye ayıran bir sınıra benziyor. Aynı zamanda filmin kahramanı Jimmy Smith Jr.'ın bulunduğu yer ile olmak istediği yer arasındaki sınırı da çizen psikolojik bir anlama sahip. Artık bir fenomen haline gelen ünlü beyaz rap şarkıcısı Eminem de bu yolun yakınlarında büyümüş.

Eminem başrolde.

(Hatta "The Way I Am" parçasının klibi de bu yol üzerinde çekilmiş). Şarkıcının yaşamından büyük ölçüde ilham alınarak yazılmış senaryosuyla yarı biyografik bir nitelik taşıyan film, Curtis Hanson tarafından çekildi. Hanson'ın "LA Confidential" ve "Wonder Boys" gibi filmlerinin müziklerini anımsayacak olursanız, yönetmenin her türlü "hip" müzikle ciddiyetle ilgilendiğini; bu yüzden de başrolü Eminem'e verdiğine şaşırmazsınız. Eminem'in ille de En İyi Erkek Oyuncu adayı olması zor gözüküyor ama Hanson'ın Russel Crowe, Guy Pearce, Tobey Maguire ve Kim Basinger gibi oyuncular üzerindeki şaşırtıcı yönetiminin rap kralına faydası olacağı ve bir mucize yaşanabileceği de konuşuluyor.

Hanson, Amerikan gençliğinin duygusal savaşımlarıyla ilgili ciddi bir film yapma fırsatını bu projede yakaladığını düşünüyor. Güvensizlik, öfke ve düş kırıklıklarının, yön ve kimlik arayışlarının Eminem'in hırçın şarkı sözleri ve beden diliyle ifadesi, ilk gösterimleri izleyen eleştirmenlerce de beğenilmiş durumda. Aslında Eminem'in tarzını oluşturan vahşi, küfürlü, öfke ve hınç dolu şarkı sözleri 1970'lerdeki punk ve rap akımında da yeralmıştı. Ama hiçbir kişi ya da grup bu alanda Eminem'in başarısını yakalayamadı -en azından beyaz rapçılar diyelim.

Hanson, çoğunlukla tür sinemasına bağlı kalan ilk filmlerinden farklı olarak bu kez yeni bir tarz deniyor. Özellikle kendilerine özgü argo ve gizli kodları olan "LA Confidential" ve "Wonder Boys"da kamerasını çok özel ve farklı çevrelerde gezdirmişti. ("LA Confidential"da 1950'lerin polis departmanı; "Wonder Boys"da Amerikan akademilerinin sarmaşıklarla kaplı duvarları kendilerine göre farklı evrenlerdi). Kamerasını bu kez hip hopun özgürlükçü dünyasına ve ona bağlı gençlik kültürüne yeni bir bakış açısıyla çeviriyor. Eminem'in tarzını ve müziğiyle kendini dışavurumunu, dobralığını çok beğenen Hanson, ilk oyunculuğunu bu filmde gerçekleştiren şarkıcıyla çalışmaktan son derece memnun kalmış. Eminem'in annesi rolünde izleyeceğimiz Kim Basinger ise "LA Confidential"dan sonra tekrar Hanson ile çalışma fırsatını bulduğu için mutlu. İlk Oscar'ında Hanson'ın oyuncu yönetiminin payı da herkes tarafından kabul ediliyor. Yönetmen, yapımcı ve senarist olarak kotardığı "LA Confidential" ile 9 Oscar ödülü kazanan Hanson (bu ödüllerden üçü bizzat kendisine aitti: en iyi yönetmen, en iyi görüntü ve en iyi senaryo) bakalım bu yıl şansını ne kadar zorlayacak?

Onun adı bile Oscar'ı çağrıştırıyor.

ABOUT SCHMIDT

OYUNCULAR: Jack Nicholson, Hope Davis, Kathy Bates, Dermont Mulroney
YÖNETMEN: Alexander Payne
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪

Karşımızda yine bir roman uyarlaması var: 1996 tarihli, Louis Begley'in aynı adlı romanından uyarlanan film, senarist ve yönetmen Alexander Payne'in üçüncü filmi; üstelik kuvvetli Oscar sinyalleri alıyoruz. 1970'de "Easy Rider"dan 1998'de "As Good As It Gets"e dek defalarca Oscar'a aday olup, 1984'te "Terms of Endearment" ve 1998'de "As Good As It Gets" ile ödül kazanan Jack Nicholson'ın varlığı tabii ki bu sinyallerin kaynağı. Üstelik Nicholson projeden öyle hoşlanmış ki, dedikodulara bakılırsa 15 milyon dolar olan oyunculuk ücretinin oldukça altında bir paraya oynamış. Saçları yana taralı, şişman, kendisini sürekli kandıran ve hep kontrollü bir anti-kahramanı canlandıran Nicholson, 66 yaşındaki emekli bir sigortacının geç de olsa hayatın anlamını arayışını hayranlık verici bir üslupla sergiliyor yine. ⇨

"Adaptation" özgün senaryo dalında ödülün en önemli adaylarından biri.

Warren Schmidt bir anda yaşamıyla ilgili bir dizi dönüm noktasıyla karşılaşır. Sigortacılıktan emekli olur ve kendini bomboş hisseder. Tek kızı Jeannie (Hope Davis) bir budalayla evlenmek üzeredir ve karısı Helen (June Squibb) 42 yıl süren evliliklerinin ardından aniden ölür. İşsiz, eşsiz ve ailesiz kalan Warren, yaşamına anlam katacak bir şeyler bulmak ister ama ümitsizlik içindedir. Karısıyla ülkeyi dolaşmak için satın aldığı motoruna atlayarak kendi köklerini bulmak amacıyla Nebraska'ya doğru yol alır. Denver'da, aralarında garip bir uçurum bulunan kızıyla yeniden bağ kurmayı ve onun evlilik hazırlıklarına yardımcı olmayı umut eder. Ne yazık ki damat adayı Randall'dan (Dermot Mulroney) nefret eder; Randall son derece başarısız bir su yatağı satıcısıdır. Özgür ruhlu ve kaba yapılı müstakbel damadını tanıyınca yaşadığı şok, olayları daha da beter hale getirir. Artık hayattaki amacı kızının evliliğini engellemektir. Bu kara mizah ve acı dolu serüven boyunca Warren, tüm ayrıntıları ve olaylarla ilgili görüşlerini yeni ve beklenmedik biriyle, altı yaşında Tanzanyalı bir yetim olan Ndugu Umbo ile paylaşır. Ayda 22 USD yardım yaparak uzun uzun mektuplaştığı bu küçük günah çıkartıcı sayesinde Warren, belki de ilk kez kendisinin ve yaşadığı hayatın farkına varır. Alexander Payne'in önceki iki filmi "Citizen Ruth" (Laura Dern) ve "Election" (Matthew Broderick ve Reese Witherspoon) da "About Schmidt" gibi son derece incelikli ve mizah dolu filmlerdi. Ama son filminde mükemmel bir stara sahip oluşu, kendisine Oscar yolunda uzun adımlar atmasını sağlayacağa benziyor.

ADAPTATION

OYUNCULAR: Nicolas Cage, Meryl Streep
YÖNETMEN: Spike Jonze
OSCAR ŞANSI : ✪

Hollywood'un görüp göreceği en uçuk, en zeki, en ele avuca sığmaz filmlerden biri olmaya aday "Adaptation". "Being John Malkovich"in senaryo yazarı Charlie Kaufman ve yönetmeni Spike Jonze gene biraradalar. Konu, bir romandan senaryo uyarlamaya çalışan bir senaristin yetersizlik duygularına kapılmasının ardından bu kez bir romanı uyarlamakta güçlük çeken bir senaristle ilgili bir senaryo yazması. Yani aynayla aynaya bakmak gibi bir şey. Oscar ödüllü Nicolas Cage "Orchid Thief"i uyarlamaya çalışan yorgun senarist Charlie Kaufman rolünde. Aynı zamanda onun gölgesinde kalmış taban tabana zıt ikizi Donal Kaufman'ı da canlandırıyor. Kitabın yazarı Susan Orlean'ı ise yine Oscar ödüllü bir oyuncu, Meryl Streep oynuyor. Bir de "Orchid Thief"in kahramanı John Laroche (Chris Cooper) var, birkaç göçebe kızılderiliyle yasak bir arazide çok nadir bulunan orkideleri yetiştirip meraklısına çok yüksek fiyattan satmaktan tutuklanan "orkide hırsızı". Kafası karışık, yaratıcılık pınarları tıkanmış, esin perilerinin artık uğramadığı ve üstelik kendisini son derece kötü, şişman, çirkin ve başarısız hisseden Kaufman (kendisiyle bu derece dalga geçmesi de bir başka nitelik) ikizi Donald'dan yardım ister. Son derece tembel ama senarist olma konusunda bir o kadar hırslı olan Donald, senaryo yazım seminerlerinin gurusu Robert McKee'nin derslerine katılmakta ve Hollywood'un dikte ettirdiği klişe ve şablonlarla senaryo yazılması gerektiğine inanmaktadır. Seri katile dönüşen bir polisle ilgili yazdığı senaryo bir yapımcı tarafından beğenilince, bu Charlie için ciddi bir darbe olur. "Confessions of a Dangereous Mind"ın da senaristi olan Kaufman'ın asıl yaratıcılığını "Adaptation"a aktardığı konusunda eleştirmenler hemfikir. Bir senarist olarak en büyük başarısı, tüm bu farklı titreşimdeki kişilikleri ve öyküleri ustalıkla birarada harmanlaması; yazar, senarist ve kahramanın tutku arayışlarını ve yaşantılarını birbiriyle şaşırtıcı biçimde kaynaştırması. Beş yıl önce genç senaristlerin hayali Quentin Tarantino gibi yazmaktı, oysa bugünlerde herkes Charlie Kaufman kadar iyi şeyler ortaya çıkarmak istiyor. Yönetmen Spike Jonze ise 1969 doğumlu genç bir sinemacı; Björk, REM, Beastie Boys ve Fatboy Slim (Christopher Walken'ın durmadan dans ettiği Weapon of Choice) gibi grup ve şarkıcıların video kliplerini çekerek adını duyurdu. İlk uzun metrajlı filmi "Being John Malkovich" Oscar'a en iyi senaryo ve film dallarında aday gösterildi.

"Antwone Fisher" öyküsüyle dikkat çekiyor.

ANTWONE FISHER

OYUNCULAR: Derek Luke, Denzel Washington, Joy Bryant
YÖNETMEN: Denzel Washington
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪

Öykü çok güzel. Üstelik gerçek bir yaşam öyküsü: senarist Antwone Quantin Fisher'ın hapishanede doğumuyla başlayıp türlü zorlukları aşarak yaşamını kurması, dokunaklı bir dille anlatılmakta. Bir özelliği de tıpkı George Clooney'nin ilk filmi "Confessions of a Dangerous Mind" gibi Denzel Washington'ın ilk yönetmenlik denemesi olması. 2002 yılında "İlk Gün / Training Day" ile en iyi oyuncu Oscar'ını kazanan Washington, 1990'da "Zafer / Glory" ile En İyi Yardımcı Oyuncu ödülünü almıştı. Mükemmelliyete düşkünlüğüyle tanınan oyuncu, ilk filmini de büyük bir özenle çekmiş. Kendisi filmde Fisher'ın psikiyatristi Dr. Jerome Davenport rolünde kamera önüne geçiyor. Antwone Fisher'ı canlandıran Derek Luke ise ilk kez kamera karşısında. Bunun nedeni, gerçek Antwone Fisher'ın senaristliğe başladıktan sonra, Sony'nin hediyelik eşya departmanında dört yıldır çalışan Luke'u biraz da kendi yaşamındaki yükselişi yansıtma isteğiyle filmde oynatma konusunda ısrarcılığı.

Fisher, evlenmemiş bir kadının çocuğu olarak hapishanede doğar ve çocukluğu hep bakımevlerinin ve yetimhanelerin sevgisiz, yıkıcı ortamlarında geçer. Gene de sokaklarda bir evsiz olmaktan bu sayede kurtararak donanmada görev alır. Sonra da Sony Film Şirketi'nde güvenlik görevlisi olup senaryosunu yazmaya başlar. Donanmadaki saldırganlığı ve öfkesi yüzünden üstlerince psikiyatriste gitmesi istenen Fisher, Dr. Davenport'un yardımlarıyla öfkesinin derinlerine iner ve akrabalarını bulmaya çalışır. Yayınevi, filme konu olan "Finding Fish" adlı romanı tanıtım amacıyla "günümüzün Oliver Twist"i olarak tanıtmıştı. Her ne kadar edebi derinliği bu noktaya pek ulaşmamış olsa da, sonuçta Hollywood'un sevdiği türde ve izleyicilerin beyazperdede izlemekten keyif alabileceği bir film olduğu söyleniyor.

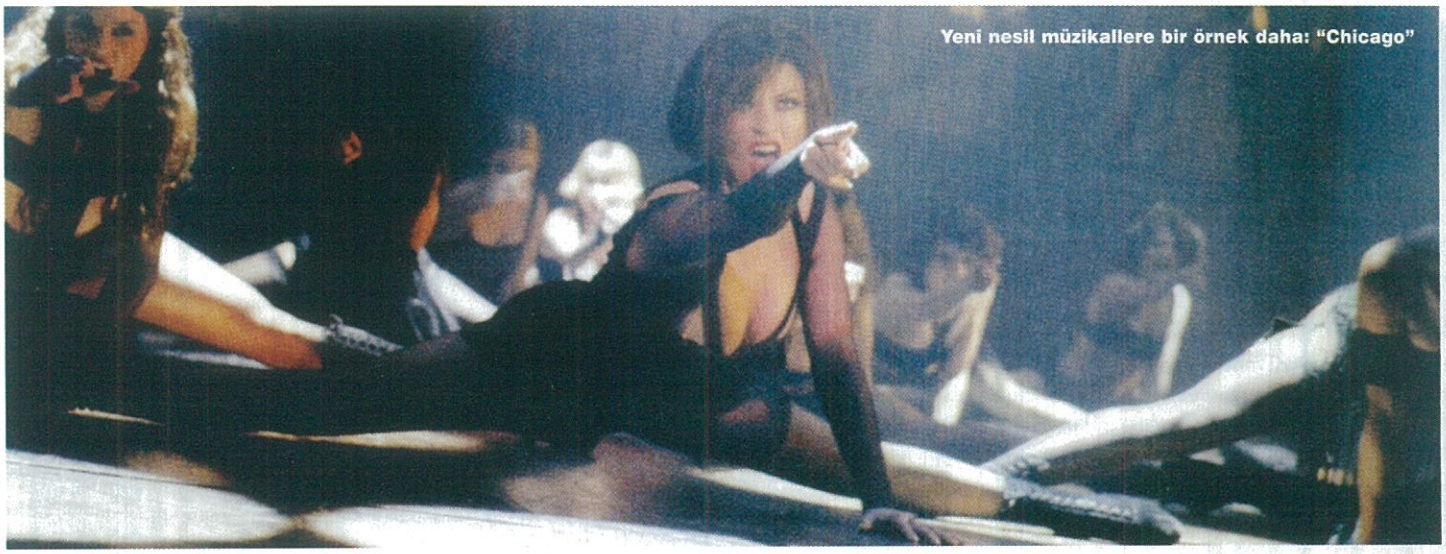

Yeni nesil müzikallere bir örnek daha: "Chicago"

CHICAGO

OYUNCULAR: Renee Zellweger, Catherine Zeta-Jones, Richard Gere
YÖNETMEN: Rob Marshall
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪

"Cabaret", "Sweet Charity", "Lenny", "All That Jazz" gibi bir dönemin gözde müzikallerinin yönetmeni Bob Fosse'un (1927-1987) son projelerinden biri başrolünde Madonna'yı oynatacağı "Chicago" idi. Fosse, uzun yıllardır gerçekleştirilmeyi bekleyen projesinin Madonna'ya bir Oscar getireceğinden emindi.

Daha önce "Annie" müzikalini başarıyla televizyona uyarlayan ve koreografisiyle de ilgilenen Rob Marshall'ın ilk yönetmenlik denemesinde nasıl bir sonuçla karşılaşacağı merak konusu. Modası geçmiş bir tür olarak görülen müzikallerin son yıllarda başarılı örneklerini görüyoruz; "Chicago"nun başına geleceklerden biri de hiç şüphesiz "Kırmızı Değirmen" ile kıyaslanma tehlikesi. Yönetmen Marshall kendi yönteminin müzikallerdeki ana sorunu çözdüğüne inanıyor: perdede akan gerçekliği zedelemeden karakterlerin doğallıkla şarkıya geçebilmelerini sağlamak.

1920'lerin şamatalı ortamında, Chicagolu koro kızı Roxie Hart (Renee Zellweger), kendisine şan-şöhret vaat edip beraber olan sevgilisini öldürür ve hapse düşer. Orada kız kardeşiyle ilişki kuran kocasını öldüren Velma (Catherine Zeta-Jones) ile tanışır. Avukatı Billy Flynn'in (Richard Gere) kurnazlıkları sayesinde, Chicago'da aradığı ve peşinde koştuğu şöhreti hapiste yakalamış olur. Roxie gelene dek şehrin tüm medya organlarını peşinden sürükleyen ve ünlü olan Velma, artık bu konumunu yitirir ve eskisinden daha fazla ünlü olabilmek için planlar kurmaya başlar.

Çekimlerin Toronto'da gerçekleştiği filmin oyuncu seçiminde, özellikle Roxie rolü için yapılan görüşmelerde, Marshall, içlerinde Marisa Tomei, Mira Sorvino, Charlize Theron, Christina Applegate, Jennifer Jason Leigh'in de olduğu birçok oyuncuyla biraraya gelmiş. Ama daha sonra Renee Zellweger ile tanışınca aradığı kırılgan ifadeyi bulduğuna emin olmuş ve gönül rahatlığıyla çekimlere başlamış. Catherine Zeta-Jones'un bilinmeyen şarkıcılık yeteneğiyle tanışmış olacağımız filmin diğer bir yeteneği de besteleri ve piyanistliğiyle bilinen Richard Gere. 1960'larda başlayıp bugüne dek birçok Broadway müzikaline imza atan besteci John Kander ve söz yazarı Fred Ebb'in oluşturduğu takımın önceki çalışmaları arasında "Cabaret", "Zorba", "Woman of the Year", "Örümcek Kadının Öpücüğü" ve "New York, New York" yeralıyor. Bakalım bol ödüllü "Kırmızı Değirmen" kadar başarılı bir filmle karşılaşabilecek miyiz?

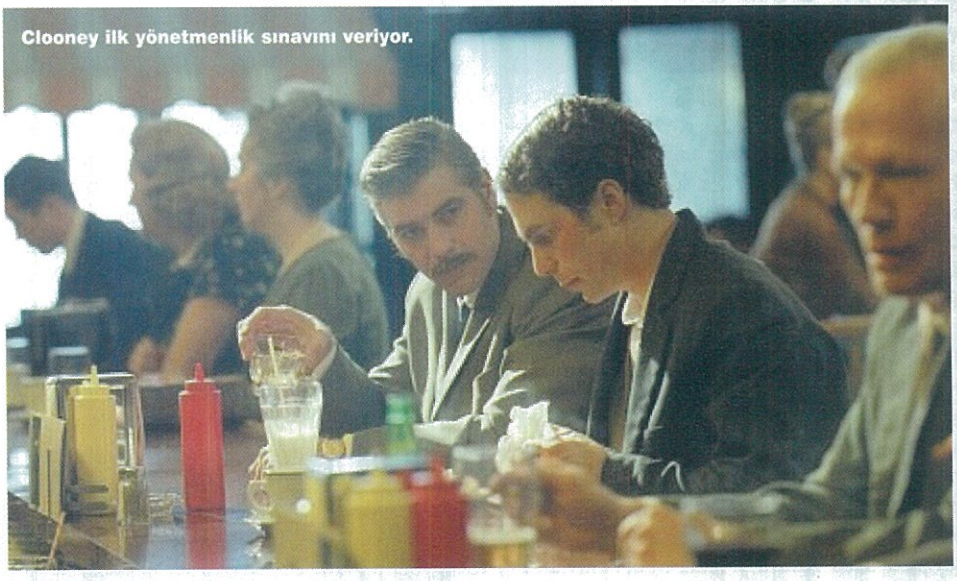

Clooney ilk yönetmenlik sınavını veriyor.

CONFESSIONS OF A DANGEROUS MIND

OYUNCULAR: Sam Rockwell, Drew Barrymoore, George Clooney, Julia Roberts, Matt Damon, Brad Pitt
YÖNETMEN: George Clooney
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪

İyi bir aktör ve iyi bir insan olarak tanınan George Clooney'nin ilk yönetmenlik denemesinin Oscar adayı olması hayali güç bir şey. Oyuncunun deneyimsizliğine rağmen filmin insanın içine su serpen bazı güven verici özellikleri var; her şeyden önce Akademi'nin de memnun kalacağı zekice bir gizeme sahip. Bir kere senaryo, 2000 yılının En İyi Senaryo Oscar'ı adayı "Being John Malkovich"in senaristi Charlie Kaufman'a ait. "Being John Malkovich"te, gerçeküstü bir zeminde nasıl emin adımlarla yürüdüğünü görmüştük. Bugünlerde Kaufman, Hollywood'un genç ve dahi senaristlerinden biri. Bu kez ilginç biyografik özellikler taşıyan bir filme imza atmış durumda. 1976 yılında "Confessions of a Dangerous Mind: An Unauthorized Authobiography" adındaki, ABD'nin en ünlü TV showlarının yapımcısı ve sunucusu Chuck Barris'in kitabından uyarlanan öykü, Barris'in Soğuk Savaş döneminde CIA için Sunny Sixkiller takma adıyla cinayetler işlediği yolundaki itiraflarına dayanıyor. Bunların gerçek olup olmadığı tabii ki tartışmalı ama Kaufman'ın senaryosundaki başarı zaten tam da burada yatıyor. Keskin ve akılda kalıcı diyaloglarla bezeli, alaycı ve rahatsız edici mizahla yoğurulmuş bir metin sözkonusu. Chuck Barris gibi rahatsız edici bir kült tipi, çekici hatta bazen dokunaklı kılabiliyor. David Fincher ve Bryan Singer gibi usta yönetmenlerin proje için adı geçerken Clooney'nin bu fırsatı yakalaması herkes için şaşırtıcıydı. Ama "Ocean's Eleven" takımından Matt Damon ve Brat Pitt'in Clooney'e jest olarak projeye dahil olması, Julia Roberts'in öl- ⇨

"Frida"

dürücü bir casusu, Drew Barrymoore'un ise Barris'in hippie sevgilisini canlandırmaları, Clooney'nin şansını artırmış olsa gerek. Barris'i kimin canlandıracağı merak konusu olmuşken (Mike Myers, Johhny Depp, Ben Stiller ve John Cusack gibi oyuncular üzerinde duruluyordu) Clooney, Miramax'a çeşitli filmlerde kameo olarak görünme sözü vermek gibi bazı özverilerde bulunarak son noktayı koydu: "Welcome to Collinwood"da yeteneğine fazlasıyla güvendiği ve bu rolüyle en iyi oyuncu Oscar'ını kazanacağına emin olduğu Sam Rockwell üzerinde ısrar etti. George Clooney, Hollywood'da esprili kişiliği ve kaliteli şakalarıyla tanınan biri ve belki de en büyük şakalarından biriyle karşı karşıyayız.

FRIDA

OYUNCULAR: Salma Hayek, Geoffrey Rush, Ashley Judd, Antonio Banderas, Alfred Molina
YÖNETMEN: Julie Taymor
OSCAR ŞANSI: ✪✪

Hollywood güzellerinden Halle Berry'nin büyük bir azimle "Monster's Ball" gibi düşük bütçeli bir filmde oynayıp En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını almasını kim tahmin edebilirdi? Berry'nin başarılı hamlesi, kendisiyle ve filmle ilgili tüm mantıklı beklentilere meydan okumuştu. Aynı durum, Salma Hayek'in Meksikalı ressam Frida Kahlo'yu canlandırdığı Frida için de geçerli. Üstelik, filmin bu beklentiyi destekleyen birçok önemli dayanağı var. Yönetmen Julie Taymor, Broadway'dan uyarlama "The Lion King"in yaratıcı gücüydü (aynı zamanda 1999'un Oscar adayı olan "Titus"tan anımsıyoruz). Hayek'in erkek arkadaşı, Oscar adayı Edward Norton, senaryoya katkıda bulundu ve küçük bir rolde gözüktü. Oscarlı oyuncu Geoffrey Rush, Frida'nın sevgililerinden Troçki'yi canlandırdı ve bir başka saygın oyuncu, Alfred Molina, en önemli karakterlerden birini, Frida'nın ilham kaynağı ve eşi, ünlü ressam Diego Rivera'yı oynadı. Yetenekleri yadsınamayacak oyuncular, Ashley Judd ve Antonio Banderas, yardımcı rolleri üstlenerek projeye kendilerince katkıda bulundu: Judd, Frida'nın yakın arkadaşı, ünlü bir fotoğrafçı olan Tina Modotti; Banderas ise Rivera'nın rakibi, ressam David Siqueiros'u canlandırdı. Tabii filmin vasıfları bu kadarla da kalmıyor.

Frida Kahlo, kendine özgü stili, yaşadığı dramları, sanatçı dehası, biseksüelliği, alnının ortasında birleşen kaşları ve üst dudağının üzerindeki ince bıyığının verdiği ayrıksı görüntüsü ve tabii ünlü, yetenekli, kadın peşinde koşan kilolu eşi Rivera ile yaratıcı, teatral, politik ve sıradışı bir yaşam sürdürdü. Üstelik tüm bunları ölümden kılpayı döndüğü ve tüm yaşamını sakat sürdüreceği bir otobüs kazasından sonra yaşadı! 1954'te bacağının yeniden kangren olması yüzünden 47 yaşında yaşama veda etti.

Hayek yıllarca bu projenin peşinden koştu. Tıpkı Madonna ve Jennifer Lopez gibi. Sonuçta, kaşından bıyığına 20. yüzyılın başlarında yaşamış bir efsaneyi layıkıyla perdeye yansıtabilmek için her konuda kendini bu projeye adadı.

GANGS OF NEW YORK

OYUNCULAR: Leonardo DiCaprio, Daniel Day-Lewis, Liam Neeson, Cameron Diaz, Jim Broadbent
YÖNETMEN: Martin Scorsese
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪✪

19. yüzyılda New York. Kanunsuzluğun, siyasi yozlaşmanın kol gezdiği büyük bir huzursuzluk ortamı. İç savaş sürmekte, ülke farklı görüşlerle bölünmüş ve kaosun eşiğinde. Amsterdam Vallon (Leonardo DiCaprio) İrlanda asıllı bir göçmen. 15 yıl yattığı hapishaneden salıverilmiş ve Dead Rabbits adlı İrlandalı gangster çetesinin lideri olan babasının (Liam Neeson) katili William Cutting'den (Daniel Day-Lewis) intikam almak istiyor. Bunu başarmanın ilk adımının da Bill'in çevresine sızmak olduğunu biliyor. Jenny Everdeane (Cameron Diaz) ile tanıştıktan sonra birtakım güçlüklerle karşılaştığını fark ediyor. Bu esrarengiz yankesicinin güzelliği ve bağımsızlığıyla büyüleniyor; fakat genç kadının geçmişi beklenmedik biçimde planını güçleştirmeye başlıyor. Amsterdam'ın macerası hem kişisel kurtuluşu hem de kendi göçmen grubunun kentte yer bulması için verilen bir mücadeleye dönüşüyor. 1863 İç Savaşı'nın da kattığı ivmeyle Amerikan halkının tarihi boyunca tanık olduğu en şiddet dolu günler ve isyanlar yaşanıyor. İtalyan ve İrlandalı göçmenlerin oluşturduğu çetelerin New York mafyası olma süreci de başlamış oluyor.

Herbert Ashbury'nin 1928'de yayımlanan aynı adlı romanından uyarlanan film, aslında Martin Scorsese'nin 1978'den beri gerçekleştirmeyi istediği bir proje. 2001 yılının Ağustos ayında çekimlerine başlanan filmin gösterim tarihi yaklaşık bir yıl ertelenerek 2002 Aralık'ına atıldı. Bu konuda iki önemli spekülasyon var: ilki Miramax'ın başında bulunan Harvey Weinstein ile Martin Scorsese arasında süregelen anlaşmazlık, diğeri ise filmin vizyona gireceği ilk tarihin, 11 Eylül'ün toplum üzerinde yarattığı hassas döneme denk gelmesi. Zira filmin ana teması Amerika'nın ve Amerikalının ne olduğu (11 Eylül'ün ardından ABD'deki entelektüellerin en fazla irdelediği konu da bu) ve içerdiği şiddet bir hayli etkileyici. Roma'nın ünlü Cinecitta stüdyolarında 19. yy. New York kenti, varoşlarına varıncaya kadar dev bir konstrüksiyon projesiyle yeniden inşa edilmiş ve bu set, Richard Burton ve Elizabeth Taylor'ın oynadığı "Cleopatra" filmindeki Nil Vadisi inşasından sonra kurulan en büyük set. Zaten filmin masrafları 100 milyon doların biraz üzerinde ve bu da Miramax'ın bugüne dek en pahalı prodüksiyonu olması anlamını taşıyor. Daniel Day-Lewis'in rolü için daha önce Robert De Niro ve Willem Defoe'nun adı geçiyormuş ama Floransa'da eşi Rebecca Miller ve dört yaşındaki oğlu Ronan ile inzivaya çekilip ayakkabı tamiriyle uğraşan Lewis, sırf bu iş için İtalya'ya giden Leonardo DiCaprio ve Martin Scorsese tarafından güç bela ikna edilmiş. Oscar yarışında oyuncusundan yönetmenine en fazla ödüllü ekibin bu filmde olduğunu söyleyebiliriz. Görkemli bir dönem filminde Scorsese ile buluşmak sinemaseverlere büyük haz verecek.

PUNCH DRUNK LOVE

OYUNCULAR: Adam Sandler, Emily Watson, Philip Seymour Hoffman
YÖNETMEN: Paul Thomas Anderson
OSCAR ŞANSI: ✪

Cannes Film Festivali, "Ateşli Geceler / Boogie Nights" ve "Manolya" ile iki kez Oscar adayı olan Paul Thomas Anderson'ın ikinci filmini En İyi Yönetmen ödülü vererek içtenlikle karşıladı. Ama gariptir ki, filmi sevmeyen olmadığı halde seyirciler, yukarıda adı geçen filmlerde yaptıkları gibi koltuklara çakılma eğiliminde değil. (Filmin uzunluğunun sadece 100 dakika olması bile

Yılın en iddialı filmlerinden biri Scorsese imzasını taşıyor.

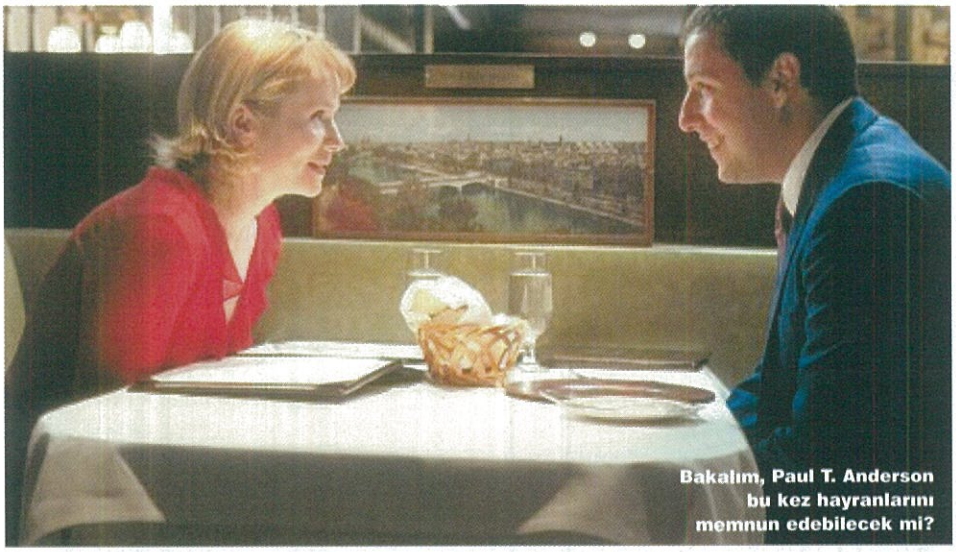

Bakalım, Paul T. Anderson bu kez hayranlarını memnun edebilecek mi?

durumu pek değiştirmemiş, yani ilk filmleriyle karşılaştırılamayacak kadar kısa tutmuş). Bunda da Anderson'ın her zamanki gibi seyirciye yönelik değil kendi istediği tarzda bir film çekmesi yatıyor. Gene de kuşağının en yaratıcı ve ilginç yönetmenlerinden olan Anderson'ın filmi, koyu, garip tatlı bir şerbete benzetiliyor. Rolü Adam Sandler'a vermesindeki etkenlerden biri, 2000 yılında Saturday Night Live'da yaptığı yazarlık deneyiminin komediye olan yeteneğini cilalaması ve bu projeden ünlü olan Sandler ile bir noktada buluşabilmesi.

Parlak mavi ceketi ve kravatıyla filmin ilk 30 dakikasında seyirciyi avucunun içine alan Adam Sandler; kaygılı, değişken, antisosyal bir tesisat malzemesi satıcısı. Yedi tane birbirinden garip ve küfürbaz kız kardeşiyle büyümüş, aşkla ve kadınlarla olan ilişkisi muğlak, yalnız bir adam. Bir gece eğlenmek için telefonla seks yapayım deyip, şirketin operatörüyle sorun yaşıyor. Operatör - Anderson'ın en tuttuğu oyuncusu olan Philip Seymour Hoffman tarafından canlandırılıyor- kendisine şantaj yapıp bir de temizlemeleri için üç tane katil tutuyor. Bu arada kız kardeşlerinden birinin arkadaşı olan gizemli Lana (Emily Watson) ile tanışıp aşık oluyor, Lana'nın Hawaii'ye gitmesi de olaylara tuz biber ekiyor: artık tek amacı binlerce pudding alıp promosyonla Hawaii'ye uçak bileti kazanabilmek ve Lana'yı yeniden elde etmek. Anderson'a özgü zigzaglarla gerçek aşkı arayan Sandler'ın başına gelen en acayip şey; "Manolya" ile kıyasladığımızda, telefon seksi. Eh, bu da kurbağa yağmuruna maruz kalmaktan yeğdir sonuçta.

THE FOUR FEATHERS

OYUNCULAR: Heath Ledger, Kate Hudson, Wes Bentley, Djimon Hounsou
YÖNETMEN: Shekhar Kapur
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪

Macar asıllı yönetmen Zoltan Korda'nın 1939'da çektiği destansı filminin bir yeniden çevrimi olan "The Four Feathers", aşk, arkadaşlık, cesaret ve onur kavramlarını işleyen epik bir macera olarak tanımlanıyor. Avrupa ülkelerinin Afrika'yı aralarında paylaşmak için kıran kırana mücadele ettikleri emperyalizmin en parlak günlerinde geçen öykü, gerçek bir olaya dayanıyor. 1884'te Sudanlı dini lider Muhammed Ahmed, Arapları İngiliz yönetimine karşı ayaklandırıyor ve General Charles Gordon bunu bastırıyor. Ama isyancılar pes etmeyerek Gordon ve adamlarını Hartum'da sıkıştırıyor. General ve adamları sonunda 1885'te yeniliyor. Film, 1875'te, Hartum'un isyancılara düşmesinden 10 yıl önce başlıyor. Kahramanımız Faversham (Heath Ledger) parlak, başarılı ve alayında çok sevilen bir asker. Nişanlısı Ethne (Kate Hudson) ile mutlu bir evliliğe doğru giden güzel bir ilişkisi var. Ama asilerin ayaklanmasıyla aktif göreve çağrılınca; kendisine, savaşa ve görevine duyduğu şüphe ve kararsızlık onu istifaya sürüklüyor. Bu da, üç yakın çalışma arkadaşının ve nişanlısının kendisini korkaklıkla suçlamasına ve kendisine bunun sembolü olarak bilinen dört beyaz tüy vermeleriyle sonuçlanıyor. Ülkesine döndüğünde en yakın arkadaşlarının Hartum'da kalede zor durumda kaldıklarını öğrenince, bu kez kılık değiştirip Arap kimliğiyle bir kez daha Sudan'a geliyor. Hintli yönetmen Shekhar Kapur'un 1998'deki gözalıcı çalışması "Elizabeth"ten beri çektiği ilk film olmasının yanısıra yaş ortalaması 23 olan üç genç oyuncunun varlığından destek alması da sanki bir meydan okuma: bunlardan biri Goldie Hawn'ın kendisi gibi yetenekli ve umut vaat eden kızı Kate Hudson ("Almost Famous"taki groupie). Wes Bentley'yi ise "American Beauty"deki komşunun çaktırmadan uyuşturucu satan oğlu rolünden anımsayacaksınız. Başrol oyuncusu Heath Ledger, daha önce "The Patriot" ve "Monster's Ball" gibi filmlerde rol aldı. Filmin senaristlerinden biri olan Hüseyin Amini, "Jude" ve "The Wings of the Dove"a imzasını atmıştı. Çekimler Fas ve İngiltere'de yapıldı. 19. yy sonunda yaşanan İngiliz-Arap kültür çatışması Fas'taki çekimlerde de yaşanmamış değil! Çöldeki çekimlerinin yapıldığı bölgede Müslüman baskısı kendini set ekibine hissettirmiş: halk, kızların film ekibindekilere kalplerini kaptırmalarından korkup kısıtlamalar getirmiş. 20 Eylül'de prömiyeri yapılan filmle ilgili eleştirilere bakacak olursak, Shekhar Kapur'un görsel efektlerden Korda'ya nazaran daha fazla faydalandığı halde savaş sahnelerinin ilk filmdeki görkemine ulaşamadığı söyleniyor. Ve izleyicilere "İngiliz Hasta" ya da "Arabistanlı Lawrence" gibi bir başyapıt beklememeleri de salık veriliyor. "Elizabeth" 1999'da En İyi Kadın Oyuncu'dan En İyi Kostüm'e, birçok Oscar ödülüne aday olmuş ama sadece En İyi Makyaj ödülünü alabilmişti. Bakalım bu yıl durum tersine dönecek mi?

Bir yeniden çevrim...

Sahi kim bu oyuncu? Yoksa Nicole Kidman mı?

THE HOURS

OYUNCULAR: Nicole Kidman, Meryl Streep, Julianne Moore, Ed Harris
YÖNETMEN: Stephen Daldry
OSCAR ŞANSI: ✪✪

Oscar'a konsantre olmuş bir diğer film de "The Hours". Meryl Streep'ten bir kez daha bahsetmeye gerek yok (bkz. "Adaptation"). Onun dışındaki oyuncuların hepsi en az bir kere Oscar adayı olmuş durumda. Sadece oyuncular değil, yönetmen Stephen Daldry de "Billy Elliot" ile en iyi özgün senaryo, en iyi yardımcı kadın oyuncu (Julie Walters) ve en iyi yönetmen ödüllerini toplamıştı. Film adeta yazınsal soyağacı gibi: filmin uyarlandığı Michael Cunningham'ın Pulitzer ödüllü romanı da Virginia Woolf'un "Mrs. Dalloway" romanından uyarlanmış.

"The Hours" yaşamlarını daha etkin ve anlamlı kılma çabasındaki üç kadının öyküsünü anlatıyor. Değişik zaman ve yerlerde yaşayan bu kadınların ortak noktası korkuları ve özlemleri. Virginia Woolf (Nicole Kidman -aslında fazla da gerekmeyen takma bir burunla oynuyor-) 1920'lerin başında, Londra'nın banliyölerinden birinde ilk büyük romanı "Mrs. Dalloway"i yazmaya başlamış ve bunun sancılarıyla neredeyse çıldırmanın eşiğine gelmiştir. Laura Brown (Julianne Moore), II. Dünya Savaşı sonrasında, 1949'da Los Angeles'ta yaşayan bir ev kadını, sığındığı kitap ise Woolf'un "Mrs. Dalloway"i. Kitap adeta derin bir depresyonun içindeki La- ⇨

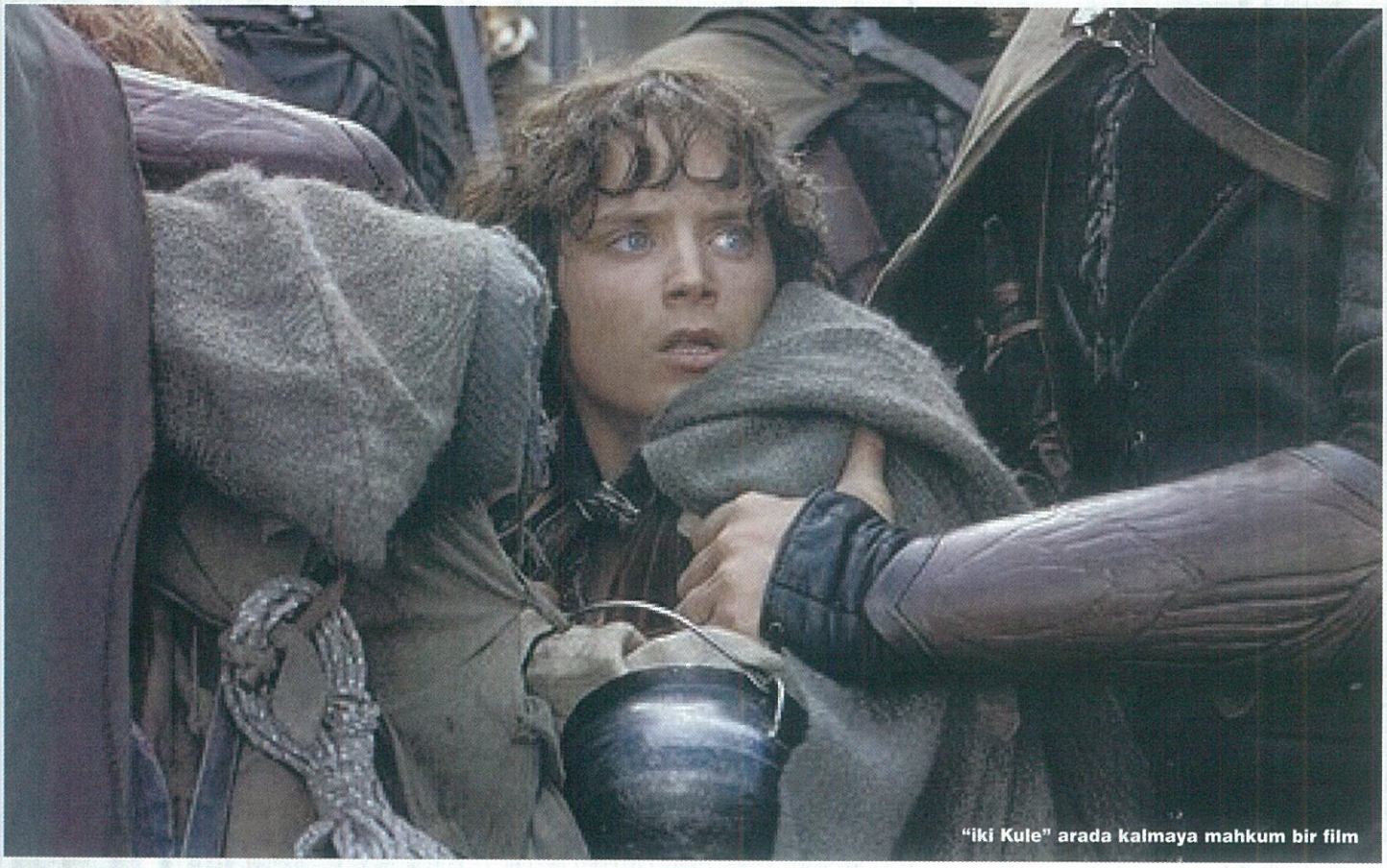
"İki Kule" arada kalmaya mahkum bir film

ura'ya yaşamını değiştirecek bir haberci niteliğinde. Clarissa (Bu ad Mrs. Dalloway'in ilk adına bir gönderme) Waughan ise (Meryl Streep), günümüz New York'unda yaşayan, adeta Virginia Woolf'un çağdaş bir versiyonu... AIDS'ten ölmek üzere olan yetenekli bir şair arkadaşına (Ed Harris) parti düzenleme çabasında.

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ: İKİ KULE

OYUNCULAR: Elijah Wood, Liv Tyler, Cate Blanchett, Ian McKellen, Viggo Mortensen
YÖNETMEN: Peter Jackson
OSCAR ŞANSI: ✪✪

J.R.R. Tolkien'in bu yüzyılın en önemli edebi metinlerinden biri olan eserini, müthiş bir sabır ve özveriyle sinemaya aktarmaya çalışan Peter Jackson, geçen yıl moral bozan bir Oscar ödül dağıtımıyla karşılaşsa da, bu, filmi merakla bekleyen Tolkien hastalarının umurunda bile değil. Müthiş bir tanıtımla vizyona giren ilk film "Yüzük Kardeşliği," 13 dalda birden akademi ödüllerine aday olmuş ama sadece dört ödülle yetinmek zorunda kalmıştı. Ödüllerin ikisi, makyaj ve özel efekt gibi teknik alanlarda verilmişti. Hızla gelen bir arabanın aniden fren yapmak zorunda kalması gibi bir şeydi bu. Jackson'ın üzerinde yedi sene boyunca çalışıp perdeye getirmeye çalıştığı proje aslında film şirketi için tam bir kumardı. Yeni Zelanda'nın nefis doğal güzelliği içinde, üç bölümden oluşan romana sadık kalınarak üç ayrı film olarak tasarlanan film, iç içe çekilerek zaman ve kaynak açısından tasarruf sağlanmıştı. Gerçi hala üçüncü bölümün post prodüksiyon aşaması sürmekte. Bütçesi de 190 milyon doları buluyor. Ama bu üç ayrı filmin toplam masrafı olarak ele alındığında, film başına düşen 63 milyon dolarlık pay pek de abartılı bir rakam değil sonuçta.

18 Aralık 2002'de gösterime girecek olan "İki Kule", bazı avantajları ve dezavantajları bünyesinde barındırıyor. Avantajları, çok daha enerjik, yepyeni karakterlerin katıldığı ve unutulmayacak dövüş sahnelerinin olduğu bir film oluşu. Hatta bu bölümde öyküye katılacak olan Ent'lerin nasıl dizayn edildiği yapımcılar tarafından sır gibi saklanıyor. Dezavantajı ise, aslında hikayenin üçe bölünmesiyle arada kalan bölüm olmanın getirdiği "ilk bölümde ne olmuştu" sorusu ve finali görebilmek için bir bu kadar daha beklemek gerektiğinin tatsız duygusu. Yapımcılar ise en kötü ihtimalle En İyi Görüntü Oscar'ını alacaklarından emin.

THE PIANIST

OYUNCULAR: Adrien Brody, Thomas Kretschmann, Frank Finlay, Maureen Lipman
YÖNETMEN: Roman Polanski
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪✪

Polanski'den otobiyografik esintiler.

"Chinatown" ve "Rosemary's Baby" gibi unutulmaz filmleriyle her zaman sıradışı ve olağanüstü bir yönetmen olan Polanski, arada "Acı Ay / Bitter Moon", "Ölüm ve Bakire / The Death ve The Maiden" gibi tartışmalı filmlere imza atsa da, seyircisi onun gene iyi bir filmle döneceği umudunu hep taşıdı. Nitekim Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'yi kazanan "The Pianist", bu umutları boşa çıkarmadı. Cannes'daki ödülün Oscar şansını yükselttiği kesin ama zaten film, Oscar için yeterince değerli bir malzeme. Bir kere tıpkı "Schindler's List" gibi gerçek bir öyküye dayanmakta. Yaşamı trajedilerle örülü Polanski'nin şiddetle ilk tanışması II. Dünya Savaşı'nda Varşova'nın bombalanması ve Nazi işgaliyle başlamış. Krakow gettolarında bizzat yaşam savaşı veren ve annesini toplama kampında yitiren Polanski için, bu dönemi savaşın hemen bitiminde son derece gerçeğe bağlı ve neredeyse bir bilimadamı duyarlılığıyla, tarafsızca kaleme alan piyanist Wladyslaw Szpilman'ın anıları çok iyi bir fırsat olmuş. Çünkü gerçekten de o günleri anlatacak bir dönem filmi yapma isteği taşımakla birlikte, otobiyografik nitelikte olmasını hiçbir zaman istememiş. Szpilman'ın anılarını okuyunca aradığını bulduğunu anlamış. Bir kere anılarında dikkati çeken şey, çok yönlü ve nesnel bakış açısına sahip oluşu: iyi ve kötü Polonyalılar, iyi ve kötü Yahudiler, iyi ve kötü Almanlar var ve herhangi birini kayırmadan nesnellikle anlatılmakta. Szpilman'ın en büyük şansı müziği ve bir Nazi askerinin yardımıyla hayatta kalabilmesi olmuş.

Oyuncu seçimine İngiltere'de başlayan Polanski'nin aradığı, birebir fiziksel benzerlikten çok, senaryo üzerinde çalışırken saptadığı beklentilerine uygun nitelikte, karakterin derisinin altına sızabilecek bir oyuncuymuş ve bunu da, ABD'de birkaç filmini gördükten sonra, tereddütsüz, Adrien Brody'de (The Thin Red Line) yakaladığına inanmış.

Sarışınlar toplu geçidi: "White Oleander"

WHITE OLEANDER

OYUNCULAR: Michelle Pfeiffer, Renee Zellweger, Robin Wright Penn, Alison Lohman
YÖNETMEN: Peter Kosminsky
OSCAR ŞANSI: ✪

Oscar şansı tek yıldız olan filmler içinde herhalde en "kadınlara yönelik" film "White Oleander". Şansının zayıf olmasının nedenlerinden biri de son filmini 10 yıl kadar önce çekmiş bir yönetmenin çalışması oluşu. Başrolde de fazla deneyimi olmayan yepyeni bir oyuncu var: Alison Lohman. Ülke çapındaki seçmelerde 400 aday arasından sıyrılması da bir başarı sayılır tabii. Romandaki karakter fazlalığı, filmde dağınıklığa ve yan öyküler fazla işlenemediği için de genel bir sığlığa neden oluyor. Tüm bunlar bir yana, filmin uyarlandığı roman iyi bir best seller. Filmin diğer oyuncuları, üç kez Oscar adayı olmuş Michelle Pfeiffer, geçtiğimiz bahar aday olan Renee Zellweger ve rol alacağı projelerde oldukça seçici davrandığı için her zaman karşımıza çıkmayan Robin Wright Penn. Yönetmen Peter Kosminsky ise -her ne kadar yukarıda aleyhinde yazmış olsak da!- İngiliz televizyon ödülleriyle tanınan genç bir yönetmen, üzerinde en fazla konuşulan ve ödül kazandıran çalışması Ralph Fiennes'li "Uğultulu Tepeler" klasiğinin uyarlaması.

Ingrid (Michelle Pfeiffer) karizmatik, kendine güveni olan şair bir anne ve kızı Astrid (Alison Lohman) ile yaşıyor. Günün birinde yaşamına giren ve çılgınca aşık olduğu sevgilisini bir kıskançlık krizi sonucu, en sevdiği çiçek olan beyaz zambak ile zehirleyerek öldürüyor. Kızının gözü önünde tutuklanarak ömür boyu hapse mahkum ediliyor. Astrid ise yapayalnız kalıp alt üst olan yaşamını bundan böyle kimsesiz çocukların bakım programına katılıp değişik ailelerin yanında devam ettirmeye çalışıyor. Gittiği her evin ayrı dünyaları, kuralları, tehlikeleri, öğrenilecek dersleri var ve bu serüven sonunda, birçok zorluklardan ve yoklukların ardından mutluluğa ve gerçek özgürlüğe ulaşıyor. Renee Zellweger ve Noah Wyle, Astrid'in duygusal yaralarını iyileştirmeye çalışan bakıcı ailesini, Robin Wright Penn ise Hıristiyan geçinip ikiyüzlü davranan bir başka bakıcı anneyi canlandırıyor. "Almost Famous"tan anımsayacağınız Patrick Fugit ise, yine kendi gibi bakıcı aile programıyla yaşamını sürdüren, bağımlı annesi yüzünden doğuştan eroinman olan arkadaşı rolünde. ■

izleme-den oku-ma-yın

Dövüşelim, güzelleşelim!

"Dövüş Kulübü / Fight Club", erkeklerin her anlamıyla testislerini kaybetme kabusları içinde yaşadıkları, hayatlarına ancak birbirlerini döverek bir gerçeklik duygusu katabildikleri bir dünyayı resmediyor. David Fincher'ın filmi aynı anda hem ateşli hem de alaycı tavrıyla, kanlı dövüş sahneleriyle ve finaldeki başdöndüren sürpriziyle, seyircisine de bir iki tane çakıp sarsmayı kafasına koymuş bir film.

KUTLUKHAN KUTLU

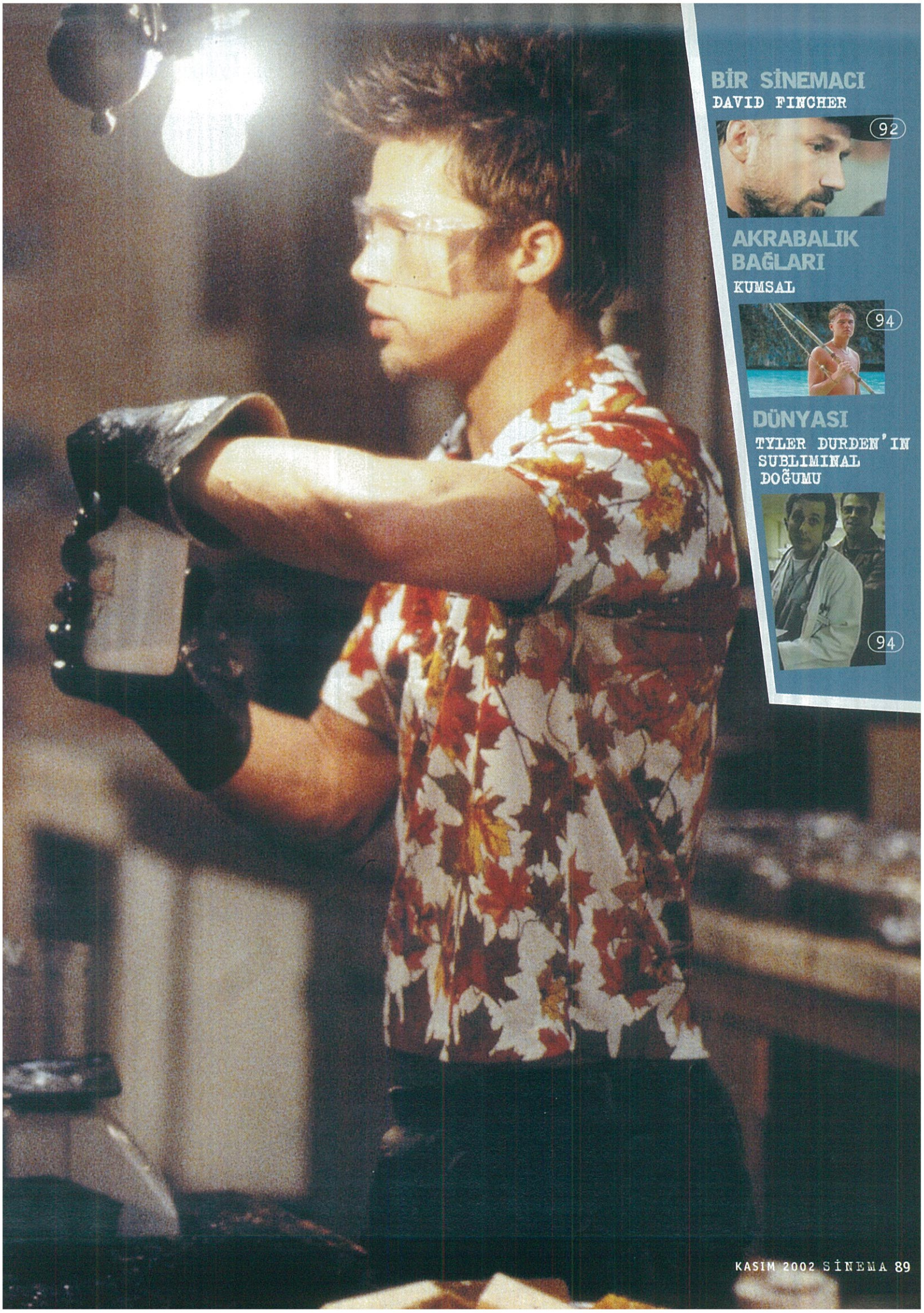

BİR SİNEMACI
DAVID FINCHER
92

AKRABALIK BAĞLARI
KUMSAL
94

DÜNYASI
TYLER DURDEN'IN SUBLIMINAL DOĞUMU
94

DÖVÜŞ KULÜBÜ

Anlatıcıyı Edward Norton, Tyler Durden'ı ise Brad Pitt oynuyor.

Dövüş Kulübü", bir iç yolculuğun resmi. Jenerik, beyinden başlayıp bizi hızla geriye, "dış dünya"ya doğru götürüyor: nöronların arasındaki gezintiden kafatasına, iki kaşın arasına ve ağza sokulmuş tabancadan geriye çıkıyoruz... Edward Norton'ın terli ve korku dolu yüzüne.

- Olayın önemini belirtmek için bir şeyler söylemek ister misin?

- Aklıma hiçbir şey gelmiyor.

Aklına, koca bir film geliyor. Öyle ki hayatından endişe ettiği için her şeyin gözlerinin önünden bir film şeridi gibi (hem de "sigara yanıkları"yla falan) geçtiği hissine bile kapılabilirsiniz. Öyküsünü kurgulamanın telaşına film araçlarını da tabi kılarak, kamerayı delice bir hareketle binanın en alt katındaki minibüsün içinde bekleyen bombaya yolluyor ve bize birkaç dakika içinde çevredeki binaların yerle bir olacağını haber veriyor. "Bunu biliyorum, çünkü Tyler bunu biliyor." Ve sonra, bir film boyunca, öyküsünü anlatıyor. Yani Tyler Durden'ın ağzına tabanca soktuğu ve bunun yarattığı konuşma güçlüklerini dert etmeksizin, günün önemini belirten bir konuşma talep ettiği sahneye nasıl gelindiğini... Dolayısıyla biz de bütün öyküyü izleyip, aynı noktaya geri dönüyoruz: "Sanırım buradan başlamıştık."

- Olayın önemini belirtmek için bir şeyler söylemek ister misin?

- Aklıma hâlâ hiçbir şey gelmiyor.

- Oo, flashback esprisi.

"Ve kronik bir kopukluk tablosunun içine düşüyoruz. Uykusuzluk, keyifsizlik, isteksizlik, tatminsizlik ve kopkoyu bir ümitsizlik..."

Bütün bu öykü boyunca, anlatıcımızın ismini öğrenemiyoruz ama, "Ben biliyorum, çünkü Tyler biliyor" ile tam olarak neyi kastettiğini öğreniyoruz: Ağza sokulmuş tabancanın somut gerçekliği bir yana, Tyler Durden aslında gerçek biri değil, anlatıcının alt benliği. Bu durumda Tyler'ın, "Aklıma hâlâ bir şey gelmiyor" lafının gerçekten de "flashback esprisi" olduğunu bilmesi mümkün tabii.

İşin ilginci; aslında anlatıcının gözlerinin önünden film şeridi suretinde geçen, kendisinin bütün hayatı değil, kendi bildiği kadarıyla Tyler'ın bütün hayatı (ve aslında o tabancanın öldüreceği kişi de anlatıcı değil, Tyler). "Kendi bildiği kadarıyla", çünkü aslında anlatıcımız, bayağı bir süre boyunca, Tyler hakkında hiçbir şey bilmiyor. Hatta Tyler'ı bilmiyor. Senkronizasyonu bozuk bir holografik mesaj gibi anlık (hepi topu birkaç karelik) belirmeleri dışında, bütün bu flashback sendromu boyunca Tyler'ı "ikisi karşılaşana" kadar görmüyoruz. Dolayısıyla, Anlatıcı bizi ilk olarak hayatının "Tyler'dan Önce" bölümüne buyur ediyor.

Helena Bonham Carter, toplantıkolik Marla rolünde

Ne uyanık, ne de uykuda

Ve kronik bir kopukluk tablosunun içine düşüyoruz. Uykusuzluk, keyifsizlik, isteksizlik, tatminsizlik ve kopkoyu bir ümitsizlik. Amaçsızlığa doğru da adım adım gidiyor: hayatıyla ilgili kendine biçmiş olduğu hedeflerin tamamlanmasına çok az kalmış durumda ve bu hedefteki parçaların hepsinin yerli yerine oturmasının da bir fayda getirmeyeceğini hissetmeye başlamış. Zira söz konusu hedefler IKEA kataloğundaki eşyalardan oluşuyor. Tuvalette katalog karıştırarak "Bir insan olarak beni tanımlayan yemek takımı hangisi" sorusunun cevabını bulmaya çalışan birinden bahsediyoruz. "Amerikan Güzeli"ndeki "gözü açılmamış" uyuşmuş Lester Burnham'la onun güzel eşya saplantılı yuva

geliştirici karısı Carolyn Burnham'ın bileşimi adeta, hem de tek pakette.... İşinde çalışıyorken de, evinde uykusuz bir halde elinde uzaktan kumandayla kanal kanal gezerken de, korkunç bir sıkkınlık var üstünde. "Uykusuzluk çekiyorsanız, hiçbir şey gerçek gibi değildir," diyor; hakikaten de öyle. Onun için de, bizim için de.

Anlatıcının Tyler'la "karşılaşmasından" önceki hayatını çizdiği bölümler, yaşantısını anlamsız bulmaya başlamış ve bu konuda ne yapabileceğini düşünme enerjisinden bile yoksun hale gelmiş herkes için çok tanıdık bir tablo oluşturuyor. Diğer taraftan, belki anlatıcımızın bütün hayata karşı gösterdiği şüpheci, külyutmaz tavrı ve "akıllılığı" biz de ona karşı gösterip, bu işin içinde bir bit yeniği arayabiliriz. Bir yandan bakınca bu tanıdıklık, modern yaşamın çalışan ve tam olarak kendi arzularını oluşturmaya vakti/enerjisi kalmadığı için hazır arzular ve hedefler satın alan insanlarının ister istemez birörnek bunalımları olduğunu akla getiriyor... Bir yandan da anlatıcının bunalımının fazlaca "örnek" olduğundan şüphelenebiliriz mesela.

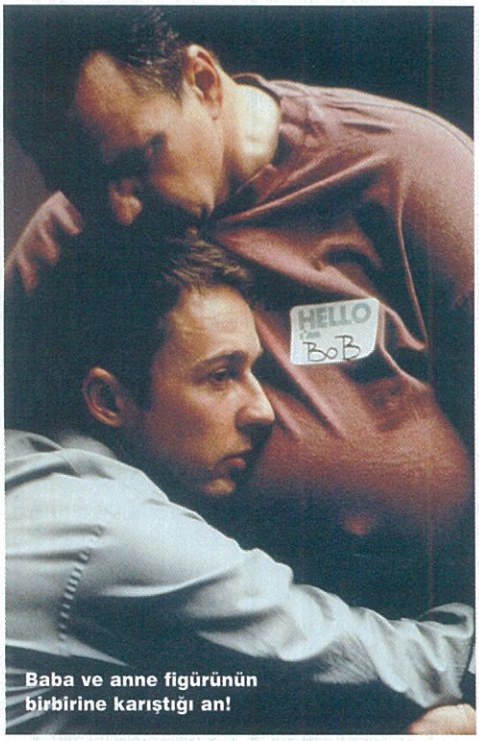

Baba ve anne figürünün birbirine karıştığı an!

Biraz vurgulanmış bir gerçeklik bu; insana batan taraflarının altı kalın kalın çizilmiş ve aradaki "gürültü" çekilip çıkarılarak sadece bu bunaltılar üzerine inşa edilmiş bir gerçeklik. Film gerçekliği tabii, ama bu filmin bir anlamda anlatıcımızın kafasının içinde oynadığını düşünürsek, bir filmde yazarın/yönetmenin tercihleriyle belirlenen gerçekliklerin burada Anlatıcı'nın tercihleriyle (yani filmin anlatıcısının filtresinden geçerek) belirlendiğini de düşünebiliriz. Ne de olsa kendi öyküsünün başrol oyuncusu ve bir anlamda tanrısı o; bize doğrudan hitap ediyor, kameraya dönüp konuşuyor, öyküyü istediği yerde durdurup istediği kadar başa sarabiliyor... O bize rehberlik ederken alt benliği Tyler (yani bedenen kendisi) makinist olarak çalıştığı sinema salonunda çocuk filmlerinin arasına tek karelik porno görüntüleri sokuyor; makara değiştirirken perdenin sağ üst köşesinde beliren izleri -sigara yanıklarını- bize gösteriyor... Şunu söyleyebiliriz ki anlatıcımız, filmin düzeneklerinin farkında ve bize de bunları açık ediyor. Dahası, gönlünce kullanıyor. Kendi öyküsündeki bu ayrıcalıklı konumu, çizdiği "akıllı" ama fazlaca ironik tipe çok uygun doğrusu. Öte yandan, bu sayede aslında izlediğimiz bütün bu öykünün, bütün bu gerçekliğin, "o nasıl istiyorsa öyle" olduğunun da farkına varıyoruz.

Tıpkı "American Beauty"nin Lester Burnham'ı gibi, "Dövüş Kulübü"nün anlatıcısı da öyküyü anlatırkenki "bilgilenmiş ve gözü açılmış" konumundan, eski hayatını epey hırpalıyor. Hani neredeyse sadistçe/mazoşistçe bir biçimde. Tyler Durden alt benliğinin merhametine kalmışken de olsa kendi elini fena halde yakmış, yaşamak için direksiyonu başıboş bırakarak kendini kazaya sürüklemiş biri o sonuçta... Öyküyü anlatırkenki kimliğinin adına Tyler Durden denen etkiyle ne kadar kaynaştığını, ondan neleri aldığını tam olarak bilmiyoruz. Ama dönüp de geri baktığımızda, onun dağınık bilinçakışı içinde şunu sezebiliyoruz: Tyler Durden'ı aslında o "çağırıyor". Hem de araya sızan anlık "subliminal" görüntülerin ötesinde.... Her şey olmuş bitmiş ve üzerine korkuyla karışık bir pişmanlık hali çöreklenmişken bile, anlatıcımız öyküyü anlatma biçimiyle, kendi portresini sadistik/mazoşistik çizmesiyle, filminin yıldızına ışıl ışıl bir sahne hazırlıyor... Dahası da var tabii, ama önce biraz geri dönmemiz lazım.

Bana bir tane patlatsan, diyorum

Tyler anlatıcımızla bir uçak yolculuğunda "karşılaştığında" ve onun hayatını yönlendiren "akıllılığını", "işine yarıyor mu bari?" gibi bir şüphecilik başyapıtıyla ezdiğinde, ipler Tyler'ın eline geçiyor. Tyler birçok filmde bedenli türlerini de görebileceğimiz "özgürleştirici kötü örnek" tipine hiç ihanet etmeden, Anlatıcı'nın başını döndürüyor, ayaklarını yerden kesiyor, dünyasını altüst ediyor. Öyle ki tutkulu bir aşk ilişkisi bile diyebilirsiniz buna. Önce aslında kendi planının bir sonucu olarak anlatıcının "dairesinin havaya uçması" sonucunda onunla bir içki içiyor... Sonra onu şehrin ıssız bir yerindeki yıkık dökük demekle tarif edilemeyecek kadar feci durumdaki evine kabul ediyor... Bir de "bana bütün gücünle vurmanı istiyorum," diyor. Anlatıcının henüz haberi yok ama, hayatta ⇨

"Dövüş Kulübü"nün çift disklik DVD basımı, dopdolu içeriğiyle seyirciyi film hakkında epey malumat sahibi hale getirebilen, "özenli DVD" konusunda örnek teşkil edebilecek bir paket.

DVD'si iyi donatılmış filmlerin pesindeyseniz, "Dövüş Kulübü" bulabileceğiniz en dolu paketlerden biri. Büyük ihtimalle bu, yönetmeninin DVD teknolojisiyle sunulabilecek şeylerin farkında olmasının da bir sonucu. David Fincher'ın filminde, ancak DVD gibi görüntüyü adım adım oynatabileceğiniz bir ortamda doğru dürüst anlaşılabilecek birkaç karelik "subliminal" görüntüleri kullanması bile bir gösterge değil mi? (bakınız: "Tyler Durden'ın Doğum Sinyalleri"). Diğer ekstralar bir yana, özel olarak DVD basımı için tamamlanmış bir fragman ve nihayet uzaktan kumandanızdaki "Angle" (açı) tuşunu kullanma fırsatını sunan kamera arkası görüntüleri bile "Dövüş Kulübü" DVD'sinde "herkesin yaptığı kadarı"yla yetinilmediğini gösteriyor.

Bir yana bıraktığımız o "diğer ekstralar"a gelince... İki disklik Dövüş Kulübü paketinde, insanı bayağı bir süre meşgul edecek kadar malzeme var. Her şey belli başlı ana başlıklara ve bir sürü alt başlığa göre bölünüp kategorize edilmiş. Dolayısıyla sadece izlemesi değil, içinde gezinmesi de epey bir vakit alıyor. Minik minik çok sayıda kamera arkası görüntüsünün dışında, düzayak bir yapım öyküsü de var. Hepsini izlediğinizde pre-prodüksiyonuyla, çekimiyle ve post-prodüksiyonuyla, "Dövüş Kulübü"nün yapımı hakkında epey bir bilgi elde etmiş oluyorsunuz. Adet olduğu üzere, pakete fragmanlar da konmuş... Ama adet olduğundan çok daha kalabalık bir şekilde. İnternet için olanları, TV için olanları, sinema için olanları derken, sadece fragmanları izleyerek bile epey vakit geçirebilirsiniz. Çekilmiş ama kullanılmamış ya da değiştirilmiş sahneler için bir bölüm de bulunuyor. Oyuncuların ve teknik ekibin bir bölümü hakkında yazılı bilgiler, "storyboard"lar ve fotoğraf galerileri de cabası...

Filmi yorumlu izlemek isterseniz, o konuda da epey seçeneğiniz bulunuyor. Yönetmen David Fincher'ın yorumuyla, yine David Fincher'ın Edward Norton, Brad Pitt ve Helena Bonham Carter ile birlikte yorumuyla, romanın yazarı Chuck Palahniuk ile senarist Jim Uhls'un yorumuyla ya da yapım tasarımcısı Alex McDowell, görüntü yönetmeni Jeff Cronenweth, kostüm tasarımcısı Michael Kaplan, özel efekt süpervizörü Kevin Haug ve animasyoncu Doc Bailey'nin yorumuyla izleyebilirsiniz filmi. Özellikle Palahniuk ile Uhls'un ses bandı enteresan: hem Palahniuk vasıtasıyla öykünün kökleriyle ilgili epey bir malumat alıyor, hem de yazarın film hakkında düşündüklerini dinliyorsunuz.

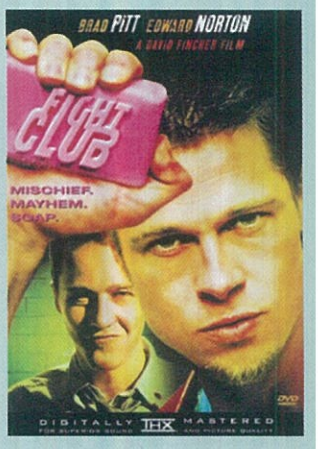

NOT: "Dövüş Kulübü"nün iki ayrı DVD basımı var. Biri tek diskli, biri çift diskli. Burada bahsedilen, çift diskli olanı.

DÖVÜŞ KULÜBÜ

Tyler Durden, Marla'yı yatağa atmakta gecikmeyecektir.

bir erkekte - kendinde olmasını - istediği her şeyin tarifi bu.
Dövüşüyorlar, üstüne sigara yakıp aynı bira şişesinden içiyorlar ve evin yolunu tutuyorlar. Dövüş Kulübü'nün tohumları böyle atılıyor. Onlar sokak ortasında dövüştükçe, etraftan geçenler (şüphesiz, "kendi kendini pataklayan bu herif de kim" merakıyla) toplanıp izliyor ve sonra partiye katılıyorlar. Derken bir barın altına geçiyorlar ve sekiz kuralın altında toplanarak, birbirlerini eşek sudan gelinceye kadar döven erkekler alt kültürünü yaratıyorlar.
Adeta bir kült bu. Sızdıkça sızıyor. Varsın Dövüş Kulübü'nün ilk iki kuralı "Dövüş Kulübü'nden kimseye bahsetmeyeceksin," olsun, üyeleri arttıkça artıyor. Tüketim toplumunun bedenli örneği olan Anlatıcı'nın bütün kontrol saplantısına rağmen, filmde sürekli bir şeyler "sızıyor" ya... Bilgi sızdıkça akıntıya karşı kürek çekmekten vazgeçen "sızma üstadı" Tyler Durden işi ele alıp başka yerlerde de dövüş kulüpleri kurmaya başlıyor ve böylece bu dövüşen erkekler kültü Amerika'da yayıldıkça yayılıyor.

Bu işi Tyler'a bırak

Bulaşıcı değil mi bu, bir daha geri dönelim. Bir de Marla var... "Tümörüm olsa, adını Marla koyardım", diyor anlatıcımız. Her şeyden onu sorumlu tutuyor. Kısmen haklı da. Gerçek acıyı görmek için takıldığı ve hastalara sarılıp ağlamasının getirdiği rahatla-

BİR SİNEMACI

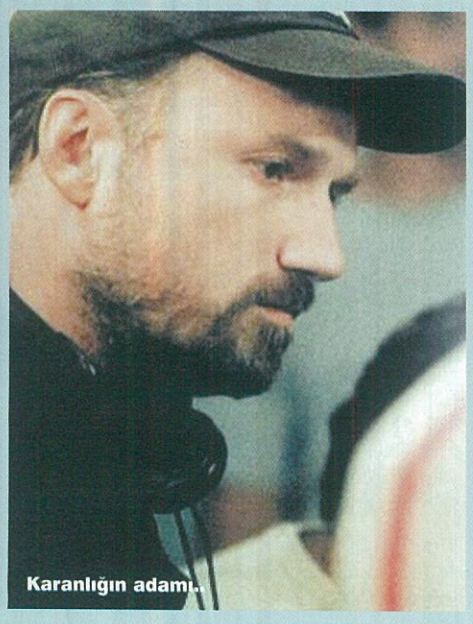
Karanlığın adamı.

David Fincher

Fincher, daha sinemaya adım atmadan önce bile, bütün bir neslin görsel beğenisini yönlendiren isimlerden biriydi. Çektiği reklamlarla, daha da önemlisi çok sayıda video kliple, MTV neslinin estetik anlayışının ve görsel hafızasının oluşumunda hatırı sayılır bir yere sahipti. Şimdiyse çok sayıda sinemaseverin her yeni işini merakla beklediği bir film yönetmeni.

Sigourney Weaver'ın ve gözden uzak bir gezegende kendi haline bırakılmış bir hapishane dolusu suçlunun yaratıktan kaçtığı "Alien 3"ten, Jodie Foster'ın daracık bir kapalı mekanda hırsızların eline düşmemeye çalıştığı "Panik Odası"na, beş sinema filmi çekti David Fincher. Ve sinemada kendi dilini, kendi görsel dünyasını oluşturdu. Belli bir "David Fincher hayran kitlesi" yarattı. "Panik Odası"nda kameranın evin içine hapsolmuş panik içindeki bir karakter gibi bir camdan diğerine, bir kattan öbürüne hızla gezindiği sahneleri aklınıza getirin... Ya da "Yedi"nin yağmurlu ve çürüme kokan sehrini, "Dövüş Kulübü"daki erkek rekabeti ve dayanışmasını. Hiçbiri söz konusu filmlere has değil bunların, hepsi David Fincher sinemasının hemen her filmde karşımıza çıkan özellikleri. Tıpkı her şeyin üzerini örten o kesif karanlık gibi. Fincher'ın filmlerinin çok karanlık olduğu sıkça söyleniyor. Ama elbette okumak başka, görmek başka; "Yedi"yi izlediyseniz sözkonusu karanlığın "öyle böyle değil, bayağı bir karanlık" olduğunu hatırlayacaksınız. Belki diğer filmlerine "Yedi"deki kadar koyu bir karanlık hakim değil, ama örneğin "Dövüş Kulübü"nün yorumlu ses bandında Brad Pitt bile yönetmenine "Çok karanlık, Fincher" diye takılmadan edemiyor. Dahası, söz konusu karanlık Fincher sinemasının kalbi gibi. Çünkü mecazi boyuta da taşıyor: yönetmenin her filminde insanın, modern yaşamın, tüketim toplumunun karanlık tarafları önemli bir yer tutuyor. Bu yüzden komplo öyküsü atmosferine kapıları ardına kadar açık. Hemen her filminin kahramanı bir kurban; bir av... "Dövüş Kulübü"nde medeniyeti alaşağı etme amacıyla ilerleyen Anlatıcı bile, aslında bunun farkında değil: Gerçek bir insan sandığı "içindeki öbür kişi", bilincini devralarak zorla

ma sonucunda çabucak bağımlılık haline getirdiği destek grupları toplantılarında, aynı kendisi gibi bir "turist" olan Marla'yla karşılaşıyor. "Onun yalanı benim yalanımı yansıtıyordu, yine uyuyamamaya başladım."
David Fincher DVD yorumunda Marla'yı, belki de biraz "True Romance"deki Patricia Arquette'e de gönderme yaparak, "bir Tony Scott kadınının sapkın, goth (gotik'ten) versiyonu" diye tarif ediyor. Sürekli siyahlar giyen, güneş gözlüğü takan ve tabir caizse "baca gibi tüten" bir tip Marla. Genellikle dönem filmlerinden tanınan Helena Bonham Carter'ın bilinen imajının, ancak birisinin fantezi dünyasında görmeyi bekleyeceğiniz, tersyüz edilmiş temsili. Tıpkı anlatıcımız gibi bir bakıma yaşamla ölüm arasında sıkışıp kalmış ve hayatla ilişkisini epey yıkıcı bir zemine oturtmuş biri Marla. Aslında Anlatıcı'nın onunla ilişkiye girmesini bekliyorsunuz (Marla hayallerine ve kabuslarına, hatta meditasyonunda sığındığı sanal mağaraya bile sızıyor çünkü). Ancak kendisi buna yeltenmeyince, Tyler ortaya çıkıp onun yerine bu işi üstleniyor. Tyler'ın kendini anlatıcıya (yani elmanın öbür yarısına) ilk takdim edişi de o zaman gerçekleşiyor: Marla etkisi gözardı edilemeyecek hale geldiği zaman. O ana kadar öyküye anlık "subliminal" görüntülerle sızabilen Tyler, sonunda bütün görkemiyle ortaya çıkıyor ve Marla olayına da el atıyor. Ve Anlatıcı'nın hayatında tam bir patlama gerçekleşiyor.

Pencere içinde pencere

Tıpkı anlatıcının öyküsü gibi, "Dövüş Kulübü" filminin kendisine de birçok açıdan ba-

Film tüketim toplumuyla ve modern yaşamın getirdiği uyuşmayla ilgili söyleyeceklerini adeta haykırarak söylüyor.

kabilirsiniz. Bir yerden bakınca, böğürtü gibi gürültülü ve direkt bir hali var filmin. Tüketim toplumuyla ve modern yaşamın getirdiği uyuşmayla ilgili söyleyeceklerini, adeta haykırarak söylüyor. Anlatıcı'nın ironi dolu zihninden bıkmış usanmış Tyler Durden'a yakışan bir şey bu sonuçta. Tyler zaten "özgürleşmesinde" kendi Dövüş Kulübü'yle yetinmeyerek önce ülke çapında dövüş kulüpleri kuruyor, sonra da elinin altındaki enerjiyi başka bir noktaya doğru yönlendirerek adına "Kargaşa Projesi" dediği, nispeten ufak çaplı eylemlerle başlayıp işi giderek büyüten ve temelde modern yaşamı yerle bir etmeyi hedefleyen bir oluşumu ortaya çıkarıyor. Kendi nihilizminden ve anarşik dünya görüşünden, "dibe vurup sıfırlanmış bir dünya" ideali oluşturuyor. "Uzay maymunları" lakabını taşıyan Kargaşa Projesi elemanları, kısacık kesilmiş saçlarıyla, birörnek giyimleriyle, hayret verici itaatseverlikleri ve lider hayranlıklarıyla, fa- ⇨

yaptınyor yaptıklarını. "Alien 3"te bütün karakterler bir av haline geliyor; "Panik Oda"sındaysa anne ve kızı. Çoğu filminin kahramanı, bütününü göremedikleri "büyük bir plan"da birer piyon aslında; yine David Fincher sinemasının en önemli özelliği haline gelen "büyük sürpriz" de işte bu noktada, oyunun tam olarak ne olduğunun ortaya çıktığı noktada devreye giriyor.
Bütün bu paranoya ve komplo atmosferinin doğal yaşam ortamıysa, kent. Ve çürümüşlük. "Yedi" ve "Dövüş Kulübü", kentsel çürümeyi adeta canlı bir karakter haline getiriyor. Filmlerini alt metinlerle donatmaya epey özen gösteren Fincher, modern yaşamın olumsuz etkilerini de neredeyse "kentsel çürüme estetiği" diyebileceğimiz bu zeminin üzerine yayıyor. "Filmlerin ne kadar eğlendirici olması gerekir, bilmiyorum. Ben hep yaralayan filmlere daha çok ilgi duymuşumdur. ... "Jaws"un en sevdiğim tarafı, izledikten sonra bir daha okyanusta yüzmemiş olmamdır," diyen Fincher, bu anlayısı sinemasına aynen yansıtıyor. Sineması baştan aşağı, sizi yerinizde oturtmamaya ayarlanmış gibi.

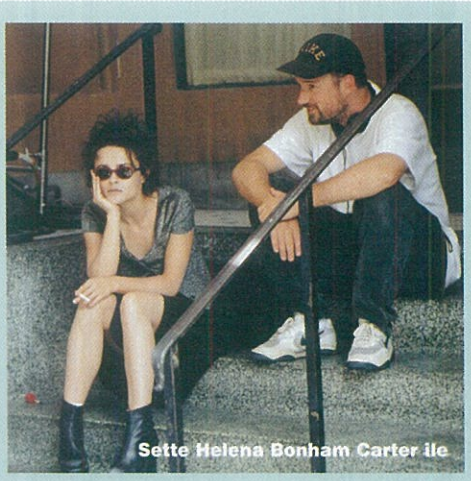
Sette Helena Bonham Carter ile

Gözlerinizi yerinden uğratan kamera hareketleri, baş döndüren (ve belki bütün öyküyü kafanızda bir kez daha gözden geçirmenize sebep olan) sürprizler, karedeki her şeyi görmek için çaba harcamanız gereken karanlık, aniden karşınıza çıkan kanlı, mide burkan sahneler...
David Fincher'ın sinemasına güç veren seylerden biri de, bu unsurları sadece birer resim ya da kendi başına duran birer motifin ötesinde, anlattığı öykünün bir parçası haline getirebilmesi. Örneğin anlatıcının beyninin içinden başlayarak hızla geri çıkıp bize Edward Norton'ın ağzına tabanca sokulmuş terli yüzünü gösteren "Dövüş Kulübü", hemen ardından flashback (geri dönüş) üstüne flashback yapıyor. Kamera hareketlerinden renk tonlarına, öykü kurgusunun dağınıklığına varıncaya kadar, her şey aslında anlatıcı görevini üstlenmiş (ve dolayısıyla bir bakıma beyninde gezindiğimiz) kahramanın zihinsel durumunu yansıtıyor. Dolayısıyla bütün "Dövüş Kulübü" için, anlatıcısının zihninin portresi denebilir. Yani bir anlamda jenerikteki beyin içi gezintisinin, anlatıya dökülmüş hali.
Fincher'ın görsel dilini sağlam örme meylinin yanısıra, Hollywood genelinin içinde epey stilize duran unsurlar (dijital olarak yaratılmış uzun süreli kamera hareketleri ve sadece birkaç karelik "subliminal" görüntüler gibi) kullanmaktan geri kalmadığı da söylenebilir. Ancak buna rağmen, sadece "her zaman yeni seyler deneyen biri" olarak değil, sineması iç bütünlüğe sahip bir yönetmen olarak tanınıyor.

şizmin yükselişi üzerine modellenmiş gibi duruyor. Hepsi, adeta kendi sanallığına inat olsun diye gerçeği suratına inen bir yumrukta, patlamalarda ve araba kazalarında arayan Tyler'ın haykırışının altında birleşiyorlar. Son derece gürültülü, şakaya ya da yan bakmaya gelmeyecek bir kült.

Ama öbür taraftan bakınca, tüketim toplumu ve modern yaşamın uyuşturuculuğunun bir de Anlatıcı'nın penceresinden görünen manzarası var. Modern toplum üzerine hislerinin, hayalkırıklığının, öfkesinin, aslında bu iş için yaratılmış Tyler'dan gayrı bir düzlemde -dile getirmeye korksa da, yine ironiyle donanmış bir düzlemde- süregitmekte olduğunu, anlatım biçiminden görebilirsiniz. Kendisini kendisine dışsallaştırma konusundaki ideal aracını, üçüncü tekil şahıstan iç organları anlatan bir kitaptaki "Ben Jack'in medula oblangata'sıyım" ifadesinde bulan birinin, kendi içine bakıp "aslında ne istediğini" bulması çok da kolay olmuyor sonuçta. "Aslında istediği şey", bütünüyle Tyler değil. Tyler, uzun süre bastırıldıktan sonra salıverilmiş ve zıvanadan çıkıp "kendinden menkul bir varlık" haline gelmiş, derin arzularının bir temsili. Belki de patlamanın çok şiddetli olması, arzuların çok uzun süredir, çok ciddi bir şekilde bastırılmış olmasından kaynaklanıyor... Her şey ortaya dökülüp hepsiyle yüzleşildikten sonra, işin gittiği noktayla başa çıkamıyor. Bu açıdan Anlatıcı bir tür güvenlik tıpası gibi; boşalıma ve tatmine aç, ama en azından kendi anlattığı öykü bittikten sonra, silah tehdidi altında, Tyler'ın onun için ne ifade ettiğini tam olarak anlamaya başlıyor.

Yaratığın annesi ve ta kendisi

David Fincher'ın atmosferini uykuyla uyanıklık arasında, "bugün değil ama yarın geçiyormuş" dokusu veren zamansız bir yarıgerçeklik hissinin üzerine kurması ve sinemasal araçlarını Anlatıcı'nın zihinsel sürecinin emrine amade etmesi nasıl boşuna değilse, kamerasını envai çeşit mikrokozmosun içinde gezdirmesi de boşuna değil. Tyler, tamamen Anlatıcı'nın kendi ürünü. Kendi iç dünyasını, arzularını tamamen görmezden gelmesinin bir sonucu. "Ben kendimi daha iyi hissedeyim diye kalkıp kendime sürekli kaybeden bir altbenlik yaratmadım herhalde... Biraz sorumluluk al!" diye bağırdığında, bunu kastediyor zaten. Anlatıcı için o sorumluluğu almak, kendini katıksız bir kurban olarak görmenin ötesinde, aynı zamanda suçlu olarak görmesini de içeriyor. Fincher'ın filminin bir ideal değil de bir ihtar niteliği taşımasının temel sebeplerinden biri bu. Seksle olsun, eşcinsel toplu erotizmle olsun, şiddetle olsun, fiziksel acıyla olsun... Anlatıcı'nın her şeyi "kopyanın kopyasının kopyası" gibi algılamaktan kurtulup "gerçeklik" hissini tatmaya ihtiyacının bir ürünü Tyler. Onun vasıtasıyla sadece bedenini değil, iç dünyasını da keşfediyor. Ancak bunu anladığı zaman etraftaki binaların en alt katlarındaki bombaların tamamen kendi eseri olduğunu, aslında ağzına sokulmuş silahın da kendi elinde duruyor olması gerektiğini anlayabiliyor. Ve aslında tam olarak başladığı yere dönmediğini, "flashback esprisi"nin bunun altına atılmış bir imza olduğunu da... ■

AKRABALIK BAĞLARI

"Kumsal" (The Beach)

İki film de epey ilgi görmüş birer romanın uyarlaması. İki filmin de mesajının çizdiği tablo doğrultusunda mı yoksa aksi yönde mi olduğu, yani anlattıklarını övdüğü mü yoksa yerdiği mi tartışma konusu oldu. Ve iki film de hayatının orta yerinde derin bir boşluk duyan, "olması gerektiği gibi"yi sürekli ıskaladığını hisseden bir neslin sesi olarak görülüyor.

"Kumsal"da Leonardo DiCaprio'nun oynadığı Richard'ın nasıl yılan kanı içmeye ikna edildiğini hatırlıyor musunuz? Taylandlının "Bütün turistler gibi... Her şeyin güvenli olmasını istiyorsunuz," demesiyle Richard'ın soluğu yılan kanının başında alması bir oluyor. Daha sonra Richard, bir taraftan Bangkok sokaklarında gezinip bir taraftan da bize dış sesiyle hayatta yol gösterirken, deneyim saplantısının ilk örneklerini veriyor: "Canını yaktıysa, muhtemelen buna değmiştir."

"Dövüş Kulübü"nün isimsiz anlatıcısı "fiziksel deneyim"e, kendini sokak ortasında "hayal ürünü arkadaş"ına pataklatacak kadar aç... Ama doğrusu Richard da bu konuda ondan aşağı kalmıyor. Bir adadan bir adaya yüzmek ve epey yüksek bir yerden suya atlamak gibi "cepte var iki" diyebileceği iki sık fiziksel başarı anısının üstüne, gözlerden uzak bir komünün yaşadığı gizli bir kumsal bulup, "doğal hayat"a yakın bir şey de yaşamaya başlıyor. Üstüne bir de yavru bir köpekbalığıyla sudaki "savaş"ından muzaffer çıkmasını ve kendine güzel bir Fransız sevgili bulmasını ekleyin...

TYLER DUNDEN'IN "SUBLIMINAL" DOĞUMU

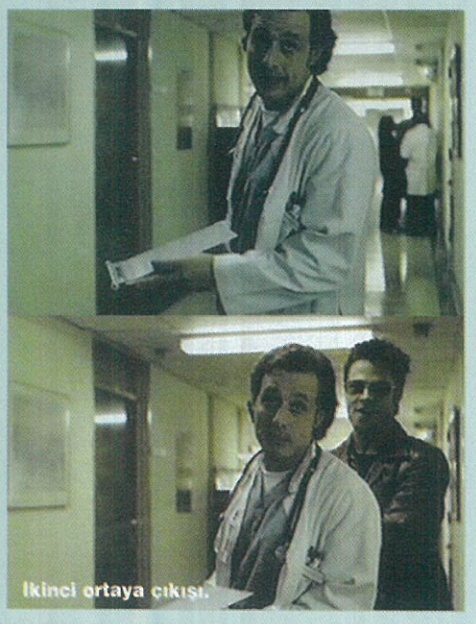

İkinci ortaya çıkışı.

Filmi izlerken perdede belirip kaybolan lekeleri farkettiniz mi? O lekeler, Tyler Durden'ın ta kendisi. Fincher, filminin içine zar zor algılanan bu anlık görüntüleri serpiştirerek hem reklamcılığın zamanında çok yaygara koparmış karanlık bir yöntemine gönderme yapmış, hem de öykünün anlatıcısının gizli kalmış "ikinci kişiliği"nin ortaya çıkışının sinyallerini vermiş oluyor.

"Dövüş Kulübü", birçok açıdan tüketim toplumu ideallerine saldıran bir film. Reklam ve video klip yönetmenliğinden gelme bir sinemacı olan David Fincher, bu saldırıda yaşam tarzı pazarlamacılığının tekniklerini bir anlamda kendisine karşı kullanıyor. İdol ve imaj yıkıcı Tyler Durden karakterinde Brad Pitt gibi idolleştirmenin cazip nesnelerinden birini oynatıyor, bir sahnede Jack'in evini tasarımcı kataloğundan eşyalarla (üzerinde etiketleriyle) dösüyor...

Bu yönelimi doğrultusunda kullandığı bir diğer araçsa, bilinçli olarak anlaşılamayacak kadar kısa bir süre boyunca gösterilen "subliminal" görüntüler. Zamanında üzerinde hararetli tartışmalar dönmüş olan "subliminal" imge gösterimi, epey bir komplo teorisine konu edilmiş, kötü şöhrete sahip olduğu teoriye göre reklamcı (ya da mesela propogandacı), istenen mesajı bilinci atlatarak iletmiş, mesajı alanlar da istenen biçimde söylenebilecek bir teknik. Sebebi de, bu görüntülerin bilinçli olarak algılanamayacak kadar kısa bir süre boyunca gösterilmesine karşın, bilinçaltının yine de bir şekilde etkilenmesi. Yani

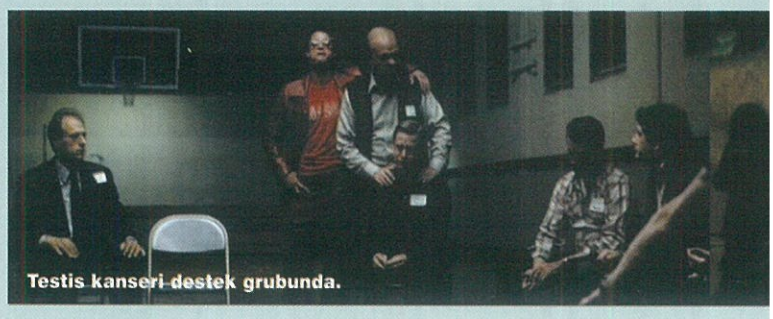

Testis kanseri destek grubunda.

Nintendo kahramanı gibi...

Komün hayatının kendi kuralları vardır.

Eh, değmeyin Richard'ın keyfine. Ancak sonuçta su gerçek değişmiyor: Richard her şeye "yapay gerçekliklerle donatılmış günümüz toplumu" penceresinden bakıyor ve bütün gerçekliklerini "evde bıraktığı" hayat tarzına bir tür nazireymiş gibi yaşıyor. Ve sonunda, "cennetten bir köşe" olan kumsalın cilası çatlamaya başladığında, gerçeklikten bütün bütün koparak kâh bir Nintendo oyunu kahramanına, kâh bir Vietnam filmi karakterine dönüşüyor. Resmen "Dövüş Kulübü"nün anlatıcısı gibi ortadan ikiye bölünüyor ve başka biri olmaya doğru gidiyor. Onun Tyler Durden'ı, Daffy. Richard'ın Bagnkok'ta yan odada ölü bulduğu, ona kumsalın haritasını veren ve kumsal komününün kuruculanndan olan, yarı çatlak İskoç. Richard kendisini Vietnam'da savaşan bir komando gibi hayal ettiğinde, onun deliliğinin rehberliğini Daffy'nin hayali üstleniyor. Tyler Durden "Bizim bir Büyük Savaş'ımız olmadı," diye adeta yakınırken, Richard'ın "gerçek deneyim yaşama" adına kendini Vietnam dokulu halüsinasyonların içinde bulması da ayrıca enteresan. İki film de gerçeğin, ancak can yaktığı ve "hayatta kalma" gibi temel içgüdüleri ortaya çıkardığı ölçüde güvenilebilir ve hayat verici olduğuna yönelik bir bakış açısına sahip. Alex Garland'ın kitabının kahramanı Richard öykünün baştan beri "turist" değil "gezgin" kimliğine tutunuyor, kafasında yaşamla kurduğu ilişkiye bu kimliği yakıştırıyor. Bu ayrım, yabancı bir yere takılma biçimiyle ilgili iki farklı sözcüğün arasındaki ayrımdan ibaret gibi görünebilir, ama değil. Kitapta da, filmde de, Richard için gezmenin ötesine geçen, yaşamayla ilgili bir düş-

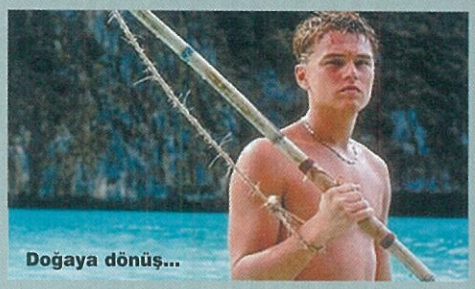
Doğaya dönüş...

tur bu. Görüp gitmekle yetinmemek, "yaşamak" istiyor. "Dövüş Kulübü"ndeki Anlatıcı'ysa çeşitli hastalıklardan mustarip insanların gittiği destek gruplarına devam ederek yörüngesinde döndüğü hayatiyet hissine ancak Dövüş Kulübü vasıtasıyla erişiyor. Hasta olmamasına rağmen destek gruplarına devam eden Marla'yı ve dolayısıyla da kendini "turist" olarak tanımlarken, Dövüş Kulübü sayesinde "içinde yaşayacağı" başka bir boyut buluyor. Tıpkı Richard'ın kendini bir anda cennet gibi bir adanın sadece ziyaretçisi değil, halkından biri konumunda bulması gibi. Ve iki karakterin turistlikten geçişi de acıyla mühürleniyor (hatta Richard'ın kolu, damgalanıyor). "Dövüş Kulübü" de, "Kumsal" da modern yaşam tarzı idealleriyle fazlasıyla terbiye edildiğimizi, birörneklestirildiğimizi, uyusturulduğumuzu ve bunun sonucunda bünyemizin her tür "gerçek"e aç olduğunu söylüyor... Bu gerçek mor bir göz ya da bir yara izi olsa bile. İki film de günümüz yaşamının (özelde, Batılı yaşamın) üstünün "yaslar üstü orta yaş bunalımı" denebilecek halet-i ruhiyyesinin baş sebebi olarak gördüğü tüketim toplumunu dürtmeye çalışıyor. Ve iki film de bunu, belirgin bir alaycılıkla olsa bile, tüketim toplumunun gözde araçlarını kullanarak yapıyor.

yönlendirilmiş oluyor. Gerçi bu tekniğin ne derece etkili olduğu, hatta etkili olup olmadığı da tartışmalı bir konu... Fincher kendi de bu anlık görüntülerin saçmalık olduğuna, zaten MTV tarzı satışı tarihinin "karanlık tarafı"nı akla getiren bu teknik, popüler görsel kültürle hayli ironik bir ilişki içinde olan "Dövüş Kulübü"nde, Tyler'ın ellerinde, kendine gayet konforlu bir yer

Kilise çıkışında

çıktığından beri insanların bunları yakaladığına ve işin bilinçaltılık bir tarafı kalmadığına inanıyor. Ancak ürün ve yaşam buluyor. Tyler Durden'ın makinist olarak çalışırken çizgi filmlerin arasına pornografik tek kareler sokuşturduğunu görüyoruz; bu yolla insanları, onları hiç farkettirmeden etkileyebildiğini ileri sürüyor. İşin ilginci, Tyler kendi de filme bu tür birkaç karelik sunumlarla sızıyor (öte yandan, filmdeki subliminal görüntüler onun suretiyle sınırlı değil). İsimsiz anlatıcımızın ikinci kişiliğinin artık "evsahibi" tarafından anımsanamayan bir karanlıkta yaşamaktan çıkıp kendini ismiyle cismiyle takdim etmek üzere olduğunun ipuçları görevini görüyor bu görüntüler... Ama o kadar kısa gösteriliyor ki, dikkat etmiyorsanız, kaçıracağınız kesin gibi:

1. İlk olarak ofiste, fotokopi makinasının başında belirip kayboluyor.
2. Doktorla görüşmesinde, koridorda belirip kayboluyor.
3. Anlatıcının gittiği testis kanseri destek grubunda belirip kayboluyor.
4. Anlatıcı kiliseden çıktıktan sonra, Marla sokakta uzaklaşırken belirip kayboluyor.

Bu dört "an"ın dışında, Tyler Durden tam olarak vücuda gelmeden önce Brad Pitt'in yüzünü bir yerde daha görüyoruz: Anlatıcı'nın kaldığı bir otelin odasında, TV'deki "Hosgeldiniz" diyen otel personelinin arasında duruyor kendisi.

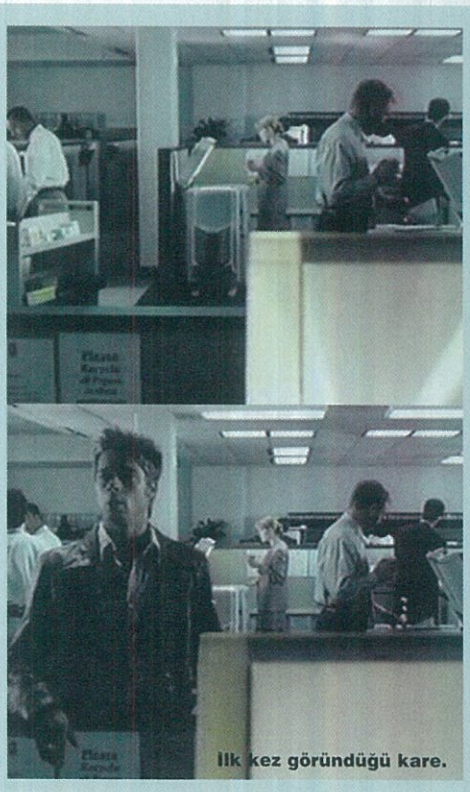
İlk kez göründüğü kare.

Elia Kazan gerçekleşmeyen bir projesi için sık sık Türkiye'ye gelmiş ve mekan araştırması yapmıştı.

Metot sahibi yönetmen

Elia Kazan, Hollywood'un en tartışmalı isimlerinden biri... "Arzu Tramvayı", "Viva Zapata!", "Rıhtımlar Üzerinde" gibi pek çok klasikleşmiş filmin yaratıcısı, Actor's Studio'nun kurucusu ve sinema dilini geliştirme çalışmalarıyla bir öncü... Ama ne yazık ki pek çok kişi onu, McCarthy döneminde dostları aleyhine ifade veren bir "muhbir" olarak hatırlıyor... PINAR TINAZ GÜRMEN

Asıl adı Elias Kazancıoğlu olan Elia Kazan, 1909'da, Rum asıllı bir ailenin oğlu olarak, İstanbul'da doğdu. Ailesi, Elias henüz dört yaşındayken göç etti, fırsatlar ülkesi Amerika'ya... Yoksullardı. Yeni vatanlarındaki ilk yılları oldukça zorlu geçti. 1930'larda patlak veren ekonomik bunalım, ailenin belini iyice büktü. Üstelik Protestanların yoğunlukta olduğu Amerika'da Ortodoks azınlıktan olmanın getirdiği zorluklar da her şeye tuz biber ekiyordu.

Tüm bu zor koşullar içinde, Elias'ın düşündüğü tek bir şey vardı; okumak, iyi bir eğitim alıp, çoğu zaman dışlandığı bu toplumda tutunmak... Düşlerinde kendisini bir tiyatro oyuncusu olarak gören genç Kazan, Yale Üniversitesi Drama bölümüne yazıldı. Ancak ırk ve din ayrımcılığı bu bilim yuvasında bile sürüyordu. Neredeyse tüm sosyal etkinliklerden dışlanarak tamamladı eğitimini. Belki de kendisine tutunacak bir dal aramakta oluşu, çok genç yaşta politik görüşünün şekillenmesine yol açtı. Çoğunluğu sol eğilimli sanatçılardan oluşan Group Theatre adlı topluluğa kabul edildi. Hatta Amerikan Komünist partisine üye oldu.

Tiyatro oyunculuğu en büyük idealiydi Kazan'ın, ama fiziksel özelliklerinin bir oyuncu için pek de yeterli olmadığını fark edince, yönetmenlikte karar kıldı. Belki de "yakışıklı" bir erkek olmamasının ilk kez faydasını görecek, gerek tiyatro, gerekse sinema yönetmeni olarak, dünya çapında bir üne ve saygınlığa kavuşacaktı.

Kazan, önce tiyatro ile başladı yönetmenliğe. Özellikle Arthur Miller ve Tennessee Williams imzalı güçlü dramlar sahneye koydu. "Arzu Tramvayı", "Satıcının Ölümü", "Kızgın Damdaki Kedi", "Bütün Oğullarım" gibi... Hatta pek çok eleştirmene göre, Kazan sahnelemede o kadar başarılıydı ki, Miller ve Williams, ünlerini ona borçluydular... Kazan'ın oyuncu yönetiminde kusursuz bir hakimiyeti ve yeteneği vardı, bu da özellikle dramlarda kendisini belli ediyordu.

Tiyatronun yanısıra, sinemaya da ilgi duyan Elia Kazan, ilk kez kısa filmlerle geçti kamera arkasına. 1937 yapımı "The People of the Cumberland", 1941'de çektiği "It's Up to You" ve 1945'te filme aldığı 15 dakikalık bir dökümanter olan "Watchtower Over Tomorrow", onun sinema anlatımına ısındığı ilk çalışmaları oldu.

1945 yılında, uzun metrajlı bir film yapmak için ünlü yapımcı D.F Zanuck'dan bir teklif alan yönetmen, hemen harekete geçti ve hepimizin ilk gençlik yıllarımızdan anımsayacağı, Betty Smith imzalı bir romanı beyaz perdeye taşıdı; "A Tree Grows in Brooklyn/Bir Genç Kız Yetişiyor"... Dorothy McGuire, Joan Blondell, James Dunn, Peggy Ann Garner ve Ted Donaldson'ın başrollerde yeraldıkları film, Brooklyn'li yoksul bir ailenin, zorluklara sevgi ve sağduyu ile göğüs germeyi başaran hayatlarını anlatıyordu. Ardından 1947 yapımı "The Sea of Grass/Yeşil Çayırlar" geldi. Katharine Hepburn ve Spencer Tracy'yi biraraya getiren bu dram, beklendiği kadar başarılı olamadı.

Elia Kazan eşi ile birlikte.

Ama önemli bir ders verdi genç yönetmene. Kazan artık stüdyo sisteminin tüm dizginleri ele alan ve yaratıcıya pek fazla söz hakkı tanımayan çalışma yöntemi içinde varolmak istemediğini anladı. Ve bir daha "Yeşil Çayırlar" gibi kalbini vermediği hiçbir ticari projede yer almadı.

Kazan'ın bir sonraki çalışması, din ayrımcılığından olumsuz etkilenmiş biri olarak, kendisini ifade etmeye çalıştığı başka bir dram oldu; "Gentlemen's Agreement / Centilmen Anlaşması"... 1947 yapımı film, Amerikan toplumunun Yahudi azınlığa olumsuz yaklaşımını gözler önüne sermek adına, Yahudi kimliğine bürünen bir yazarı konu ediniyordu. Laura Z. Hobson'ın romanından uyarlanan "Centilmen Anlaşması", çok beğenildi. Gregory Peck, Dorothy McGuire ve Jane Wyatt gibi önemli oyuncuları biraraya getiren film, yönetmenin Oscar ödülü ile buluştuğu ilk film olmakla da kalmadı, New York film eleştirmenlerince, yılın en iyi filmi seçildi.

Elia Kazan, hızlı bir yükseliş dönemindeydi artık. Henüz üç film çekmiş olmasına rağmen, parlak bir başarının sahibiydi ve kariyerindeki bu çıkış, daha uzun süre devam edecek gibi görünüyordu. 1947 yapımı "Boomerang/Geri Tepen Silah", sinema dilindeki ustalığı ve bir cinayet olayına politik ve sosyolojik açılardan yaklaşımıyla dikkat çeken bir çalışma oldu. Filmin senaryosu, gerçek bir olaydan yola çıkılarak oluşturulmuştu. Küçük bir şehirde ⇨

"Rıhtımlar Üzerinde"nin setinde Marlon Brando ile...

"Rıhtımlar Üzerinde"

Lee Strasberg ile kurdukları okulda, Stanislavski'nin drama anlayışından yola çıkarak eğitim veren Kazan, bugün "Metot oyunculuğu" dediğimiz tarzı geliştirdi.

geçen hikayede, sevilen bir din adamı tam yedi görgü şahidinin önünde vuruluyor, ama katil bir türlü yakalanamıyor, yaklaşan seçimler nedeniyle de bu olay, politik bir entrikada başrolü oynuyordu. Kazan, büyük çıkarlar uğruna insan hayatının bile hiçe sayıldığı politik düzenin yanısıra bu oyunlara alet olan masum halkın da kitle psikolojisi içinde nasıl hatalara düşebildiğini anlatıyordu filminde. Dana Andrews, Jane Wyatt, Lee J. Cobb ve Karl Malden'in yeraldıkları "Geri Tepen Silah", medyaya da sıkı eleştiriler getirmekten geri durmuyordu. Yanlış ellere geçtiğinde, medyanın gücünün, masum bir insanı ipe götürecek sonu bile hazırlayabildiğini gösteriyordu seyircisine... Özellikle idealist savcı rolündeki Dana Andrews ve polis şefini canlandıran Lee J. Cobb'ın oyunları övgüye boğuldu.

Oyunculuk üzerine çok düşünen ve belki de tiyatro kökenli bir yönetmen oluşundan dolayı, oyuncuların bir filmin en önemli malzemesi olduğuna inanan Kazan, Hollywood'a pek çok eşsiz oyuncu kazandıracak Actor's Studio'yu da aynı yıl kurdu. Lee Strasberg ile birlikte kurdukları bu oyunculuk okulunda, Stanislavski tarzı bir drama anlayışından yola çıkarak eğitim veren Kazan, bugün "metot oyunculuğu" dediğimiz, farklı bir tarz geliştirdi. Başta Marlon Brando, James Dean, Karl Malden, Montgomery Clift, Jessica Tendy, Kim Hunter, Eva Marie Saint gibi oyuncuların yetiştiği Actor's Studio, ileriki yıllarda daha pek çok yıldız kazandırdı Amerikan sinemasına; Robert De Niro ve Paul Newman gibi...

1949 yılında, azınlık sorunlarına eğilen başka bir filmle çıktı Kazan seyircisinin karşısına; "Pinky/Kara Damga"... Jeanne Crain ve Ethel Barrymore'u biraraya getiren film, beyaz görünse de aslında melez olan bir genç kızın dramını taşıyordu perdeye. Siyahi köklerini, özellikle aşık olduğu beyaz doktor sevgilisinden saklamaya çalışan Pinky'nin durumu oldukça dramatikti ve film, gerek eleştirmenler gerekse seyirci tarafından ilgiyle karşılandı.

1950'lere gelindiğinde, Kazan filmleri, toplumsal eleştiriler içeren ve özellikle de azınlık sorunlarına değinen yapılarıyla Hollywood'da farklı bir yer edinmişti bile. Ancak yönetmen, yıllar sonra anılarını anlatırken bu filmlerini "Son derece acemice çekilmiş müsveddeler" olarak nitelendirecekti. Ona göre gerçekten "İyi bir film" denebilecek ilk çalışması, "Panic in the Streets/Sokaklarda Panik" oldu. 1950 yapımı bir suç filmi olan "Sokaklarda Panik", yönetmenin tiyatro etkisinden sıyrılmaya çalıştığı, farklı bir dramatizasyon anlayışı içeriyordu. Richard Widmark, Paul Douglas ve Barbara Bell Geddes'in başrollerde yer aldıkları film, New Orleans'ın kenar mahallelerinden birinde geçiyor, mahallenin azılı delikanlısı Blackie ve arkadaşlarının kumarda fazla kazandığı gerekçesiyle, yasadışı bir göçmeni öldürmeleri ile başlıyordu. Ne var ki, cesedi inceleyen doktor Reed, adamın bulaşıcı bir hastalığı olduğunu fark ediyor, katillerin bulunması ve şehrin salgından kurtarılması için büyük bir mücadele başlatıyordu.

Bu sürükleyici kara filmin ardından, Kazan sinemasında başka bir dönüm noktası olarak nitelendirilebilecek, "A Streetcar Named Desire/Arzu Tramvayı"geldi. "Arzu Tramvayı", Kazan'ın yıllar önce Broadway'de sahneye koyduğu bir Tennessee Williams oyunuydu. Williams'ın yarattığı karanlık atmosfer ve son derece tutarlı karakterlere, Kazan'ın ışık kullanımından, kurguya, yönetimden, makyaja kadar etkisini gösteren yalın sinema dili anlayışı ve özellikle Marlon Brando, Vivien Leigh, Kim Hunter ve Karl Malden'in mükemmel performansları da eklenince film, Amerikan sinema tarihinin başyapıtlarından biri olmakta zorlanmadı. New Orleans'ın kenar mahallelerinden birinde yaşayan Stella ve Stanley Kowalski'nin hastalıklı aşkını anlatan şiddet ve tutku dolu sahneler akıllardan silinecek gibi değildi. Stella'nın hayatın acımasızlığına direnemeyip, deliliğin sınırına kadar gelmiş ablası Blanche rolündeki Vivien Leigh ve ona aşık olmasına rağmen Blanche'ın kirli geçmişini hazmedemeyen sevgilisi Mitch rolündeki Karl Malden, kadro içinde Oscar'la buluşan isimler oldular. Her ne kadar ödüle layık bulunmasa da, Brando'nun da hayvani yapısının ardında ustaca gizlediği duygusallığı ve korunmasızlığı ile Stanley Kowalski rolündeki başarısı su götürmezdi. Film, belki Akademi'nin gözünden kaçmıştı ama New York film eleştirmenleri "Arzu Tramvayı"nı yılın en iyi filmi seçerek bu

muhteşem kadroyu ödüllendirdiler.
"Arzu Tramvayı"nın başarısından sonra Kazan, tiyatro uyarlamalarına ağırlık vermeye başladı. Bir yandan da sinema dili üzerine düşünmeye devam ediyor, çevre tasarımı ve kurgu yoluyla maksimum etkiyi yaratmanın yollarını arıyordu. Bu konuda en çok etkilendiği sanatçı Rus kuramcı Eisenstein'dı. Eisenstein'ın plan boyları, ölçek seçimleri ve plastik öğelerle elde etmeye çalıştığı mükemmel kurguyu, bir adım öne taşıdı sanatçı. Artık filmlerini kare kare tasarlıyor, çerçeve içinde yeralan her öğeye bir anlam kazandırmayı, her kamera hareketi ve açı seçimi ile seyirci üzerindeki psikolojik etkiyi artırmayı hedefliyordu. Kazan, sinema dili üzerine yaptığı bu araştırma ve denemelerinin karşılığını, sadece mükemmel filmlere imza atarak değil, söz konusu filmlerin bugün bile sinema okullarında verilen "sinema dili" derslerinin baş malzemesi olmasıyla da fazlasıyla aldı.
Kazan, 1952 yılında filmografisindeki en güçlü eserlerden biri olan "Viva Zapata!"yı çekti. Senaryosu Steinbeck'e ait olan film, iktidara karşı yapılan hiçbir devrimin başlangıçta ne kadar iyi niyetli olursa olsun, başarılı olamayacağı görüşünü dile getiriyordu. Kazan'ın devrimci lider Zapata'yı kullanarak anlatmak istediği, iktidar sarhoşluğunun, en idealist kişileri bile yoldan çıkarabileceği, bir diktatöre dönüştürebileceğiydi! 1909'da Meksika halk devriminin yaşandığı dönemde geçiyordu film. Yaşadığı bölgede, halk tarafından çok sevilen ve saygı gören bir kahraman olan Emiliano Zapata, diktatör Porfirio Diaz'ın düşürülmesine yardım edip, başkan Mandero'ya bağlandıktan sonra, yönetimde yeralıyor ve hiç farkında olmadan değişmeye başlıyordu. Kazan'ın söz konusu değişimi, içeriği aynı olan fakat rollerin ters yüz olduğu iki sahne ile anlatışı, ustacaydı. Diaz'a karşı durduğu günlerde, hiç korkmadan onun karşısına çıkan ve tüm eleştirilerini diktatörün yüzüne söyleyip şimşekleri üzerine çeken Zapata, yıllar sonra aynı olayı, kendisine başkaldıran başka bir gençle, Fernandez ile yaşıyordu... Tıpkı Diaz gibi, Zapata da bu cüretkar gencin adını ziyaretçiler listesinde işaretlerken buluyordu kendini... Söz konusu ⇨

Marlon Brando

Hollywood'un efsanevi yıldızlarından biri olan Marlon Brando, tiyatro oyuncusu bir anne ile pazarlamacı bir babanın oğlu olarak, 1924 yılında dünyaya geldi. Oldukça sorunlu bir çocukluk ve ergenlik dönemi geçirdi ve uyumsuzluğu nedeniyle, pek çok okul değiştirmek zorunda kalarak orta öğrenimini tamamladı. Ailesi, oğullarını askeri bir okula yazdırmakta buldu çareyi ama Brando'nun oradan da kovulması uzun sürmedi. Aynı dönemde oyunculuk hayalleri kurmaya başlamıştı ve çok geçmeden kendisini Broadway'de buldu. İlk kez 1944'de "I Remember Mama" adlı oyunla sahneye çıktı. Elia Kazan ile aynı dönemde tanışan oyuncu, Actor's Studio'ya devam etmesinin yanısıra, Kazan yönetimindeki önemli piyeslerde de rol aldı. 1947 yılında "Arzu Tramvayı"ndaki Stanley Kowalski rolüyle tiyatro seyircisinin karşısına çıktıktan sonra sanısı iyice açılan aktör, sinema oyunculuğuna Zinnemann yönetimindeki "The Men" adlı filmle geçiş yaptı. Elia Kazan'ın en önemli yapıtları olarak kabul edilen "Arzu Tramvayı", "Viva Zapata" ve "Rıhtımlar Üzerinde"de rol almasından başka, kariyeri boyunca Mankiewicz'den Huston'a, Coppola'dan Bertolucci'ye kadar pek çok usta yönetmenle çalışma ve birbirinden mükemmel kompozisyonlar yaratma fırsatı buldu. Metot oyunculuğunun en başarılı isimlerinden biri olarak kabul edilen Marlon Brando, "One Eyed Jacks" adlı filmle yönetmenliği de denedi. 1970'lerin ikinci yarısından itibaren, kısa ama güçlü yan rollerde oynamaya başlayan oyuncuyu son olarak Frank Oz'un "The Score" adlı filminde izledik.

Karl Malden

Kazan filmlerinin değişmez aktörlerinden Karl Malden, henüz bir kolej öğrencisiyken tiyatro ile ilgilenmeye başladı ve "Goodman Tiyatro Okulu"nda bir süre eğitim gördükten sonra Broadway'e geldi. Tiyatro ve sinema oyunculuğunu birarada yürütmeye başlayan aktörün ilk sinema filmi, Garson Kanin yönetmenliğindeki "They Knew What They Wanted" oldu. Elia Kazan ile tanıştıktan sonra, oyunculuğa bakışı değişen ve kariyerinde hızlı bir yükselişe geçen Malden, yönetmenin "Geri Tepen Silah", "Arzu Tramvayı", "Rıhtımlar Üzerinde" ve "Taş Bebek" filmlerinde önemli roller üstlendi. Hatta "Arzu Tramvayı"ndaki rolüyle en iyi yardımcı erkek oyuncu dalında Oscar ödülü kazandı. Malden'in diğer önemli filmleri arasında F.J. Schaffner yönetimindeki "Patton", John Ford imzalı "Baharda Hücum", J.Frankenheimer'ın başyapıtı "Alcatraz Kuşcusu" ve Hitchcock klasiklerinden "İtiraf Ediyorum" sayılabilir. Aynca oyuncuyu 1972 yılında çekilen ve Michael Douglas'la birlikte yeraldıkları "San Francisco Sokakları" adlı polisiye diziden de hatırlayabilirsiniz.

"Viva Zapata"

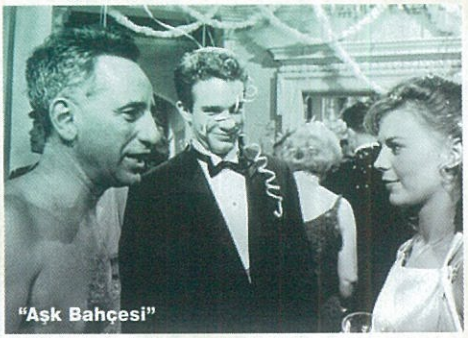
"Aşk Bahçesi"

Sonuçta yine korktuğu başına gelmişti sanatçının. İş bulamayan, üretemeyen pek çok dostunun aksine, o art arda filmler yapıyordu ama artık yalnız bir adamdı.

sahnede, Zapata'nın acı gerçekle yüz yüze gelişi, elindeki isim listesini buruşturup atışı, özellikle sadece Marlon Brando'nun gözlerinde yoğunlaşan ışıkla son derece dramatik kılınmıştı. Kazan, yaşanan kısır döngüyü vermekte çok başarılıydı. Halkın karşı durduğu olay, Zapata'nın kardeşi Eufemino'nun işlediği haksız bir cinayetti. Başka biri olsa, hemen cezalandıracakken, "Kardeşim bir generaldir ve yıllarca savaşıp, sizin düşmanlarınızı öldürmüştür. Bunu unutmayın" diyerek onu savunan Zapata, bir anda fark ediyordu geçirdiği değişimi. Ve finalde, öleceğini bile bile, çağırıldığı kaleye gidiyor, binlerce kurşunun altında, isteyerek can veriyordu. Kazan, filmin en önemli simgesi olan Zapata'nın beyaz atını bu sahnede mükemmel bir şekilde kullanmış, kahramanın masumiyetini yitirmeye başladığı dönemde ortadan kaybolan at, suikast meydanında ortaya çıkmıştı. Bu belki de, Zapata'nın kendisini ölüme teslim ederek, onurunu geri alışının bir simgesiydi. Nitekim, finalde Zapata efsanesinin tamamen yokolmasını isteyen muhafızlar, atı vurmaya çalışıyor ama başarılı olamıyorlardı. Kazan, beyaz atı son karede dağların zirvesinde dolaşırken göstererek, pratikte başarısızlığa uğrasa da idealist düşüncenin, asla ölmeyeceğini vurguluyordu bir anlamda.

Kazan, "Viva Zapata!"da basit ayrıntılardan faydalanarak, cahil halkın kahraman yaratmaya ne kadar yatkın olduğunu ve kendi içinden seçtiği bu kurtarıcılara verdiği kutsal denebilecek payeleri de seriyordu gözler önüne. Başlangıçta sadece gözü pek bir köylü olan Zapata zamanla, yüzüne dokunmanın şifa vereceği, kucağına aldığı bir bebeğin şansının açık olacağı vs. düşünülen bir mitos haline dönüşüyordu.

Kazan'ın "Viva Zapata!"nın ana fikrine yerleştirdiği düşünce elbette pek çok çevreden tepki gördü ama hiç kimse, filmin Eisenstein'ın kuramının dördüncü basamağında bahsi geçen "overtonal kurgu" özelliklerini taşıyan, mükemmel yapısına söz söyleyemedi. Kazan, plan boyları, çekim ölçekleri, açılar ve çerçeve içindeki ışık-gölge oranları ile oynayarak mükemmel bir anlatım stili ortaya koymuştu. Film, "Arzu Tramvayı" ile önemli bir çıkış yapmış olan Marlon Brando'yu da ününün zirvesine taşıdı, ayrıca Anthony Quinn'e en iyi yardımcı oyuncu dalında bir Oscar ödülü getirdi.

Kazan artık Hollywood'un en saygın isimlerinden, en başarılı yönetmenlerinden biriydi. Ama 1950'lerin ilk yarısı, Amerikalı aydınlar için hiç de kolay geçeceğe benzemiyordu. McCharty başkanlığında oluşturulan "Amerika Aleyhtarı Etkinlikler Komisyonu", kendilerince rejime zarar verebilecek tüm görüş ve örgütlere

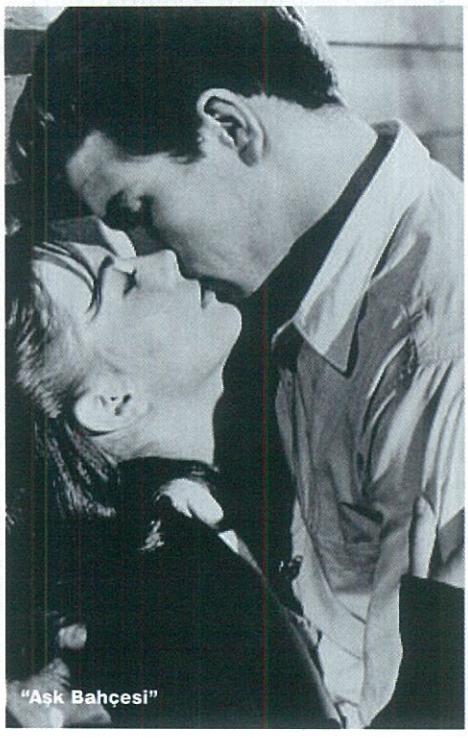
"Aşk Bahçesi"

karşı kıyasıya bir mücadele başlatmıştı. Elbette nasibini ilk alanlar, sol görüşlü aydınlardı. Sanatçılar bir bir sorguya çekiliyor, katıldıkları etkinlikler, üye oldukları dernek ve partiler araştırılıyor, herkes ifade vermeye ve hatta arkadaşlarını ihbar etmeye zorlanıyordu. Aslında bu soruşturmalar, çok da yasal değildi. Sonuçta demokrasi olan her yerde, insanlar istedikleri görüşü benimseme ve etkinliklere katılma hakkına sahiptiler. Ama kuşkusuz ki, iktidarın yaptırımları oldukça güçlüydü... Elia Kazan, bu dönemde, kendisinden hiç beklenmeyecek şekilde davranarak, komisyon ile işbirliği yaptı. Bir zamanlar aynı ideali paylaştığı dostlarını ihbar etti, aleyhlerinde ifade verdi. Aslında, onursuzca görülen bu davranışın ardında, uzun yıllardır mücadele ettiği güvensizliğinin, dışlanmışlık duygusunun ve büyük zorluklarla elde ettiği kariyerini kaybetme korkusunun büyük etkisi vardı. Yine de bu durum, aydın çevrelerde, hafifletici bir sebep olarak görülmedi ve Kazan, ciddi biçimde dışlandı, "muhbir" damgası yiyerek "istenmeyen adam" ilan edildi. Sonuçta yine korktuğu başına gelmişti sanatçının. İş bulamayan, üretemeyen pek çok dostunun aksine, o art arda filmler yapıyordu ama artık yalnız bir adamdı...

Soruşturmaların ardından belki vicdanını rahatlatmak, belki de yaptığı hatayı haklı göstermek amacıyla anti-komünist bir film yaptı Kazan; "Man on a Tight Rope"... Neil Paterson'ın bir hikayesinden yola çıktığı film, son derece antipatik bulundu.

Bu başarısız denemenin ardındansa, "On The Waterfront/Rıhtımlar Üzerinde"geldi. Film, mafya yönetimindeki New York liman işçileri sendikasına baş kaldıran, yolsuzlukları ve cinayetleri su yüzüne çıkartmak adına, içinde bulunduğu örgüt aleyhine ifade veren bir işçinin öyküsünü anlatıyordu. Kazan'ın kendini aklama çabası, bu filmde de sürüyordu açıkça... Marlon Brando'nun canlandırdığı Terry Malloy, eski bir boksördü. Çok başarılı olabilecekken, örgütün karşı taraf lehine bahis oynaması üzerine pek çok maç kaybetmiş, kariyerini başlamadan bitirmek zorunda kalmıştı. Önceleri bunu kabullenmiş görünüyor, sendikadaki koruyucuları sayesinde en kolay işler için görevlendiriliyor, rahat bir yaşam sürüyordu. Ama sendika içinde dönen ve cinayete kadar varan pis işleri fark etmesi ve buna başkaldırması çok zaman almayacaktı.

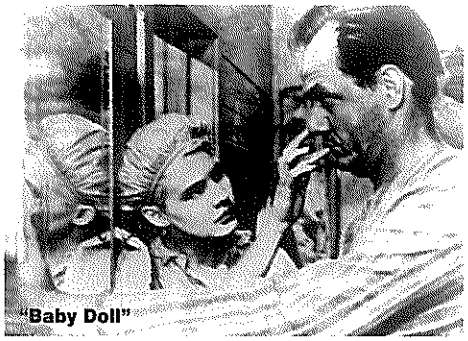
"Baby Doll"

"Cennetin Doğusu"

Konumu ve vicdanı arasında sıkışan Terry, ağabeyinin de mafya tarafından öldürülmesiyle aklındaki son soru işaretini de silerek, mahkemede örgüt aleyhine ifade veriyordu. Kazan, özellikle işçilere liderlik eden peder Barry'nin ağzından dökülen sözlerle vermeye çalışıyordu mesajını; "Gerçekleri ortaya çıkarın. Doğru bildiğiniz konularda, yanlışların aleyhine ifade verin. Onlar için gammazlamak olan şey, sizin için doğruyu söylemektir..." Elbette hikayede yeralan şartlar, peder Barry'i haklı çıkaracak nitelikteydi ama aydın kesim, Terry Malloy'u haklı bulmakla birlikte, Kazan'ı affetmeye yanaşmadı. Film ayrıca, benzer bir olayın asla yaşanmadığını iddia eden, New York liman işçileri sendikası başta olmak üzere, aydın kesimden pek çok kişinin de tepkisini çekti. Ama bütün bunlar, "Rıhtımlar Üzerinde"nin, senaryodan, kurguya, ışıktan, müziğe dek her öğenin mükemmel şekilde kullanıldığı, muhteşem oyuncu performansları ve birinci sınıf bir görüntü çalışması ile bezendiği ve nihayetinde Hollywood tarihinin en güzel filmlerinden biri olduğu gerçeğini değiştiremezdi...

Marlon Brando, Karl Malden, Lee J. Cobb ve Eve Marie Saint, metot oyunculuğunun en başarılı örneklerini sergiliyorlardı. Malcolm Johnson'ın bir dizi röportajından yola çıkarak, Budd Schulberg'in kaleme aldığı senaryo mükemmeldi. Dziga Vertov'un kardeşi olan ünlü görüntü yönetmeni Boris Kaufman, çok başarılı bir iş çıkarmıştı. Ve bütün bunların ötesinde film, Kazan'ın yıllar süren sinema dili çalışmalarının en olgun ürünüydü... Unutulmaz sahnelerle doluydu. Peder Barry'nin, sendika liderlerine limanda söylev verişinde, içeriği destekleyecek şekilde planlanan alt ve üst açı çekimleri, Terry ve ağabeyinin taksede yaptıkları o gergin ve anlamlı konuşma, Charlie'nin duvara asılı cesedinin ilk kez görünüşü, Edie ve Terry'nin kapının arkasında kalan sevişmeleri, tüm olanları itiraf eden Terry'nin sesini bastıran gemi düdükleri, finalde ayakta zor durmasına rağmen, tüm liman işçilerini peşine takıp yürüyen Terry'nin görüntüsü ve daha yüzlerce belleklerden kolay silinmeyecek sahne...

Kazan ayrıca simge kullanımına da oldukça yoğun yer vermişti "Rıhtımlar Üzerinde"de. Sendikanın öldürdüğü Joey'un ceketi, yinelenen suçların bir simgesiydi örneğin. Önce sendikanın ikinci kurbanı Doogan'a verilen ceket, onun ölümünden sonra Terry'nin oluyordu ve Terry bu cinayetler zincirini kırdığında, Joey'un ceketi üzerindeydi. Terry, güvercinlere tutkundu. Hem barışın simgesi olan, hem de haber taşımaları nedeniyle bir "muhbir" ile kolayca özdeşleştirilebilen bu zarif hayvanlar, filmde önemli bir yer tutuyorlardı. Terry'nin sevgiyle büyüttüğü güvercinleri, mahkemede ifade verişinin ardından katledildiğinde, anlam büsbütün artıyor, doğruyu söylemenin bedeli bir kez daha gözler önüne seriliyordu. Edie'nin babasının Terry'yi kediler ile özdeşleştirdiği "Acıyıp evine alırsın ama keskin dişli ve pençelidirler. Ayrıca akılları her zaman yemektedir" sözleri de başka bir metafor oluşturmakta, Terry'nin kuşkuyla karşılanan karakterini simgelemekteydi.

Film 12 dalda aday olduğu Oscar ödüllerinden, en iyi film, yönetmen, erkek oyuncu, yardımcı kadın oyuncu, görüntü ve senaryo dallarında heykelciği kucaklayarak döndü. Marlon Brando, adının Kazan ile birlikte anılmasını istemediğinden rolü kabul etmekte zorlanmış olsa da film, oyuncuya ilk Oscar'ını kazandırarak olanları unutturdu. Bazı çevreler, Akademinin "Rıhtımlar Üzerinde"yi ödüle boğmasında politik nedenler aradılar, ama filmi izleyen herkesin de anlayabileceği gibi, bu kadar sığ düşünmek ancak sinemadan hiç anlamayan birine yakışırdı... Kazan, aynı yıl New York film eleştirmenlerince en iyi yönetmen seçildi. Film ayrıca, Venedik Film Festivali'nde en iyi ikinci film oldu.

Elia Kazan'ın bir sonraki çalışması, tüm zamanların en iyi gençlik filmlerinden biri olarak kabul edilen "East of Eden/Cennetin Doğusu" oldu. 1955 yapımı film, Habil ve Kabil hikayesinin modern bir yorumuydu. Californialı çiftçi bir ailenin oğlu olan başına buyruk ve huzursuz Cal Trask, otoriter babasına başkaldırışı ve "ideal evlat" tanımlamasına harfiyen uyan kardeşi Aron'a duyduğu kıskançlık ile yeni bir anti-kahraman imajı çizdi sinema tarihinde. Bu sıradışı karakterin yaratılmasında Kazan kadar, yine Actor's Studio'dan yetişen genç bir oyuncunun da büyük payı vardı; James Dean'in... Cal, Dean'in ilk önemli rolüydü. Ama özellikle, öldü sandığı annesinin bir genelev işletmecisi olduğunu öğrenip yaşadığı cehennemden ona sığınmak istediğinde, annesi tarafından kapı dışarı edildiği sahnedeki performansı unutulur gibi değildi. Film, stilize biçim anlayışı ve Dean'in yanısıra, anne rolündeki Jo Van Fleet'in oyunuyla da ses getirdi. Cannes Film ⇨

"İyi politikacılar da, iyi boksörler gibi son ana kadar dövüşmekten vazgeçmezler."
Harold Robinson - "Boomerang"

"Bir hukukçunun görevi suçlamak değil, adaletin yerine gelmesini sağlamaktır."
Henry Harvey - "Boomerang"

"Hiç değişmez bir gerçek; bir olayı yeterince araştırırsanız, mutlaka elini paraya uzatmış birilerini bulursunuz."
Dave Woods - "Boomerang"

"Her intiharın temelinde öç alma duygusu yatar."
Psikiyatrist - "Uzlaşma / The Arrangement"

"İnsanlar yalan söyler. Çünkü kendileriyle yüzleşmekten korkarlar."
Gwen - "Uzlaşma"

"Hayat inişli çıkışlı bir yol. İnsan adımlarını dikkatli atmalı."
Gwen - "Uzlaşma"

"Ne zaman bir avukat ve bir psikolog biraraya gelse, ortalık para kokmaya başlar."
Eddie - "Uzlaşma."

"Cenazeler, ölüler için güzel törenlerdir. Ama bir ölümün kaça mal olduğunu biliyor musun?"
Blanche - "Arzu Tramvayı"

"Güzellik gelip geçicidir, ama aklın güzelliği, ruhun inceliği ve kalbin sefkati her zaman kalır. Hatta zamanla daha da büyür, gelişir."
Blanche - "Arzu Tramvayı"

"Gerçekleri ortaya çıkarın. Doğru bildiğiniz konularda, yanlışların aleyhine ifade verin. Onlar için gammazlamak olan şey, sizin için doğruyu söylemektir."
Peder Barry - "Rıhtımlar Üzerinde"

"İnsanları zor yapan, diğerlerinin onlara sevgi ve ilgi göstermemesidir."
Edie - "Rıhtımlar Üzerinde"

"Bazıları sadece İsa'nın çarmıha gerildiğini düşünür, ama bir gangsterin, ifade vermesini engellemek için bir işçiyi öldürmesi de çarmıha germedir."
Peder Barry - "Rıhtımlar Üzerinde"

"Bu topraklar sizin, ve ancak onu korursanız, sizin kalır. Hayatlarınız, hatta çocuklarınızın hayatları pahasına onu savunmalısınız. Düşmanlarınızı sakın küçümsemeyin, çünkü tam da o anda geri gelirler."
Emiliano Zapata - "Viva Zapata!"

"Güçlü bir toplumun, güçlü bir lidere ihtiyacı olmaz."
Emiliano Zapata - "Viva Zapata!"

"Zapata ile savaşmak için karşınıza bir ordu çıkmasını mı bekliyorsunuz? Ordu falan yok! Vadideki herkes onun ordusuna dahil. Her erkek, her kadın, her çocuk... Yapılacak tek şey var; hepsini temizleyin!"
"Viva Zapata!"dan.

Marlon Brando ilk çıkışını "Arzu Tramvayı" ile yapmıştı.

Özellikle sinema dilinin gelişimine yaptığı katkılar ve oyunculuk alanındaki ciddi çalışmalarıyla Amerikan sinemasının ustaları arasında anılmayı hakediyor.

Festivali'nde en iyi film seçilmekten başka, Elia Kazan, James Dean ve senarist Paul Osborn'a Oscar adaylığı da getiren filmin kadrosu içinde altın heykelcik ile buluşan tek sanatçı Jo Van Fleet oldu.

Bu iddialı dramı, senaryosunu T. Williams'ın, kendi oyunundan uyarlayarak yazdığı 1956 yapımı "Baby Doll/Taş Bebek" izledi. Karl Malden, Carroll Baker ve Eli Wallach'ı biraraya getiren "Taş Bebek", eleştirmenlerce sinema tarihinin en iyi Williams uyarlaması olarak ilan edildi gerçi, ama bu övgü, başının sansürle derde girmesine engel olamadı. Film, erotik bulunan içeriği nedeniyle, gösterim zorlukları yaşadı.

Kazan, 1957'de güçlü bir medya taşlaması olan "A Face in the Crowd/Kalabalıkta Bir Yüz" ile devam etti kariyerine. Sıradan biriyken, keşfedilen ve hızla bir televizyon yıldızına dönüşen Larry Rhodes'un hikayesinin anlatıldığı film, gücün insan egosunu nasıl beslediğini, medyanın sahte kahramanlar yaratmakta ve günü geldiğinde onları alaşağı etmekte ne kadar başarılı olduğunu gözler önüne seriyordu. Lee Remick, Andy Grifftih, Patricia Neal ve Walter Matthau gibi oyunculardan oluşan kadrosuyla "Kalabalıkta Bir Yüz", Kazan'ın başarılı çalışmalarından biri olarak, filmografisindeki yerini aldı.

Yönetmen, Borden Deal'in bir romanından uyarlanan, başrollerini Montgomery Clift, Lee Remick ve Jo Van Fleet'in paylaştıkları 1960 yapımı "Wild River/Vahşi Nehir" ve Natalie Wood ile Warren Beatty'i biraraya getiren "Splendor in the Grass/Aşk Bahçesi" ile sürdürdü çalışmalarını. Bu iki dramın ardındansa, uzun yıllardır çekmeyi düşlediği, Anadolu'dan Amerika'ya göçün zorlu koşullarını, çaresizlik içinde yeşeren umudu ve dayanışmayı anlattığı "Amerika Amerika" geldi... "Amerika Amerika", Kazan için çok önemli bir projeydi. Filmin hikayesi, yıllar önce Türkiye'den Amerika'ya göç etmiş olan amcasının gerçek anılarından yola çıkılarak oluşturulmuştu. Kazan, yıllar sonra bile, eserleri içinde en çok "Amerika Amerika"ya gönül vermiş olduğunu belirtecek, onu çoğu mükemmele yaklaşan diğer filmlerinden çok daha fazla sevecek ve tüm eleştirilere rağmen arkasında duracaktı... Osmanlı Devleti'nin yıkılmaya yüz tuttuğu, sefaletin ve politik karmaşanın tüm yaşama hakim olmaya başladığı 1896 yılında, Anadolu'nun fakir bir köyünde başlıyordu film. Her ikisi de Amerika'ya gitme düşleri kuran Rum asıllı Stavros ve dilencilikle geçinen Ermeni genci Ohannes, ilk kez bu küçük köyde karşılaşıyorlar, hatta Stavros, Ohannes'in çıplak ayaklarla yürüyüşüne dayanamayarak, ona kendi ayakkabılarını veriyordu. Kader, yolları o gün için ayrılan Stavros ve Ohannes'i, iki kez daha biraraya getirecekti. Önce İstanbul'un kenar mahallelerinden birinde, ardından Amerika'ya giden, yolcu gemisinde... Kazan, iki gencin hayallerini, yeni kıtaya bağladıkları umutlarını ustaca anlatmıştı. Ama her hayal gibi, bunun da bir bedeli vardı ve iki gençten yalnızca biri mutlu sona ulaşacaktı. Ohannes çok hastaydı. Ciğerleri lime lime olmuşken, Amerika'ya giriş izni alması imkansızdı. Stavros ise, İstanbul polisi tarafından aranıyordu. Film, Ohannes'in sessizce gemi güvertesinden atlayıp intihar etmesi ve Stavros'un, arkadaşının kimliğini kullanarak hayaller ülkesine adım atması ile sonlanıyordu. Oldukça dramatik olan bu final için Kazan, daha fazlasını yapmış, Stavros'un yıllar önce kendi ayaklarından çıkarıp verdiği ayakkabıları, güvertede, Ohannes'in ölüme atladığı noktada bırakmıştı. Dostluğun ve dayanışmanın simgesi olan bu ayakkabıların görüntüsü, izleyenlerin unutamayacakları bir duygu yoğunluğu yaratıyordu.

"Bu filme, geçmişimi, ailemi, kendimi koydum. 'Amerika Amerika', azınlıkların tarih içinde ezilmişliklerinin öyküsüdür." diyordu Kazan, filmi için. Ama ne var ki "Amerika Amerika", yönetmenin beklediği başarıyı getiremedi. Hollywood, bu trajik göç hikayesi ile fazla ilgilenmedi. Kazan'ın anavatanı Türkiye'deyse, "Türk düşmanı" ilan edilerek, yıllarca yasaklı kaldı. Aslında film için "Türk düşmanı" deyip geçmek son derece sığ bir bakış açısının ürünü olabilirdi. Evet, Kazan Türk köylüsünü oldukça yoksul, acınası bir durumda göstermiş, hatta bazı sahnelerde Hıristiyan azınlığa zulüm edildiği üzerinde de durmuştu. Ama bunun yanısıra, İstanbul'da azınlıkların yaşadıkları zengin hayatı da resmetmekten ve çoğunluğun içinde bulunduğu sefaletle tezatını vurgulamaktan da çekinmemişti. "Amerika Amerika", azınlığa gösterilen tepkileri bir anlamda ekonomik nedenlere bağlıyor, kişisel bir kinden bahsetmiyordu.

Kazan, kendi geçmişinden hikayeler anlatmaya 1969 yapımı "The Arrangement/ Uzlaşma" ile devam etti. Film, yönetmenin kendi romanından yola çıkılarak senaryolaştırılmıştı. Gerek senaryosunun kişiselliği, gerekse sinema dilinin kullanımı açısından belki de sanatçının en yetkin eseriydi. Kirk Douglas, Faye Dunaway ve Deborah Kerr'in başrollerde yeraldıkları film, başarılı, zengin ve nüfuzlu bir reklamcı olan Eddie Anderson'ın hayatının anlamsızlığına dayanamayarak intihara teşebbüs etmesiyle başlıyor, onlarca tonluk bir tırın altına sürdüğü arabasından şans eseri sağ çıkan kahramanımızın, hataları ile yüzleşmek zorunda kalışıyla devam ediyordu. Kazan'ın eleştiri okları, Amerika'nın yükselen değerlerine, sistemin kişiyi insani değerlerden koparan acımasızlığına yöneliyor, ve Eddie, para ile satın alınamayacak tek şeyin, masumiyetinin peşinden giderek geçmişinde dramatik bir yol-

"Cennetin Doğusu"

Kazan, Marlon Brando, Julie Harris ve James Dean ile...

culuğa çıkıyordu. Kahramanımız ün ve servet yolunda kendisi olmaktan vazgeçmeye Evangalos Topuzoğlu olan adını değiştirerek başlamış, giderek köklerinden, ailesinden iyice kopmuş, sadece tüketime hizmet eden reklamcılık sektörüne hayatını adamıştı. Ama artık geri dönme zamanıydı...

Kazan, kısa flash back'leri, yer yer animasyon görüntüleri, objektiflerle yaratılan efektleri korkusuzca kullanıyor, oldukça akıcı ve şaşırtıcı bir anlatım stili geliştiriyordu "Uzlaşma"da... Yine plastik düzenlemelere çok iş düşmüştü. Eddie'nin zengin hayatına ait sahneler, kesin bir simetri anlayışıyla düzenlenmiş, kahramanın ruhsal gelişimine paralel olarak simetri de yerini katı olmayan bir estetiğe bırakmıştı. Simgeler ve metaforlar yönünden de tüm Kazan filmleri gibi zengindi "Uzlaşma". Eddie'nin intihara kalkıştığı sahne, aya ilk insanın gönderildiği anın paralel kurgusuyla anlatılıyordu. Aya gidiş, bir insan için küçük ama insanlık için büyük bir adımdı. Eddie'nin durumu ise tam tersi! İntihar, Eddie için bir kurtuluştu ama bunu muhtemelen hiç kimse önemsemeyecekti...

Kazan, Eddie'nin ailesinin neredeyse birer üyesi haline gelmiş avukat ve psikiyatrist tiplemelerini kullanarak vicdan ve ahlak kavramları yeterince gelişmiş olmadığından katı kurallara tabi olan bir toplumun yasalara ve bu toplum içinde benliğini kaybetme noktasına gelen bireylerin ise doktorlara olan hayati ihtiyacını anlatıyordu, esprili bir dille. Amerikan tarzı yaşam stiline yönelik bu eleştirisini, Eddie'nin televizyonda izlediği bir belgesele bile yerleştirmişti. Zürafaların Afrika'nın en sessiz hayvanları olduklarını, boynu aslan tarafından ısırılırken bile seslerinin çıkmadığını anlatan bu film, bir anlamda patronunun işe dönmesi için baskı yaptığı kahramanımızın sessiz tepkileri ile özdeşti. Eddie de yıllardır toplumun kendisinden talep ettiklerini gerçekleştirmek için çalışmış, yaşamını kendi isteğiyle feda etmeye bile kalkışmıştı...

Kazan, başka bir sahnede Eddie Anderson ve Tolstoy arasında da bağlantı kurmuş, yazarın özellikle "İtiraflarım" kitabında anlattığı, hayatının anlamını çözebilme çabalarını, dünyevi hazların boşluğu üzerine düşüncelerini anımsatmıştı.

"Uzlaşma", neredeyse toplum içindeki her bireyi sorguluyordu. Baskıcı babadan, şiddet karşısında sessiz kalan çaresiz anne tipine, maddi beklentiler nedeniyle kişiliğine saldırıldığında bile susan eşten, duygusal yaralarını sekse sığınarak sarmaya çalışan sevgiliye kadar herkes, eleştirilerden nasibini alıyordu. Filmin, Eddie'nin yaşlı babasının cenaze töreninde bitişiyse, kapanan bir devrin simgesiydi.

"Uzlaşma", Kazan'ın son önemli filmi oldu. 1972 yılında oğlu Chris Kazan'ın senaryosundan çektiği "The Visitors/Ziyaretçiler", beklenen başarıyı getirmedi. Patric McVey, Patricia Joyce ve James Woods'un yeraldığı bu suç filmi, Vietnam'da bir kadına işkence etmek ve öldürmekten yargılanıp kısa bir ceza alan iki askerin, savaş sonrasında kendilerini ele veren komutanları ile yüzleşmek için ortaya çıkışlarını konu ediniyordu. Issız bir arazide bulunan bir çiftlik evinde biraraya gelen eski askerlerin hesaplaşması yine bir facia ile bitiyor, Kazan da son söz olarak, savaş suçlarının sadece savaşın karmaşık psikolojisi nedeniyle değil, insan doğasında bulunan şiddet duygularının açığa çıkmasıyla işlendiğini anlatmaya çalışıyordu. "Ziyaretçiler"den sonra, F. Scott Fitzgerald'ın romanından uyarlanan "The Last Taycoon"u çeken yönetmen, Robert DeNiro, Tony Curtis, Robert Mitchum, Jeanne Moreau, Jack Nicholson, Roy Milland, Dana Andrews ve Theresa Russel'dan oluşan muhteşem oyuncu kadrosuna rağmen başarı sağlayamadı. 1989'da "Beyond The Aegean" adlı filmle son kez yönetmen koltuğuna oturan sanatçı, aktif sinema yaşamını noktalama kararı aldı. Halen hayatta olan ve yazarlık çalışmalarına devam eden Elia Kazan'ın 1988'de yayınlanan otobiyografik bir kitabı da bulunuyor; "Elia Kazan: A Life"...

1996 yılında Berlin ve 1997 yılında İstanbul Film Festivalleri tarafından ömür boyu başarı ödülü ile onurlandırılan Kazan, ayrıca 1999 yılında Onur Oscarı'nın da sahibi oldu. Özel hayatındaki hataları bir tarafa, Hollywood'un yetiştirdiği en güçlü anlatıcılardan biri olan sanatçı, özellikle sinema dilinin gelişimine yaptığı katkılar ve oyunculuk alanındaki ciddi çalışmalarıyla Amerikan sinemasının ustaları arasında anılmayı fazlasıyla hak ediyor. ■

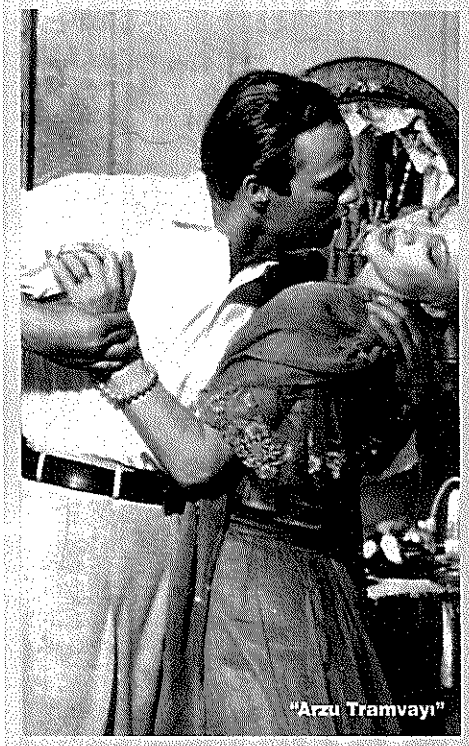
"Arzu Tramvayı"

Elia Kazan'ın Actor's Studio'da verdiği oyunculuk eğitiminin kökenleri Rus tiyatro oyuncusu, yönetmeni ve düsünürü Stanislavski'nin yıllar süren arastırma ve deneylerine dayanıyor. Metot oyunculuğunun bir anlamda Stanislavski tarzının, sinemaya uyarlanmıs sekli olduğunu söylemek mümkün.

Geleneksel tiyatro oyunculuğunun kalıplaşmış yöntemlerinin, seyirciyi gerçeklik hissinden kopardığını, bunun yerine sahnede yaşananların olabildiğince gerçeklik hissi içermesi için aktörlerin rolleriyle özdeslesme sağlaması gerektiğini savunan Stanislavski, "duygusal bellek" adını verdiği bir sistem gelistirdi. Pavlov'un "sartlanmıs refleks" ilkesinden yola çıkarak oluşturduğu yöntemde, oyuncu öncelikle kendi iç dünyasını gözlemliyor ve canlandıracağı karakterle kendisi arasındaki paralel noktaları keşfediyordu. Sahnenin gerektirdiği duygu yoğunluğunun, oyuncunun iç dünyasına ait baska bir durum ile özdesleserek sağlanmasını ön gören sistem, hem rolün her defasında aynı düzeyde oynanabilmesini sağlıyor, hem de oyuncuları asırı özdeslesmenin getirdiği sakıncalardan koruyordu.

Sistemi bir örnekle açıklamaya çalışalım; çekilecek sahnede, yıllardır tiksinti duyduğunuz bir kisiyi hunharca öldüreceksiniz. İç dünyanızda bir yolculuğa çıkıyor ve hayatınızın herhangi bir döneminde benzer bir duygu yaşayıp, yaşamadığınızı arastırıyorsunuz. Bulduysanız, çekimler sırasında sözkonusu anıyı aklınıza getiriyor ve sahnenin gerektirdiği duygusal yoğunluğu yakalıyorsunuz. Bulamadınız mı? Hemen umutsuzluğa kapılmayın, bir hamamböceğini veya fareyi öldürmüs olduğunuz bir anınız mutlaka vardır! Çekim sırasında bu anıdan da rahatlıkla faydalanabilirsiniz! Çünkü yöntem içinde, eylem veya duygunun yöneldiği özneler, nesneler değisebiliyor. Oyuncu olarak yapmanız gereken tek şey, hislerinizi tahlil edebilmek...

Bilinçdışında geçen film

Günümüz sinemasının en özgün yönetmenlerinden David Cronenberg'in ünlü filmi "VIDEODROME" kimilerine göre postmodern bir başyapıt, kimilerine göre ise itici bir korku filmi... Kesin olan tek şey, benzersizliği ve şaşırtıcılığı tartışma götürmeyecek bir modern sinema örneği olduğu. ENGİN ERTAN

Filmde televizyon alışageldiğimizin dışında şekillerde karşımıza çıkıyor.

David Cronenberg bir dahi mi, yoksa sinemayı kendi takıntıları ve fetislerine araç kılan, hastalıklı bir kisilik mi? Kuşkusuz iki görüşü savunanlar da var. Kaldı ki iki görüşün de haklı yönleri mevcut. Filmleri önemli festivallere davet edilse de genellikle sınırlı bir hayran kitlesinin takdirini kazanıyorlar ve Cronenberg kült yönetmen kimliğini korumaya devam ediyor. Elbette tam tersi bir durum olduğunu da söyleyebiliriz. Yani Cronenberg'in ısrarla sınırlı bir kitleye hitap eden filmler çektiğini ama yaratıcılığı ve yeteneği karşısında, onu sevmeyenlerin bile ilgilerini esirgeyemedikleri bir usta olduğunu... 1943 doğumlu, Kanadalı yönetmen kariyerine düşük bütçeli korku filmleriyle başlamıştı. Sinemasının bu ilk dönem ürünleri David Cronenberg'in tipik takıntıları ve temalarını barındırmaktaydı ancak daha sonraki filmlerinin düşünsel yapısından uzaktı. "Videodrome" ise yönetmenin sinemasının daha farklı bir düzlemde ele alınmasını sağlayabilecek, politik bir alegoriydi. Dolayısıyla "Videodrome"un Cronenberg'in filmografisinde bir dönüm noktası, bir anahtar film olduğunu söylemek mümkün.

Film, küçük bir televizyon kanalının yöneticilerinden olan Max Renn'in (James Woods) içine çekildiği gerçek ve hayal arasındaki, garip macerayı konu alıyor. Renn'in yöneticilerinden olduğu kanal seks ve şiddet içerikli yayınlarla izleyici çekmeye

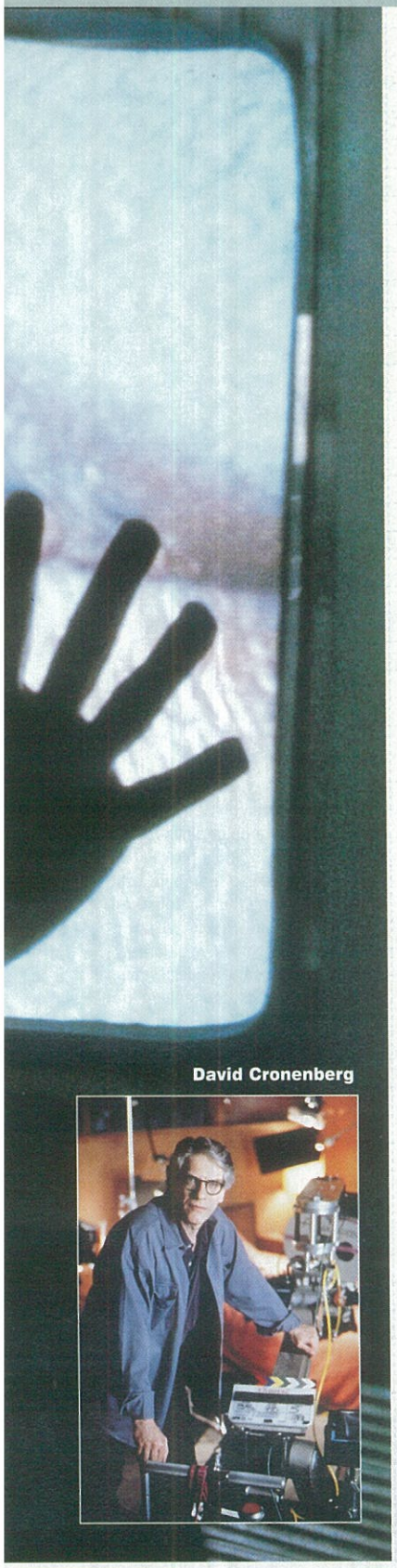

David Cronenberg

çalışmaktadır. Ancak kanalın yöneticileri yeni bir şeylerin arayışı içindedir. Önüne gelen erotik veya soft porno içerikli programları fazlasıyla naif bulan Renn, daha sert bir şeylerin peşindedir. Tam da bu dönemde yanında çalışan teknisyenlerden Harlan (Peter Dvorsky), uydu aracılığıyla yayın yapan bir korsan program keşfeder. Videodrome adındaki bu program işkence ve tecavüz görüntüleri içermektedir. Renn tam da aradığı şey olduğunu düşündüğü bu korsan yayının peşinde düşer. Harlan şifresini kırarak çözdüğü Videodrome yayınlarını kaydederek Renn için kasetler hazırlar. Bu arada Renn katıldığı bir televizyon programında Nicki Brand (Debbie Harry) ile tanışır. Bir radyo programı hazırlayıp sunan Nicki ile Renn kısa zamanda yakınlaşırlar. Renn'in evindeki Videodrome kasetlerini beraber seyretmelerinin arkasından, ilişkileri sadomazoşist bir yön alır. Nicki'nin Videodrome'da yeralmak istediğini ve seçmelere katılacağını söylemesi fazla uzun sürmez. Videodrome'un kaynağını merak eden Renn kimi bağlantılarını kullanarak bir isim elde etmeye çalışır. Araştırmaları sonucunda ulaştığı kişi Brian O'Blivion (Jack Creley) olur. Ancak Profesör O'Blivion ile sadece video kaset aracılığıyla görüşmesi mümkündür. Renn evine gelen kasedi izlediğinde, Videodrome'un halkı manipüle etmek için hazırlanan gizli bir proje olduğunu öğrenir. Bu projenin yaratıcılarından olan O'Blivion, zamanla Videodrome'un tehlikelerini fark etmiş ancak ortakları tarafından öldürülerek susturulmuştur. Fakat Profesör O'Blivion yaşarken doldurduğu sayısız video kaset sayesinde insanlarla iletişim kurmayı sürdürebilmektedir.

Elbette Renn'in böylesi bir projeye burnunu sokması gözden kaçmaz. Bir gözlük şirketini paravan olarak kullanan Videodrome yöneticileri onunla iletişime geçerler. Çeşitli halüsinasyonlar görmeye başlayan Renn görüşmeyi kabul eder. Çok geçmeden gördüğü hayallerin sebebinin Videodrome yayınlarının içerdiği bir sinyal olduğunu anlar.

Filmi öncelikle önemli kılanlar medya ve televizyon üzerine söyledikleri. Sakın yanlış anlaşılmasın, filmin seks ve şiddetin medyada aldığı yer konusunda etik bir tartışmaya girmeye niyeti yok. Cronenberg'in asıl ilgilendiği, televizyonun bilinçaltına etkisi ve sistem tarafından bireyi yönlendirmek için nasıl kullanılabileceği. "Videodrome"da Max Renn karakterinin bilincinin ele geçirilmesi için kullanılan, filme adını veren yayınların içerdiği sinyaller öyküye fantastik bir boyut katıyor olabilir. Ancak televizyonda rast geldiğimiz en sıradan programların bile sayısız görsel kod taşıdığını ve bunların bilinçaltımıza ne şekilde nüfuz ettiğini bir düşünün. Dolayısıyla "Videodrome" gerçek hayattan beslenen fantaziyle, bir modern çağ kabusu yaratıyor.

Benzer bir yaklaşımı "Videodrome" öncesinde, daha gerçeğe yakın bir tarzla, Sidney Lumet'nin "Şebeke"sinde (Network) gördüğümüzü söyleyebiliriz. Özellikle Max Renn'in zamanla bir teröriste dönüştürülmesi iki filmi birbirine son derece yakın kılıyor. Ancak "Videodrome" daha keskin ve daha sert bir tavır taşımakta. Hatta filmin televizyonun zaman içerisinde kazanacağı güç hakkında bir öngörü olduğunu bile söyleyebiliriz. Örneğin, kendisinden sonra çekilmiş "The Truman Show" veya "Requiem for a Dream"de "Videodrome" etkisi görmemek imkansız. Televizyonun bireyin gerçeklik algısını yıkma tehlikesi üzerine gidişi, özellikle Aronofsky'nin filmine ciddi şekilde esin kaynağı olmuş. Bunun yanında "Videodrome" görüntü ve görsel hafızayı kullanış şekli açısından da sinema tarihinde bir ilk olarak kabul edilebilir. Hatırlarsanız, David Lynch'in "Kayıp Otoban"ı veya Kathryn Bigelow'un "Tuhaf Günler"i de bilinçaltına itilen kimi görsel kodları benzer bir anlayışla beyazperdeye yansıtıyorlardı.

Filme, bu tavrın taşıdığı politik boyut açısından baktığımızda etraflı bir sistem eleştirisiyle karşılaşıyoruz. Her ne kadar Videodrome yeraltı kaynaklı, gizli bir proje olsa da sahip olduğu güç akla çok daha fazlasını getiriyor. Kendine kurban olarak Max Renn gibi bir televizyon yöneticisini seçmesi de tesadüf değil. Günümüzde de sık sık örneklerine tanık olduğumuz, bilinçli veya bilinçsiz toplu beyin yıkama projelerinin bir örneği filmdeki. Videodrome projesinin bir gözlük şirketini paravan olarak kullanması da anlamlı bir tercih. Ne de olsa bu projenin ardındakiler, bireyin zihnine görüntüler yardımıyla ulaşıyorlar. "Videodrome"un geçtiği dönemin ulaşmakta kullanılan benzer bir görsel malzeme. Dolayısıyla Harry'nin filmde canlandırdığı karakterin, gerçek hayattaki kimliğinin biraz üst modeli olduğunu söyleyebiliriz. Filmde şimdiki zaman ve geleceğin, gerçek ve fantazinin kesişiminde üstlendiği rol de gün gibi ortada. Tüm bunlar bir yana, "Videodrome"u bir Cronenberg filmi olarak esas unutulmaz kılan teknoloji ve insan vücudunu birarada kullanışı. Bu, yönetmenin ilk dönem filmlerinden "Kuduz"da, daha sonra çektiği "Sinek"te veya J.G. Ballard uyarlaması "Crash"te tekrar tekrar üzerine gittiği bir takıntısı. Hatta "Teknoloji insan vücudu üzerine ⇨

"Videodrome"un geçtiği dönemin gerçekliğine taşıdığı fantastik boyut, filme postmodernist bir yaklaşım katıyor.

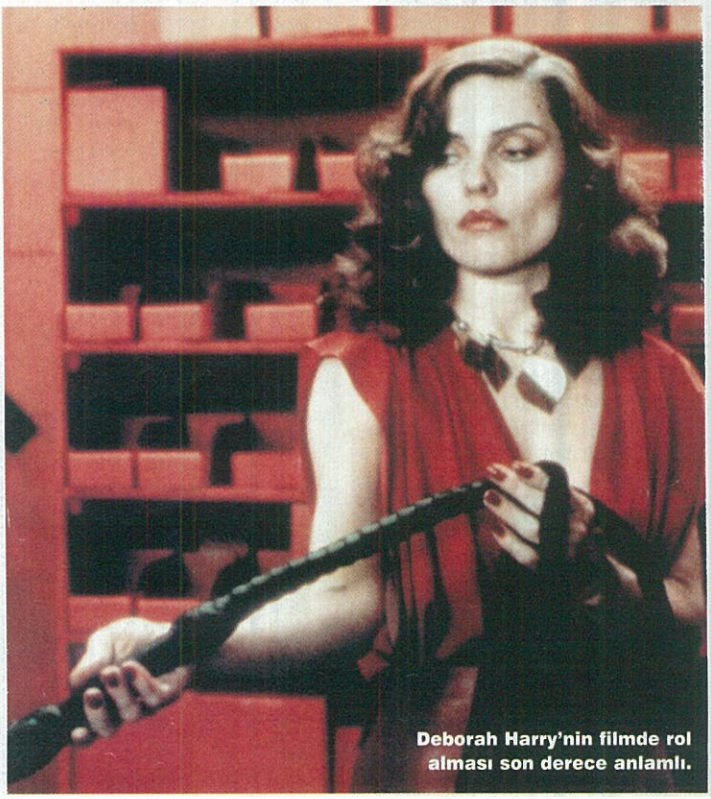

Deborah Harry'nin filmde rol alması son derece anlamlı.

Max Renn'in (James Woods) karnında açılan yarığı bir vajina olarak algılamamız mümkün.

yapılandığına göre; benim köklere geri dönmem de kaçınılmaz," diyor kendisi. Filmde Max Renn'in yayınlardan kendisine ulaşan sinyallerin etkisine girişi, karakterin vücudunun bir video oynatıcıya dönüşmesiyle destekleniyor. Nefes alıp veren, kanayan, hatta patlatıldığında ekranından dışarı bağırsaklar saçılan televizyonu da unutmamak lazım. Cronenberg'in mekanik veya dijital objelerle insan vücudunu biraraya getirişi başka bir takıntısını, bedenin çift cinsiyetliliğini de destekliyor. Max Renn'in karnında açılan yarık, düpedüz bir vajina. Tıpkı "Kuduz"da Marilyn Chambers'ın koltuk altında çıkan organizmanın bir penis olması gibi. Bedenin deformasyonu ve taşıdığı her bir kıvrımın, delik ve çıkıntının üstlendiği cinsel anlamlar Cronenberg'i yoğun sekilde ilgilendiriyor. Filmlerinde özel efekt ve tasarımlar vasıtasıyla bedene yeni cinsel organlar kazandırıyor. Bu bazen Rosanna Arquette'in bacağındaki yara oluyor, bazen de "eXistenZ"deki podlar veya aynı filmde karakterlerin bellerinde taşıdıkları, bilgisayar oyununa bağlanmaktan fazlası bir anlam taşıyan (ikinci bir anüs) "girisler".Laf "eXistenZ"e gelmişken, "Videodrome" ve "eXistenZ"in Cronenberg filmografisinde neredeyse birbirini tamamlayan iki film olduğunu söylemek mümkün. Öncelikle "Videodrome"un esas ilgi alanı televizyon olsa da filmin bilgisayar kültürüne ve -o dönemde fazla gelişmemiş olan- bilgisayar oyunu mantığına fazlasıyla yakın durduğunu belirtmek gerek. Ayrıca "eXistenZ"deki oyunun, "Videodrome"daki yayınlara benzer bir amaç taşıdığı da gözden kaçacak gibi değil. Max Renn'in eliyle bütünleşen silahın, "eXistenZ"deki organik tabancaya esin kaynağı olduğu da açık.

Filmin fantastik ve bilimkurgusal boyutundan söz etmişken, Rick Baker'ın makyaj ve özel efekt tasarımlarının başarısını anmamak da olmaz. Aradan geçen yaklaşık yirmi yıla rağmen, "Videodrome" izleyiciyi şaşırtmayı ve şok etmeyi hâlâ başarıyorsa bunda Baker'ın katkısı son derece büyük. Döneminin ilerisinde bir başarıya sahip olan özel efektler Cronenberg hayranlarını zevkten dört köşe edebilecekken, kimi izleyicilerde kusma isteği de uyandırabilir.

Filmin andığımız tüm özellikleri bir yana, "Videodrome" ile ilgili başka bir şaşırtıcı şey filmin izleyici üzerindeki etkisi. Tıpkı filmdeki korsan yayınların taşıdığı sinyaller gibi, "Videodrome"un görsel yapısı da izleyiciyi uzun süre esir alıyor. Tanıklık ettiğiniz işkence ve şiddet sahnelerini, filmdeki kimi görsel imgeleri uzun süre aklınızdan atamıyorsunuz. Film, ülkemizde video döneminde ("Ekrandaki Dehşet" adıyla piyasaya sürülmüştü) veya '90'ların ilk yarısındaki televizyon gösteriminde izlemiş olanların çoğunda benzer bir etki bırakmıştı. Bir noktadan sonra kontrolden çıkan hikayesini tam olarak hatırlayamasa bile gördüğü çoğu sahneyi unutmamış pek çok kişi var.

Bedenin deformasyonu ve taşıdığı her bir kıvrımın üstlendiği cinsel anlamlar yönetmenin ilgi alanına giriyor.

Filmin hikayesinin sonlara doğru kontrolden çıkışı, filmi beğenmeyenlerin itiraz ettiği bir nokta. Ancak "Videodrome"un gerçeklikten çok bilinçdışında geçen bir film olduğu gözönüne alınırsa bu geçersiz bir yergi oluyor. Cronenberg'in bu filmde kullandığı hikaye yapısını, ünlü yazar William S. Burroughs'ın metinlerine benzetenler de var. Filmin ve yazarın metinlerinin, bağımlılık ve paranoya etkisiyle bilinçakışına dönüsmesi bu çıkarımı haklı kılıyor. Cronenberg'in Burroughs'a yönelik hayranlığını ve yazarın "Naked Lunch"ını sinemaya uyarlamış olduğunu da ekleyelim.

Sonuç olarak "Videodrome" tipik bir Cronenberg filmi. Hatta kimilerine göre yönetmenin en iyi işi. Bu saptama, her zevke hitap eden bir film olmadığı gerçeğini vurgulamamızı da zorunlu kılıyor. Hâlâ görmemiş Cronenberg hayranlarının kaçırdıkları çok şey var. Yönetmenle henüz tanışmamış olanlar içinse doğru bir başlangıç olabilir. Her zamanki gibi ekleyelim, filmin 1. Bölge DVD kopyasını www.amazon.com adresinden edinebilirsiniz. ■

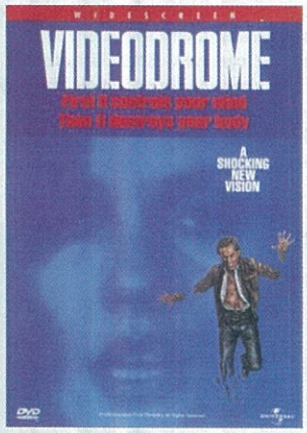

VIDEODROME

Yönetmen: David Cronenberg.
Yapımcı: Claude Héroux.
Senaryo: David Cronenberg.
Müzik: Howard Shore.
Görüntü Yönetmeni: Mark Irwin.
Kurgu: Ronald Sanders.
Sanat Yönetmeni: Carol Spier.
Set Tasarımı: Angelo Stea.
Kostüm Tasarımcısı: Delphine White.
Özel Efekt Tasarımları: Rick Baker.
Oyuncular: James Woods (Max Renn), Sonja Smits (Bianca O'Blivion), Debbie Harry (Nicki Brand), Peter Dvorsky (Harlan), Les Carlson (Barry Convex), Jack Creley (Brian O'Blivion), Lynne Gorman (Masha), Julie Khaner (Bridey). 1983 Kanada/ABD ortak yapımı, 89 dakika.

Rick Baker'in özel efektleri filmde oldukça önemli bir yer üstleniyor.

Hazırlayan: Tolga Yiğit
ostolga@hotmail.com

KUŞLAR, MÜZİK VE ÖZGÜRLÜK

Diyalogları ve konuşan başrol oyuncuları olmayan filmde başarılı görüntüler dışında iyi müziklere de ihtiyaç duyulduğu kesin. Bu ihtiyaçla ortaya çıkan müzikler de filmin en önemli tamamlayıcısı olma özelliğine sahip. Aslında böyle bir filmden bahsedildiği ya da filmin fragmanını izlediğiniz ilk anda, kuşlar ve görüntülerle birlikte müziğin de çok önemli olduğunu hemen fark ediyorsunuz. Ondokuz çalışmanın yeraldığı albümde genel olarak sözsüz ama kimi zaman çok sesliliğin ön plana çıktığı vokalli şarkılar mevcut. Müziklere imza atan Bruno Coulais'in kompozitörlüğünü yaptığı şarkıların dışında performansları ile yeralan isimler var. Robert Wyatt üç çalışma ile, Gabriel Yacoub, A Filetta ve Nick Cave de birer çalışma ile albüme katılmışlar. Nick Cave çalışması "To Be By Your Side"a kuşlar da sesleri ile eşlik etmişler. Etnik müzik ögelerinin de yerleştirilmiş olduğu albüm tek başına dinlenecek bir kaliteye sahip. Ama müziği dinlerken görüntüleri aradığınız anlar da oluyor.

Travelling Birds / EMI Müzik

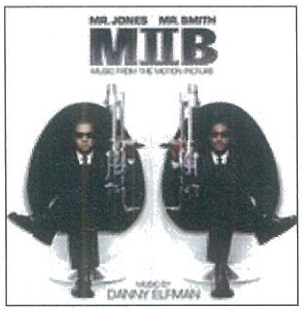

SİYAHIN CAZİBESİ!

Will Smith uzun süredir ihmal ettiği müzisyen kimliğiyle karşımızda. Üçüncü albümü, Temmuz ayı başında, "Born To Reign" gibi iddialı bir isimle müzik marketlere çıkmıştı. "Men in Black II" filminde kullanılan ve albümün ilk single'ı olan "Black Suits Comin"in (Nod Ya Head) video klibinin yönetmenliğini de Francis Lawrence yapmıştı. Soundtrack albümde ağırlıklı olarak ünlü kompozitör Danny Elfman'a ait enstrümantal çalışmalar yer alıyor. Elfman'ı daha önce "Spider-Man", "Batman", "Batman Returns", "The Nightmare Before Christmas", "Aile Babası", "Maymunlar Cehennemi"nin yeni versiyonu, "Good Will Hunting" ve serinin ilk filmi "Men in Black"e yaptığı müziklerle hatırlarsınız.

MIIB / Sony Müzik

ROMANTİK TINILAR

Amerika'da gösterime girdiğinde bomba etkisi yapan ve uzun yıllar ekranda kalarak, en çok izleyici toplayan dizilerden biri olan "Ally McBeal" sonunda ülkemizde de Cnbc-e'nin yeni yayın döneminde evlerimize konuk olmaya başladı. Hafta içi her gün 20.00'da ekranlara gelmeye başlayan dizi, genç bir avukatın kariyerini ve özel yaşamını anlatan keyifli bir drama. Dizide, bazen yüksek sesle isyan ederken, zaman zaman iç sesinden dinliyoruz Ally'nin tüm yakınmalarını... Dizinin başrollerinde oynayan Calista Flockhart'ı, 1996'da Robin Williams'lı "Birdcage - Kuş Kafesi"nde Gene Hackman'ın canlandırdığı muhafazakar siyasetçinin kızından hatırlaya-bilirsiniz. Flockhart 1997 yılında Ally McBeal rolünü canlandırmak üzere televizyona geçiş yaptı ve gösterildiği tüm ülkelerde çok beğenilen diziyle birçok ödül kazandı. Ülkemizde de ilgiyle seyredilen dizinin müziklerinden oluşan albüm de, piyasaya çıktı. Dizinin birçok sahnesinin geçtiği küçük barda şarkı söyleyen Vonda Shepard'ın dizide seslendirdiği parçalardan oluşan albüm, meraklıları tarafından da beğenilecek gibi görünüyor. New York doğumlu Vonda Shepard, 6 yaşında piyano çalmaya ve hemen sonrasında da kendi şarkılarını yazmaya başlayan genç bir yetenek. Küçük plak şirketlerinden yayınladığı 3 albüm "Vonda Shepard" (1989), "The Radical Light" (1992), "It's Good, Eve" (1996) ses getirdi. Ancak asıl büyük şansı, kendisinin hayranı olan (aynı zamanda Ally McBeal'in de yaratıcısı) Emmy ödüllü yapımcı ve yazar David E. Kelley ile tanışmasıyla geldi. Dizide şarkıcı olarak rol almaya başlayan Shepard, dizinin tema şarkısı "Searchin' My Soul"un da aralarında olduğu, dizide seslendirdiği şarkılardan oluşan albümlerle, tüm dünyanın tanıdığı yıldızlar arasına girmeyi başardı. Genelde durgun ritmli ve dinlendirici melodilerin yeraldığı kolay dinlenen bir albüm olan "Songs From Ally McBeal"da on dört şarkı var. Prodüktörlüğünü de Vonda Shepard'ın yaptığı albümdeki şarkıların dördünde de Shepard imzası var. Geriye kalan on şarkı ise 1952 ile 1974 arasındaki değişik tarihlere ait eski çalışmalar ve bu albümde Vonda'nın sesiyle yeniden hayat bulmuşlar. Bunlar içerisinde en keyiflisi ise 1962 yılından Bert Russell Berns imzası taşıyan "Tell Him". Ayrıca "It's In His Kiss (The Shoop Shoop Song)" hakkında söylenecek tek şey "dört dörtlük" olur. Diziyi izlemeye başladıysanız ve müzikler de sizi çekiyorsa bu albüm sizin için ideal demektir. Bu arada, serinin devamı da, çok yakında müzik marketlerde olacak. Haberiniz olsun.

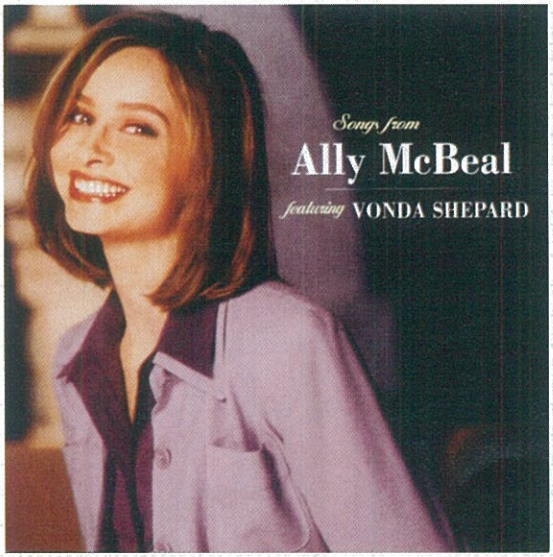

Songs From Ally McBeal / Sony Müzik

KRAL (ELVIS) STITCH

Diyelim ki müziğin kralı Elvis Presley uzaydan gelmiş, kocaman gözlere ve kulaklara sahip çirkin suratlı küçük mavi bir yaratık. Genç kızlar da o sahnedeyken iç çamaşırlarını fırlatıyorlar... Pek inandırıcı değil ama "Lilo ve Stiç" animasyon filmini seyrettiyseniz bunun uzaylı Stiç sayesinde mümkün olabileceğini anlarsınız. Bu animasyon filmin müzik albümünde on iki şarkı var. Bunlardan tam yedi tanesi Kral Elvis Presley'e ait. Ancak iki tanesi onun tarafından değil yeni yetmelerin grubu A*Teens ve diğeri de Wynonna tarafından seslendirilmiş. Wynonna sesini mümkün olduğunca kalınlaştırıp Elvis'e benzetmeye çalışmış ve şarkıyı onun gibi seslendirmiş. A*Teens ise daha önce başka sanatçı ve gruplar tarafından da seslendirilen 1961 yılına ait şarkı "Can Help Falling In Love"ı yeniden kendilerine özgü bir formatla seslendirmiş. Elvis'in sesinden duyduğumuz şarkılara gelince "Stuck On You", "Suspicious Minds", "Heartbreak Hotel", "Devil Disguise" ve "Hound Dog". Kısacası Elvis adı telaffuz edilince akla ilk gelen tüm Elvis klasiklerinden sadece beş tanesi. Tüm bunların dışında albümde başka isimler de var. Bunlar arasında iki şarkı ile Mark Keali'i Ho'omalu ve North Shore Çocuk Korosunun seslendirdiği Hawaii melodileri var. Ayrıca Cafe Quijano performansı "Ardiente Amor" dışında son olarak iki de ünlü kompozitör bestesinin olduğunu belirtmek gerekir. Bu bilgiler doğrultusunda özellikle Elvis'i seviyorsanız tercih edin.

Lilo & Stitch / Balet Plak

Hazırlayan: Burcu Aykar
aykarburcu@hotmail.com

Kenneth Branagh

Üç yıldır yeni bir Shakespeare projesi yok.

Kenneth Charles Branagh 10 Aralık 1960'da, Belfast'da, işçi sınıfından bir ailenin ortanca çocuğu olarak dünyaya geldi. Kenneth 9 yaşındayken, ülkedeki karışıklıktan uzaklaşmak amacıyla İngiltere'ye taşındılar. Bu değişiklik, onun genç yaşında bir kimlik karmaşası yaşamasına neden oldu. Okuldayken yeni benimsediği İngiliz aksanıyla konuşuyor, evde ise İrlanda aksanıyla konuşmaya devam ediyordu. Lise yılları boyunca bir yandan sporla uğraşırken, bir yandan da okul gazetesi için yazdığı makalelerle gazeteciliğe adım attı. Ancak 15 yaşındayken, Derek Jacobi'nin Hamlet'i canlandırdığı oyunu seyredince bir oyuncu olmak istediğine karar verdi. 18 yaşındayken, İngiltere'nin en iyi tiyatro okulları tarafından kabul edildikten sonra Londra'daki Royal Academy of Dramatic Arts'ı seçerek öğrenimine başladı. Okuldan mezun olduğunda "Another Country" adlı oyunda, sonradan bir çok övgü ve ödül kazandığı bir rolle seyirci karşısına çıktı. Ancak parlayan yeni oyuncu olarak ortaya çıkması 23 yaşında Royal Shakespeare Company için 5. Henry'yi canlandırmasıyla oldu. Royal Shakespeare Company'de geleceği parlak görünse de, bu tiyatronun bürokratik engelleri canını sıkmaya başlıyordu. O da bir yandan kendi tiyatrosunu, Renaissance Theatre Company'yi kurmaya, diğer yandan da televizyon ve film çalışmalarına devam etmeye karar verdi. Beyazperdede ilk kez, 1985 yılında Peter Barber-Fleming'in yönettiği "Coming Through"da yazar D.H. Lawrence olarak göründü. İki sene sonra J.J. Carr'ın romanından uyarlanan "A Month In The Country"de bir arkeolog rolündeydi. 1987'de "High Season" adlı komedide küçük bir rolde göründü. Sinemada adını duyuran ilk filmi, William Shakespeare'in oyunundan uyarlayıp, yönettiği ve aynı zamanda başrolde olduğu "5. Henry" oldu. En İyi Yönetmen ve En İyi Erkek Oyuncu Oscarlar'ına aday gösterilen film, En İyi Kostüm dalında Oscar'a ve En İyi Film BAFTA'sına layık görüldü. 1991 senesinde Emma Thompson ile birlikte, yine kendi yönettiği "Dead Again" adlı filmde rol aldı. Kayıp insanların peşine düşen bir detektifi canlandıran Branagh, amnezi yaşayan Grace adındaki gizemli bir kadına yardım etmeye çalışıyordu. Gerilimli, gizemli ve romantik bir film olan "Dead Again" eleştirmenler tarafından oldukça beğenildi. Kendi yönettiği 1992 yapımı "Peter's Friends" ise üniversite yıllarında beraber tiyatro yaptıktan sonra yolları ayrılan yedi arkadaşın, 10 sene sonra bir araya gelmelerini anlatıyordu. Sonraki yıl Branagh yine bir Shakespeare oyununu senaryolaştırarak beyazperdeye uyarladı: "Much Ado About Nothing." Emma Thompson, Kate Beckinsale, Denzel Washington, Keanu Reeves gibi oyuncuların rol aldığı film 1993 yılında Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday gösterildi. Ertesi yıl Branagh, Robert de Niro, Ian Holm, John Cleese ve Helena Bonham Carter'ın da oynadığı ve En İyi Makyaj dalında Oscar'a aday gösterilen "Frankenstein"a imza attı. 1995 senesinde kendini yine bir Shakespeare projesi içinde buldu, ancak bu sefer yönetmen ve senarist olarak değil, yalnızca bir oyuncu olarak... Oliver Parker'ın yönettiği "Othello"da, kötü ruhlu Iago olarak seyrettik Branagh'ı. 1996 yılında yine büyük bir yükün altına girerek, Shakespeare'in "Hamlet"ini senaryolaştırıp, yönetti ve Danimarka Prensi Hamlet olarak karşımıza çıktı. En İyi Sanat Yönetimi, En İyi Kostüm, En İyi Uyarlama Senaryo ve En İyi Müzik dallarında Oscar'a aday gösterilen film, oyuncu kadrosuyla da dikkat çekiyordu: Richard Attenborough, Judi Dench, Gerard Depardieu, Julie Christie, Billy Crystal... Branagh, iki sene sonra Robert Altman'ın "The Gingerbread Man" adlı gerilim filminde bir avukat olarak karşımıza çıktı. Lesli Linka Glatter'ın yönettiği "The Proposition"da, 1935 yılında İngiltere'den Boston'a giden bir rahip rolündeydi. Yine 1998 yılı içerisinde, Woody Allen'ın yazıp yönettiği "Celebrity"nin, Melanie Griffith, Leonardo DiCaprio, Winona Ryder, Charlize Theron, Hank Azaria ve Judy Davis'den oluşan kalabalık kadrosu içinde yeraldı. Aynı sene içindeki dördüncü filmi olan, Paul Greengrass imzası taşıyan "The Theory of Flight"da Helena Bonham Carter ile başrolleri paylaştı. Sonraki yıl Barry Sonnenfeld'in bir macera-bilimkurgu-western-komedi bileşimi olan "Wild Wild West"inde, Salma Hayek, Kevin Kline ve Will Smith ile birlikte rol aldı. 2000 yılında yeniden Shakespeare'e dönerek, "Love's Labour's Lost"u romantik bir müzikal komedi haline getirdi. 1930'ların müzikallerini andıran filmde Branagh'ın yanısıra Timothy Spall, Nathan Lane, Alicia Silverstone ve Matthew Lillard rol alıyordu. Branagh aynı yıl Robin Wright Penn ile rol aldığı "How To Kill Your Neighbour's Dog" adlı komedide utangaç, uyuyamayan ve devamlı sigara içen bir oyun yazarı rolündeydi. Bundan iki sene sonra Aborjin iki genç kızın gerçek hayat hikayelerini anlatan, Phillip Noyce'un yönettiği "Rabbit-Proof Fence"de rol aldı. Branagh'ı bu ay, "Harry Potter and the Chamber of Secrets"da, küçük büyücü Harry Potter'ın Karanlık Sanatlara Karşı Savunma dersi öğretmeni, Gilderoy Lockhart olarak seyredeceğiz. Kendi jenerasyonunun "Laurence Olivier"si olarak tanımlanan, gerek tiyatro çalışmaları gerekse beyazperdeye uyarladığı oyunlarla bir Shakespeare oyuncusu olarak tarif edilebilecek Kenneth Branagh, "The Fortunes of War" adlı dizinin çekimleri sırasında tanıştığı Emma Thompson ile 1989'da evlendi. Birlikte bir çok çalışmaya imza attıktan sonra çift 1995'te ayrıldı. Halen Sunninghill'de yaşayan oyuncu, senarist ve yönetmen Branagh çalışmalarına devam ediyor.

1985 COMING THROUGH
1987 A MONTH IN THE COUNTRY
1987 HIGH SEASON
1989 HENRY V
1990 DISCOVERING HAMLET
1991 DEAD AGAIN
1992 PETER'S FRIENDS
1993 SWING KIDS
1993 MUCH ADO ABOUT NOTHING
1994 FRANKENSTEIN
1995 OTHELLO
1996 LOOKING FOR RICHARD
1996 HAMLET
1998 THE GINGERBREAD MAN
1998 THE PROPOSITION
1998 CELEBRITY
1998 THE THEORY OF FLIGHT
1999 WILD WILD WEST
2000 LOVE'S LABOUR'S LOST
2000 HOW TO KILL YOUR NEIGHBOR'S DOG
2000 SCHNEIDER'S 2ND STAGE
2002 RABBIT-PROOF FENCE
2002 HARRY POTTER AND THE CHAMBER OF SECRETS

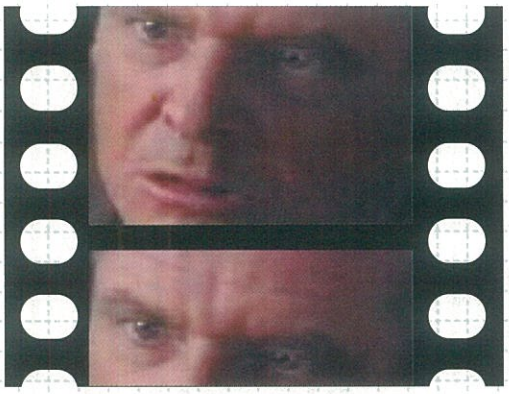

Birkaç İyi Adam

Rob Reiner imzasını taşıyan "Birkaç İyi Adam / A Few Good Men", medeniyet ile onun korunması yolunda yaşanan barbarlık arasındaki ikilemi konu alan bir askeri mahkeme filmiydi. Tom Cruise, Demi Moore, Jack Nicholson ve Kevin Bacon gibi oyuncuların rol aldığı film, 1993 yılında En İyi Film, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, En İyi Kurgu ve En İyi Ses dallarında Oscar'a; En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu ve En İyi Senaryo dallarında ise Altın Küre'ye aday gösterilmişti. Küba'daki Guantanamo üssünde görev yapan iki asker, arkadaşları er Santiago'yu öldürmekle suçlanır. Mahkeme, askerleri savunması için, şimdiye kadar aldığı 44 davanın hepsini kazanmış olsa da, hafif davaların avukatı olarak görülen Subay Daniel Kaffee'yi (Cruise) görevlendirir. Olayın göründüğü kadar basit olmadığına inanan ve Kaffee'nin rahat yaklaşımından hoşlanmayan Subay Jo Ann Galloway de (Moore) savunmaya katılır. Dava ilerledikçe, Küba'daki üste kullanılan yöntemlerin pek de adil olmadığını, askeri üssün başındaki Albay Nathan Jessup'un (Nicholson) Santiago'yu öldürme emrini vermiş olabileceğini farkederler. Aşağıdaki mahkeme sahnesinde, Kaffee, Jessup'u sinirlendirerek Kırmızı Kod emrini verip Santiago'nun ölümüne neden olduğunu itiraf ettirmeye çalışır.

KAFFEE: Biraz önce, Kendrick'e adamlarının Santiago'ya dokunmaması için emir verdiğinizi söylediniz.
JESSEP: Doğru.
KAFFEE: Kendrick de sizin ne istediğinizi anlamıştı?
JESSEP: Tamamen.
KAFFEE: Kendrick'in verdiğiniz emri görmezden gelmesi olası mı?
JESSEP: Görmezden gelmek mi?
KAFFEE: Unutmuş olması mümkün mü?
JESSEP: Hayatında hiç piyade birliğinde bulundun mu evlat?
KAFFEE: Hayır efendim.
JESSEP: Hiç sınır bölgesinde hizmet verdin mi?
KAFFEE: Hayır efendim.
JESSEP: Hayatını hiç birine emanet ettin mi? Başkasından hayatını sana emanet etmesini bekledin mi?
KAFFEE: Hayır efendim.
JESSEP: Biz emirlere itaat ederiz, evlat. Biz emirlere itaat ederiz, aksi halde insanlar ölür. O kadar basit. Yeterince açık mı?
KAFFEE: Evet efendim.
JESSEP: Yeterince açık mı?
KAFFEE: Çok açık. Albay, pilot O'Malley ve pilot Perez'i tanık iskemlesine çağırmadan önce size son bir sorum olacak. Eğer Santiago'ya bir zarar gelmemesi konusunda emir verdiyseniz ve eğer emirlerinize her zaman itaat ediliyorsa, hayatı neden tehlikedeydi? Neden üsten transfer edilmesi gerekiyordu?
JESSEP: (Bir süre durakladıktan sonra) Er Santiago belirli bir seviyenin altında bir denizciydi. Üsten transfer ediliyordu, çünkü-
KAFFEE: Biraz önce böyle söylemediniz. Ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya olduğu için transfer edildiğini söylediniz.
JESSEP: (Duraklar.) Evet. Bu doğru, ama-
KAFFEE: "Tehlikedeydi," dediniz. Ben de "Ciddi bir tehlike mi?" dedim. Siz de-
JESSEP: Evet ne dediğimi hatır-
KAFFEE: Mahkeme sekreterime söylediklerinizi tekrar ettire-
JESSEP: Ne dediğimi biliyorum. Söylediklerimin bana okunmasına ihtiyacım yok, sanki salak-
KAFFEE: O zaman neden iki emir, Albay? Niye-
JESSEP: İnsanın bazen insiyatif kullanması gerekir.
KAFFEE: Hayır efendim. Biraz önce adamlarınızın insiyatif kullanmadığını açıkça belirttiniz. Adamlarınız emirlere itaat eder, aksi halde insanlar ölür. Dolayısıyla Santiago'nun hayatının tehlikede olmaması gerekiyordu. Öyle değil mi Albay?
JESSEP: Seni orospu çocuğu.
ROSS: Sayın Yargıç, bir ara-
KAFFEE: Sayın Yargıç, soruma bir cevap istiyorum.
RANDOLPH: Mahkeme cevabı bekleyecek.
KAFFEE: Eğer Kendrick adamlarına Santiago'ya dokunmamaları emrini verdiyse, Santiago'nun neden transfer edilmesi gerekiyordu? Albay? (Jessep hiçbir şey söylemez) Kendrick Kırmızı Kod emrini verdi, öyle değil mi? Çünkü Kendrick'e bunu yapmasını siz söylediniz.
ROSS: İtiraz ediyorum!
RANDOLPH: Avukat.
KAFFEE: Sonra da işler kötüye gidince bu çocukları kendi başlarına bıraktınız.
ROSS: Sayın Yargıç-
RANDOLPH: Bu kadar yeter avukat.
KAFFEE: Markinson'a düzmece bir transfer kağıdı imzalattınız.
ROSS: Yargıç-

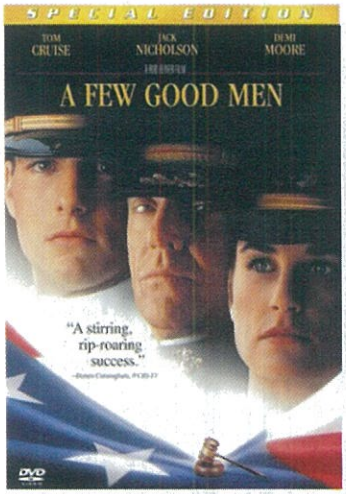

KAFFEE: Sonra da rezervasyon defterini değiştirdiniz.
ROSS: Kaffee sussana artık!
KAFFEE: Dördüncü kez soruyorum. Emir-
JESSEP: Cevap mı istiyorsun?!
KAFFEE: Gerçeği duymak istiyorum.
JESSEP: Gerçek sana çok ağır gelir! Duvarları olan bir dünyada yaşıyoruz, evlat. Ve bu duvarlar silahlı adamlar tarafından korunmak zorunda. Bunu kim yapacak? Sen mi? Yoksa sen mi Weinberg? Anlayabileceğinden çok daha büyük bir sorumluluğum var benim. Sen Santiago için ağlayıp, askerlere küfrediyorsun. Böyle bir lükse sahipsin, benim bildiklerimi bilmeme lüksüne. Santiago'nun ölümü trajik olabilir ama birçok hayatı kurtardı. Ve benim varlığım, sana grotesk ve anlaşılamaz görünse de, ne hayatlar kurtarıyor. Sen aslında gerçeği duymak istemiyorsun. Çünkü aslında ruhunun derinliklerinde, partilerde sohbet konusu olamayacak o yerlerin duvarlarında benim nöbet tutmamı istiyorsun. Biz, onur, kod, sadakat gibi kelimeleri, bir şeyi korumaya adanan bir hayatın belkemiği olarak kullanıyoruz. Sen ise bir kapanış cümlesi olarak. Benim sağladığım özgürlük sayesinde rahatça uyuyup, kalkıp, yaşayan, sonra da benim bunu sağlama yöntemimi sorgulayan bir adama kendimi anlatmaya çalışmaya ne niyetim ne de zamanım var. Teşekkür edip, geçip gitmeni tercih ederim. Aksi halde silahımı kuşanıp nöbet tutmanı tavsiye ederim. İki şekilde de, yetkilerin beni hiç ilgilendirmiyor.
KAFFEE: Kırmızı Kod emrini verdiniz mi?
JESSEP: Lanet olsun, evet haklısın, verdim!

"Birkaç İyi Adam" filminin 1. Bölge DVD kopyasını www.amazon.com adresinden temin edebilirsiniz.

THE VANISHING / 1993

Y: George Sluizer
O: Jeff Bridges, Kiefer Sutherland, Nancy Travis, Sandra Bullock
Bölge: 2 105 dk.
20th Fox / Tiglon

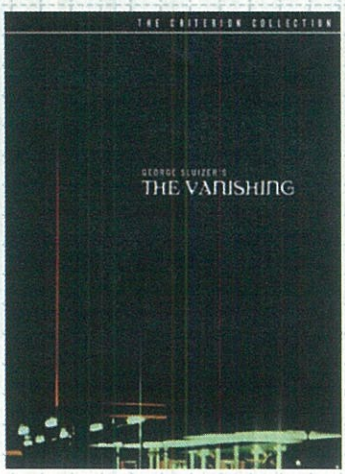

1988 tarihli aynı isimli Fransız geriliminin yine Sluizer imzalı Amerikan versiyonu, esrarengiz bir şekilde kaybolan kız arkadaşını bulmak için saplantılı bir arayışa giren Jeff'in öyküsünü anlatıyor. Onun bu hummalı arayışı, kaçırma olayının sorumlusu Barney'nin (Bridges) dikkatini çekiyor. Dönemin psikolojik gerilim furyasına denk düşen bu uyarlama, Avrupa kökenli filmlerin yeniden çevrimlerinin pek de parlak olmayan kaderini paylaşmıştı.
Görüntü: 1.85:1 WS. Filmin yaşına rağmen dijital kalıntıya hiç rastlanmaması şaşırtıcı. Disk kontrast ve detay açısından da çok başarılı bir yenileme işlemine sahip.
Ses: Dolby 2.0 Film çok hareketli bir ses miksi içermediğinden kanalların sınırlandırılmış olması o kadar da can sıkmıyor. Diyaloglar temiz ve doğal.
Ekstralar: Fragman.
FİLM: ✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ? Bridges ve Sutherland'i aynı filmde görmek için belki. Ama filmin vaat ettikleri bundan öteye geçmiyor.

THE FOG / 1979

Y: John Carpenter
O: Adrianne Barbaeu, Jamie Lee Curtis, Janet Leigh, Hal Halbrook
Bölge: 1 90 dk.
www.amazon.com

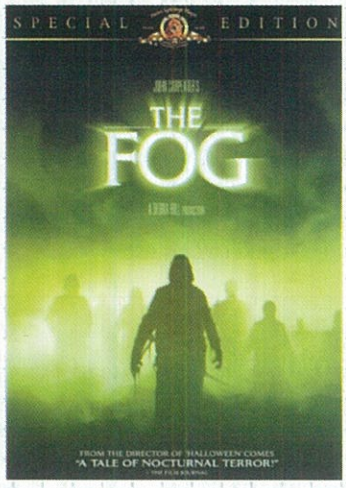

"The Fog"la birlikte Carpenter'ın altın dönemini belgeleyen filmlerin DVD baskıları tamamlanmış oluyor. Bir körfez kasabasına doğaüstü bir sisle birlikte intikam için geri dönen hortlakların yaydığı dehşet ve üzerinden geçen yirmi küsur yıla karşın ürkütücülüğünü koruyan bir korku başyapıtı.
Görüntü: 2.35:1 WS. Yenileme işlemi son derece başarılı. Renk tonları zaman zaman doğallığını yitirse de dijital kalıntılara, kumlanma ve grileşmeye hiç rastlanmıyor. Gereksizliğine karşın çift yüzlü diskte filmin tam ekran versiyonu da yer almakta.
Ses: Dolby 5.1. Filmin kimi hoplat-sıçrat anları yapay olarak çevreleyici hale getirilmiş. Ancak ses efektleri eskimişliğini koruyor. Diyaloglar ise metalik tonlarından mümkün olduğunca kurtarılmaya çalışılmış. Temizlenen ses kuşağı en çok Carpenter'ın akılda kalıcı müzik çalışmasına yaramış görünüyor.
Ekstralar: Çekim hatalarını, kamera arkası şakalarını, hatta kullanılmayan jeneriği içeren ekin süresi yaklaşık 4 dakika. Filmin iki dökümanterinden birisi 1980 yılına aitken 26 dakika süren diğeri 2002 yapımı. Her ikisi de söyleşilerden oluşuyor ve kamera arkası görüntüleri içermiyor. Storyboard kıyaslamalı tek bir sahne ise tekne katliamına ait. Galeri bölümünde afiş çalışması örneklerini görmek mümkün.
Diğerleri: Carpenter ve Debra Hill'in yorumları, TV ve sinema fragmanları, kamera arkası fotoğrafları.
FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪✪
DEĞER Mİ? Günümüzde bu tür korku filmleri artık yok. Diske gösterilen titizlik de onun arşiv değerini bir kat daha arttırıyor.

BATTLE ROYALE / 2001

Y: Kinji Fukasaku
O: Tatsuya Fujiwara, Aki Maeda, Takeshi Kitano
Bölge: 0 109 dk.
www.blackstar.co.uk

Geçtiğimiz yıl İngiltere'de "yasaklansın, yasaklanmasın" tartışmalarıyla birlikte gösterime giren BR Japon sinemasının son yıllardaki aykırı ve dikkat çekici örneklerinden birisi. "Sineklerin Tanrısı"nda işlenen temayı radikal bir şekilde birkaç adım öteye taşıyan film, Japon hükümetinin okullarda artan anarşiyi dizginlemek için yarattığı BR Act adlı programa seçilmiş 41 öğrencinin askeri donanıma sahip izole bir adada yaşadığı kabusu konu alıyor. Bu programa göre öğrenciler içlerinden sadece biri sağ kalana dek birbirlerini öldürmeye zorlanmaktadır.
Görüntü: 1.85:1 WS. Dijital kalıntılara ve renk patlamalarına oldukça sık rastlanan filmin transferi başarılı değil. İngilizce altyazıda ise DVD'lerde genellikle tercih edilmeyen yakma tekniği kullanılmış ki bu da beyaz zemin üzerinde okunmalarını güçleştiriyor.
Ses: Stereo. En rahatsız edici unsur fonda sürekli hıslama ve gürültünün olması. Müzikler ise çoğunlukla güçlükle duyuluyor. Ses efektleri de oldukça zayıf.
Ekstralar: Filmografiler, foto galeri, Mark Wyatt'ın film notları, fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪
DEĞER Mİ? Şiddet sahnelerinden çok içeriğiyle sarsan film alternatif sinema meraklılarının gözüne layık.
Ancak tercihinizi aynı diskin yeniden basılmış NTSC 5.1 versiyonundan yana kullanmaya dikkat edin.

TIME MACHINE / 2002

Y: Simon Wells
O: Guy Pearce, Samantha Mumba, Mark Addy
Bölge: 1 96 dk.
www.amazon.com

H.G. Wells'in klasik bilimkurgu öyküsü bir kez daha perdede. Sevgilisinin ölümünü hazmedemeyen profesör Alexandre, üzerinde çalıştığı zamanda yolculuk kuramına hız verir ve sonunda bir makine yapmayı başarır. Hayatını mahveden ölümü durdurmak için yaptığı yolculuklar kendisini binlerce yıl sonrasına, Eloi ve Morlock ırkının dünyasına sürükleyecektir. Filmin gişede başarılı olamaması onu DVD'si en çabuk yayımlanan filmlerden birisi yaptı.
Görüntü: 2.35:1 WS. Kusursuz.
Ses: DTS. Görsel efektlerin fazlalığına karşın ses kuşağı aynı ölçüde dikkat çekici bir özellik taşımıyor.
Ekstralar: Taslak çizimlerini içeren galeri bölümü zengin sayılabilir. Filmde kullanılmayan ancak sözü geçen Ay üssüyle ilgili olanlarını da içeriyor.
Teknik çalışmaları kapsayan altışar dakikalık 3 standart dökümanter ve yedi dakikalık silinmiş açılış sahnesi de ekler arasında. Alexandre'ın okul müdürüyle zaman yolculuğu hakkında yaptığı tartışmayı içeren bu sahnenin neden silindiğini filmin zayıf finaliyle hoş bir bağlantı kurduğu düşünülürse anlamak güç.
Diğer: Yönetmen, yapımcı, editör ve görsel efekt amirinin yorumları, fragmanlar.
FİLM: ✪ **DVD :** ✪✪✪
DEĞER Mİ? Filmi izledikten sonra kapılacağınız vakit ve nakit kaybı hissini telafi edecek bir zaman makinası ne yazık ki yok.

RESIDENT EVIL / 2002

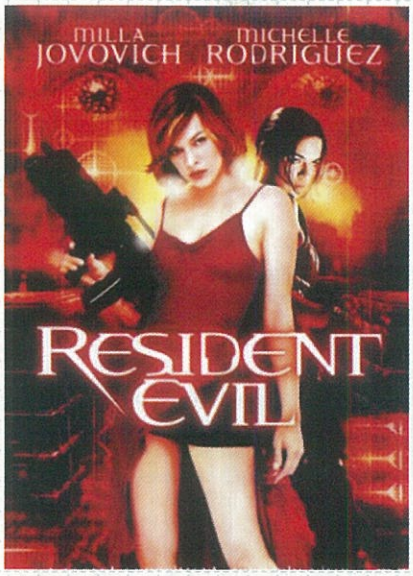

Y: Paul Anderson
O: Milla Jovovich, Michelle Rodriguez, James Purefoy, Eric Mabius
Bölge: 1 101 dk.
www.amazon.com
Klasik yasayan ölüler hikayesini dise dokunur bir bilimkurgu hikayesiyle harmanlayan ve son bes yılın en ürkütücü konsol oyunlarından birisi olarak addedilen RE, oyunların sinema uyarlamalarının kötü akibetine meydan okurcasına sinemadaki yerini aldı. Sabotaj sonucu serbest kalan bir virüs nedeniyle zombilerin ve diğer doğal olmayan canlıların cirit attığı, teknolojik bubi tuzaklarıyla dolu bir yeraltı cehenneminde çıkış yolu arayan kahramanlarımızın hikayesi hem içerik hem de atmosfer açısından özgün malzemenin ruhuna ihanet etmiyor. Filmin son sahnesi simdiden türünde en basarılı kapanış sahnelerinden birisi olarak anılmakta.
Görüntü: 1.85:1 WS. Görüntüler detay açısından bir kayba uğramasa da kumlanma ve puslanmalara rastlanabiliyor. Kusursuz değil ama cansıkıcı olduğu da söylenemez.
Ses: Dolby 5.1. Son derece çarpıcı bir elektronik müzik uygulamasına sahip ses kusağı, özellikle uzaktan gelen sesler gibi incelikli anlarda etkisini gösteriyor. Oldukça basarılı.
Ekstralar: 26 dakikalık standart kamera arkası belgeseline ek olarak set, kostüm tasarımı ve müzik çalışmasına ait kısa dökümanterler var. Set ve kostüm tasarımlarına ait olanlarında tasarım eskizleri de görülebiliyor. Marco Baltrami ve Marilyn Manson kendileriyle yapılmış söyleşilerde müzik çalışmasına ışık tutuyorlar.
Zombi makyaj denemelerine ait video, filmin ürkütücü ögesine 1 dakikalık yakından bakış gerçekleştiriyor. Slipknot'un müzik videosu sadece Hard n' Heavy hayranlarına salık verilebilecek türden. Fragmanlar arasında "Spiderman", "XXX" ve "MIB II"ye ait olanlar da var.
Diğer: Yönetmen, yapımcı ve oyuncuların yorumları, filmografiler.
FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪✪
DEĞER Mİ? Korku oyunlarındaki sağlam atmosferin yeni tarihli korku filmlerinde niçin yakalanamadığına hayıflananlar rahat bir nefes alabilir.

HEARTS IN ATLANTIS / 2001

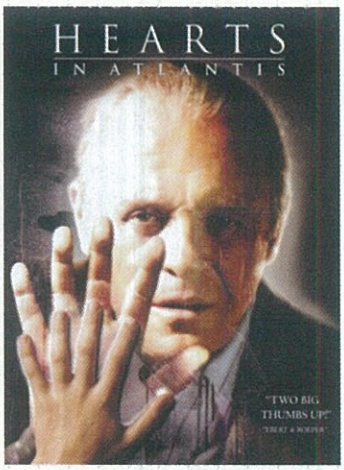

Y: Scott Hicks
O: Anthony Hopkins, Anton Yelchin, Hope Davis, David Morse
Bölge: 2 97 dk.
Warner Bros. / Tiglon
Stephen King'in doğaüstü ve dramatik öğeleri harmanladığı, Hollywood'un da pek sevdiği hikayelerinden bir yenisi daha. Bu kez McCarthy döneminde hükümet ajanlarından kaçıp küçük bir kasaba evine sığınan bir medyumun küçük bir çocukla dostluğu mevzu bahis.
Görüntü: 2.35:1 WS. Filmin belki de tek akılda kalıcı yanı kusursuz bir transferle ekrana taşınan görüntü çalışması. İşçilik çekimlerden sonra yaşamını yitiren Piotr Sobocinski'ye ait.
Ses: Dolby 5.1. Disk arka kolonların neredeyse hiç kullanılmadığı oldukça düz ve minimal bir ses miksi taşıyor.
Ekstralar: Yarım saatlik Anthony Hopkins söyleşisinin ilginç yanı söylesiyi bizzat Hicks'in yapması. Fotoğraf galerisi, fragman ve yönetmenin yorumu da standart ekler arasında.
FİLM: ✪✪ **DVD:** ✪✪✪
DEĞER Mİ? Filmin tekrar tekrar geri dönmenize sebep olacak hiçbir öğesi yok.

RIDING IN CAR WITH BOYS / 2002

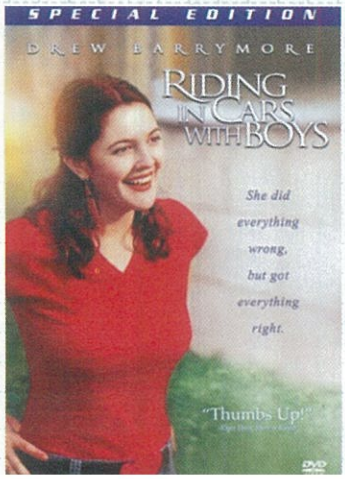

Y: Penny Marshall
O: Drew Barrymore, Steve Zahn, Britanny Murphy
Bölge: 2 132 dk.
Columbia Tristar / P&P
Çok genç yaşta hamile kalıp evlenmek zorunda kalan, eğitimini tamamlamaya çalışırken doğan çocugunu giderek bir engel gibi görmeye başlayan, ardından da eroinman kocasıyla mücadele eden Beverly D'Onofrio'nun yasam hikayesini anlattığı "hayatim roman" tarzı kitabından uyarlanmış bu tipik "hayatın içinden" Amerikan dramasının senaryosu Morgan Upton Ward'a ait.
Görüntü: 1.85:1 WS. Temiz renkler yumuşak ve doğal kontrastla taşınan başarılı bir transfer.
Ses: Dolby 5.1. Disk iddiasız ve mazbut bir ses miksi içeriyor.
Ekstralar: 20 dakikalık standart Kablo TV dökümanterine ilave olarak süreleri 3 ila 5 dakika arasında değişen, set çalışmalarını, hikayede yeralan gerçek kişilerle yapılmış söyleşileri ve dönem ayrıntılarıyla ilgili çalışmaları içeren 4 dökümanter daha geliyor.
Diğer: Barrymore'un yorumu, fragmanlar, filmografiler.
FİLM: ✪✪ **DVD:** ✪✪✪
DEĞER Mİ? "Hayatta böyle seyler sıkça oluyor" dramalarını bağrınıza basıyor ve Barrymore'a derin bir sempati duyuyorsanız

TEKNİK SERVİS

Warner Bros Amerika Kasım ayında 1. bölge yayımlanacak olan 2 disklik özel DVD baskılarını açıkladı. Ekim ayı ortalarında basladıkları ve daha önce DVD baskısı yapılmış filmleri içeren bu listedeki filmlerin özel baskılarında yeralan ekstraların 2. bölge baskılarıyla aynı olup olmayacağı simdilik belirsiz. Listedeki filmler ve ekler söyle: "Singin'n the Rain" (4 Kasım) - yapım belgeseli, Debbie Reynolds, Donald O'Connor, Cyd Charisse'in yorumları, Arthur Freed belgeseli; "True Romance" (11 Kasım) - oyuncular, yönetmen ve Tarantino'un yorumları, 30 dakikalık silinmis sahne, çoklu kamera seçeneğine sahip alternatif son; "Unforgiven / Affedilmeyen" (11 kasım) - iki belgesel ve Eastwood'un oynadığı klasik TV dizisi Maverick'ten bir bölüm.

Ülkemizde DVD'lerin üzerine "Bu DVD üstün kosullarda üretilmiştir. Üretim hatası içermediğinden iadesi yoktur" etiketi yapıştırılmaya devam ededursun İngiltere'de bazı diskler nedeniyle hatın sayılır miktarda sikayet alan MGM, DVD'lerin disk üzerinde kullanılan bazı mürekkep kombinasyonlarının yarattığı uyumsuzluk ve piyasaya çıkana kadarki sürede yapılan depolama hataları nedeniyle olumsuz etkilenebildiği açıklamasını yaptı ve kullanıcıların söz konusu diskleri değiştirebileceklerini duyurdu. Ülkemizde ise tüketiciler benzer bir istisnai durumla karşılaştığında söz konusu etiket nedeniyle hatalı ürünü değiştirmek istediğinde satıcı firmalarla sorun yasayabiliyor. Bilindiği üzere yurtdışında yayımlanan DVD'lerde benzer türde bir etikete ya da açıklamaya rastlanmıyor.

"Harry Potter ve Felsefe Taşı" DVD'sinde yeralan silinmis sahnelere ulasmanın değisik yolları olsa da en kısa yöntemi su şekilde: 2. Diski oynatıcınıza yerlestirdikten sonra kumandanızın Track (ya da GO TO TRACK) tusuna basın ve yine kumandadan 80'i tuslayın. (Bazı oynatıcılarda oynatıcıyı önce durdurmanız gerekebilir.) Karşınıza uçan anahtarlar çıktığında hiçbir sey yapmadan bekleyin. Bir sonraki ekranda kumandanızın yön tuslarını kullanarak önce sarı siseyi, sonraki ekranda da aynadaki kırmızı taşı seçip OK tusuna basın.

Hazırlayan: Kerem Sanatel
sanat@ixir.com

MONSTERS, INC. / 2001

Y: Peter Docter, David Silverman
Ses: John Goodman, Billy Crystal, Steve Buscemi
Bölge: 2 92 dk.
Disney / Tiglon

Canavarya aleminin sakinleri ciddi bir enerji sorunu yaşıyor. Enerji kaynakları ise korkuttukları "insan yavruları"nın çığlıklarıyla depolanmış şarj üniteleri. İnsanların dünyasından kendi dünyalarına bir "yavru" sızınca doğal olarak ciddi bir panik yaşanıyor. Üç boyutlu animasyonun atası Pixar stüdyolarının yeni filmi dolu dizgin bir hikaye akışı içermese de yetişkinleri ihmal etmeyen mizah anlayışları ile amacına ulaşmış ve son derece keyifli bir eğlence sunmuştu.

Görüntü: 1.85:1 WS. Pixar'ın şaşırtıcı teknik ustalığı kusursuz bir transferle bir kez daha pekişiyor.

Ses: Dolby 5.1. Özellikle alt frekans efektleriyle dikkat çeken ses miksi detay duygusu açısından da

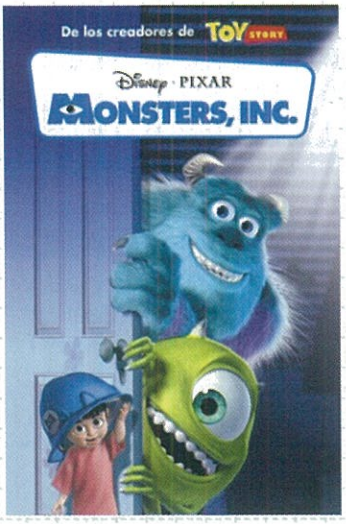

kusursuz. Türkçe dublaj uygulaması ise mükemmel.

Ekstralar: Ülkemizde dünyayla aynı anda yayımlanan disk "aile versiyonu"nu içeriyor. Yapım belgeseli ve söyleşilerin yeralmadığı bu versiyondaki eklerde çocukların ilgisini çekecek süprizler yer almakta. Eklerin Türkçe desteği eksikliği ise sadece filmin animasyonlu hikaye kitabı versiyonunda hissediliyor. 2001 yılı en iyi kısa metrajlı animasyon Oscar ödülünü alan Kuslar İçin adlı kısa film diskin en hoş süprizi. Mike'ın Yeni Arabası ise çok önemli bir espriye sahip değil. Kapanış jeneriğinde de yeralan sözde çekim hatalarını tam ekran izleme olanağı sunan ek de çok eğlenceli. Uygulanmayan sahneler "kullanılmamış fikirler" bölümünde ses kusağına sahip storyboard'lar halinde izlenebiliyor. Etkileşimli, yap-boz türü oyun ise dil engeli yasanmaksızın ille de oyun diyen küçükleri oyalayacak ve eğlendirecek türden. Tabii uzaktan kumandayla biraz boğuşmalarını gerektiriyor.

Diğer: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪✪
DEĞER Mİ? Yapım belgesellerine meraklıysanız yurt dışındaki koleksiyon baskısını tercih edebilirsiniz ama dil engeli nedeniyle ailece paylaşılacak bir keyiften mahrum kalacağınızı unutmayın.

IN THE COMPANY OF MEN / 1997

Y: Neil Labute
O: Aaron Eckhart, Stacy Edwards, Matt Malloy
Bölge: 1 97 dk.
www.amazon.com

Aynı işyerinde farklı pozisyonlarda çalışan iki iş adamı bir oyun oynamaya karar verir. Bu oyunda kırılgan bir kadını aynı anda baştan çıkardıktan sonra yüzüstü bırakacaklar ve acı çektirmenin nasıl bir duygu olduğunu öğreneceklerdir. Kurban olarak seçilen kişi ise ofisteki işitme engelli sekreter olur.

Uzun soluklu, tek planlı durağan çekimlerden oluşmuş teatral bir kara komedi olan film New York Film Elestirmenleri En İyi İlk Film ödülü dahil olmak üzere pek çok bağımsız film festivalinden ödülle dönmüş bir yapıt. Yönetmen daha sonra son derece karamsar, sert ve sarsıcı bir cinsellik komedisi olan "Your Friends & Neighbours" ile tarzını devam ettirmişti.

Görüntü: 1.85:1 WS. Ciddi bir kusur taşımıyor.

Ses: Dolby Surround. Diyaloglar üzerinde ilerleyen filmin hareketli ve çevreleyici bir ses kuşağı yok. Hatta jenerik ve geçişler dışında müzik bile kullanılmamış.

Ekstralar: Yönetmen ve oyuncuların yorumları, fragman.
FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪✪

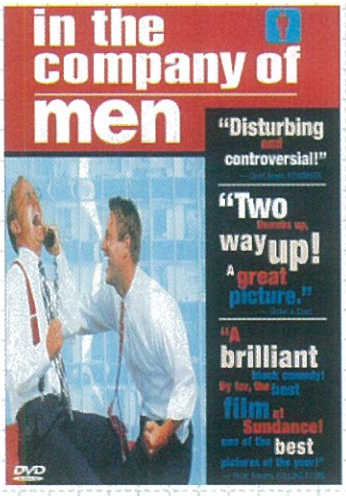

DEĞER Mİ? İzlemesi ilginç ama muhtemelen bir daha izlemek istemeyeceksiniz.

YENİLER

BÖLGE 2

www.blackstar.co.uk

1. Hotel (Figgis) - 28 Ekim
2. Society - 28 Ekim
3. Suspiria - 28 Ekim
4. About a Boy - 4 Kasım
5. Rat Race - 4 Kasım
6. Scorpion King - 4 Kasım
7. Star Wars Episode II - 12 Kasım
8. Monster's Ball - 11 Kasım
9. Shallow Hal - 18 Kasım
10. Vanilla Sky - 18 Kasım
11. Spiderman - 25 Kasım
12. Spirit - 25 Kasım
13. Minority Report - 30 Kasım

BÖLGE 1

www.amazon.com

1. Dog Soldiers - 5 Ekim
2. Decameron - 5 Ekim
3. Star Wars Episode II - 11 Kasım
4. Men in Black II - 26 Kasım
5. Roman Holiday - 26 Kasım
6. Solaris (Criterion) - 26 Kasım

PAUSE TUŞU

FRIGHTENERS / 1996

Dakika: 00:24:33

Michael J. Fox'un öfkeyle yerel gazete binasından ayrılırken çarpıştığı punk'a dikkat. Bu kişi Peter Jackson'dan başkası değil.

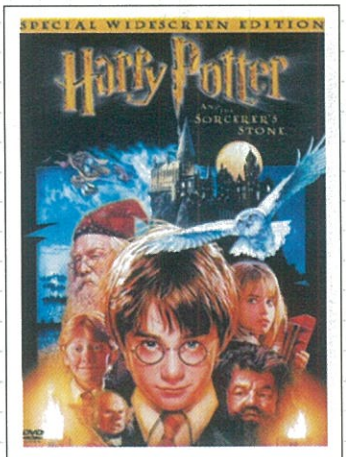

HARRY POTTER AND THE PHILOSOPHER'S STONE / 2002

Y: Chris Colombus
Bölge: 2 147 dk. (2 disk)
Warner Bros / Tiglon

J.K. Rowling'in dünya çocuk edebiyatındaki mucizesi neredeyse aynı mucizevi kimyayla beyazperdedeki karşılığını bularak son yılların en çok konuşulan başarılarından birisi haline gelmişti.

Görüntü: 2.35:1 WS. Kusursuz.

Ses: Dolby 5.1. Diskin kanallarla en çok oynayan bölümü Quidditch maçı. Özellikle satranç sahnesinde dikkat çeken derin bas efektleri de genelde etkili ama abartısız biçimde kullanılmış. Türkçe dublaj seçeneğinde diyalogların ses efektleri arasında ezildiği dikkat çekiyor.

Ekstralar: Silinmiş sahneler ve etkileşimli oyunlar da dahil olmak üzere Türkçe dublaj desteği içeren ekler eğlendirmeye yönelik. Menü ekranında gezinmek için bazı bulmacaları çözmeniz gerekiyor. Her bulmacanın sonunda da Harry Potter evreniyle ilgili pek çok bilgi videosuna erişmek mümkün. Hogwarths ve Hagrid'in kulübesine yapılan 360 derece etkileşimli video tur ise DVD ekleri arasında bir ilk. Tasarım çizimlerine Kütüphane bölümünde rastlayabilirsiniz. Yapım belgeseli meraklıları 16 dakikalık söyleşilerle yetinmek zorunda. 7 adet silinmiş sahneye ulaşmak epey zor ama bu çabamıza değiyor. (Kısa yoldan ulaşmak için bkz. Teknik Servis) CD-Rom eklerinin menüsüne girebilmek içinse bilgisayarınıza bir mikrofon bağlı olması gerekiyor.

Diğer: PC oyun demoları, masaüstü resimleri ve ekran koruyucuları, fragman.
FİLM: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪✪✪✪
DEĞER Mİ? DVD oynatıcınızı çocuklarınız için oyuncak haline getirme riski taşıması dışında kusursuz bir paket.

Hazırlayan: Burcu Aykar
aykarburcu@hotmail.com

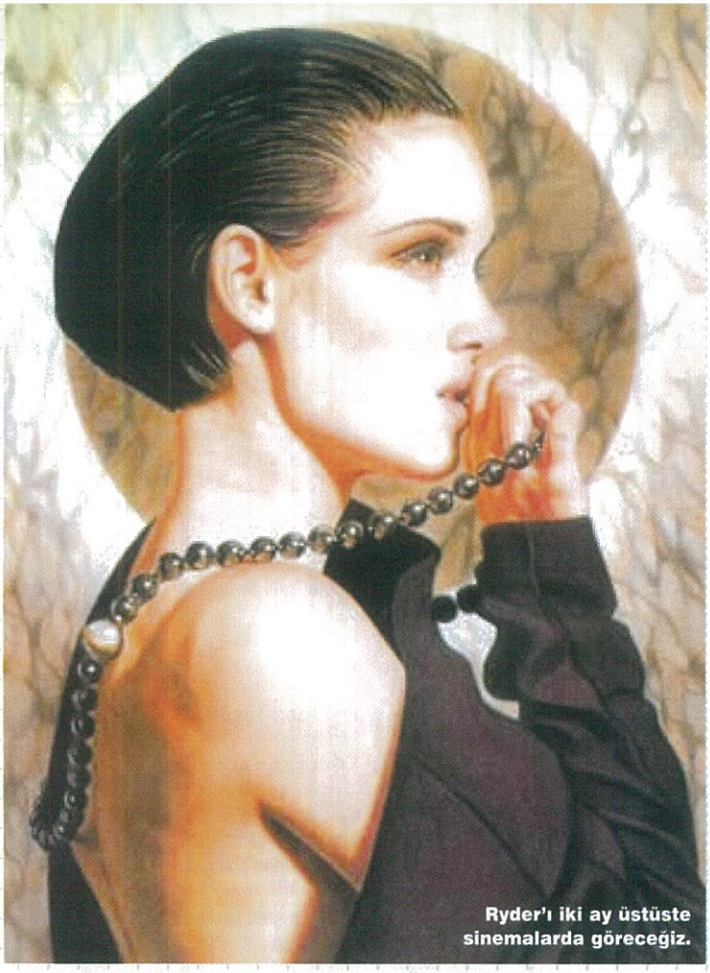

Ryder'ı iki ay üstüste sinemalarda göreceğiz.

WINONA RYDER

Winona Laura Horowitz 29 Ekim 1971'de, Minnesota'da doğdu. Daha 10 yaşındayken oyunculuk dersleri almaya başladı ve üç sene sonra "Desert Bloom" adlı filmin seçmelerine katıldı. Bu filme alınmasa da onu farketmiş olan yönetmen 1986 yılında "Lucas" adlı filminde oynattı. Ryder, "Baba III"teki Mary Corleone rolü için anlaşması olmasına rağmen, pespese çektiği üç film nedeniyle ağır bir grip geçirdiği için, bu filmde rol alamadı. Bazılarına göre 17 yaşından beri beraber olduğu Johnny Depp ile yaşadığı sorunlar yüzünden rolü reddetmişti. 1993 yılında, dünyadaki en iyi yönetmen olduğuna inandığı Martin Scorsese ile "Age of Innocence"da çalıştı. Geçen ay "Simone"da seyrettiğimiz Ryder'ı bu ay ise "Mr. Deeds / Kazara Zengin"de Adam Sandler ile beraber seyredeceğiz. Bu nedenle, geçen ay 31 yaşını bitiren oyuncuyla ilgili, değişik alanlarda zengin birkaç site önermek istiyoruz. Birincisi, filmlerinden fragmanları seyredebileceğiniz, Ryder'ın konuşmalarını dinleyebileceğiniz, filmlerinin senaryolarını okuyabileceğiniz ve filmlerinden sahnelerin resimlerini içeren bir site.
http://www.suburbia.com.au/~keene/
Bir diğeri, "Hangi Winona'sınız?" başlıklı bir test içeriyor. Boş zamanlarınızda ne yaparsınız, hangi kelime sizi en iyi tarif ediyor, ailenizle ilişkileriniz nasıl, ne tür müzik dinlersiniz gibi sorularla, Ryder'ın bugüne kadar canlandırmış olduğu karakterler içinde en çok hangisine benzediğinizi ortaya çıkarıyor.
http://www.shokraw.com/winonatest.html
Kısa bir biyografi bulabileceğiniz, Ryder ile ilgili çıkan kitapları öğrenebileceğiniz ve oyuncunun yüzlerce resmine ulaşabileceğiniz bir site de mevcut.
http://www.winona-ryder.hpg.ig.com.br/new/english/index_e.htm
Sadece resimler diyorsanız, buraya da bir bakabilirsiniz.
http://www.actressarchives.com/winona/index.php?path=winona

BAĞIMSIZ FİLME TÜRKÇE RESMİ SİTE

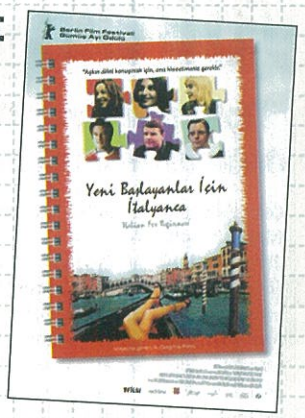

Ülkemizde gösterime giren filmlerin Türkçe resmi sitelerine pek de sık rastlanmıyor, hele hele sözkonusu olan bağımsız bir film ise. BirFilm ise bu ay gösterime girecek olan "Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca" adlı filmleri için özgün bir site hazırlamış. Buradan filmin konusuna, künyesine, yapım ekibi ve oyuncular hakkında bilgilere, tüm dünyada filmle ilgili çıkan yazılara ulaşabiliyorsunuz. Ayrıca filmden fragmanlar seyredebiliyor, bazı sahnelerin resimlerini bulabiliyorsunuz. Siteyi ilginç kılan, filmin temasını eksen alan keyifli bir oyun üzerine oturtulmuş olması ve bir test mantığıyla ilerlemesi. Filmin karakterlerinin kendilerine sordukları soruları, kullanıcıya yönelterek, kullanıcının kendisini onların yerine koyması sağlanıyor. Sorular arasına sıkıştırılmış metinlerle film hakkında detaylı bilgi edinilmesine de olanak tanıyor.
http://www.birfilm.com

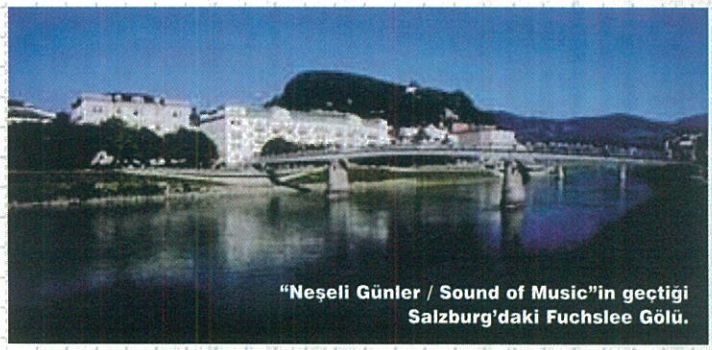

"Neşeli Günler / Sound of Music"in geçtiği Salzburg'daki Fuchslee Gölü.

FİLMLERDEKİ YERLER

Filmlerin aslında nerelerde geçtiğini merak ediyorsanız, ünlü sahnelerin yerlerini bu siteye bakarak öğrenebilirsiniz. Filmlerde kullanılan, tüm dünyadan 1000'den fazla mekanı tanıtan sitede bir film boyunca kullanılan ünlü yerleri keşfedebiliyor ya da yönetmen ve oyuncu adıyla arama yapabiliyorsunuz. Mesela Steven Spielberg deyince karşınıza çıkan film listesinden birini seçebiliyor ya da oyuncu adıyla aynı aramayı yapabiliyorsunuz. En çok ziyaret edilen sayfalar "Yıldız Savaşları", "Yüzüklerin Efendisi", "Harry Potter" gibi filmlere ve Alfred Hitchcock, Woody Allen gibi yönetmenlere ait. Ayrıca Bond filmlerinin geçtiği mekanlar, dönem filmlerinin geçtiği kaleler ve satolar, "Tomb Raider"ın Kamboçya, İngiltere ve İzlanda'da çekildiği yerler de tanıtılanlar arasında.
http://www.famouslocations.com/

Bu sahnelerin hangi filmlerden olduğu nispeten daha rahat anlaşılıyor.

SİNEMA BİLGİNİZİ ÖLÇÜN

Sinema bilginiz konusunda iddialı mısınız? Eğer bilginizi ölçmek gibi bir arzunuz varsa, bu sitedeki testlere bir göz atın. "Invisibles", yani "Görünmeyenler" bölümünde filmlerden bazı sahnelerin fotoğrafları verilmiş. Sahnedeki her şey görünüyor, yalnızca oyuncuların yüzleri ve vücutları eksik. Siz de oyuncu olmadan, bunun hangi filmden olduğunu tahmin etmeye çalışıyorsunuz. Havada asılı duran kıyafetler oldukça komik ama uyarmalıyım ki, filmleri tahmin etmek o kadar da basit değil. Bunun dışında "Visual Quizzes" diye adlandırılan, filmlerde yazılan notların ve mektupların görüntülerinin verildiği bir test var. Sadece üzeri yazılı bir kağıdın olduğu bu sahnenin hangi filmden olduğunu tahmin etmeniz gerekiyor. Yazılı bölümünde ise, filmin adının içinde geçtiği diyaloglar verilmiş. Elbette filmin adının geçtiği yer boş bırakılmış ve sizin bulmanız gerekiyor. Başka bir testte ise filmlerdeki sevgililerin adlarını eşleştirmeniz isteniyor. Filmlerle içiçe yaşayanların mutlaka seveceği, ama herkes için de oldukça eğlenceli olabilecek bir site hazırlanmış.
http://www.filmwise.com/invisibles/index.shtml

Söyleşi: Senem Erdine
senemerdine@hotmail.com

Ali Poyrazoğlu

"Dokuz"un ardından Mustafa Altıoklar'ın filmi "O Şimdi Asker"de rol alan usta aktör, önümüzdeki aylarda gerçekleştirmeyi umduğu iki yeni projesi üzerinde çalışıyor.

Çok etkilendiğiniz, unutamadığınız filmler hangileridir?
Bir numaralı filmim "Amarcord"dur. Fellini'nin bütün filmleri beni çok etkilemiştir. Bir İtalyan filmi daha söyleyebilirim, Visconti'nin "Leopar"ı. Eskiden basucu kitapları vardı, DVD'ler çıktığından beri artık basucu filmleri de var. Benim basucu filmim de "Amarcord"; çünkü bu fim, geçmis üzerine yapılmış en büyük yolculuk filmlerinden biri bence. Hepimiz zaman zaman, yasamımızın çesitli evrelerinde, hatta belki her gün geçmisimize gideriz, geçmisi bugüne getirmeye çalısınz ya da bazen geçmisin kucağına sığınıp dinlenmek isteriz. İste onun için ve tabii çok büyük bir basyapıt olduğu için çok etkiler beni.

Hangi yönetmenleri beğenirsiniz?
Önce bizden başlayayım. Atıf Yılmaz'ı çok beğenirim. Yönetmen olarak Yılmaz Güney'i beğenirim bir de . Yenilerden Zeki Demirkubuz'u çok beğeniyorum. Bir de Zuhal'in filmi "Hiçbiryerde"yi çok beğendim doğrusu. Genç, taze, yetenekli bir yönetmen Tayfun Pirselimoğlu. Dünyadan... Bu ara çok Jim Jarmusch ve Almodovar seyrediyorum ama çok yönetmen var, çok film yapılıyor. Fellini'yi ve Visconti'yi çok seviyorum. Claude Lelouch ve François Truffaut da babalarım arasındadır. Bir de Ettore Scola beni çok etkiler.

Hangi oyuncuları beğenirsiniz?
Vallaha, oyuncuyum diye ortalıkta kasılıp gezen, bir de orada burada ödül alan, kendi oynadıkları rolü kendi konuşmayan adamların ben oyuncuyum diye dolaşmasını hala saskınlıkla izliyorum. Festival jürileri dahil kimse de bunlara sen nasıl aktörsün diye sormuyor. Onun için eskisi yenisi demeden bu işi bir sorgulamak gerekir, önce bunu söylemeliyim. Gelelim beğendiklerime, mesela Haluk Bilginer'i, Zuhal Olcay'ı, Serra Yılmaz'ı çok beğeniyorum. Türkan Şoray en beğendiğim oyunculardan biridir. Taner Birsel'i beğeniyorum. Dünyadan Robert De Niro, Ian McKellen, Jeremy Irons'ı çok beğeniyorum. Gerard Depardieu çok iyi oynuyor bazı filmlerde, parmak ısırtıyor hergele. Catherine Deneuve'e bayılıyorum, Jacquelin Bisset'ye bayılıyorum. Uma Thurman diye bir kız var, onu da beğeniyorum. Bir de Harvey Keitel.

Bir filmden yarısından çıktığınız oldu mu?
Ahh, (gülüyor) evet oldu ama bana bunu söyletemezsiniz, sonra yara alıyor filmler. Halbuki iyi de olsa kötü de, o kadar zor çekiliyor ki bir film, hele bizim memlekette. Ama genellikle filmlerin yarısında çıkmam, çok sabırlı bir izleyiciyimdir.

Çocukluk kahramanınız kimdi?
Neriman Köksal, Fosforlu Cevriye (kahkahalar). Ona asıktım ben. Anılarımdan yola çıkarak yaptığım "Ödünç Yaşamlar" adlı oyunda da Neriman Köksal'a olan askımı anlatıyorum zaten. İlkokuldayken kaçıp kaçıp sinemaya giderdim. Çok dayak yedim Neriman Abla'nın yüzünden. Çocukluk kahramanlarımdan biri de Tommiks'ti.

Yalnızlığı mı kalabalıkları mı tercih edersiniz?
Çevresi kalabalık bir adamım ben. Arkadaslarla, dostlarla, geleni gideniyle kalabalık yasamayı seviyorum.
Bir de kentte yasamayı seviyorum. İstanbul'dan herkes sikayet ediyor kalabalıktı, gürültüydü diye ama ben seviyorum arkadas. Ben öyle dağ başında, çayırda bayırda, bir ağaç bir inek falan oturacak adamlardan değilim. Şehir insanıyım, büyük kent severim.

Birisine sinirlendiğiniz zaman küsüp somurtur musunuz yoksa bağırıp çağırır mısınız?
Bağırır çağırırım küsmem. Beş dakika sonra da unuturum. Kan davası güdecek kadar zamanım yok. Bana bunu yapan insanların hepsini de affederim, onların kurbanı olmaktan kendimi sakınırım.

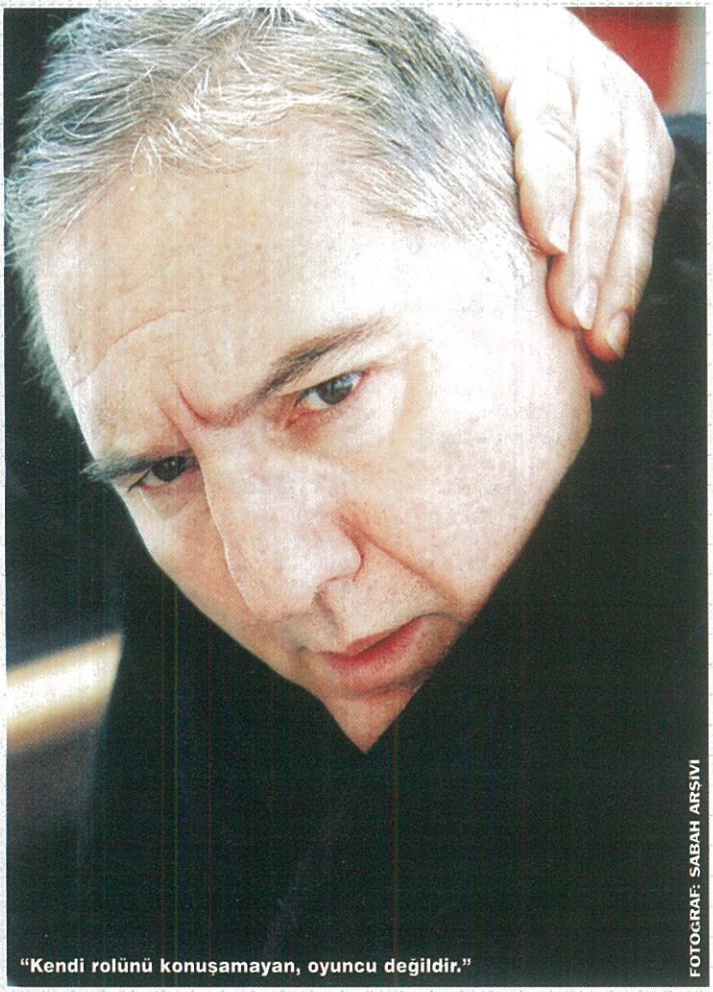
FOTOĞRAF: SABAH ARŞİVİ
"Kendi rolünü konuşamayan, oyuncu değildir."

Çalışmadığınız akşamlarınız genellikle nasıl geçer?
Sinema ya da tiyatro izleyerek geçer ya da eve kapanırım telefonları da çekerim, oturur kitap okurum, kendi gezegenime çekilirim. Yemek masalarında çok zaman öldürmekten hoslanmıyorum.

Sabah uyanınca ilk ne yaparsınız?
Okumaya başlarım çünkü okuyabilmek için sabahları altıda kalkıyorum.
Altı ile dokuz arası okuyorum, ondan sonra telefonları takıyorum, çünkü günün hay huyu başlayınca okuyamıyorum. Okuyamayınca da rahatsız oluyorum.

Hangi konuda kendinizi zayıf bulursunuz?
Her konuda. Zayıf hissetmek değil de, öyle çok emin, beton adımlarla yürümek istemem. Daha tereddütlü, daha kesfe, maceraya açık adımlarla yürümekten hoslanırım ve basıma gelebileceklere karsı korunma mekanizması kurmam, yani zayıflığımı saklamam.

Peki hangi konuda güçlü hissedersiniz kendinizi?
Sahnenin üzerinde, kameranın karsısında ya da yazı yazarken masa başında yani işimi yaparken güçlü hissederim çünkü çok titiz hazırlanırım, çok çalısırım. Çok çalıskan bir adamım.

En çok neden korkarsınız?
Tabii en çok ölümden korkarım ben de herkes gibi. Ölüm herkesin en büyük korkusu ve en büyük itici gücü.

En büyük düşünüz ne?
Ben genellikle uğrasıp didinip gerçeklestiriyorum düslerimi. Yurtdısında oynamak isterdim, gittim Broadway'de basrol oynadım. Çok is yapan biri olduğum için düslerim zamanla değisiyor. Su anda bir oyun çalısıyorum ve bir film senaryosu yazıyorum. Oyun Osmanlı tarihiyle ilgili ve gelecek yıl hazır olacak. Film de üçlü bir ask öyküsü. Ben çekeceğim. Simdilik bu projelerimi gerçekleştirmeyi düslüyorum.

Hangi kent?
İstanbul, Paris, New York. Zaten bu kentlerde yasıyorum, çalısıyorum. Bu üçü eşim, öbür kentler de metreslerim gibidir. Roma ve Prag metreslerimdir mesela.

Yaşamınız filme çekilecek olsa filmin adı ne olurdu?
(Kahkahalar) Çok güzel soru bu. "Kaos" olurdu herhalde.

Mutlu ask var mı?
Olmaz olur mu, bütün asklar mutludur, insanlar yüzlerine gözlerine bulastırana kadar.

İçki ve sigarayla aranız nasıldır?
Sigarayı sekiz yıl önce bıraktım, herkese de bırakmasını öğütlüyorum. Sosyallestiğinde içki içenlerdenim. Daha çok çay içerim. Dünyanın değisik yerlerinde yetişmis çesit çesit caylarla doludur evim.

Doların kaç TL olduğunu biliyor musunuz?
1.600 civarında herhalde.

sinema KOLEKSİYON

SİNEMA TARİHİNDEN

CUMARTESİ GECESİ ATEŞİ

Tony (John Travolta) alt sınıftan bir gençtir. Hayatındaki en büyük eğlence cumartesi geceleri gittiği disko ve danstır. Bir gece diskoda Stephanie (Karen Lynn Gorney) ile tanışır ve ikisi bir yarışmada beraber dans etmeye karar verirler. John Travolta kendisini yıldız yapan, 1977 yapımı "Cumartesi Gecesi Ateşi" (Saturday Night Fever) ile En İyi Erkek Oyuncu dalında Oscar'a aday gösterilmişti. Giyim kuşamı ve saç stiliyle dönemin erkekleri için bir rol modeli haline gelişi de yine bu film sayesinde oldu. Hatırlarsanız mevzubahis dönemde bir Travolta vardı bir de Bruce Lee...

HER AY KOLEKSİYONCULAR İÇİN HEDİYE BİR FOTOĞRA

SİNEMA TARİHİNDEN sinema KOLEKSİYON

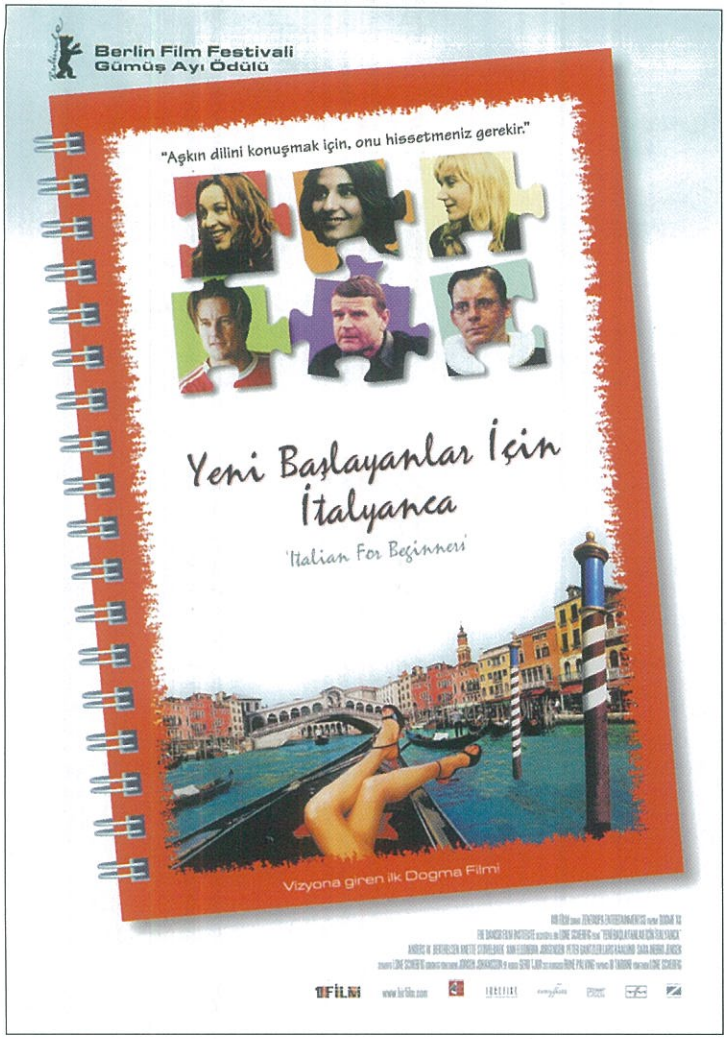
Berlin Film Festivali
Gümüş Ayı Ödülü
"Aşkın dilini konuşmak için, onu hissetmeniz gerekir."
Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca
'Italian For Beginners'
Vizyona giren ilk Dogma Filmi
1FİLM

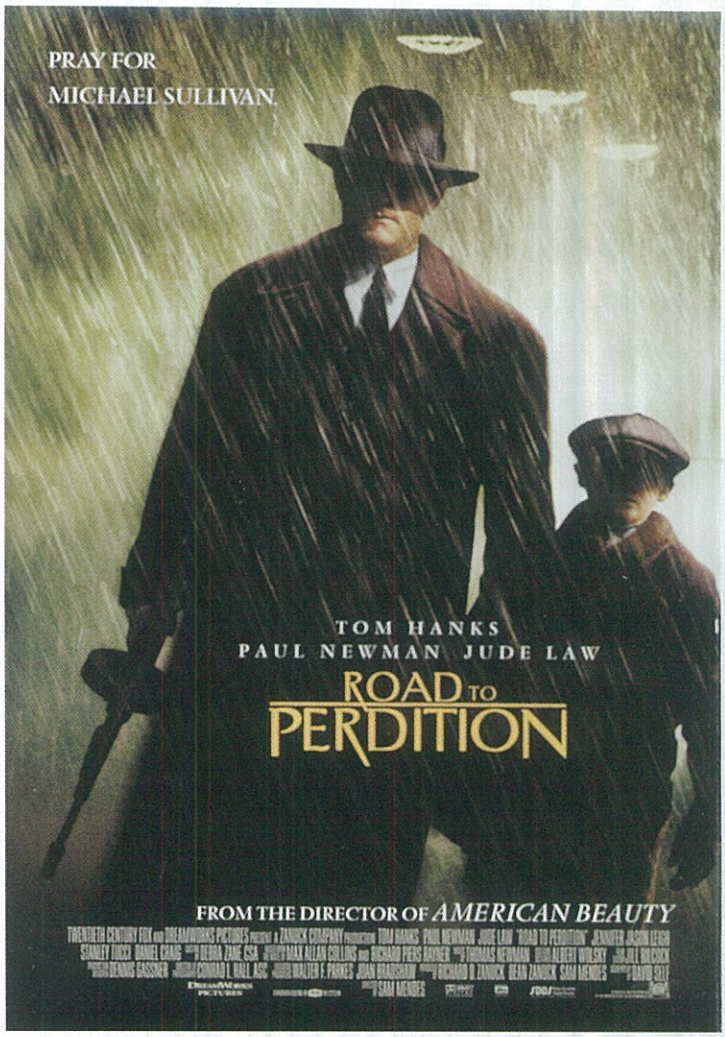
PRAY FOR
MICHAEL SULLIVAN.
TOM HANKS
PAUL NEWMAN JUDE LAW
ROAD TO PERDITION
FROM THE DIRECTOR OF AMERICAN BEAUTY

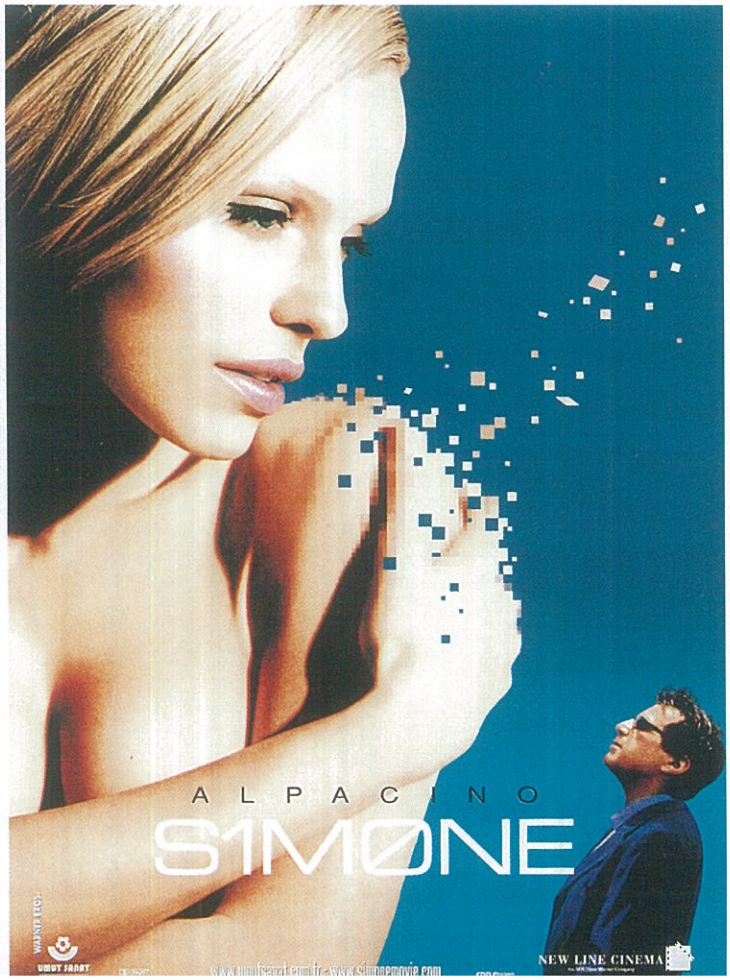
ALPACINO
SIMONE
NEW LINE CINEMA
UMUT SANAT

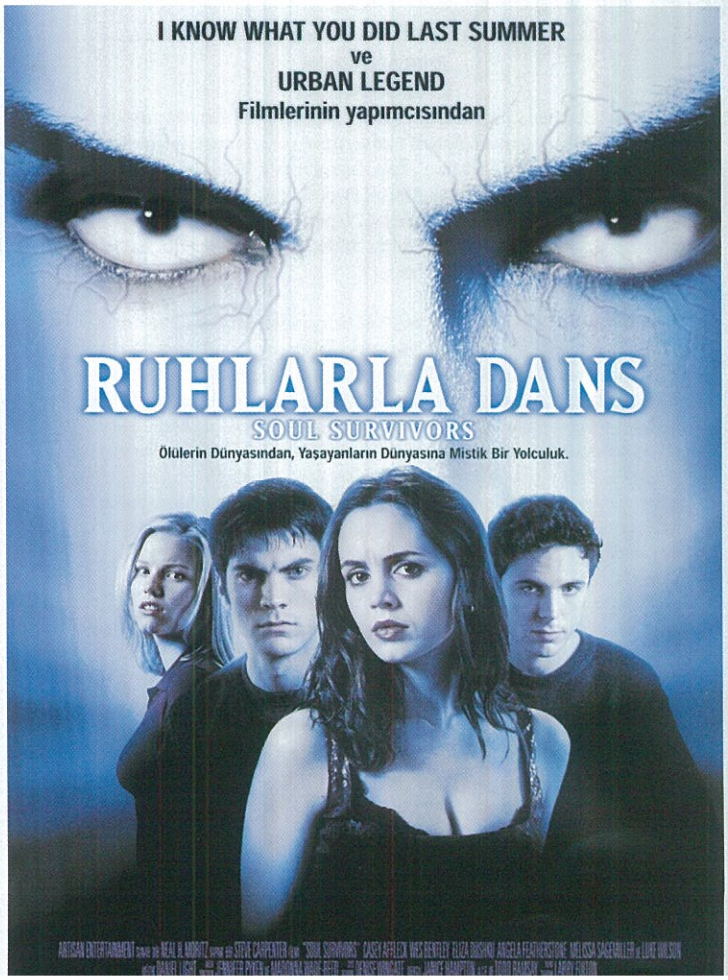
I KNOW WHAT YOU DID LAST SUMMER
ve
URBAN LEGEND
Filmlerinin yapımcısından
RUHLARLA DANS
SOUL SURVIVORS
Ölülerin Dünyasından, Yaşayanların Dünyasına Mistik Bir Yolculuk.

ROAD TO PERDITION

Yönetmen: Sam Mendes. **Oyuncular:** Tom Hanks, Paul Newman, Jude Law, Jennifer Jason Leigh, Stanley Tucci, Daniel Craig, Tyler Hoechlin, Liam Aiken, Dylan Baker, Ciaran Hinds. **Senaryo:** David Self. **Görüntü Yönetmeni:** Conrad L. Hall. **Müzik:** Thomas Newman. **Kurgu:** Jill Bilcock. **Yapım Tasarımcısı:** Dennis Gassner. **Yapımcı:** Richard D. Zanuck, Dean Zanuck, Sam Mendes. **Süre:** 116 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Özen Film. **Gösterim Tarihi:** 8 Kasım.

Konu: 1931 yılı, ortabatı Amerika. 12 yaşındaki Michael Sullivan Jr., babası Michael'ın İrlandalı gangster John Rooney için ne gibi bir iş yaptığını merak etmektedir. Bir gece babası bir iş için evden çıkınca, Michael Jr. onun arabasına saklanır ve Rooney'nin oğlu Connor'ın gangster Finn McGovern'ı öldürmesine tanık olur. Connor, işlediği cinayeti örtbas etmek ve tanıkları ortadan kaldırmak için Michael'ı ve oğlunu öldürmeye karar verir. Ancak onların yerine Michael'ın karısını ve küçük oğlunu öldürür. Bunun üzerine Sullivan, oğlunu da yanına alarak, Al Capone'nin sağ kolu Frank Nitti'nin hangi tarafı tutacağını öğrenmeye Chicago'ya gider. Ancak kendi çıkarlarını korumak isteyen Nitti, Rooney'nin tarafını seçmiştir. Michael, oğlunu güvende olacağı halasının yanına götürmek için Kansas'ın Perdition kasabasına doğru yola çıkar. Ancak Nitti'nin adamı peşlerindedir ve çok geçmeden onlara yetişecektir.

Yönetmen: Sam Mendes daha önce "American Beauty"ye imza atmıştı.

Oyuncular: Tom Hanks daha önce "He Knows You're Alone", "Splash", "Bachelor Party", "The Man With One Red Shoe", "The Money Pit", "Every Time We Say Goodbye", "Big", "Punchline", "The Bonfire of the Vanities", "A League of Their Own", "Sleepless In Seattle", "Philadelphia", "Forrest Gump", "Apollo 13", "Saving Private Ryan", "You've Got Mail", "The Green Mile" ve "Cast Away"de rol almıştı.

sinema

ITALIENSK FOR BEGYNDERE

Yönetmen: Lone Scherfig. **Oyuncular:** Anders W. Berthelsen, Ann Eleonara Jorgensen, Anette Stovelbaek, Peter Gantzler, Lars Kaalund, Sara Indrio Jensen. **Senaryo:** Lone Scherfig. **Görüntü Yönetmeni:** Jorgen Johanson. **Kurgu:** Gerd Tjur. **Yapımcı:** Ib Tardini. **Süre:** 108 dk. **Yapım:** Danimarka. **Dağıtımcı:** Bir Film. **Gösterim Tarihi:** 15 Kasım.

Konu: Mutluluğu bir türlü yakalayamamış, aile problemleri ve kendileriyle sorunları olan talihsiz altı kişi bir İtalyanca dil kursunda bir araya gelirler. Jorgen Mortensen iktidarsız olduğuna inanan ve bu korku yüzünden kimseyle beraber olamayan bir otel işletmecisidir. Sakarlığı nedeniyle şimdiye kadar 43 tane iş değiştirmiş olan, son olarak bir fırında çalışmaya başlayan Olympia, baskıcı babasıyla aynı evde yaşamakta ve ona bakmaktadır. Hal-Finn müşterilerini sürekli azarlayan, onlara yeme adabı konusunda nutuklar çeken sivri dilli bir lokanta işletmecisidir. Guila, Hal-Finn ile çalışan ve Danca bilmediği için güçlük çeken İtalyan bir garsondur. Karısını daha yeni kaybetmiş olan üzüntü içindeki rahip Andreas, bir süreliğine kendinden daha yaşlı olan bir rahibin yerine getirilmiştir. Çünkü yaşına rağmen pek de hoşgörülü olmayan bu din adamı, kilise orgcusunu pencereden aşağıya atmıştır. Kuaför Karen ise sürekli hasta annesiyle uğraşmak zorundadır. Bir kaçamak olarak sığındıkları İtalyanca dersleri hepsinin hayatını belirli ölçülerde değiştirecektir.

Yönetmen: Lone Scherfig daha önce "The Birthday Trip" ve "On Our Own" gibi filmlere imza atmıştı.

Oyuncular: Anders W. Berthelsen "Cafe Hector", "Mifune", "Pizza King", "The Weight of Water" gibi filmlerde rol almıştı. Anette Stovelbaek "On Our Own" ve "The Bench"de oynamıştı.

sinema

RUHLARLA DANS
SOUL SURVIVORS

Yönetmen: Stephen Carpenter. **Oyuncular:** Melissa Sagemiller, Wes Bentley, Casey Affleck, Eliza Dushku, Angela Featherstone, Luke Wilson, Allen Hamilton, Ken Moreno, Carl Paoli, Barbara E. Robertson, Richard Pickren. **Senaryo:** Stephen Carpenter. **Görüntü Yönetmeni:** Fred Murphy. **Müzik:** Daniel Licht. **Kurgu:** Janice Hampton, Todd C. Ramsay. **Yapım Tasarımcısı:** Larry Fulton. **Yapımcı:** Stokely Chaffin, Neal H. Moritz. **Süre:** 84 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Özen Film. **Gösterim Tarihi:** 11 Ekim.

Konu: Cassandra, erkek arkadaşı Sean'ı birlikte geçirdikleri büyük bir trafik kazasında kaybetmiştir. Bu olayın etkisinden çıkamamış, her gecesini kabuslar ve halusinasyonlar görerek geçirmeye başlamıştır. Her şeyden çok sevdiği erkek arkadaşı ve ona ait görüntüler Cassandra'nın peşini bırakmaz. Aklından çıkmayan bu görüntülerden bir rahibin yardımıyla kurtulmaya çalışır. Ancak rahibin tavsiyeleri ve yardımı da sonuç vermez. Bu arada Cassandra farkında olmasa da, kötü niyetli üniversite arkadaşları Matt, Annabel ve Raven onun bu hassas durumundan ve dengesiz ruh halinden yararlanmaya çalışmaktadırlar. Cassandra sürekli takip edildiğini düşünmekte, korku içinde yaşamakta ve bu sıkıntılı dönemi erkek arkadaşına duyduğu sevginin gücüyle atlatmaya çalışmaktadır.

Yönetmen: Stephen Carpenter'ın önceki filmleri arasında "The Power", "The Dorm That Dripped Blood" ve "The Kindred" bulunuyor.

Oyuncular: Melissa Sagemiller daha önce "Get Over It"te rol almıştı. Wes Bentley'yi "Beloved", "Three Below Zero", "American Beauty", "The White River Kid" ve "The Claim"de seyretmistik. Casey Affleck "To Die For", "Race The Sun", "Chasing Amy", "Goodwill Hunting", "Floating", "Desert Blue", "200 Cigarettes", "Drowning Mona", "Committed", "Hamlet", "Attention Shoppers" ve "American Pie 2" gibi filmlerde oynamıştı. Eliza Dushku ise "True Lies", "Bye Bye, Love", "Race The Sun", "Bring It On" ve "Jay and Silent Bob Strike Back"de rol almıştı.

sinema

SIMONE

Yönetmen: Andrew Niccol. **Oyuncular:** Al Pacino, Rachel Roberts, Catherine Keener, Pruitt Taylor Vince, Winona Ryder, Jay Mohr, Jason Schwatzman, Stanley Anderson, Evan Rachel Wood, Daniel Von Bargen. **Senaryo:** Andrew Niccol. **Görüntü Yönetmeni:** Derek Grover, Edward Lachman. **Müzik:** Carter Burwell. **Kurgu:** Paul Rubell. **Yapım Tasarımcısı:** Jan Roelfs. **Yapımcı:** Andrew Niccol. **Süre:** 117 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Umut Sanat. **Gösterim Tarihi:** 18 Ekim.

Konu: Bir zamanlar Oscar'a aday gösterildiği halde artık popülaritesini yitirmiş bir yönetmen olan Viktor Taransky'nin "Sunrise Sunset" adlı filminin çekimleri sırasında başrol oyuncusu sımarık Nicola Anders seti terk eder. Meslek hayatının aptal bir kızın ellerinde olması Viktor'u ne kadar deli etse de, yapabileceği bir şey yoktur. Bunun üzerine stüdyonun şefi ve Viktor'un eski karısı olan Elaine, filmin başarılı olabileceğine inanmadığı için yapımını durdurur. İyice umutsuzluğa kapılmışken Viktor'un karşısına Hank adlı bilgisayar dehası çıkar ve ona hayatını kurtarabilecek bulusundan bahseder. Bilgisayarda Simone adında bir oyuncu yaratmıştır. Bu aktrisin berbere, makyaja ihtiyacı yoktur, sete hep zamanında gelecektir, hiç sorun çıkarmayacak, kapris yapmayacaktır. Basta garip gelse de, çaresiz olan Viktor bu projeyi kabul eder. Ancak sonuç hiç tahmin edemeyeceği ölçüde başarılı olur. Simone bir anda dünyanın en sevilen yıldızlarından biri haline gelir.

Yönetmen: Andrew Niccol daha önce "Gattaca"yı yönetmisti.

Oyuncular: Al Pacino'nun önceki filmleri arasında "The Godfather", "Scarecrow", "The Godfather: Part II", "Dog Day Afternoon", "Scarface", "Sea of Love", "The Godfather: Part III", "Frankie and Johnny", "Scent Of A Woman", "Carlito's Way", "Jonas In The Desert", "Two Bits", "Heat", "City Hall", "Looking For Richard", "Donnie Brasco", "The Devil's Advocate", "The Insider", "Any Given Sunday" ve "Insomnia" bulunuyor.

sinema

BİR JERRY BRUCKHEIMER YAPIMI BİR RIDLEY SCOTT FİLMİ

KARA ŞAHİN DÜŞTÜ

BLACK HAWK DOWN

DVD & VCD KASIMDA TÜM SATIŞ NOKTALARINDA

RIDLEY SCOTT (YÖNETMEN)
Gladiator (2000),
Hannibal (2001)

JERRY BRUCKHEIMER (YAPIMCI)
Pearl Harbor (2001),
Armageddon (1998),
Top Gun (1986)

DVD VIDEO VCD VIDEO

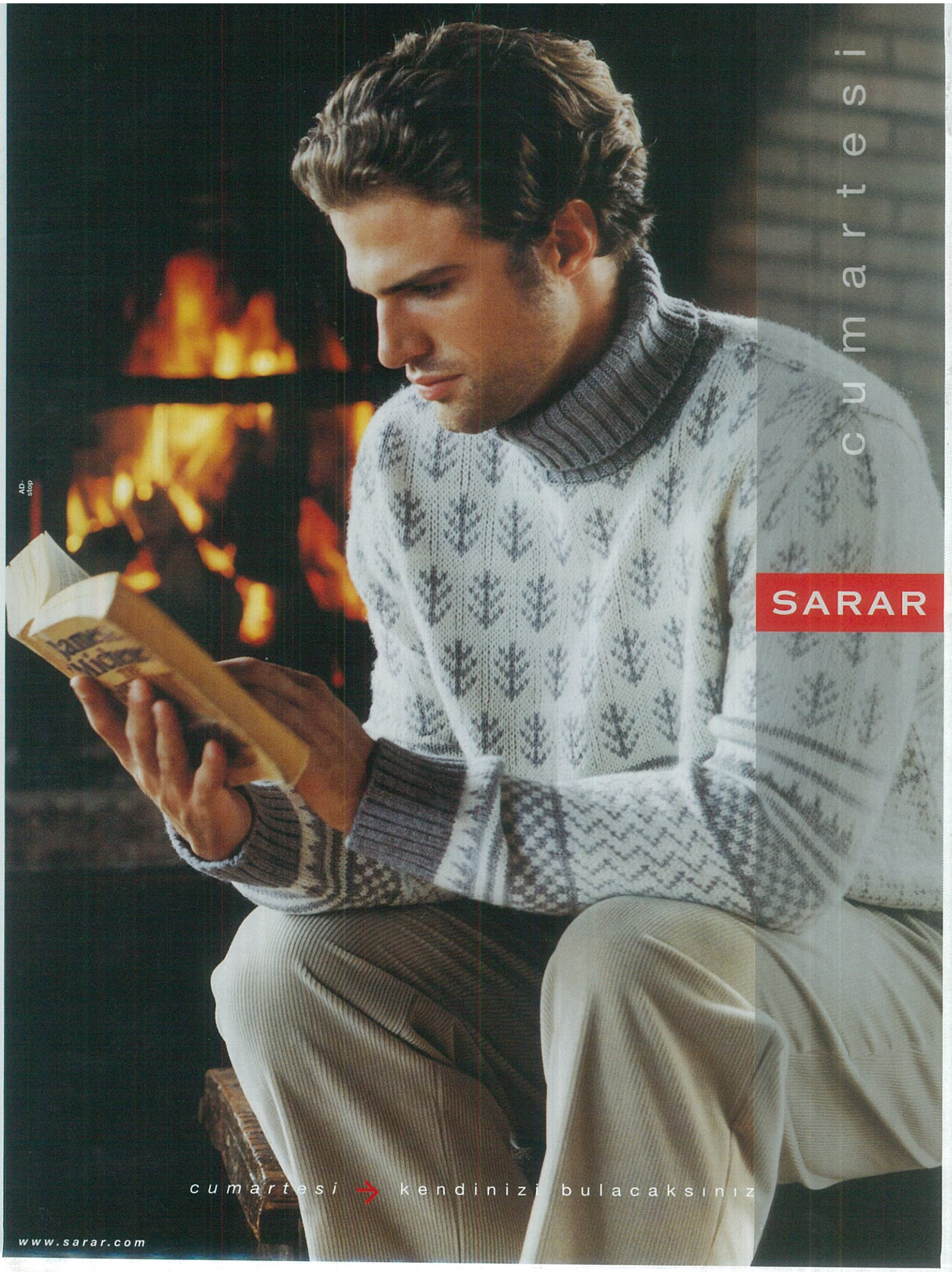
cumartesi
SARAR
cumartesi kendinizi bulacaksınız
www.sarar.com